

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(แก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าขึ้นศาลและค่าใช้จ่าย)

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓๖/๒๕๕๐

วันพุธที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐

อ.พ. ๑๐๘/๒๕๕๐

จัดทำโดย
สำนักกฎหมาย

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

Legislative Institutional Repository of Thailand

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าขึ้นศาล และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ) บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓๖/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการของวงงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
กรกฎาคม ๒๕๕๐

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายนิติ ผาสุข ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นายสุชาติ พันทองคำ ผู้อำนวยการกลุ่มงานกฎหมาย ๒
นางสาวนภพร ขวรงค์กร นิติกร ๖ นายรุ่งธรรม เปรมมางกูร นิติกร ๕
นางสาวจินดา สัตยาธิฐานาวาณิชย์ นิติกร ๕ นางสาวน้ำฝน ราชสมบัติ นิติกร ๔
นางสาวสุวรรณา พรหมพิมพ์ วิทยาการ ๕ นางสาวสิริกัญย์ ส่องแสง เจ้าหน้าที่งานธุรการ ๖
นายพัลลภ วงศ์พานิช เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๒
กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๔๓๑ ๙๒๙๖

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้จากเว็บไซต์สภานิติบัญญัติแห่งชาติ www.senate.go.th

หรือขอรับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้ ในทุกวันอังคารของสัปดาห์ที่มีการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นต้นไป ที่ศูนย์บริการข้อมูลกฎหมาย วุฒิสภา อาคารรัฐสภา ๒ ชั้น ๑ หมายเลขโทรศัพท์ ๐๒ ๒๔๔ ๑๕๖๕

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ความเป็นมา สาระสำคัญ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และตารางเปรียบเทียบ
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับการแก้ไข) กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

- บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๑
- ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๕
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๑๐
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๒๗
- ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข) กับร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๓๔

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

- สรุปความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ.....๗๑
- วิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่ : บทบาทของศาล
ที่ต้องเปลี่ยนแปลง โดย ธานิศ เกศพิทักษ์.....๗๔
- ค่าขึ้นศาล โดย ประดิษฐ์ เอกมณี.....๑๐๓

ส่วนที่ ๓ ภาคผนวก

- ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ๑๑๓
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข) ๑๓๑

ส่วนที่ ๑

- ๑ บทสรุปลำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
- ๒ ความเป็นมา
- ๓ สาระสำคัญ
- ๔ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- ๕ ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (เฉพาะส่วนที่
เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)
กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าขึ้นศาล และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดยคณะรัฐมนตรีชุดที่มีพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐ และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓๖/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการไต่ถามของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๐ ทวิ วรรคสาม) และกำหนดให้ข้อกำหนดนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ (เพิ่มมาตรา ๒๐ ทวิ วรรคสี่)

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การขอเลื่อนการนั่งพิจารณาและการพิจารณาคำขอเลื่อนการนั่งพิจารณา (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๐)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับค่าฤชาธรรมเนียม (แก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ ค่าฤชาธรรมเนียม ส่วนที่ ๑ การกำหนดการชำระค่าฤชาธรรมเนียม และการดำเนินคดีอนาถา มาตรา ๑๔๙ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๕๑ มาตรา ๑๕๒ มาตรา ๑๕๓ มาตรา ๑๕๔ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๑๕๖ มาตรา ๑๕๗ มาตรา ๑๕๘ มาตรา ๑๕๙ และมาตรา ๑๖๐ และส่วนที่ ๒ ความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียม มาตรา ๑๖๑ มาตรา ๑๖๒ และมาตรา ๑๖๔ และเพิ่มมาตรา ๑๕๓/๑ มาตรา ๑๕๖/๑ มาตรา ๑๖๔/๑ มาตรา ๑๖๔/๒ และมาตรา ๑๖๔/๓ และแก้ไขเพิ่มเติมตาราง ๑ ตาราง ๒ ตาราง ๓ ตาราง ๔ และตาราง ๖ และเพิ่มตาราง ๗ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง) นอกจากนี้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกัน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๑ (๒) และมาตรา ๘๓ ตรี)

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าขึ้นศาลในคดีมโนสาเร่ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๘๐ จัดว่า วรรคหนึ่ง) และแก้ไขเพิ่มเติมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมโนสาเร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากให้ชัดเจนขึ้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๘๓ วรรคสี่ มาตรา ๑๘๓ ทวิ มาตรา ๑๘๓ ตรี มาตรา ๑๘๕ และมาตรา ๑๘๖)

เหตุผล

เนื่องจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนที่เกี่ยวกับคำอาชกรรมเนียมยังมีความไม่เหมาะสมหลายประการ และไม่ได้แยกคำอาชกรรมเนียมในการพิจารณาคดีออกจากคำอาชกรรมเนียมในการบังคับคดี รวมทั้งอัตราคำอาชกรรมเนียมในตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งใช้บังคับมาเป็นเวลานานไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเรื่องคำอาชกรรมเนียมและตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ สมควรกำหนดให้หลักเกณฑ์และวิธีการในการไต่ถามของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม เป็นไปตามที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา และแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การขอเลื่อนการนั่งพิจารณา และการพิจารณาคำขอเลื่อนการนั่งพิจารณาให้เคร่งครัดยิ่งขึ้น ตลอดจนแก้ไขเพิ่มเติมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมีโนสารและคดีไม่มีข้อยุ่งยากให้ชัดเจนขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. มีเนื้อหารวมจำนวนทั้งสิ้น ๒๒ มาตรา โดยมีสาระสำคัญดังนี้

๑) ปรับปรุงความในมาตรา ๒๐ ทวิวรรคสาม และเพิ่มความในมาตรา ๒๐ ทวิวรรคสี่ โดยกำหนดให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจ

ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการไต่ถามของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม และให้ข้อกำหนดดังกล่าวมีผลใช้บังคับต่อเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๓ และร่างมาตรา ๔)

๒) ปรับปรุงความในมาตรา ๓๑ (๒) เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขหลักการเรื่องการขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถา ตามมาตรา ๑๕๖ โดยกำหนดให้เมื่อได้มีคำร้องและได้รับอนุญาตจากศาล ให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ตามมาตรา ๑๕๖/๑ แล้วปรากฏว่าได้แสดงข้อเท็จจริงหรือเสนอพยานหลักฐานอันเป็นเท็จต่อศาล หรือเจ้าพนักงานศาลในการไต่สวนคำร้อง ขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ให้ถือว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล (ร่างมาตรา ๕)

๓) ปรับปรุงความในมาตรา ๕๐ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการขอเลื่อนคดีของคู่ความให้เข้มงวดขึ้น จากเดิมที่การขอเลื่อนคดีครั้งแรกสามารถกระทำได้โดยอ้างเพียงเหตุจำเป็น และการขอเลื่อนคดีครั้งต่อไปต้องมีเหตุจำเป็นอันมีอาจกล่าวได้ว่า และถ้าศาลไม่ให้เลื่อนจะเสียความยุติธรรมเป็นหลักการว่า การขอเลื่อนคดีจะกระทำได้อต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นอันมีอาจกล่าวได้ว่าเสียได้ และถ้าศาลไม่อนุญาตจะทำให้เสียความยุติธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดี

เป็นไปด้วยความรวดเร็ว และสอดคล้องกับ
หลักการพิจารณาคดีต่อเนื่อง (ร่างมาตรา ๖)

๔) ปรับปรุงความในมาตรา ๘๓ ตรี
โดยตัดข้อความว่า “คำร้องขอฟ้องคดี
อย่างคนอนาถา” ออก เพื่อให้สอดคล้องกับ
การแก้ไขหลักการในเรื่องการขอดำเนินคดี
อย่างคนอนาถาตาม มาตรา ๑๕๖
(ร่างมาตรา ๗)

๕) ปรับปรุงชื่อของส่วนที่ ๑ จากเดิม
“การกำหนด การชำระค่าฤชาธรรมเนียม
และการดำเนินคดีอนาถา” เป็น “การกำหนด
และการชำระค่าฤชาธรรมเนียม และการยกเว้น
ค่าธรรมเนียมศาล” เพื่อให้สอดคล้องกับ
การแก้ไขหลักการเรื่องการขอดำเนินคดี
อย่างคนอนาถาตามมาตรา ๑๕๖ และปรับปรุง
ความในมาตรา ๑๔๙ มาตรา ๑๕๐ มาตรา
๑๕๑ มาตรา ๑๕๒ มาตรา ๑๕๓ มาตรา
๑๕๔ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๑๕๖ มาตรา
๑๕๗ มาตรา ๑๕๘ มาตรา ๑๕๙ และมาตรา
๑๖๐ (ร่างมาตรา ๘) ดังนี้

- มาตรา ๑๔๙ กำหนดความหมาย
ของค่าฤชาธรรมเนียม เพื่อให้เกิดความชัดเจน
ในทางปฏิบัติ และกำหนดหลักการในมาตรา
๑๔๙ ให้เป็นเรื่องของผู้มีหน้าที่ชำระ
ค่าฤชาธรรมเนียมศาลเท่านั้น ส่วนเรื่องสภาพ
บังคับกรณีไม่มีการชำระค่าฤชาธรรมเนียม
ได้นำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๒ และ
กำหนดให้คู่ความชำระค่าขึ้นศาลเมื่อยื่นฟ้อง
เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ รวมถึง
กำหนดให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจ
ออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีการในการชำระ

ค่าธรรมเนียมศาลได้ด้วย เพื่อความสะดวก
ในการชำระค่าธรรมเนียมศาล

- มาตรา ๑๕๐ แก้ไขความจาก
“ค่าธรรมเนียมศาล” เป็น “ค่าขึ้นศาล” เพื่อให้
สอดคล้องกับมาตราอื่น และกำหนดให้ศาล
มีดุลพินิจในการกำหนดระยะเวลาให้คู่ความ
ชำระค่าขึ้นศาล เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่น
ในทางปฏิบัติมากขึ้น รวมถึงกำหนดให้คู่ความ
ร่วมในคดีที่มีมูลคดีเป็นการชำระหนี้อันไม่อาจ
แบ่งแยกได้ ซึ่งแยกกันยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา
ไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล เพื่อมิให้
มีการเสียค่าขึ้นศาลซ้ำซ้อนกัน

- มาตรา ๑๕๑ กำหนดให้ศาล
มีอำนาจที่จะสั่งคืนค่าขึ้นศาลทั้งหมดหรือ
บางส่วนแก่คู่ความซึ่งได้เสียไว้ได้ตามที่
เห็นสมควร ครอบคลุมถึงกรณีที่คดีเสร็จ
เด็ดขาดโดยการพิพากษาคำชี้ขาดของ
อนุญาตโตตุลาการด้วย และกำหนดให้ศาล
มีอำนาจสั่งคืนค่าขึ้นศาลบางส่วน ในกรณีที่มี
การทึงฟ้องหรือกรณีที่ศาลสั่งจำหน่ายคดี
ในกรณีอื่น เพื่อความเป็นธรรมแก่คู่ความ

- มาตรา ๑๕๒ กำหนดให้ชัดเจนว่า
เป็นหน้าที่ของคู่ความในการชำระ
ค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินกระบวนการ
พิจารณา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ
และกำหนดสภาพบังคับกรณีที่ผู้มีหน้าที่
ต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมไม่ชำระ
ค่าฤชาธรรมเนียมภายในกำหนดเวลา
โดยให้ศาลมีอำนาจสั่งให้คู่ความหรือผู้ดำเนิน
กระบวนการพิจารณาทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
เป็นผู้ชำระค่าฤชาธรรมเนียมหรือดกระบวน
พิจารณาไว้ ซึ่งเป็นหลักการเดิมในมาตรา

๑๔๙ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

- **มาตรา ๑๕๓** กำหนดความหมายของคำอุทธรณ์นิยมในการบังคับคดี โดยเทียบเคียงมาจากตาราง ๕ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๒)ฯ เพื่อให้เกิดความชัดเจน และกำหนดหลักทั่วไปเกี่ยวกับผู้รับผิดชอบในคำอุทธรณ์นิยมดังกล่าว เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ และกำหนดข้อยกเว้นของวรรคสอง เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๒๔๐ วรรคแปด และมาตรา ๒๔๑ (๒) เพื่อไม่ให้เจ้าหน้าที่ผู้เข้าดำเนินการบังคับต่อไปต้องมีภาระทดรองจ่ายคำอุทธรณ์นิยมในการบังคับคดีมากโดยไม่จำเป็น

- **มาตรา ๑๕๓/๑** กำหนดเป็นหลักการทั่วไปเกี่ยวกับวิธีการและอัตราในการชำระคำอุทธรณ์นิยม และคำอุทธรณ์นิยมในการบังคับคดี เพื่อความชัดเจนและความสะดวกในทางปฏิบัติ

- **มาตรา ๑๕๔** กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจเรียกให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาวางเงินค่าใช้จ่ายในคดีตามที่เห็นจำเป็นได้ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติมากขึ้น และแก้ไขกำหนดระยะเวลาในการที่เจ้าหน้าที่ผู้ขอบังคับคดีซึ่งไม่เห็นด้วยกับการวางเงินค่าใช้จ่ายจะยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งจากสองวันเป็นเจ็ดวัน เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

- **มาตรา ๑๕๕** กำหนดหลักการในเรื่องการขอดำเนินคดีโอนอาเสียใหม่เป็นการขอให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

- **มาตรา ๑๕๖** กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และขั้นตอนในการยื่นและการพิจารณาคำร้องขอยกเว้นคำอุทธรณ์นิยมเสียใหม่ โดยให้ศาลแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลเพื่อทำการไต่สวนคำร้องขอดังกล่าว แล้วเสนอความเห็นต่อศาลเพื่อมีคำสั่ง และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้งดการดำเนินกระบวนการพิจารณา นั้นไว้เป็นการชั่วคราว จนกว่าการพิจารณาสั่งคำร้องขอยกเว้นคำอุทธรณ์นิยมศาลจะถึงที่สุดก็ได้ นอกจากนี้ ให้ประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การยื่นคำร้อง การให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีโอกาสคัดค้าน และวิธีการไต่สวนพยานหลักฐาน การเสนอความเห็น การแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาล รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานศาล ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

- **มาตรา ๑๕๖/๑** กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานศาลไต่สวนพยานหลักฐานหรือทำความเข้าใจเพิ่มเติมในกรณีที่ศาลเห็นว่าพยานหลักฐานหรือความเห็นที่เสนอมายังไม่พอแก่การวินิจฉัย เพื่อให้การพิจารณาและมีคำสั่งเป็นไปด้วยความเที่ยงธรรม และกำหนดหลักเกณฑ์ในการอนุญาตให้ยกเว้นคำอุทธรณ์นิยมเสียใหม่ โดยจะต้องเป็นที่เชื่อได้ว่าผู้ร้องไม่มีทรัพย์สินพอที่จะเสียค่าธรรมเนียมศาลหรือหากผู้ร้องไม่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

จะได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร และในคดีที่ผู้ร้องเป็นโจทก์หรือผู้อุทธรณ์หรือฎีกาการฟ้องร้องหรืออุทธรณ์หรือฎีกานั้นต้องมีเหตุผลอันสมควรด้วย เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นมากขึ้น รวมถึง กำหนดให้คำสั่งของศาลเกี่ยวกับการขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลเป็นที่สุด ไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งอย่างไร เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

- นอกจากนี้ในมาตรา ๑๕๗ มาตรา ๑๕๘ มาตรา ๑๕๙ และมาตรา ๑๖๐ ได้มีการกำหนดหลักการในเรื่องการขอดำเนินคดีโอนอาเสียใหม่เป็นการขอให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา ๑๕๕ ดังนั้น จึงต้องแก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับการกำหนดหลักการดังกล่าว โดยแก้ไขถ้อยคำจาก “ขอดำเนินคดีโอนอา” เป็น “ขอให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล”

๖) ปรับปรุงชื่อส่วนที่ ๒ จาก “ความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียม” เป็น “ความรับผิดชอบที่สุดในค่าฤชาธรรมเนียม” เพื่อให้ชัดเจนขึ้น และปรับปรุงความในมาตรา ๑๖๑ โดยตัดความในมาตรา ๑๖๑ วรรคสอง เดิมออก เนื่องจากได้มีการกำหนดให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเป็นค่าฤชาธรรมเนียมอย่างหนึ่งอย่างชัดเจน โดยกำหนดเพิ่มเป็นตาราง ๗ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ร่างมาตรา ๙)

๗) ปรับปรุงความในมาตรา ๑๖๖ โดยกำหนดให้ครอบคลุมถึงกรณีการดำเนิน

กระบวนการพิจารณาที่มีลักษณะประวิงคดีด้วย เพื่อให้คู่ความตระหนักถึงความเสียหายที่จะเกิดจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาในลักษณะดังกล่าว (ร่างมาตรา ๑๐)

๘) ปรับปรุงความในมาตรา ๑๖๙ โดยแก้ไขตำแหน่งศาลเป็นหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมชั้นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม (ร่างมาตรา ๑๑)

๙) เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๖๙/๑ มาตรา ๑๖๙/๒ และมาตรา ๑๖๙/๓ (ร่างมาตรา ๑๒) ดังนี้

- มาตรา ๑๖๙/๑ กำหนดให้ศาลเจ้าพนักงานบังคับคดี หรือบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาสามารถบังคับเอาทรัพย์ สิน ของ บุคคล ซึ่ง ค้างชำระค่าฤชาธรรมเนียม โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่ และให้ถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา นอกจากนี้ ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีทั้งปวง ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับชำระค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

- มาตรา ๑๖๙/๒ กำหนดตัวผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี และกำหนดวิธีการบังคับชำระค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าว เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ

- มาตรา ๑๖๙/๓ กำหนดให้ผู้ที่ก่อให้เกิดการเสียค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีโดยไม่จำเป็น หรือมีลักษณะเป็นการประวิงการบังคับคดี หรือที่ต้องดำเนินไป

เพราะความผิดหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเพราะความไม่สุจริตเป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรม

๑๐) ปรับปรุงความในมาตรา ๑๔๐ จัตวา วรรคหนึ่ง โดยกำหนดอัตราค่าขึ้นศาลในคดีโมเสเร* เสียใหม่ จากเดิมให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นเท่ากับจำนวนค่าขึ้นศาลที่เรียกเก็บในคดีที่มีค่าขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ โดยให้เรียกเรื่องละ ๒๐๐ บาทนั้น เป็นให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาลตามตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งก็คือให้เสียตามจำนวนทุนทรัพย์ แต่ค่าขึ้นศาลรวมกันแล้วไม่เกินหนึ่งพันบาท ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความมากขึ้น (ร่างมาตรา ๑๓)

๑๑) ปรับปรุงความในมาตรา ๑๔๓ วรรคสี่ โดยกำหนดให้นำวิธีพิจารณาคดีโดยขาดนัดกรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การในคดีธรรมดาสามัญมาใช้บังคับกับกรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การในคดีโมเสเร เพื่อให้การดำเนิน

กระบวนการพิจารณาในกรณีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การเป็นไปในแนวทางเดียวกัน (ร่างมาตรา ๑๔)

๑๒) ปรับปรุงความในมาตรา ๑๔๓ ทวิ และมาตรา ๑๔๓ ตริ (ร่างมาตรา ๑๕) ดังนี้

- มาตรา ๑๔๓ ทวิ กำหนดหลักเกณฑ์ที่จะถือว่าโจทก์หรือจำเลยขาดนัดพิจารณาให้เข้มงวดขึ้น โดยจะต้องเป็นกรณีที่โจทก์หรือจำเลยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี และให้นำวิธีพิจารณาคดีโดยขาดนัดกรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณาในคดีธรรมดาสามัญมาใช้บังคับกับกรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณาในคดีโมเสเร แล้วแต่กรณี เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาในกรณีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

- มาตรา ๑๔๓ ตริ ตัดเรื่องการขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา ๑๔๓ วรรคสี่ และมาตรา ๑๔๐ ทวิ ออกเพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขมาตราอื่น

๑๓) ปรับปรุงความในมาตรา ๑๔๕ โดยแก้ไขถ้อยคำให้ชัดเจน จากเดิม “ให้นำบททั่วไปแห่งประมวลกฎหมายนี้และบทบัญญัติในคดีสามัญมาใช้บังคับ” เป็น “ให้นำบทบัญญัติอื่นในประมวลกฎหมายนี้มาใช้บังคับแก่การพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีโมเสเรด้วยโดยอนุโลม” (ร่างมาตรา ๑๖)

* ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๔ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๔๔ คดีโมเสเร คือ

(๑) คดีที่มีค่าขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ไม่เกินสามแสนบาท หรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(๒) คดีฟ้องขับไล่บุคคลใด ๆ ออกจากอสังหาริมทรัพย์อันมีค่าเช่า หรืออาจให้เช่าได้ในขณะยื่นคำฟ้องไม่เกินเดือนละสามหมื่นบาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา”

๑๔) ปรับปรุงความในมาตรา ๑๔๖ โดยกำหนดกระบวนการพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากเสียใหม่ เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับกระบวนการพิจารณาคดีมโนสำเนา (ร่างมาตรา ๑๗)

๑๕) ปรับปรุงความในตาราง ๑ ตาราง ๒ ตาราง ๓ และตาราง ๔ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ร่างมาตรา ๑๘) ดังนี้

- ตาราง ๑ ค่าธรรมเนียมศาล (ค่าขึ้นศาล)

ปรับปรุงอัตราค่าขึ้นศาล โดยให้คิดตามจำนวนทุนทรัพย์ และยกเลิกอัตราชั้นสูงเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในแต่ละคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เท่ากัน โดยให้คู่ความในคดีที่มีทุนทรัพย์มากควรเสียค่าขึ้นศาลมากกว่าคดีที่มีทุนทรัพย์น้อย

- ตาราง ๒ ค่าธรรมเนียมศาล (ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ)

ปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมศาลอื่น ๆ โดยกำหนดอัตราให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน และยกเลิกค่ายื่นคำร้องขอให้ออกหมายเรียก หรือหมายอื่น ๆ ค่ายื่นคำขออื่น ๆ ค่าแต่งตั้งทนายความ และค่าอ้างเอกสาร ตาม (๒) (๓) (๔) และ (๕) เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่คู่ความเจ้าพนักงานศาล และศาล

- ตาราง ๓ ค่าสืบพยานหลักฐานนอกศาล

เพิ่มอัตราค่าป่วยการแก่ผู้พิพากษา เพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน และ

กำหนดการคิดค่าป่วยการและค่าพาหนะให้ชัดเจน นอกจากนี้ได้กำหนดค่าป่วยการของเจ้าพนักงานศาลซึ่งรวมไปกับผู้พิพากษาคด้วย

- ตาราง ๔ ค่าป่วยการ ค่าพาหนะ และค่าเช่าที่พักของพยาน กับค่ารังวัดทำแผนที่

เพิ่มอัตราค่าป่วยการของพยานและค่ารังวัดทำแผนที่ของเจ้าพนักงานศาลหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน

๑๖) ปรับปรุงความในตาราง ๖ ค่าทนายความ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยเพิ่มอัตราค่าทนายความ เพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบันและแก้ไขถ้อยคำใน (๒) จาก “ให้แก่ผู้ชนะคดี” เป็น “ที่คู่ความจะต้องรับผิดชอบ” เพื่อให้ชัดเจนว่าค่าทนายความเป็นค่าฤชาธรรมเนียมที่คู่ความต้องรับผิดชอบ (ร่างมาตรา ๑๙)

๑๗) เพิ่มความเป็นตาราง ๗ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเพื่อให้สอดคล้องกับการกำหนดให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีเป็นค่าฤชาธรรมเนียมอย่างหนึ่ง (ร่างมาตรา ๒๐)

LIRT

๑๘) กำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับการดำเนินกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับคดีซึ่งได้ยื่นฟ้องไว้ก่อน เพื่อมิให้เกิดปัญหาในเรื่องการคิดค่าฤชาธรรมเนียม และเพื่อความเป็นธรรมแก่คู่ความ (ร่างมาตรา ๒๑)

๑๙) ให้ประธานศาลฎีกา และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ (ร่างมาตรา ๒๒)

ความเป็นมา

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าขึ้นศาล และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอโดยคณะรัฐมนตรีชุดที่มีพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๐ และได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓๖/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๐

โดยที่ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. คณะรัฐมนตรีชุดที่มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เมื่อวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๘ ตามมติคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๗ (ฝ่ายกฎหมาย) ที่มีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตรวจพิจารณาแล้ว ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้แก้ไขเพิ่มเติมเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติ โดยระบุถึงการแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การขอเลื่อนการนั่งพิจารณาและการพิจารณาคำขอเลื่อนการนั่งพิจารณาให้เคร่งครัดยิ่งขึ้น ตามมติของคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๗ (ฝ่ายกฎหมาย) และส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ได้มีพระราชกฤษฎีกาขุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๙ จึงมีผลทำให้อายุของสภาผู้แทนราษฎรชุดดังกล่าวสิ้นสุดลง

ต่อมาคณะรัฐมนตรีชุดที่มีพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๐ เห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาต่อไป

LIRT

สาระสำคัญ
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(คำขึ้นศาล คำสืบพยานหลักฐานนอกศาล คำป่วยการพยาน
คำทนายความ คำใช้จ่ายในการดำเนินคดี และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ)

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการไต่ถามของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๐ ทวิ วรรคสาม) และกำหนดให้ข้อกำหนดนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ (เพิ่มมาตรา ๒๐ ทวิ วรรคสี่)

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การขอเลื่อนการนั่งพิจารณาและการพิจารณา คำขอเลื่อนการนั่งพิจารณา (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๐)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับคำอุทธรณ์นิยม (แก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓ คำอุทธรณ์นิยม ส่วนที่ ๑ การกำหนด การชำระคำอุทธรณ์นิยม และการดำเนินคดีอนาถา มาตรา ๑๔๙ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๕๑ มาตรา ๑๕๒ มาตรา ๑๕๓ มาตรา ๑๕๔ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๑๕๖ มาตรา ๑๕๗ มาตรา ๑๕๘ มาตรา ๑๕๙ และมาตรา ๑๖๐ และส่วนที่ ๒ ความรับผิดชอบ ในคำอุทธรณ์นิยม มาตรา ๑๖๑ มาตรา ๑๖๖ และมาตรา ๑๖๙ และเพิ่มมาตรา ๑๕๓/๑ มาตรา ๑๕๖/๑ มาตรา ๑๖๙/๑ มาตรา ๑๖๙/๒ และมาตรา ๑๖๙/๓ และแก้ไขเพิ่มเติมตาราง ๑ ตาราง ๒ ตาราง ๓ ตาราง ๔ และตาราง ๖ และเพิ่มตาราง ๗ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง) นอกจากนี้ แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกัน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๑ (๒) และมาตรา ๘๓ ตรี)

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าขึ้นศาลในคดีโมโนสแว์ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๙๐ จัดว่า วรรคหนึ่ง) และแก้ไขเพิ่มเติมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโมโนสแว์และคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ให้ชัดเจนขึ้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๙๓ วรรคสี่ มาตรา ๑๙๓ ทวิ มาตรา ๑๙๓ ตรี มาตรา ๑๙๕ และมาตรา ๑๙๖)

๑.๒ เหตุผล

เนื่องจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ คำอุทธรณ์นิยมยังมีความไม่เหมาะสมหลายประการ และไม่ได้แยกคำอุทธรณ์นิยม

ในการพิจารณาคดีออกจากคำอุทธรณ์นิยมในการบังคับคดี รวมทั้งอัตราค่าอุทธรณ์นิยมในตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเรื่องคำอุทธรณ์นิยมและตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ สมควรกำหนดให้หลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม เป็นไปตามที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา และแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การขอเลื่อนการนั่งพิจารณาและการพิจารณาคำขอเลื่อนการนั่งพิจารณาให้เคร่งครัดยิ่งขึ้น ตลอดจนแก้ไขเพิ่มเติมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในสำเนาและคดีไม่มีข้อยุ่งยากให้ชัดเจนขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

๔. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒)

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๕. บทรักษาการตามพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๒๒)

ให้ประธานศาลฎีกาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๖. เนื้อหาของพระราชบัญญัติ

๖.๑ ให้อำนาจประธานศาลฎีกาในการออกข้อกำหนด (ร่างมาตรา ๓)

ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๒๐ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา”

๖.๒ กำหนดให้ข้อกำหนดมีผลใช้บังคับเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๔)

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่ของมาตรา ๒๐ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒

“ข้อกำหนดนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

๖.๓ แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา ๓๑ (๒) และมาตรา ๘๓ ตี ให้สอดคล้องกับการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับค่าธรรมเนียมนิยม โดยเปลี่ยนจากการดำเนินคดีอย่างคนอนาถาเป็นการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล (ร่างมาตรา ๕ และร่างมาตรา ๗)

๖.๓.๑ การกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

ให้ยกเลิกความใน (๒) ของมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๒) เมื่อได้มีคำร้องและได้รับอนุญาตจากศาลให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา ๑๕๖/๑ แล้ว ปรากฏว่าได้แสดงข้อเท็จจริงหรือเสนอพยานหลักฐานอันเป็นเท็จต่อศาล หรือเจ้าพนักงานศาลในการไต่สวนคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล”

๖.๓.๒ การส่งคำคู่ความ คำร้อง คำแถลง หรือเอกสารอื่น ๆ นอกจากบัญญัติไว้ในมาตรา ๘๓ ทวิ

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๓ ตี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๘๓ ตี การส่งคำคู่ความ คำร้อง คำแถลง หรือเอกสารอื่นใด นอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๓ ทวิ ถ้าผู้รับไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรแต่ประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเองหรือโดยตัวแทน หรือมีตัวแทนในการรับคำคู่ความและเอกสารหรือทนายความในการดำเนินคดีอยู่ในราชอาณาจักร ให้ส่งแก่ผู้รับหรือตัวแทนเช่นนั้นหรือทนายความ ณ สถานที่ที่ผู้รับหรือตัวแทนใช้ประกอบกิจการ หรือสถานที่อันเป็นที่อยู่ของตัวแทนหรือภูมิลำเนา หรือสำนักทำการงานของทนายความซึ่งตั้งอยู่ในราชอาณาจักร แล้วแต่กรณี แต่ถ้าผู้รับมิได้ประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเอง หรือไม่มีตัวแทนดังกล่าวหรือทนายความอยู่ในราชอาณาจักร ให้ส่งโดยวิธีปิดประกาศไว้ที่ศาล”

LIRT

จ.๕ แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การขอเลื่อนการนั่งพิจารณาและการพิจารณาคำขอเลื่อนการนั่งพิจารณา (ร่างมาตรา ๖)

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๐ เมื่อศาลได้กำหนดวันนั่งพิจารณาและแจ้งให้คู่ความทราบแล้ว ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะขอเลื่อนการนั่งพิจารณา คู่ความฝ่ายนั้นต้องเสนอคำขอเข้ามาก่อน หรือในวันนัดและแสดงเหตุผลแห่งการขอเลื่อนนั้น ในกรณีเช่นว่านี้ ห้ามมิให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอเว้นแต่การขอเลื่อนการนั่งพิจารณานั้นมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงเสียได้ และหากศาลไม่อนุญาตจะทำให้เสียความยุติธรรม

เมื่อศาลจะสั่งให้เลื่อนการนั่งพิจารณา ศาลอาจสั่งให้คู่ความฝ่ายนั้นเสียค่าปฎิการพยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียกและเสียค่าใช้จ่ายในการที่คู่ความฝ่ายอื่นมาศาล เช่น ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของตัวความ ทนายความ หรือพยาน เป็นต้น ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร ถ้าคู่ความฝ่ายที่ขอเลื่อนคดีไม่ชำระค่าปฎิการหรือค่าใช้จ่ายตามที่ศาลกำหนด ให้ศาลยกคำขอเลื่อนคดีนั้นเสีย

ค่าปฎิการหรือค่าใช้จ่ายที่จ่ายตามวรรคสองให้ตกเป็นพับ

คำขอเลื่อนคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าไม่ได้เสนอต่อหน้าศาลด้วยวาจา ก็ให้ทำเป็นคำร้อง และจะทำฝ่ายเดียวโดยได้รับอนุญาตจากศาลก็ได้”

๖.๕ ค่าฤชาธรรมเนียม (ร่างมาตรา ๘ ร่างมาตรา ๙ ร่างมาตรา ๑๐ ร่างมาตรา ๑๑ และร่างมาตรา ๑๒)

๖.๕.๑ การกำหนดและการชำระค่าฤชาธรรมเนียม และการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

- ให้ยกเลิกชื่อของส่วนที่ ๑ การกำหนด การชำระค่าฤชาธรรมเนียมและการดำเนินคดีอนาถา ในหมวด ๓ ค่าฤชาธรรมเนียม ลักษณะ ๖ คำพิพากษาและคำสั่ง ภาค ๑ บททั่วไป และความในมาตรา ๑๔๙ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๕๑ มาตรา ๑๕๒ มาตรา ๑๕๓ มาตรา ๑๕๔ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๑๕๖ มาตรา ๑๕๗ มาตรา ๑๕๘ มาตรา ๑๕๙ และมาตรา ๑๖๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ส่วนที่ ๑

การกำหนดและการชำระค่าฤชาธรรมเนียม และการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

มาตรา ๑๔๙ ค่าฤชาธรรมเนียม ได้แก่ ค่าธรรมเนียมศาล ค่าสืบพยานหลักฐานนอกศาล ค่าปฎิการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของพยาน ผู้เชี่ยวชาญ ล่าม

และเจ้าพนักงานศาล ค่าทนายความ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ตลอดจนค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ บรรดาที่กฎหมายบังคับให้ชำระ

ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นว่าด้วยการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ค่าธรรมเนียมศาลที่เป็นค่าขึ้นศาล ให้คู่ความผู้ยื่นคำฟ้องเป็นผู้ชำระเมื่อยื่นคำฟ้อง

ค่าธรรมเนียมศาลนั้น ให้ชำระหรือนำมาวางศาลเป็นเงินสดหรือเช็คซึ่งธนาคารรับรองโดยเจ้าพนักงานศาลออกใบรับให้ หรือตามวิธีการที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

คำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา คำร้องสอด คำให้การ หรือคำร้องคำขออื่นซึ่งได้ยื่นต่อศาลพร้อมคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา ๑๕๖ ตลอดจนการดำเนินการสอบสวนพิจารณาในชั้นได้สวนคำร้องดังกล่าว ไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมศาลและเงินวางศาลมาชำระ เว้นแต่ศาลจะไดยกคำร้องนั้นเสีย

มาตรา ๑๕๐ ในคดีที่คำขอให้ปลดปล่อยทุกข์นั้นอาจคำนวณเป็นราคาสินทรัพย์ได้ ให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นตามจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องหรือราคาทรัพย์สินที่พิพาท

ค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ถ้าจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องหรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาเป็นอย่างเดียวกับในศาลชั้นต้น ให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเสียตามจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาเช่นเดียวกับในศาลชั้นต้น แต่ถ้าผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาได้รับความพอใจแต่บางส่วนตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล่างแล้ว และจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาดังกล่าวในศาลชั้นต้น ให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเสียค่าขึ้นศาลตามจำนวนทุนทรัพย์หรือราคานั้น

เมื่อได้ชำระค่าขึ้นศาลแล้ว ถ้าทุนทรัพย์แห่งคำฟ้องหรือคำฟ้องอุทธรณ์หรือคำฟ้องฎีกาทวีขึ้นโดยการยื่นคำฟ้องเพิ่มเติมหรือโดยประการอื่น ให้เรียกค่าขึ้นศาลเพิ่มขึ้นตามที่บัญญัติไว้ในตารางท้ายประมวลกฎหมายนี้เมื่อยื่นคำฟ้องเพิ่มเติมหรือภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรแล้วแต่กรณี

ถ้าเนื่องจากศาลได้มีคำสั่งให้พิจารณาคดีรวมกันหรือให้แยกคดีกัน คำฟ้องใดหรือข้อหาอันมีอยู่ในคำฟ้องใดจะต้องโอนไปยังศาลอื่น หรือจะต้องกลับยื่นต่อศาลนั้นใหม่หรือต่อศาลอื่นเป็นคดีเรื่องหนึ่งต่างหาก ให้โจทก์ได้รับผ่อนผันไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาลในการยื่นหรือกลับยื่นคำฟ้องหรือข้อหาเช่นนั้น เว้นแต่จำนวนทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์สินแห่งคำฟ้องหรือข้อหาเหล่านั้นจะได้ทวีขึ้นในกรณีเช่นนั้น ค่าขึ้นศาลเฉพาะที่ทวีขึ้นให้คำนวณและชำระตามที่บัญญัติไว้ในวรรคก่อน

ในกรณีที่บุคคลซึ่งเป็นคู่ความร่วมในคดีที่มูลความแห่งคดีเป็นการชำระหนี้ อันไม่อาจแบ่งแยกได้ต่างยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแยกกัน โดยต่างได้เสียค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาตามความในวรรคสอง หากค่าขึ้นศาลดังกล่าวเมื่อรวมกันแล้วมีจำนวนสูงกว่าค่าขึ้นศาลที่คู่ความเหล่านั้นต้องชำระในกรณีที่ยื่นอุทธรณ์หรือฎีการ่วมกัน ให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา

แล้วแต่กรณี มีคำสั่งคืนค่าขึ้นศาลส่วนที่เกินแก่คู่ความเหล่านั้นตามส่วนของค่าขึ้นศาลที่คู่ความแต่ละคนได้ชำระไปในเวลาที่ศาลนั้นมีคำพิพากษา

มาตรา ๑๕๑ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องหรือในกรณีที่มีการอุทธรณ์หรือฎีกาหรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ ถ้าศาลไม่รับอุทธรณ์หรือฎีกาหรือคำขอให้พิจารณาใหม่หรือศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์หรือฎีกาโดยยังมีได้วินิจฉัยประเด็นแห่งอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้คืนค่าขึ้นศาลทั้งหมด

เมื่อได้มีการถอนคำฟ้อง หรือเมื่อศาลได้ตัดสินให้ยกคำฟ้องโดยไม่ตัดสินสิทธิโจทก์ที่จะฟ้องคดีใหม่ หรือเมื่อคดีนั้นได้เสร็จเด็ดขาดลงโดยสัญญาหรือการประนีประนอมยอมความหรือการพิพากษาคตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งคืนค่าขึ้นศาลทั้งหมดหรือบางส่วนแก่คู่ความซึ่งได้เสียไว้ได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่มีการทั้งฟ้องหรือศาลสั่งจำหน่ายคดีในกรณีอื่น ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งคืนค่าขึ้นศาลบางส่วนได้ตามที่เห็นสมควร

ถ้าศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งให้ส่งสำนวนความคืนไปยังศาลล่างเพื่อตัดสินใหม่หรือเพื่อพิจารณาใหม่ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๓ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีอำนาจที่จะยกเว้นมิให้คู่ความต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ หรือในการที่จะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้านคำพิพากษาใหม่ของศาลล่างได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๕๒ ค่าฤชาธรรมเนียมอื่นนอกจากค่าขึ้นศาล ให้คู่ความผู้ดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นผู้ชำระเมื่อมีการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นหรือภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือที่ศาลมีคำสั่ง ถ้าศาลเป็นผู้สั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ให้ศาลกำหนดผู้ซึ่งจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นรวมทั้งระยะเวลาที่ต้องชำระไว้ด้วย

ถ้าผู้ซึ่งจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมตามวรรคหนึ่งไม่ชำระ ศาลจะสั่งให้คู่ความหรือผู้ดำเนินกระบวนการพิจารณาทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชำระค่าฤชาธรรมเนียมนั้นหรือให้งดการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นไว้หรือให้เพิกถอนกระบวนการพิจารณานั้นเสียก็ได้

มาตรา ๑๕๓ ค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี ได้แก่ ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของเจ้าพนักงานบังคับคดี ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการบังคับคดีบรรดาที่กฎหมายบังคับให้ชำระ

ค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี ให้เจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีนั้นเป็นผู้ชำระ

การชำระค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีออกใบรับให้

ในกรณีที่มีการเข้าดำเนินการบังคับคดีต่อไปตามมาตรา ๒๔๐ วรรคแปดหรือมาตรา ๒๔๑ (๒) ให้เจ้าหนี้ผู้เข้าดำเนินการบังคับคดีต่อไปเป็นผู้ชำระค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีเฉพาะทรัพย์สินในส่วนที่ดำเนินการบังคับคดีต่อไป

มาตรา ๑๕๓/๑ ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี ให้ชำระตามวิธีการและอัตราที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ หรือตามวิธีการและอัตราที่กฎหมายอื่นบังคับไว้

มาตรา ๑๕๔ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจที่จะสั่งให้เจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีวางเงินค่าใช้จ่ายเพื่อปฏิบัติตามวิธีการเพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความในระหว่างการพิจารณา หรือเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ตามจำนวนที่เห็นจำเป็น ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่าจำนวนเงินที่วางไว้นั้นจะไม่พอ ก็ให้แจ้งให้เจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีวางเงินเพิ่มขึ้นอีกได้

ถ้าเจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีเห็นว่าการวางเงินตามวรรคหนึ่งไม่จำเป็นหรือมากเกินไป ก็อาจยื่นคำร้องต่อศาลภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งได้ คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด

ถ้าเจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่งหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามวรรคสอง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีงดการบังคับคดีไว้จนกว่าเจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีนั้นจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือศาล แล้วแต่กรณี

บทบัญญัติมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่เจ้าหนี้ผู้เข้าดำเนินการบังคับคดีต่อไปตามมาตรา ๒๙๐ วรรคแปด และมาตรา ๒๙๑ (๒) โดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๕ คู่ความซึ่งไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลอาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในการฟ้องหรือต่อสู้คดีในศาลชั้นต้นหรือชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๖ และมาตรา ๑๕๖/๑

มาตรา ๑๕๖ ผู้ใดมีความจำนองจะขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในการฟ้องหรือต่อสู้คดี ให้ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่จะฟ้องหรือได้ฟ้องคดีไว้นั้นพร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา คำร้องสอด หรือคำให้การ แล้วแต่กรณี แต่ถ้าบุคคลนั้นตกเป็นผู้ไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลในภายหลัง จะยื่นคำร้องในเวลาใด ๆ ก็ได้

เมื่อได้รับคำร้องแล้ว ให้ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลไต่สวนพยานหลักฐาน และเสนอความเห็นต่อศาลโดยเร็ว โดยศาลจะมีคำสั่งให้งดการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีนั้นไว้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเป็นการชั่วคราวจนกว่าการพิจารณาสั่งคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะถึงที่สุดก็ได้

หลักเกณฑ์การยื่นคำร้อง การให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีโอกาสดัดค้าน และวิธีการในการไต่สวนพยานหลักฐาน การเสนอความเห็น การแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาล รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานศาลตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

ข้อกำหนดนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๑๕๖/๑ เมื่อเจ้าพนักงานศาลไต่สวนพยานหลักฐานเสร็จแล้ว ให้รับทำความเห็นเสนอต่อศาล ถ้าศาลเห็นว่าพยานหลักฐานหรือความเห็นที่เสนอมานั้นยังไม่พอแก่การวินิจฉัย ศาลอาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานศาลไต่สวนพยานหลักฐานหรือทำความเข้าใจเพิ่มเติมก็ได้ หากไม่มีคำสั่งเช่นนั้นหรือเมื่อได้รับพยานหลักฐานหรือความเห็นเพิ่มเติมแล้ว ให้ศาลรีบสั่งคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลโดยเร็ว โดยศาลจะมีคำสั่งอนุญาตหรืออนุญาตแต่เฉพาะบางส่วนหรือยกคำร้องนั้นเสียก็ได้

LIPT

ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำร้องเช่นนั้นเว้นแต่จะเป็นที่เชื่อได้ว่าผู้ร้องไม่มีทรัพย์สินพอที่จะเสียค่าธรรมเนียมศาลหรือหากผู้ร้องไม่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะได้รับความเดือดร้อนเกินสมควรเมื่อพิจารณาถึงสถานะของผู้ร้อง และในกรณีผู้ร้องเป็นโจทก์หรือผู้อุทธรณ์หรือฎีกา การฟ้องร้องหรืออุทธรณ์หรือฎีกานั้นมีเหตุผลอันสมควรด้วย

เมื่อคู่ความคนใดได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในการฟ้องหรือต่อสู้คดีในศาลชั้นต้น แล้วยื่นคำร้องเช่นนั้นในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วแต่กรณีอีก ให้ถือว่าคู่ความนั้นยังคงไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียมศาลหรือหากไม่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลแล้วจะได้รับความเดือดร้อนเกินสมควรอยู่ เว้นแต่จะปรากฏต่อศาลเป็นอย่างอื่น

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๑๕๗ เมื่อศาลอนุญาตให้บุคคลใดได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในศาลใด บุคคลนั้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้น ค่าธรรมเนียมเช่นนั้นให้รวมถึงเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา ถ้าเป็นกรณีที่ศาลอนุญาตในระหว่างการพิจารณา การยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลนั้น ให้ใช้บังคับแต่เฉพาะค่าธรรมเนียมศาลและเงินวางศาลที่จะต้องเสียหรือวางภายหลังคำสั่งอนุญาตเท่านั้น ส่วนค่าธรรมเนียมศาลหรือเงินวางศาลที่เสียหรือวางไว้ก่อนคำสั่งเช่นนั้นเป็นอันไม่ต้องคืน

มาตรา ๑๕๘ ถ้าศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบเสียค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของคู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลพิพากษาในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม โดยสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระต่อศาลในนามของผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลซึ่งค่าธรรมเนียมศาลที่ผู้นั้นได้รับยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่ศาลเห็นสมควร

มาตรา ๑๕๙ ถ้าปรากฏต่อศาลว่าผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลนั้นสามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลได้ตั้งแต่วันที่ยื่นคำร้องตามมาตรา ๑๕๖ หรือในภายหลังก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี ให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลนั้นชำระค่าธรรมเนียมศาลที่ได้รับยกเว้นต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้ หากไม่ปฏิบัติตาม ให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลนั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนไว้รอคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลเห็นว่า

(๑) ค่าฤชาธรรมเนียมจะเป็นพัวพันแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลมีคำสั่งให้เอาชำระค่าธรรมเนียมศาลที่ผู้นั้นได้รับยกเว้น จากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดตั้งที่กล่าวไว้ในวรรคหนึ่งตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

(๒) คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแทนผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ให้ศาลมีคำสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระค่าธรรมเนียมศาลต่อศาลในนามของผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล แต่ถ้าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้ศาลเอาชำระค่าธรรมเนียมศาลนั้นจากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดตั้งที่กล่าวไว้ในวรรคหนึ่งตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร หรือ

(๓) ผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมด หรือแต่บางส่วนแทนคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ให้ศาลมีคำสั่งให้เอาชำระค่าฤชาธรรมเนียมนั้น จากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดตั้งที่กล่าวไว้ในวรรคหนึ่ง ส่วนค่าธรรมเนียมศาลที่ผู้นั้นได้รับยกเว้น ให้เอาชำระจากทรัพย์สินที่เหลือ ถ้าหากมี ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

มาตรา ๑๖๐ ถ้าผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลประพฤติดนไม่เรียบร้อย เช่น ดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางก่อความรำคาญถึงขนาด หรือกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลหรือจงใจประวิงความเรื้อรังนั้น ศาลจะถอนการอนุญาตเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ และบุคคล เช่นว่านั้นจำต้องรับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมสำหรับกระบวนการพิจารณาภายหลังที่ศาลได้ถอนการอนุญาตนั้นแล้ว"

๖.๕.๒ ความรับผิดชอบที่สุดในค่าฤชาธรรมเนียม

- ให้ยกเลิกชื่อของส่วนที่ ๒ ความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในหมวด ๓ ค่าฤชาธรรมเนียม ลักษณะ ๖ คำพิพากษาและคำสั่ง ภาค ๑ บททั่วไป และความในมาตรา ๑๖๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ส่วนที่ ๒

ความรับผิดชอบที่สุดในค่าฤชาธรรมเนียม

มาตรา ๑๖๑ ภายใต้บังคับบทบัญญัติห้ามมาตราต่อไปนี้ ให้คู่ความฝ่ายที่แพ้คดี เป็นผู้รับผิดชอบในชั้นที่สุดสำหรับค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่ว่าคู่ความฝ่ายใดจะชนะคดี เติ้มตามข้อหาหรือแต่บางส่วน ศาลมีอำนาจที่จะพิพากษาให้คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีนั้นรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง หรือให้คู่ความแต่ละฝ่ายรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมส่วนของตน หรือตามส่วนแห่งค่าฤชาธรรมเนียมซึ่งคู่ความทุกฝ่ายได้เสียไปก่อนได้ตามที่ศาลจะใช้ดุลพินิจ โดยคำนึงถึงเหตุสมควรและความสุจริตในการดำเนินคดี

คดีที่ไม่มีข้อพิพาทให้ฝ่ายเริ่มคดีเป็นผู้เสียค่าฤชาธรรมเนียม"

- ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖๖ คู่ความฝ่ายใดทำให้ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมในกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้ดำเนินไปโดยไม่จำเป็น หรือมีลักษณะประวิงคดี หรือที่ต้องดำเนินไปเพราะความผิดหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง คู่ความฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมนั้น โดยมีพิกัดคำนึงว่าคู่ความฝ่ายนั้นจักได้ชนะคดีหรือไม่”

LIRT

- ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖๔ เมื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมแล้ว ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมชั้นต้นทำบัญชีแสดงค่าฤชาธรรมเนียมที่คู่ความทุกฝ่ายได้เสียไป โดยลำดับ และจำนวนที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายจะต้องรับผิดชอบตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาล คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจขอสำเนาบัญชีเช่นนั้นได้”

- ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๖๔/๑ มาตรา ๑๖๔/๒ และมาตรา ๑๖๔/๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๖๔/๑ ถ้าบุคคลซึ่งต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมค้างชำระค่าฤชาธรรมเนียมต่อศาลก็ดี หรือต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีก็ดี หรือต่อบุคคลอื่นที่มีเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็ดี ศาล เจ้าพนักงานบังคับคดี หรือบุคคลเช่นนั้นอาจบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลนั้นเสมือนหนึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อชำระค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าวได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมชั้นต้น เจ้าพนักงานบังคับคดี หรือบุคคลที่มีสิทธิได้รับค่าฤชาธรรมเนียมนั้น แล้วแต่กรณี เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีทั้งปวง แต่หากยังมีเงินที่ได้จากการบังคับคดีคงเหลือภายหลังชำระให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับ ให้หักค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้รับยกเว้นดังกล่าวไว้จากเงินนั้น

มาตรา ๑๖๔/๒ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๑๖๔/๓ ให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้รับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี โดยให้หักออกจากเงินที่ได้จากการยึดอายัด ขาย หรือจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือจากเงินที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้วางไว้

ในกรณีที่มีการบังคับคดีแก่ผู้ค้ำประกันในศาล ค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีในส่วนนั้น ให้หักออกจากเงินที่ได้จากการบังคับคดีตามสัญญาประกัน

ในกรณีที่มีการบังคับคดีตามคำพิพากษาให้แบ่งกรรมสิทธิ์รวมหรือมรดก ให้เจ้าของรวมหรือทายาทผู้ได้รับส่วนแบ่งทุกคนเป็นผู้รับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี โดยให้หักออกจากเงินที่ได้จากการขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินอันเป็นกรรมสิทธิ์รวมหรือทรัพย์สินมรดกนั้น

ในกรณีที่มีการถอนการบังคับคดีนอกจากกรณีตามมาตรา ๒๙๕ (๑) ให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาผู้ขอยึดหรืออายัดทรัพย์สินเป็นผู้รับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

มาตรา ๑๖๔/๓ บุคคลใดทำให้ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีส่วนใด โดยไม่จำเป็น หรือมีลักษณะประวิงการบังคับคดี หรือที่ต้องดำเนินไปเพราะความผิดหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเพราะบังคับคดีโดยไม่สุจริตก่อนการบังคับคดีได้เสร็จลง ผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษา แล้วแต่กรณี อาจยื่นคำร้องต่อศาลภายในเจ็ดวัน

นับแต่วันทราบพฤติการณ์อันเป็นมูลแห่งข้ออ้างนั้นเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลเช่นนั้นรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าว

คำสั่งของศาลตามมาตรา ๑๓๖ ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ได้ และคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด”

๖.๖ คติมโนสาเร่ (ร่างมาตรา ๑๓ ร่างมาตรา ๑๔ ร่างมาตรา ๑๕ ร่างมาตรา ๑๖ และร่างมาตรา ๑๗)

๖.๖.๑ อัตราค่าขึ้นศาลในคติมโนสาเร่

- ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๐ จัดว่า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๐ จัดว่า ในคติมโนสาเร่ ให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาลตามตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายนี้ แต่ค่าขึ้นศาลรวมกันแล้วไม่เกินหนึ่งพันบาท”

๖.๖.๒ การดำเนินกระบวนการพิจารณาคติมโนสาเร่และคดีที่ไม่มีข้อยุ่งยาก

- ให้ยกเลิกความในวรรคสี่ของมาตรา ๑๕๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ถ้าจำเลยไม่ให้การตามวรรคสาม ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจมีคำสั่งไม่ยอมเลื่อนเวลาให้จำเลยยื่นคำให้การ โดยให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ และให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดโดยนำมาตรา ๑๕๔ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบพยาน ก็ให้ศาลดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๓ ทรี มาตรา ๑๕๓ จัดว่า และมาตรา ๑๕๓ เบญจ”

- ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓ ทวิ และมาตรา ๑๕๓ ทรี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓ ทวิ ในคติมโนสาเร่ เมื่อโจทก์ได้ทราบคำสั่งให้มาศาลตามมาตรา ๑๕๓ แล้ว ไม่มาในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ให้ถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ

เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกให้มาศาลตามมาตรา ๑๕๓ แล้วไม่มาในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ถ้าจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การไว้ ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ และให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยนำมาตรา ๑๕๔ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าจำเลยได้ยื่นคำให้การไว้ก่อนหรือในวันนัดดังกล่าว ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณาและให้บังคับตามมาตรา ๒๐๔ มาตรา ๒๐๕ มาตรา ๒๐๖ และมาตรา ๒๐๗ และไม่ว่าจะเป็นกรณีใด

ถ้าศาลมีคำสั่งให้สืบพยานก็ให้ศาลดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๙๓ ตี มาตรา ๑๙๓ จัตวา และมาตรา ๑๙๓ เบญจ

มาตรา ๑๙๓ ตี เมื่อศาลได้รับคำให้การของจำเลยตามมาตรา ๑๙๓ วรรคสาม หรือศาลมีคำสั่งให้สืบพยานตามมาตรา ๑๙๓ วรรคสี่ หรือมาตรา ๑๙๓ ทวิ วรรคสอง ให้ศาลดำเนินการพิจารณาคดีต่อไปโดยเร็ว และให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่า ประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้ หรือสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาล ภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควร โดยในกรณีที่มีใช้การพิจารณาคดีฝ่ายเดียว ศาลจะกำหนดให้ คู่ความฝ่ายใดนำพยานสืบก่อนหรือหลังก็ได้”

- ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๙๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๙๕ นอกจากที่บัญญัติมาแล้ว ให้นำบทบัญญัติอื่นในประมวลกฎหมายนี้ มาใช้บังคับแก่การพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในsofarด้วยโดยอนุโลม”

- ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๙๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๙๖ ในคดีสามัญซึ่งโจทก์ฟ้องเพียงขอให้ชำระเงินจำนวนแน่นอน ตามตัวเงิน ซึ่งการรับรองหรือการชำระเงินตามตัวเงินนั้นได้ถูกปฏิเสธ หรือตามสัญญาเป็นหนังสือ ซึ่งปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นสัญญาอันแท้จริงมีความสมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมาย โจทก์จะยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลพร้อมกับคำฟ้องขอให้ศาลพิจารณาคดีนั้นโดยรวบรัดก็ได้

ถ้าศาลเห็นว่าคดีนั้นปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ไม่ว่าโจทก์จะได้อื่น คำขอตามวรรคหนึ่งหรือไม่ ให้ศาลมีคำสั่งให้นำบทบัญญัติในหมวดนี้ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีในsofar เว้นแต่มาตรา ๑๙๐ จัตวา มาใช้บังคับแก่คดีเช่นนั้นได้

ถ้าในระหว่างการพิจารณาปรากฏว่าคดีไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งมาตรานี้ ศาลอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งเดิมแล้วดำเนินการพิจารณาต่อไปตามข้อบังคับแห่งคดีสามัญได้”

๖.๗ ปรับปรุงตาราง ๑ ตาราง ๒ ตาราง ๓ และตาราง ๔ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ร่างมาตรา ๑๙)

- ให้ยกเลิกความในตาราง ๑ ตาราง ๒ ตาราง ๓ และตาราง ๔ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

LIRT

“ตาราง ๑
ค่าธรรมเนียมศาล (ค่าขึ้นศาล)”

ลักษณะของคดี	ทุนทรัพย์	อัตรา	หมายเหตุ
(๑) คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์ อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้คิดค่าขึ้นศาลตามทุนทรัพย์ ดังต่อไปนี้			ค่าธรรมเนียม ตาม (ก) (ข) และ (ค) ถ้ารวม แล้วมีเศษไม่ถึง หนึ่งบาทให้ปัด ทิ้ง
(ก) คำฟ้องนอกจากที่ระบุไว้ใน (ข) และ (ค)	ไม่เกินสิบล้านบาท	ร้อยละ ๒	
	ส่วนที่เกินสิบล้านบาทขึ้นไป	ร้อยละ ๐.๑	
(ข) คำร้องขอให้ศาลบังคับตาม คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ในประเทศ หรือคำร้องขอเพิกถอน คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ในประเทศ	ไม่เกินห้าล้านบาท	ร้อยละ ๐.๕ ของจำนวนที่ ร้องขอให้ศาล บังคับ	
	ส่วนที่เกินห้าล้านบาทขึ้นไป	ร้อยละ ๐.๑	
คำร้องขอให้ศาลบังคับตาม คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ต่างประเทศหรือคำร้อง ขอเพิกถอนคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการ ต่างประเทศ	ไม่เกินสิบล้านบาท	ร้อยละ ๑ ของจำนวนที่ ร้องขอให้ศาล บังคับ	
	ส่วนที่เกินสิบล้านบาทขึ้นไป	ร้อยละ ๐.๑	
(ค) คำฟ้องขอให้บังคับจำนอง หรือบังคับเอาทรัพย์สิน จำนองหลุด	ไม่เกินสิบล้านบาท	ร้อยละ ๑ ของจำนวน หนี้ที่เรียกร้อง	

ลักษณะของคดี	ทุนทรัพย์	อัตรา	หมายเหตุ
(๒) คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ (ก) คดีทั่วไปรวมทั้งคดีไม่มีข้อพิพาท (ข) อุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งตามมาตรา ๒๒๗ หรือมาตรา ๒๒๘ (๒) และ (๓) (๓) คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้และไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้รวมอยู่ด้วย (๔) คดีที่ขอให้ชำระค่าเสียหายค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือค่าเลี้ยงชีพที่ดีเงินปี เงินเดือน เงินเบี้ยบำนาญ ค่าบำรุงรักษา หรือเงินอื่น ๆ ก็ดี บรรดาที่ให้จ่ายมีกำหนดเป็นระยะเวลาในอนาคต นอกจาก ดอกเบี้ย ค่าเช่า หรือค่าเสียหายที่ศาลมีอำนาจพิพากษาหรือสั่งตามมาตรา ๑๔๒ อยู่แล้ว ถ้าคดีนั้นมีคำขอให้ชำระหนี้ในเวลาปัจจุบัน	ส่วนที่เกินสิบล้านบาทขึ้นไป	ร้อยละ ๐.๑ เรื่องละ ๒๐๐ บาท เรื่องละ ๒๐๐ บาท ให้คิดค่าขึ้นศาลตามอัตราใน (๑) แต่ไม่ให้น้อยกว่าอัตราใน (๒) (ก) หรือ (ข) แล้วแต่กรณี ๑๐๐ บาท	การอุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งตามมาตรา ๒๒๘(๑) ไม่เรียกเก็บค่าขึ้นศาล

ลักษณะของคดี	ทุนทรัพย์	อัตรา	หมายเหตุ
หรือมีคำขอในข้อก่อน ๆ รวมอยู่ด้วย ให้คิดค่าขึ้นศาลสำหรับคำขอในข้อนี้เป็นอีกส่วนหนึ่ง			

ตาราง ๒

ค่าธรรมเนียมศาล (ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ)

ลักษณะแห่งกระบวนการพิจารณา	ศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์	ศาลชั้นต้น	ชำระเมื่อใด
(๑) คำคำร้องขอตามมาตรา ๑๐๑ ในกรณีที่ยังไม่มีคดีอยู่ในศาล	-	๑๐๐ บาท	เมื่อยื่นคำร้องขอ
(๒) คำรับรองสำเนาเอกสารต่าง ๆ โดยหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้รับรอง ฉบับละ	๕๐ บาท	๕๐ บาท	เมื่อยื่นคำร้อง
(๓) ใบสำคัญเพื่อแสดงว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ถึงที่สุดแล้ว ฉบับละ	๕๐ บาท	๕๐ บาท	เมื่อยื่นคำร้อง

ตาราง ๓

ค่าสืบพยานหลักฐานนอกศาล

ในกรณีที่มีการสืบพยานหลักฐานนอกศาล ให้คิดค่าป่วยการให้ผู้พิพากษาในอัตราต่อคนวันละสามร้อยบาท และให้คิดค่าป่วยการให้เจ้าพนักงานศาลในอัตราต่อคนวันละหนึ่งร้อยห้าสิบบาท โดยให้ชำระเมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาต

ในคดีที่มีการรวมการพิจารณา ให้คิดค่าป่วยการโดยถือว่าเป็นคดีเดียว

ในกรณีที่มีคู่ความหลายฝ่ายหรือหลายคนเป็นผู้ขอ ให้เฉลี่ยกันชำระค่าป่วยการในอัตราตามวรรคหนึ่งคนละส่วนเท่า ๆ กัน

ให้ผู้ขอเป็นผู้จัดหาหนี้ ในกรณีที่มีคู่ความหลายฝ่ายหรือหลายคนเป็นผู้ขอ ให้ศาลกำหนดให้ผู้ขอคนหนึ่งเป็นผู้จัดการหาหนี้ โดยให้ผู้ขอทุกคนเฉลี่ยกันชดใช้ ค่าพาหนะที่ผู้จัดเสียไป

ถ้าไม่จัดหาหนี้มาให้ จะต้องชดใช้ค่าพาหนะที่เสียไปตามสมควร

ตาราง ๔

ค่าป่วยการ ค่าพาหนะ และค่าเช่าที่พักของพยาน กับค่ารังวัดทำแผนที่

(๑) ให้ศาลกำหนดค่าป่วยการพยานตามรายได้และฐานะของพยานซึ่งมาศาล ตามหมายเรียก แต่ไม่ให้เป็นวันละสี่ร้อยบาท กับค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของพยาน ที่เสียไปด้วยตามสมควร

(๒) ในกรณีที่ศาลสั่งให้รังวัดทำแผนที่

(ก) โดยเจ้าพนักงานศาล ให้ศาลกำหนดค่าป่วยการให้แก่เจ้าพนักงานศาล ในอัตราต่อคนวันละหนึ่งร้อยห้าสิบบาท กับค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของเจ้าพนักงานศาล ที่เสียไปตามสมควร

(ข) โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่น ให้ศาลกำหนด ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามระเบียบของส่วนราชการ หรือหน่วยงานนั้น ถ้าส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้นไม่มีระเบียบดังกล่าว ให้คิดตามอัตรา (ก)

๖.๘ ปรับปรุงตาราง ๖ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ร่างมาตรา ๑๙)

- ให้ยกเลิกความในตาราง ๖ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ตาราง ๖

ค่าทนายความ

(๑) ให้ศาลกำหนดค่าทนายความตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรไม่เกินอัตราชั้นสูง ดังที่ระบุไว้ในตารางนี้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าคดีละสามพันบาท

(๒) การกำหนดค่าทนายความที่คู่ความจะต้องรับผิดชอบ ให้ศาลพิจารณาตาม ความยากง่ายแห่งคดีเทียบดูเวลาและงานที่ทนายความต้องปฏิบัติในการว่าคดีเรื่องนั้น

อัตรา	คดีมีทุนทรัพย์	คดีไม่มีทุนทรัพย์
อัตราชั้นสูงในศาลชั้นต้น	ร้อยละ ๕	๓๐,๐๐๐ บาท
อัตราชั้นสูงในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา	ร้อยละ ๓	๒๐,๐๐๐ บาท

๖.๙ เพิ่มเดิมตาราง ๗ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ร่างมาตรา ๒๐)

- ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นตาราง ๗ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“ตาราง ๗

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

ให้ศาลกำหนดให้คู่ความซึ่งต้องรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมตามมาตรา ๑๖๑ ชดใช้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีแก่คู่ความอีกฝ่ายตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร โดยในคดีมีทุนทรัพย์ต้องไม่เกินร้อยละ ๑ ของจำนวนทุนทรัพย์ หรือในคดีไม่มีทุนทรัพย์ต้องไม่เกินห้าพันบาท

การกำหนดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่คู่ความได้เสียไป รวมทั้งลักษณะและวิธีการดำเนินคดีของคู่ความ”

๗. บทเฉพาะกาล (ร่างมาตรา ๒๑)

บทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่มาตรา ๖ ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาคดีที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้ใช้กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่มีการฟ้องคดีบังคับแก่คดีดังกล่าวจนกว่าคดีจะถึงที่สุด สำหรับค่าฤชาธรรมเนียมใดซึ่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนกำหนดให้เรียกเก็บ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้กำหนดไว้ ห้ามมิให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมนั้นจากคู่ความสำหรับการดำเนินกระบวนการพิจารณาดังแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นต้นไป

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

เรื่องเสร็จที่ ๒/๒๕๕๘

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือ ที่ นร ๐๕๐๓/๗๐๖๖ ลงวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๕๖ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คำขึ้นศาล คำสืบพยานหลักฐานนอกศาล คำปฎิเสธพยาน คำทนายความ คำใช้จ่ายในการดำเนินคดี และค่าใช้จ่ายอื่นๆ) ที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้แก้ไขเพิ่มเติมตามประเด็นอภิปรายของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๗ (ฝ่ายกฎหมาย) และให้รับข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดเกี่ยวกับการแก้ไขด้วยคำจาก “ข้อกำหนด” เป็น “ข้อบังคับ” ไปพิจารณาด้วย รวมทั้งให้รับข้อสังเกตของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ เกี่ยวกับการพิจารณาปรับปรุงกฎหมายให้มีลักษณะเป็นการปฏิบัติในลักษณะต่างตอบแทนเพื่อให้ประเทศไทยสามารถฟ้องต่างประเทศ หากกฎหมายของประเทศนั้นบัญญัติให้ฟ้องประเทศไทยได้ และการศึกษาหลักการในเรื่องการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในทางแพ่งในภาพรวมทั้งระบบไปพิจารณาแล้วนำเสนอรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เพื่อพิจารณา

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอให้คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตรวจพิจารณา โดยมีผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (สำนักงานกิจการยุติธรรมและกรมบังคับคดี) ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด และผู้แทนสภาทนายความเป็นผู้ชี้แจงรายละเอียด และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำบันทึกประกอบร่างฯ ดังต่อไปนี้

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม และกำหนดให้ข้อกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับต่อเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๐ ทวิ วรรคสาม)

LIRT

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การขอเลื่อนการนั่งพิจารณาและการพิจารณาคำขอเลื่อนการนั่งพิจารณา โดยกำหนดให้การขอเลื่อนคดีของคู่ความจะต้องมีเหตุจำเป็นอันมิอาจก้าวล่วงได้ และถ้าศาลไม่อนุญาตจะทำให้เสียความยุติธรรม (ร่างมาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๕๐)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับคำอุทธรณ์และอัตราค่าธรรมเนียม ในตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยแบ่งส่วนเรื่องคำอุทธรณ์แยกออกเป็น ๓ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ การกำหนดและการชำระค่าธรรมเนียม (มาตรา ๑๕๕ ถึง มาตรา ๑๕๕) ส่วนที่ ๒ การยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลและการตั้งทนายความให้คู่ความ (มาตรา ๑๕๕ ถึงมาตรา ๑๖๐) และส่วนที่ ๓ ความรับผิดชอบที่สุดในคำอุทธรณ์ (มาตรา ๑๖๑ มาตรา ๑๖๖ มาตรา ๑๖๕ และมาตรา ๑๖๕/๑ ถึงมาตรา ๑๖๕/๓) (ร่างมาตรา ๗ ร่างมาตรา ๘ ร่างมาตรา ๙ ร่างมาตรา ๑๐ ร่างมาตรา ๑๖ ร่างมาตรา ๑๗ ร่างมาตรา ๑๘ และร่างมาตรา ๑๙) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

(๓.๑) กำหนดความหมายของคำอุทธรณ์ โดยให้รวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีด้วย และกำหนดให้คู่ความเสียค่าขึ้นศาลเมื่อยื่นฟ้อง นอกจากนี้ กำหนดให้ประธานศาลฎีกาออกข้อบังคับกำหนดวิธีการชำระค่าธรรมเนียมศาลได้ (ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๕)

(๓.๒) กำหนดให้ศาลมีดุลพินิจในการกำหนดระยะเวลาการชำระค่าขึ้นศาล ที่เพิ่มขึ้นและมีคำสั่งคืนค่าขึ้นศาลบางส่วน ในกรณีที่มีการทิ้งฟ้องหรือศาลสั่งจำหน่ายคดีในกรณีอื่น และในกรณีที่ศาลพิพากษาตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ (ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๕๐ และมาตรา ๑๕๑ และร่างมาตรา ๑๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๑๔ วรรคสอง)

(๓.๓) กำหนดให้คู่ความที่ดำเนินกระบวนการพิจารณาในเรื่องใดมีหน้าที่ชำระค่าธรรมเนียมในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในเรื่องนั้น เว้นแต่ค่าขึ้นศาล และกำหนดสภาพบังคับในกรณีที่ผู้มิหน้าที่ต้องชำระไม่ชำระภายในกำหนดเวลา (ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๕๒)

(๓.๔) กำหนดความหมายของคำอุทธรณ์ในการบังคับคดี และกำหนดให้เจ้าหน้าที่ผู้ขอบังคับคดีหรือเจ้าหน้าที่ผู้เข้าดำเนินการบังคับคดีต่อไปเป็นผู้ชำระคำอุทธรณ์ในการบังคับคดี (ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓)

(๓.๕) กำหนดให้การชำระคำอุทธรณ์และคำอุทธรณ์ในการบังคับคดีเป็นไปตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในหมวด ๓ คำอุทธรณ์ และอัตราที่ระบุไว้ในตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ร่างมาตรา ๗ เพิ่มมาตรา ๑๕๓/๑)

(๓.๖) กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา วางเงินค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีได้ตามจำนวนที่เห็นว่าจำเป็น และขยายระยะเวลาในการที่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาซึ่งไม่พอใจคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีจะยื่นคำร้องต่อศาลเป็นภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง (ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๔)

(๓.๗) แก้ไขหลักการเรื่องการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถ โดยกำหนดให้คู่ความซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาที่มีสิทธิขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล และกำหนดให้ศาลแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลเพื่อทำการไต่สวนแล้วทำความเห็นเสนอต่อศาล ซึ่งศาลจะมีคำสั่งอนุญาตได้ก็ต่อเมื่อเป็นที่เชื่อได้ว่าผู้ร้องไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียมศาล หรือหากผู้ร้องไม่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร และในกรณีที่ผู้ร้องเป็นโจทก์หรือผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกา การฟ้องร้องหรืออุทธรณ์หรือฎีกานั้นจะต้องมีเหตุผลอันสมควร นอกจากนี้ยังกำหนดให้ศาลมีอำนาจตั้งทนายความให้แก่คู่ความที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลที่ร้องขอให้ศาลจัดหาทนายความให้ (ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๕ ถึงมาตรา ๑๖๐ และเพิ่มมาตรา ๑๕๖/๑) พร้อมทั้งแก้ไขบทบัญญัติมาตราที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกัน (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๓๑ (๒) และร่างมาตรา ๖ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๓ ตรี)

(๓.๘) แก้ไขข้อส่วนที่ ๒ ความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียม เป็น “ส่วนที่ ๓ ความรับผิดชอบที่สุดในค่าฤชาธรรมเนียม” และแก้ไขบทบัญญัติมาตราที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกัน (ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมข้อส่วนที่ ๒ และมาตรา ๑๖๑)

(๓.๙) กำหนดให้คู่ความที่ทำให้ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมในกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่มีลักษณะประวิงคดี เป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้น (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๖๖)

(๓.๑๐) กำหนดให้ศาลหรือบุคคลอื่นซึ่งมิใช่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาอาจบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้ที่ค้างชำระค่าฤชาธรรมเนียมเสมือนหนึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษา โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่ (ร่างมาตรา ๑๐ เพิ่มมาตรา ๑๖๙/๑)

(๓.๑๑) กำหนดตัวผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี และกำหนดวิธีการในการบังคับชำระค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าว (ร่างมาตรา ๑๐ เพิ่มมาตรา ๑๖๙/๒)

(๓.๑๒) กำหนดให้คู่ความที่ทำให้ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีโดยไม่จำเป็น หรือมีลักษณะประวิงการบังคับคดี หรือที่ต้องดำเนินไปเพราะความผิดหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเพราะความไม่สุจริต เป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าว (ร่างมาตรา ๑๐ เพิ่มมาตรา ๑๖๙/๓)

(๓.๑๓) แก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าฤชาธรรมเนียมในตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ร่างมาตรา ๑๗ แก้ไขเพิ่มเติมตาราง ๑ ตาราง ๒ ตาราง ๓ และตาราง ๔ ร่างมาตรา ๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมตาราง ๖ และร่างมาตรา ๑๙ เพิ่มตาราง ๗)

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าขึ้นศาลในคดีโมเสเร (ร่างมาตรา ๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๐ จัตวา วรรคหนึ่ง)

(๕) แก้ไขเพิ่มเติมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโมเสเรให้ชัดเจนขึ้น (ร่างมาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓ ร่างมาตรา ๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓ ทวิ และร่างมาตรา ๑๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓ ตรี)

LIRT

(๖) แก้ไขเพิ่มเติมการดำเนินการกระบวนพิจารณาคดีสามัญซึ่งฟ้องขอให้ชำระเงิน
แน่นอนตามตั๋วเงินหรือตามสัญญาเป็นหนังสือ ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับคดีมโนสาเร่
(ร่างมาตรา ๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๔๖)

๒. ความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ ข้อสังเกตขั้นต้น

คณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๗ มีประเด็น
อภิปรายดังนี้

(๑) ควรให้คิดค่าฤชาธรรมเนียมตามระบบเดิมคือคงอัตราค่าฤชาธรรมเนียม
ชั้นสูงในแต่ละประเภทไว้ โดยปรับปรุงอัตราค่าฤชาธรรมเนียมแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับ
สภาพการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากการคำนวณค่าขึ้นศาลในระบบใหม่ตามร่างของสำนักงานศาล
ยุติธรรมค่อนข้างยุ่งยากและบุคคลทั่วไปไม่สามารถคิดค่าธรรมเนียมเองได้ ต้องให้เจ้าหน้าที่ศาล
เป็นผู้คิด (ข้อ ๒)

(๒) ควรตัดหลักการในเรื่องการกำหนดให้ศาลจัดหาทนายความให้กับคู่ความ
และจ่ายเงินรางวัลแก่ทนายความตามร่างมาตรา ๑๕๖/๑ วรรคสี่ และร่างมาตรา ๑๕๘ วรรคสอง
ออก เนื่องจากวัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีแพ่งต่างจาก
คดีอาญา เพราะในคดีอาญาเป็นเรื่องที่กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แต่ในคดีแพ่งความ
รุนแรงและผลกระทบดังกล่าวน้อยกว่า และการให้ความช่วยเหลือดังกล่าวอาจมีผลกระทบถึง
งบประมาณเพราะต้องให้ความช่วยเหลือทั้งฝ่ายโจทก์และจำเลย นอกจากนี้ ยังเป็นการให้ความ
ช่วยเหลือแก่เฉพาะผู้ยากจนเท่านั้น ไม่ได้คำนึงถึงความเป็นธรรมทั้งระบบ อีกทั้งในปัจจุบันรัฐได้
ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในรูปแบบต่างๆ อยู่แล้ว (ข้อ ๓)

(๓) ควรแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องการยื่นเอกสารต่อศาล เพื่อให้คู่ความสามารถ
ยื่นเอกสารต่อศาลที่คู่ความมีภูมิลำเนาหรือศาลอื่นได้ เนื่องจากปัจจุบันการดำเนินการกระบวน
พิจารณาคดีในส่วนที่เกี่ยวกับการยื่นเอกสารต่างๆ ต่อศาล ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
แพ่งกำหนดให้ยื่นเอกสารต่างๆ ต่อศาลที่รับฟ้องคดีเท่านั้น จึงเป็นภาระแก่คู่ความที่จะต้อง
เดินทางและต้องเสียค่าใช้จ่าย (ข้อ ๔)

(๔) ในการขอยกเว้นค่าธรรมเนียมดำเนินการตามร่างมาตรา ๑๕๕ ที่ได้
กำหนดให้คู่ความซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาเป็นผู้มีสิทธิขอยกเว้นได้นั้น หากจะขยายไปถึงนิติบุคคล
เช่น มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณประโยชน์ให้ได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลด้วย
จะกระทบระบบและแนวคิดโดยรวม และในกรณีดังกล่าวรัฐสามารถแก้ไขเยียวยาโดยวิธีการอื่นได้
อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดให้ขยายไปถึงนิติบุคคลด้วย (ข้อ ๕)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตดังนี้

(๑) ร่างมาตรา ๒๐/๑ วรรคท้าย และมาตรา ๑๕๖ วรรคสาม ตอนท้าย
ควรใช้ถ้อยคำว่า “ข้อบังคับ” แทนคำว่า “ข้อกำหนด” เพื่อให้สอดคล้องกับถ้อยคำในมาตรา ๖
แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พ.ศ. ๒๔๗๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม

โดยพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๓ ที่บัญญัติให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อบังคับ

(๒) ร่างมาตรา ๑๕๕ ที่กำหนดให้เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้นมีสิทธิที่จะร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลได้นั้น เนื่องจากยังมีนิติบุคคลบางประเภท เช่น มูลนิธิต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณประโยชน์ ซึ่งอาจต้องดำเนินคดีหรือแก้ต่างคดีที่ถูกต้องร้อง หากเป็นมูลนิธิที่ยากจนก็อาจจะได้รับความเดือดร้อนเพราะตามกฎหมายมูลนิธิมีสิทธิเพียงจะนำดอกเบี้ยของเงินต้นไปใช้จ่ายในกิจการต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของมูลนิธิ โดยไม่สามารถจะนำเงินต้นมาใช้จ่ายอย่างอื่นได้ จึงควรให้สิทธิแก่มูลนิธิที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณประโยชน์ที่ยากจนมีสิทธิขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลได้ด้วย

๒.๒ ความเห็นในขั้นที่สุด

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว มิได้แก้ไขเรื่องการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการยื่นเอกสารต่อศาล และการขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ตามประเด็นอภิปรายของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ข้อ ๒ ข้อ ๔ และข้อ ๕ และการใช้ถ้อยคำว่า “ข้อบังคับ” ตามข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุด รายละเอียดปรากฏตามข้อ ๓.

๓.สาระสำคัญของร่างกฎหมายที่ผ่านการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอให้คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งตรวจพิจารณา สรุปการตรวจพิจารณาแก้ไขได้ดังนี้

(๑) กรณีแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๐ ได้ตัดความในวรรคห้า ที่กำหนดให้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาค่าขอเลื่อนคดี และการกำหนดค่าป่วยการพยานและค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการของศาลยุติธรรม ออก เนื่องจากประธานศาลฎีกามีอำนาจออกระเบียบในเรื่องดังกล่าวได้ตามมาตรา ๕ แห่งพระธรรมนูญศาลยุติธรรมและกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม รวมทั้งมีอำนาจออกข้อบังคับตามมาตรา ๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง พุทธศักราช ๒๔๗๗ อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้อีก (ร่างมาตรา ๖)

(๒) กรณีการแบ่งส่วนของบทบัญญัติเรื่องค่าธรรมเนียม ได้แก้ไขให้เป็น ๒ ส่วน ตามที่กำหนดไว้แต่เดิม โดยนำส่วนที่ ๒ การยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล และการตั้งทนายความให้คู่ความ (มาตรา ๑๕๕ ถึงมาตรา ๑๖๐) มารวมไว้ในส่วนที่ ๑ การกำหนดและการชำระค่าธรรมเนียม และแก้ไขส่วนที่ ๓ เป็น ส่วนที่ ๒ ความรับผิดชอบขั้นที่สุดในค่าธรรมเนียม (มาตรา ๑๖๑ ถึงมาตรา ๑๖๔/๓) (ร่างมาตรา ๘)

(๓) กรณีแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๕ ได้แก้ไขถ้อยคำว่า “ข้อบังคับ” ในวรรคสาม เป็น “ข้อกำหนด” เพื่อให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีการชำระค่าธรรมเนียมศาลได้ ซึ่งจะทำให้ไม่ต้องขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม

ตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฯ ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกในทางปฏิบัติ (ร่างมาตรา ๔)

(๕) กรณีแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๑ ได้แก้ไขความในวรรคสอง โดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งคืนค่าขึ้นศาลในกรณีที่คดีได้เสร็จเด็ดขาดลงโดยการพิพากษาตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการด้วย (ร่างมาตรา ๔)

(๕) กรณีแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓ ได้เพิ่มความเป็นวรรคสามว่า ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีออกไปรับให้แก่ผู้ชำระค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี และตัดความในวรรคสี่ของร่างสำนักงานศาลยุติธรรม ที่กำหนดให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้ชำระค่าธรรมเนียมยึดและอายัดทรัพย์สินแล้วไม่มีการขายหรือจำหน่าย ในกรณีที่มีการถอนการบังคับคดีตามมาตรา ๒๕๕ (๑) ออก เนื่องจากมาตรา ๒๕๕ (๑) ก็ได้กำหนดไว้แล้วว่าให้มีการถอนการบังคับคดีเมื่อลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้วางเงินต่อศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นจำนวนพอชำระหนี้ตามคำพิพากษา พร้อมทั้งค่าฤชาธรรมเนียมแห่งคดี หรือค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี หรือได้หาประกันมาให้จนเป็นที่พอใจของศาล (ร่างมาตรา ๔)

(๖) กรณีแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๕ ซึ่งคณะกรรมการกลั่นกรองฯ เห็นว่าไม่ควรให้ขยายไปถึงนิติบุคคล นั้น คณะกรรมการฯ เห็นด้วยกับข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุด จึงได้ตัดถ้อยคำว่า “ซึ่งเป็นบุคคลธรรมดา” ในร่างมาตราดังกล่าวออก ซึ่งการกำหนดไว้เช่นนี้ไม่น่าจะมีปัญหา เพราะการที่คู่ความจะได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมหรือไม่ ก็ต้องมีการไต่สวนพยานหลักฐานและมีคำสั่งของศาลเสียก่อน (ร่างมาตรา ๔)

(๗) กรณีเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๖/๑ ได้ตัดหลักการในเรื่องการตั้งทนายความให้แก่คู่ความ ออก ทั้งนี้ เป็นไปตามมติของคณะรัฐมนตรี และได้ตัดความในร่างมาตรา ๑๕๔ วรรคสอง ออก เพื่อให้สอดคล้องกัน (ร่างมาตรา ๔)

(๘) กรณีเพิ่มเติมมาตรา ๑๖๙/๑ ได้แก้ไขให้ครอบคลุมถึงเจ้าพนักงานบังคับคดีที่จะสามารถบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งค้างชำระค่าฤชาธรรมเนียม โดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่ และกำหนดให้การบังคับคดีในกรณีดังกล่าวได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีทั้งปวง (ร่างมาตรา ๑๒)

(๙) กรณีเพิ่มเติมมาตรา ๑๖๙/๒ ได้แก้ไขความในวรรคสี่โดยกำหนดให้เจ้าพนักงานตามคำพิพากษาผู้ขอยึดหรืออายัดทรัพย์สินเป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีในกรณีที่มีการถอนการบังคับคดีนอกจากกรณีตามมาตรา ๒๕๕ (๑) (ร่างมาตรา ๑๒)

(๑๐) กรณีแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๓ ทวิ ได้กำหนดให้นำความในมาตรา ๑๕๓ เบญจ มาใช้บังคับด้วย ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบพยาน เพื่อให้ครบขั้นตอนของการดำเนินการ (ร่างมาตรา ๑๕)

(๑๑) ได้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๕๕ ด้วย โดยแก้ไขถ้อยคำจาก “บททั่วไปแห่งประมวลกฎหมายนี้และบทบัญญัติในคดีสามัญ” เป็น “บทบัญญัติอื่นในประมวลกฎหมายนี้” เพื่อให้ชัดเจนขึ้น (ร่างมาตรา ๑๖)

LIRT

(๑๒) ได้ตัดกรณีแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๑๔ วรรคสอง (ร่างมาตรา ๑๖ ของสำนักงานศาลยุติธรรม) ออก และนำหลักการคืนคำขึ้นศาลกรณีที่ศาลพิพากษาตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการไปกำหนดไว้ในร่างมาตรา ๑๕๑

(๑๓) ได้แก้ไขอัตราค่าธรรมเนียมศาลตามตาราง ๑ ตาราง ๒ ตาราง ๓ ตาราง ๖ และตาราง ๗ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๑๔ ร่างมาตรา ๑๕ และร่างมาตรา ๒๐) ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ มิได้แก้ไขอัตราค่าธรรมเนียมศาลในตาราง ๑ ตามประเด็นการอภิปรายของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ที่เห็นควรให้คงอัตราค่าธรรมเนียมชั้นสูงในแต่ละประเภทไว้ และปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมแต่ละประเภทให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน เนื่องจากสำนักงานศาลยุติธรรมยังคงยืนยันตามร่างเดิม โดยมีเหตุผลเพื่อป้องกันปัญหาการฟ้องคดีโดยไม่สุจริต

(๑๔) ได้เพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรารักษากฎการ เนื่องจากมีการกำหนดบทเฉพาะกาลในร่างมาตรา ๒๑ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามแบบการร่างกฎหมาย (ร่างมาตรา ๒๒)

นอกจากนี้ ได้แก้ไขถ้อยคำในบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างฯ และร่างพระราชบัญญัติฯ ให้ถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

สำหรับข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดที่เห็นควรแก้ไขถ้อยคำว่า “ข้อกำหนด” เป็น “ข้อบังคับ” นั้น จากการตรวจสอบกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งและวิธีพิจารณาคดีของศาลชั้นอุทธรณ์พิเศษต่างๆ ปรากฏว่า ในกรณีที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาจะกำหนดให้ออกเป็น “ข้อกำหนด” หากเป็นเรื่องเกี่ยวกับงานธุรการ ก็จะออกเป็น “ข้อบังคับ” คณะกรรมการฯ จึงมิได้แก้ไขถ้อยคำดังกล่าวตามข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดแต่อย่างใด

สำหรับประเด็นการอภิปรายของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ที่ให้แก้ไขบทบัญญัติในเรื่องการยื่นเอกสารต่อศาล เพื่อให้คู่ความสามารถยื่นเอกสารต่อศาลที่คู่ความมิภูมิสำเนาหรือศาลอื่นได้ นั้น คณะกรรมการฯ ได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า หากกำหนดให้คู่ความสามารถยื่นเอกสารต่อศาลที่คู่ความมิภูมิสำเนาหรือศาลอื่นได้อาจก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะทำให้การพิจารณาคดีล่าช้า ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการจัดส่งเอกสารไปยังศาลที่พิจารณาคดีนั้น และเอกสารอาจสูญหายได้ ประกอบกับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๐ ก็ได้กำหนดไว้แล้วว่า ถ้าไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจเหนือคดีนั้นได้โดยเหตุสุดวิสัย คู่ความฝ่ายที่เสียหายหรืออาจเสียหายเพราะการนั้นจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นซึ่งตนมิภูมิสำเนาหรืออยู่ในเขตศาลในขณะนั้นก็ได้ คณะกรรมการฯ จึงมิได้แก้ไขบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าว

ส่วนมติของคณะรัฐมนตรีที่รับข้อสังเกตของคณะกรรมการกลั่นกรองฯ ที่เห็นควรพิจารณาปรับปรุงกฎหมายให้มีลักษณะเป็นการปฏิบัติในลักษณะต่างตอบแทนเพื่อให้ประเทศไทยสามารถฟ้องต่างประเทศได้ และควรจะต้องมีการศึกษาเรื่องการทำธุรกรรมที่รัฐจะให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในทางแพ่งในภาพรวมทั้งระบบ โดยให้นำเสนอรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) เพื่อพิจารณา นั้น สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จะได้ดำเนินการในโอกาสต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มกราคม ๒๕๕๔

ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง คณะกรรมการกฤษฎีกา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 	

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๒๐ ทวิ เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ย เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยจะให้มีหมายความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นผู้ประนีประนอม เพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ประนีประนอมกัน หลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง	มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.” มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๒๐ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “หลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา”	กำหนดให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

คนอนาถ ตามมาตรา (

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๔๐ เมื่อศาลได้กำหนดวันนัดพิจารณาและแจ้งให้คู่ความทราบแล้ว ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีเหตุจำเป็นที่จะต้องขอเลื่อนการนั่งพิจารณาต่อไป โดยเสนอคำขอในวันนั้นหรือก่อนวันนั้น ศาลจะสั่งให้เลื่อนต่อไปก็ได้ แต่เมื่อศาลได้สั่งให้เลื่อนไปแล้ว คู่ความฝ่ายนั้นจะขอเลื่อนการนั่งพิจารณาอีกไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงเสียได้ และคู่ความฝ่ายที่จะขอเลื่อนแสดงให้เห็นที่พอใจของศาลได้ว่า ถ้าศาลไม่อนุญาตให้เลื่อนต่อไปอีกจะทำให้เสียความยุติธรรม ก็ให้ศาลสั่งเลื่อนคดีต่อไปได้เท่าที่จำเป็น แม้จะเกินกว่าหนึ่งครั้ง ในกรณีที่ศาลสั่งให้เลื่อนการนั่งพิจารณาต่อไปตามวรรคหนึ่งตามคำขอของคู่ความฝ่ายใด ศาลอาจสั่งให้คู่ความฝ่ายนั้นเสียค่าป่วยการพยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียกและเสียค่าใช้จ่ายในการที่คู่ความฝ่ายอื่นมาศาล เช่น ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของตัวความ ทนายความ หรือพยาน เป็นต้น ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร ค่าป่วยการหรือค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้ตกเป็นพับ ถ้าคู่ความฝ่ายที่ขอเลื่อนคดีไม่ชำระค่าป่วยการหรือค่าใช้จ่ายตามที่ศาลกำหนด ให้ศาลยกคำขอเลื่อนคดีนั้นเสีย	มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๔๐ เมื่อศาลได้กำหนดวันนัดพิจารณาและแจ้งให้คู่ความทราบแล้ว ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะขอเลื่อนการนั่งพิจารณา คู่ความฝ่ายนั้นต้องเสนอคำขอเข้ามาก่อนหรือในวันนัดและแสดงเหตุผลแห่งการขอเลื่อนนั้น ในกรณีเช่นว่านี้ ห้ามมิให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอ เว้นแต่การขอเลื่อนการนั่งพิจารณานั้นมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงเสียได้ และหากศาลไม่อนุญาตจะทำให้เสียความยุติธรรม เมื่อศาลจะสั่งให้เลื่อนการนั่งพิจารณา ศาลอาจสั่งให้คู่ความฝ่ายนั้นเสียค่าป่วยการพยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียกและเสียค่าใช้จ่ายในการที่คู่ความฝ่ายอื่นมาศาล เช่น ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของตัวความ ทนายความ หรือพยาน เป็นต้น ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร ถ้าคู่ความฝ่ายที่ขอเลื่อนคดีไม่ชำระค่าป่วยการหรือค่าใช้จ่ายตามที่ศาลกำหนด ให้ศาลยกคำขอเลื่อนคดีนั้นเสีย ค่าป่วยการหรือค่าใช้จ่ายที่จ่ายตามวรรคสองให้ตกเป็นพับ	กำหนดหลักเกณฑ์ในการขอเลื่อนคดีของคู่ความให้เข้มงวดขึ้น จากเดิมที่การขอเลื่อนคดีครั้งแรกสามารถกระทำได้โดยอ้างเพียงเหตุจำเป็น และการขอเลื่อนคดีครั้งต่อไปต้องมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงได้ และถ้าศาลไม่ให้เลื่อนจะเสียความยุติธรรม เป็นหลักการว่า การขอเลื่อนคดีจะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงเสียได้ และถ้าศาลไม่อนุญาตจะทำให้เสียความยุติธรรม ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว และสอดคล้องกับหลักการพิจารณาคดีต่อเนื่อง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
คำขอเลื่อนคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าไม่ได้เสนอต่อหน้าศาลด้วยวาจา ก็ให้ทำเป็นคำร้อง และจะทำฝ่ายเดียวโดยได้รับอนุญาตจากศาลก็ได้ มาตรา ๔๓ ตริ การส่งคำร้องขอฟ้องคดีอย่างคนอนาถ คำคู่ความ คำร้อง คำแถลง หรือเอกสารอื่นใด นอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๓ ทวิ ถ้าผู้รับไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรแต่ประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเองหรือโดยตัวแทน หรือมีตัวแทนในการรับคำคู่ความและเอกสารหรือทนายความในการดำเนินคดีอยู่ในราชอาณาจักร ให้ส่งแก่ผู้รับหรือตัวแทนเช่นว่านั้นหรือทนายความ ณ สถานที่ที่ผู้รับหรือตัวแทนใช้ประกอบกิจการ หรือสถานที่อันเป็นถิ่นที่อยู่ของตัวแทน หรือภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของทนายความซึ่งตั้งอยู่ในราชอาณาจักรแล้วแต่กรณี แต่ถ้าผู้รับมิได้ประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเอง หรือไม่มีตัวแทนดังกล่าวหรือทนายความอยู่ในราชอาณาจักร ให้ส่งโดยวิธีปิดประกาศไว้ที่ศาล	คำขอเลื่อนคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าไม่ได้เสนอต่อหน้าศาลด้วยวาจา ก็ให้ทำเป็นคำร้อง และจะทำฝ่ายเดียวโดยได้รับอนุญาตจากศาลก็ได้” มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๓ ตริ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๔๓ ตริ การส่งคำคู่ความ คำร้อง คำแถลง หรือเอกสารอื่นใด นอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๓ ทวิ ถ้าผู้รับไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรแต่ประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเองหรือโดยตัวแทน หรือมีตัวแทนในการรับคำคู่ความและเอกสารหรือทนายความในการดำเนินคดีอยู่ในราชอาณาจักร ให้ส่งแก่ผู้รับหรือตัวแทนเช่นว่านั้นหรือทนายความ ณ สถานที่ที่ผู้รับหรือตัวแทนใช้ประกอบกิจการ หรือสถานที่อันเป็นถิ่นที่อยู่ของตัวแทน หรือภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของทนายความซึ่งตั้งอยู่ในราชอาณาจักรแล้วแต่กรณี แต่ถ้าผู้รับมิได้ประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเอง หรือไม่มีตัวแทนดังกล่าวหรือทนายความอยู่ในราชอาณาจักร ให้ส่งโดยวิธีปิดประกาศไว้ที่ศาล”	เป็นไปตามหลักการเดิม เพียงแต่แก้ไขถ้อยคำโดยตัดข้อความว่า “คำร้องขอฟ้องคดีอย่างคนอนาถ” ออก เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขหลักการในเรื่องการขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถตามมาตรา ๑๕๖

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
ส่วนที่ ๑ การกำหนด การชำระค่าฤชาธรรมเนียม และการดำเนินคดีอาญา มาตรา ๑๔๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา และว่าด้วยความรับผิดชอบที่สุดของคู่ความในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม ค่าธรรมเนียมศาลในการยื่นคำฟ้อง ฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา หรือในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างอื่นตามที่ระบุไว้ในตารางท้ายประมวลกฎหมายนี้หรือในมาตรา ๑๔๐ นั้น ให้คู่ความผู้ยื่นคำฟ้อง ฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา หรือดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นๆ หรือคู่ความฝ่ายที่ศาลระบุไว้ในคำสั่งในกรณีที่กระบวนการพิจารณานั้นได้กระทำโดยคำสั่งศาล เป็นผู้ชำระ แต่ถ้าคู่ความฝ่ายซึ่งระบุไว้หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไม่ยอมชำระค่าธรรมเนียมสำหรับกระบวนการพิจารณา เช่นว่านั้น ศาลจะมีคำสั่งให้งดการดำเนินกระบวนการพิจารณา	มาตรา ๔ ให้ยกเลิกชื่อของส่วนที่ ๑ การกำหนด การชำระค่าฤชาธรรมเนียม และการดำเนินคดีอาญา ในหมวด ๓ ค่าฤชาธรรมเนียม ลักษณะ ๖ คำพิพากษาและคำสั่ง ภาค ๑ บททั่วไป และความในมาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๕๑ มาตรา ๑๕๒ มาตรา ๑๕๓ มาตรา ๑๕๔ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๑๕๖ มาตรา ๑๕๗ มาตรา ๑๕๘ มาตรา ๑๕๙ และมาตรา ๑๖๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “ส่วนที่ ๑ การกำหนดและการชำระค่าฤชาธรรมเนียม และการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล มาตรา ๑๔๔ ค่าฤชาธรรมเนียม ได้แก่ ค่าธรรมเนียมศาล ค่าสืบพยานหลักฐานนอกศาล ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของพยาน ผู้เชี่ยวชาญ ล่าม และเจ้าพนักงานศาล ค่าทนายความ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ตลอดจนค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ บรรดาที่กฎหมายบังคับให้ชำระ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นว่าด้วยการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ค่าธรรมเนียมศาลที่เป็นค่าขึ้นศาล ให้คู่ความผู้ยื่นคำฟ้อง เป็นผู้ชำระเมื่อยื่นคำฟ้อง	แก้ไขชื่อส่วนที่ ๑ ให้สอดคล้องกับการแก้ไขหลักการเรื่องการขอดำเนินคดีอย่างคนอนาตาม มาตรา ๑๕๖ กำหนดความหมายของค่าฤชาธรรมเนียม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ และกำหนดหลักการในมาตรา ๑๔๔ ให้เป็นเรื่องของผู้มีหน้าที่ชำระค่าฤชาธรรมเนียมศาลเท่านั้น ส่วนเรื่องสภาพบังคับกรณีไม่มีการชำระค่าฤชาธรรมเนียมได้นำไปบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๒ กำหนดให้คู่ความชำระค่าขึ้นศาลเมื่อยื่นฟ้อง เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
นั้นไว้ หรือจะสั่งให้เรียกค่าธรรมเนียมศาลจากคู่ความทั้งสองฝ่ายหรือแต่ฝ่ายเดียวก็ได้ ค่าธรรมเนียมศาลนั้นให้ชำระหรือนำมาวางศาลเป็นเงินสดหรือเช็คซึ่งธนาคารรับรอง โดยเจ้าพนักงานศาลออกใบรับให้ คำร้องขอฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถ คำฟ้อง หรือฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา หรือคำให้การ หรือคำแก้อุทธรณ์หรือฎีกา ซึ่งได้ยื่นต่อศาลพร้อมด้วยคำขอฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถ ตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นใดส่วนอนาถ ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลและวางเงินศาล เว้นแต่ศาลจะไดยกคำขอนั้นเสีย มาตรา ๑๕๐ ในคดีที่คำขอให้ปลดปล่อยทุกชั้นนั้น อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นตามจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องหรือราคาทรัพย์สินที่พิพาท ค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ถ้าจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องหรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาเป็นอย่างเดียวกับในศาลชั้นต้น ให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเสียตามจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาเช่นเดียวกับในศาลชั้นต้น แต่ถ้าผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาได้รับความพอใจ แต่บางส่วนตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล่างแล้ว และจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาต่ำกว่าในศาลชั้นต้น ให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเสียค่าขึ้นศาลตามจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาต่ำนั้น	ค่าธรรมเนียมศาลนั้น ให้ชำระหรือนำมาวางศาลเป็นเงินสดหรือเช็คซึ่งธนาคารรับรอง โดยเจ้าพนักงานศาลออกใบรับให้ หรือตามวิธีการที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา คำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา คำร้องสอด คำให้การ หรือคำร้องคำขออื่นซึ่งได้ยื่นต่อศาลพร้อมคำร้องขอ ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา ๑๕๖ ตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นใดส่วนคำร้องดังกล่าว ไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมศาลและเงินวางศาลมาชำระ เว้นแต่ศาลจะไดยกคำร้องนั้นเสีย มาตรา ๑๕๐ ในคดีที่คำขอให้ปลดปล่อยทุกชั้นนั้น อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นตามจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องหรือราคาทรัพย์สินที่พิพาท ค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ถ้าจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องหรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาเป็นอย่างเดียวกับในศาลชั้นต้น ให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเสียตามจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาเช่นเดียวกับในศาลชั้นต้น แต่ถ้าผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาได้รับความพอใจ แต่บางส่วนตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล่างแล้ว และจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาต่ำกว่าในศาลชั้นต้น ให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเสียค่าขึ้นศาลตามจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาต่ำนั้น	กำหนดให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีการในการชำระค่าธรรมเนียมศาลได้ด้วย เพื่อความสะดวกในการชำระค่าธรรมเนียมศาล เป็นไปตามหลักการเดิม เพียงแต่แก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับการแก้ไขหลักการเรื่องการขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถตามมาตรา ๑๕๖ หลักการเดิม หลักการเดิม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
เมื่อได้ชำระค่าขึ้นศาลแล้ว ถ้าทุนทรัพย์แห่งคำฟ้องหรือฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกาเพิ่มขึ้นโดยการยื่นคำฟ้องเพิ่มเติมหรือโดยประการอื่น โดยเรียกค่าธรรมเนียมศาลเพิ่มขึ้นตามที่บัญญัติไว้ในตารางท้ายประมวลกฎหมายนี้ และให้โจทก์นำมาชำระภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้แจ้งให้ทราบ ถ้าเนื่องจากศาลได้มีคำสั่งให้พิจารณาคดีรวมกันหรือให้แยกคดีกัน คำฟ้องใดหรือข้อหาอันมีอยู่ในคำฟ้องใดจะต้องโอนไปยังศาลอื่นหรือจะต้องกลับยื่นต่อศาลนั้นใหม่หรือต่อศาลอื่นเป็นคดีเรื่องหนึ่งต่างหาก ให้โจทก์ได้รับผ่อนผันไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาลในการยื่นหรือกลับยื่นคำฟ้องหรือข้อหาเช่นนั้น เว้นแต่จำนวนทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์สินแห่งคำฟ้องหรือข้อหาอันจะได้ทวีขึ้น ในกรณีเช่นนี้ค่าธรรมเนียมศาลเฉพาะที่ทวีขึ้นให้คำนวณและชำระตามที่บัญญัติไว้ในวรรคก่อน	เมื่อได้ชำระค่าขึ้นศาลแล้ว ถ้าทุนทรัพย์แห่งคำฟ้องหรือคำฟ้องอุทธรณ์หรือคำฟ้องฎีกาเพิ่มขึ้นโดยการยื่นคำฟ้องเพิ่มเติมหรือโดยประการอื่น ให้เรียกค่าขึ้นศาลเพิ่มขึ้นตามที่บัญญัติไว้ในตารางท้ายประมวลกฎหมายนี้เมื่อยื่นคำฟ้องเพิ่มเติมหรือภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร แล้วแต่กรณี ถ้าเนื่องจากศาลได้มีคำสั่งให้พิจารณาคดีรวมกันหรือให้แยกคดีกัน คำฟ้องใดหรือข้อหาอันมีอยู่ในคำฟ้องใดจะต้องโอนไปยังศาลอื่น หรือจะต้องกลับยื่นต่อศาลนั้นใหม่หรือต่อศาลอื่นเป็นคดีเรื่องหนึ่งต่างหาก ให้โจทก์ได้รับผ่อนผันไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาลในการยื่นหรือกลับยื่นคำฟ้องหรือข้อหาเช่นนั้น เว้นแต่จำนวนทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์สินแห่งคำฟ้องหรือข้อหาอันจะได้ทวีขึ้น ในกรณีเช่นนี้ ค่าขึ้นศาลเฉพาะที่ทวีขึ้นให้คำนวณและชำระตามที่บัญญัติไว้ในวรรคก่อน ในกรณีที่บุคคลซึ่งเป็นคู่ความร่วมในคดีที่มูลความแห่งคดีเป็นการชำระหนี้อันไม่อาจแบ่งแยกได้ต่างอื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแยกกัน โดยต่างได้เสียค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาตามความในวรรคสอง หากค่าขึ้นศาลดังกล่าวเมื่อรวมกันแล้วมีจำนวนสูงกว่าค่าขึ้นศาลที่คู่ความเหล่านั้นต้องชำระ ในกรณีที่ยื่นอุทธรณ์หรือฎีการ่วมกัน ให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี มีคำสั่งคืนค่าขึ้นศาลส่วนที่เกินแก่คู่ความเหล่านั้นตามส่วนของค่าขึ้นศาลที่คู่ความแต่ละคนได้ชำระไปในเวลาที่ศาลนั้นมีคำพิพากษา	แก้ไขข้อความจาก “เรียกค่าธรรมเนียมศาลเพิ่มขึ้น” เป็น “เรียกค่าขึ้นศาลเพิ่มขึ้น” และกำหนดให้ศาลมีดุลพินิจในการกำหนดระยะเวลาให้ผู้ความชำระค่าขึ้นศาล เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติมากขึ้น แก้ไขถ้อยคำจาก “ค่าธรรมเนียมศาล” เป็น “ค่าขึ้นศาล” เพื่อให้สอดคล้องกับมาตราอื่น กำหนดให้ผู้ความร่วมในคดีที่มีมูลคดีเป็นการชำระหนี้อันไม่อาจแบ่งแยกได้ ซึ่งแยกกันยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล เพื่อมิให้มีการเสียค่าขึ้นศาลซ้ำซ้อนกัน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๑๔๑ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้อง หรือในกรณีที่มีการอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ ถ้าศาลไม่ยอมรับอุทธรณ์หรือฎีกาหรือคำขอให้พิจารณาใหม่ หรือศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์หรือฎีกาโดยยังมีได้วินิจฉัยประเด็นแห่งอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้คืนค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมด เมื่อได้มีการถอนคำฟ้อง หรือเมื่อศาลได้ตัดสินให้ยกคำฟ้องโดยไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะฟ้องคดีใหม่ หรือเมื่อคดีนั้นได้เสร็จเด็ดขาดลงโดยสัญญาหรือการประนีประนอมยอมความ ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งคืนค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมดหรือบางส่วนแก่คู่ความที่เกี่ยวข้องซึ่งได้เสียไว้ในเวลายื่นคำฟ้องได้ตามที่เห็นสมควร ถ้าศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งให้ส่งสำนวนความคืนไปยังศาลล่างเพื่อตัดสินใหม่หรือเพื่อพิจารณาใหม่ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๓ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีอำนาจที่จะยกเว้นมิให้คู่ความต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ หรือในการที่จะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้านคำพิพากษาใหม่ ของศาลล่างได้ตามที่เห็นสมควร	มาตรา ๑๔๑ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้อง หรือในกรณีที่มีการอุทธรณ์หรือฎีกาหรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ ถ้าศาลไม่รับอุทธรณ์หรือฎีกาหรือคำขอให้พิจารณาใหม่ หรือศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์หรือฎีกาโดยยังมีได้วินิจฉัยประเด็นแห่งอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้คืนค่าขึ้นศาลทั้งหมด เมื่อได้มีการถอนคำฟ้อง หรือเมื่อศาลได้ตัดสินให้ยกคำฟ้องโดยไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะฟ้องคดีใหม่ หรือเมื่อคดีนั้นได้เสร็จเด็ดขาดลงโดยสัญญาหรือการประนีประนอมยอมความ หรือการพิพากษาตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งคืนค่าขึ้นศาลทั้งหมดหรือบางส่วนแก่คู่ความซึ่งได้เสียไว้ได้ตามที่เห็นสมควร ในกรณีที่มีการทั้งฟ้องหรือศาลสั่งจำหน่ายคดีในกรณีอื่น ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งคืนค่าขึ้นศาลบางส่วนได้ตามที่เห็นสมควร ถ้าศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งให้ส่งสำนวนความคืนไปยังศาลล่างเพื่อตัดสินใหม่ หรือเพื่อพิจารณาใหม่ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๓ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีอำนาจที่จะยกเว้นมิให้คู่ความต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ หรือในการที่จะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้านคำพิพากษาใหม่ ของศาลล่างได้ตามที่เห็นสมควร	แก้ไขด้วยคำจาก “ค่าธรรมเนียมศาล” เป็น “ค่าขึ้นศาล” เพื่อให้สอดคล้องกับมาตราอื่น หลักการเดิม เพียงแต่กำหนดให้ครอบคลุมถึงกรณีที่เกิดเสร็จเด็ดขาดโดยการพิพากษาตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการด้วย กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งคืนค่าขึ้นศาลบางส่วนในกรณีที่มีการทั้งฟ้องหรือกรณีที่ศาลสั่งจำหน่ายคดีในกรณีอื่น เพื่อความเป็นธรรมแก่คู่ความ หลักการเดิม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๑๔๒ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยความรับผิดชอบที่สุดของคู่ความในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม และนอกจากศาลจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ค่าป่วยการพยานตามที่ระบุไว้ในตารางต่อท้ายประมวลกฎหมายนี้ และค่าป่วยการผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้งให้ชำระตามคำสั่งศาล เมื่อพยานได้เบิกความแล้วหรือเมื่อศาลได้ตั้งผู้เชี่ยวชาญแล้ว โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานหรือฝ่ายที่มีคำขอให้ศาลตั้งผู้เชี่ยวชาญ หรือโดยคู่ความฝ่ายเดียวหรือหลายฝ่ายที่ศาลระบุ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๔	มาตรา ๑๔๒ ค่าฤชาธรรมเนียมอื่นนอกจากค่าขึ้นศาล ให้คู่ความผู้ดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นผู้ชำระเมื่อมีการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นหรือภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือที่ศาลมีคำสั่ง ถ้าศาลเป็นผู้สั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ให้ศาลกำหนดผู้ซึ่งจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้น รวมทั้งระยะเวลาที่ต้องชำระไว้ด้วย ถ้าผู้ซึ่งจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมตามวรรคหนึ่งไม่ชำระ ศาลจะสั่งให้คู่ความหรือผู้ดำเนินกระบวนการพิจารณาทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชำระค่าฤชาธรรมเนียมนั้นหรือให้งดการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นไว้หรือให้เพิกถอนกระบวนการพิจารณานั้นเสียก็ได้	กำหนดให้ชัดเจนว่าเป็นหน้าที่ของคู่ความในการชำระค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินกระบวนการพิจารณา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ กำหนดสภาพบังคับในกรณีที่ผู้หมิ่นที่ชำระค่าฤชาธรรมเนียมไม่ชำระค่าฤชาธรรมเนียมภายในกำหนดเวลา โดยให้ศาลมีอำนาจสั่งให้คู่ความหรือผู้ดำเนินกระบวนการพิจารณาทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชำระค่าฤชาธรรมเนียมหรืองดกระบวนการพิจารณาไว้ ซึ่งเป็นหลักการเดิมในมาตรา ๑๔๔ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว
มาตรา ๑๔๓ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยความรับผิดชอบที่สุดของคู่ความในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม (๑) การชำระเงินค่าธรรมเนียมกองหมายในการส่งเอกสารแทนคู่ความฝ่ายใด โดยคู่ความฝ่ายนั้นร้องขอหรือโดยคำสั่งศาลนั้น ให้ใช้บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๔๔ วรรคแรก บังคับโดยอนุโลม (๒) ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๔๔ ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดีตามที่บัญญัติไว้ในตารางต่อท้ายประมวลกฎหมายนี้ ให้หักออกจากเงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ก่อนจ่ายเงินจำนวนอื่น	มาตรา ๑๔๓ ค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี ได้แก่ ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของเจ้าพนักงานบังคับคดี ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการบังคับคดีบรรดาที่กฎหมายบังคับให้ชำระ ค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี ให้เจ้าหน้าที่ผู้ขอบังคับคดีนั้นเป็นผู้ชำระ การชำระค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีออกใบรับให้ ในกรณีที่มีการเข้าดำเนินการบังคับคดีต่อไปตาม มาตรา ๒๕๐ วรรคแปด หรือมาตรา ๒๕๑ (๒) ให้เจ้าหน้าที่	กำหนดความหมายของค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี โดยเทียบเคียงมาจากตาราง ๕ และกฎกระทรวง ฉบับที่ ๗ (พ.ศ. ๒๕๐๒)ฯ เพื่อให้เกิดความชัดเจน และกำหนดหลักทั่วไปเกี่ยวกับผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าว เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ กำหนดข้อยกเว้นของวรรคสองเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา ๒๕๐ วรรคแปด และมาตรา ๒๕๑ (๒)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
ที่จะต้องจ่ายจากเงินที่ได้นั้น มาตรา ๑๕๔ ถ้าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อปฏิบัติตามวิธีการเพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความในระหว่างการพิจารณาหรือเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง และเจ้าพนักงานบังคับคดีไม่มีเงินพอที่จะเสียค่าใช้จ่ายนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีชอบที่จะเรียกให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาวางเงินไม่เกินร้อยละห้าโดยพลัน ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่าจำนวนเงินที่วางไว้นั้นจะไม่พอ ก็ชอบที่จะบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาให้วางเงินอีกตามจำนวนที่เห็นสมควร แต่ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเห็นว่าการวางเงินอีกนั้นไม่จำเป็นหรือมากเกินไป ก็อาจยื่นคำขอต่อศาลโดยทำเป็นคำร้องภายในกำหนดสองวันนับตั้งแต่ได้รับบอกกล่าว ขอให้ศาลกำหนดจำนวนเงินที่จะวางอีกหรือส่วนของจำนวนเงินซึ่งเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่ยอมเสียแก่เจ้าพนักงานบังคับคดีนั้นได้	ผู้เข้าดำเนินการบังคับคดีต่อไปเป็นผู้ชำระค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีเฉพาะทรัพย์สินในส่วนที่ดำเนินการบังคับคดีต่อไป มาตรา ๑๕๓/๑ ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี ให้ชำระตามวิธีการและอัตราที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ หรือตามวิธีการและอัตราที่มีกฎหมายอื่นบังคับไว้ มาตรา ๑๕๕ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจที่จะสั่งให้เจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีวางเงินค่าใช้จ่ายเพื่อปฏิบัติตามวิธีการเพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความในระหว่างการพิจารณา หรือเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ตามจำนวนที่เห็นจำเป็น ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่าจำนวนเงินที่วางไว้นั้นจะไม่พอ ก็ให้แจ้งให้เจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีวางเงินเพิ่มขึ้นอีกได้ ถ้าเจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีเห็นว่าการวางเงินตามวรรคหนึ่งไม่จำเป็นหรือมากเกินไป ก็อาจยื่นคำร้องต่อศาลภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งได้ คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด	เพื่อให้ไม่ให้เกิดหนี้ผู้เข้าดำเนินการบังคับคดีต่อไปต้องมีภาระการจ่ายค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีมากโดยไม่จำเป็น กำหนดเป็นหลักการทั่วไปเกี่ยวกับวิธีการและอัตราในการชำระค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี เพื่อความชัดเจนและความสะดวกในทางปฏิบัติ กำหนดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจเรียกให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาวางเงินค่าใช้จ่ายในคดีตามที่เห็นจำเป็นได้ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นในทางปฏิบัติมากขึ้น แก้ไขกำหนดระยะเวลาในการที่เจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีซึ่งไม่เห็นด้วยกับการวางเงินค่าใช้จ่ายจะยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งจากสองวันเป็นเจ็ดวัน เพื่อให้เกิดความเหมาะสม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
ถ้าเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาไม่วางเงินตามที่บัญญัติไว้ในวรรคแรกแห่งมาตรานี้โดยพลัน หรือไม่ยื่นคำขอภายในเวลาที่กำหนดไว้ในวรรคสอง หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาล เจ้าพนักงานบังคับคดีชอบที่จะดเนินปฏิบัติตามวิธีการดังกล่าวแล้วจนกว่าเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ มาตรา ๑๕๕ ถ้าคู่ความคนใดอ้างว่าเป็นคนยากจน ไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลในศาลชั้นต้นหรือชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกา เมื่อศาลได้ไต่สวนเป็นที่เชื่อได้ว่าคู่ความนั้นเป็นคนยากจนไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียม ก็ให้ศาลอนุญาตให้คู่ความนั้นฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาได้ แต่การขอเช่นนั้น ถ้าผู้ขอเป็นโจทก์ ผู้ขอจะต้องแสดงให้เห็นที่พอใจศาลด้วยว่าคดีของตนมีมูลที่จะฟ้องร้อง หรือในกรณีอุทธรณ์หรือฎีกา ศาลเห็นว่า มีเหตุผลอันสมควรที่จะอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วแต่กรณี เมื่อคู่ความคนใดได้รับอนุญาตให้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาแล้วยื่นคำขอว่าความอย่างคนอนาถาในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วแต่กรณี ต่อมา ให้ถือว่าคู่ความนั้นยังเป็นคนยากจนอยู่ เว้นแต่จะปรากฏต่อศาลเป็นอย่างอื่น	ถ้าเจ้าหน้าที่ผู้ขอบังคับคดีไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่งหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามวรรคสอง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีจัดการบังคับคดีไว้จนกว่าเจ้าหน้าที่ผู้ขอบังคับคดีนั้นจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือศาลแล้วแต่กรณี บทบัญญัติมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่เจ้าหน้าที่ผู้เข้าดำเนินการบังคับคดีต่อไปตามมาตรา ๒๕๐ วรรคแปด และมาตรา ๒๕๑ (๒) โดยอนุโลม มาตรา ๑๕๕ คู่ความซึ่งไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลอาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในการฟ้องหรือต่อสู้คดีในศาลชั้นต้นหรือชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๖ และมาตรา ๑๕๖/๑	หลักการเดิม เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับหลักการในมาตรา ๑๕๓ วรรคท้าย กำหนดหลักการในเรื่องการขอดำเนินคดีคนอนาถาเสียใหม่ เป็นการขอให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๑๕๖ ผู้ใดมีความจำนงจะฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา ให้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่จะฟ้องหรือได้ฟ้องคดีวันนั้น พร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา คำร้องสอด หรือคำให้การ แล้วแต่กรณี และสาบานตัวให้คำชี้แจงว่าตนไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียมศาล ถ้าบุคคลนั้นตกเป็นคนยากจนลงภายหลังจะยื่นคำขอในเวลาใด ๆ ก็ได้ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้จดถ้อยคำสาบานของผู้ขอฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาแล้ว ให้ศาลจัดส่งสำเนาถ้อยคำเช่นนั้นไปให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งพร้อมด้วยสำเนาคำขอฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา และถ้าโจทก์เป็นผู้ยื่นคำขอเช่นนั้น ให้ส่งสำเนาคำฟ้องไปด้วย แต่ถ้าเป็นกรณีขอฟ้องคดีอย่างคนอนาถาซึ่งจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ให้ดำเนินการตามมาตรา ๔๓ ตร เมื่อศาลได้ฟังคู่ความทุกฝ่ายและทำการไต่สวนตามที่เห็นสมควรแล้ว ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตหรือยกคำขอนั้นเสีย เว้นแต่ในกรณีขอฟ้องคดีอย่างคนอนาถาซึ่งจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ให้ศาลพิจารณาคำขอนั้นอย่างคำขออันอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียว ถ้าศาลอนุญาตตามคำขอ คำสั่งอนุญาตนั้นให้เป็นที่สุด ถ้าศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ให้แต่เฉพาะบางส่วนหรือมีคำสั่งให้ยกคำขอเสียทีเดียว ผู้ยื่นคำขออาจยื่นคำร้องขอต่อศาลให้พิจารณาคำขอนั้นใหม่เพื่ออนุญาตให้คนนำพยานหลักฐานมาแสดงเพิ่มเติมว่าตนเป็นคนยากจนก็ได้	มาตรา ๑๕๖ ผู้ใดมีความจำนงจะขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในการฟ้องหรือต่อสู้คดี ให้ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่จะฟ้องหรือได้ฟ้องคดีวันนั้นพร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา คำร้องสอด หรือคำให้การ แล้วแต่กรณี แต่ถ้าบุคคลนั้นตกเป็นผู้ไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลในภายหลัง จะยื่นคำร้องในเวลาใด ๆ ก็ได้ เมื่อได้รับคำร้องแล้ว ให้ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลไต่สวนพยานหลักฐานและเสนอความเห็นต่อศาลโดยเร็ว โดยศาลจะมีคำสั่งให้งดการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีนั้นไว้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเป็นการชั่วคราวจนกว่าการพิจารณาสั่งคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะถึงที่สุดก็ได้ หลักเกณฑ์การยื่นคำร้อง การให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีโอกาสคัดค้าน และวิธีการในการไต่สวนพยานหลักฐาน การเสนอความเห็น การแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาล รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานศาลตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ข้อกำหนดนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้	กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอน ในการยื่นและการพิจารณาคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลเสียใหม่ โดยให้ศาลแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลเพื่อทำการไต่สวนคำร้องขอดังกล่าวแล้วเสนอความเห็นต่อศาลเพื่อมีคำสั่ง และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้งดการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีนั้นไว้เป็นการชั่วคราวจนกว่าการพิจารณาสั่งคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะถึงที่สุดก็ได้ นอกจากนี้ ให้ประธานศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การยื่นคำร้อง การให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีโอกาสคัดค้าน และวิธีการไต่สวนพยานหลักฐาน การเสนอความเห็น การแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาล รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานศาล ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แก่เฉพาะบางส่วนหรือมีคำสั่งให้ยกค่าธรรมเนียมเสียทีเดียว ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในศาลชั้นต้น ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันมีคำสั่ง ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี โดยยื่นคำขอเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดเดียวกัน คำสั่งของศาลอุทธรณ์เช่นว่านี้ให้เป็นที่สุด	มาตรา ๑๕๖/๑ เมื่อเจ้าพนักงานศาลได้สวนพยานหลักฐานเสร็จแล้ว ให้รับทำความเห็นเสนอต่อศาล ถ้าศาลเห็นว่าพยานหลักฐานหรือความเห็นที่เสนอมานั้นยังไม่พอแก่การวินิจฉัย ศาลอาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานศาลได้สวนพยานหลักฐานหรือทำความเห็นเพิ่มเติมก็ได้ หากไม่มีคำสั่งเช่นนั้นหรือเมื่อได้รับพยานหลักฐานหรือความเห็นเพิ่มเติมแล้ว ให้ศาลรับสั่งคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลโดยเร็ว โดยศาลจะมีคำสั่งอนุญาตหรืออนุญาตแต่เฉพาะบางส่วนหรือยกคำร้องนั้นเสียก็ได้ ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำร้องเช่นนั้นเว้นแต่จะเป็นที่เชื่อได้ว่าผู้ร้องไม่มีทรัพย์สินพอที่จะเสียค่าธรรมเนียมศาลหรือหากผู้ร้องไม่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะได้รับความเดือดร้อนเกินสมควรเมื่อพิจารณาถึงสถานะของผู้ร้อง และในกรณีที่ผู้ร้องเป็นโจทก์หรือผู้อุทธรณ์หรือฎีกา การฟ้องร้องหรืออุทธรณ์หรือฎีกานั้นมีเหตุผลอันสมควรด้วย	กำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้เจ้าพนักงานศาลได้สวนพยานหลักฐานหรือทำความเห็นเพิ่มเติม ในกรณีที่ศาลเห็นว่าพยานหลักฐานหรือความเห็นที่เสนอมายังไม่พอแก่การวินิจฉัย เพื่อให้การพิจารณาและมีคำสั่งเป็นไปด้วยความเที่ยงธรรม กำหนดหลักเกณฑ์ในการอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลเสียใหม่ โดยจะต้องเป็นที่เชื่อได้ว่าผู้ร้องไม่มีทรัพย์สินพอที่จะเสียค่าธรรมเนียมศาล หรือหากผู้ร้องไม่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะได้รับความเดือดร้อนเกินสมควร และในคดีที่ผู้ร้องเป็นโจทก์หรือผู้อุทธรณ์หรือฎีกา การฟ้องร้องหรืออุทธรณ์หรือฎีกานั้นต้องมีเหตุผลอันสมควรด้วย เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นมากขึ้น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๑๔๗ เมื่อศาลอนุญาตให้บุคคลใดฟ้องหรือต่อผู้ความอย่างคนอนาถา บุคคลนั้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้น ค่าธรรมเนียมเช่นว่านี้ให้รวมถึงเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา ถ้าเป็นกรณีที่ศาลอนุญาตในระหว่างการพิจารณา การยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลนั้นให้ใช้บังคับแต่เฉพาะค่าธรรมเนียมศาลและเงินวางศาลที่จะต้องเสียหรือวางภายหลังคำสั่งอนุญาตเท่านั้น ส่วนค่าธรรมเนียมศาลหรือเงินวางศาลที่เสียหรือวางไว้ก่อนคำสั่งเช่นว่านี้เป็นอันไม่ต้องคืน	เมื่อคู่ความคนใดได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในการฟ้องหรือต่อผู้คดีในศาลชั้นต้นแล้วยื่นคำร้องเช่นนั้นในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วแต่กรณี อีก ให้ถือว่าคู่ความนั้นยังคงไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียมศาลหรือหากไม่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลแล้วจะได้รับความเดือดร้อนเกินสมควรอยู่ เว้นแต่จะปรากฏต่อศาลเป็นอย่างอื่น คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด มาตรา ๑๔๗ เมื่อศาลอนุญาตให้บุคคลใดได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในศาลใด บุคคลนั้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้น ค่าธรรมเนียมเช่นว่านี้ให้รวมถึงเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา ถ้าเป็นกรณีที่ศาลอนุญาตในระหว่างการพิจารณา การยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลนั้นให้ใช้บังคับแต่เฉพาะค่าธรรมเนียมศาลและเงินวางศาลที่จะต้องเสียหรือวางภายหลังคำสั่งอนุญาตเท่านั้น ส่วนค่าธรรมเนียมศาลหรือเงินวางศาลที่เสียหรือวางไว้ก่อนคำสั่งเช่นว่านี้เป็นอันไม่ต้องคืน	หลักการเดิม กำหนดให้คำสั่งของศาลเกี่ยวกับการขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลเป็นที่สุด ไม่ว่าศาลจะมีคำสั่งอย่างไร เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นไปด้วยความรวดเร็ว เป็นไปตามหลักการเดิม เพียงแต่แก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับการแก้ไขหลักการในเรื่องการขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถา

ค
ฎ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๑๔๔ ถ้าศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของคู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลพิพากษาในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมโดยสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระต่อศาลในนามของบุคคลผู้ฟ้องหรือต่อคู่ความอย่างคนอนาถา ซึ่งค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้ฟ้องหรือต่อคู่ความอย่างคนอนาถานั้นได้ยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่ศาลเห็นสมควร มาตรา ๑๔๕ ถ้าปรากฏต่อศาลว่าบุคคลผู้ฟ้องหรือต่อคู่ความอย่างคนอนาถานั้นมีทรัพย์สินพอจะเสียค่าฤชาธรรมเนียมได้ โดยมีอยู่แล้วในเวลาที่มิได้ขอฟ้องหรือต่อคู่ความอย่างคนอนาถาก็ดี หรือมีขึ้นภายหลังก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีก็ดี ให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน เช่นว่านั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนไว้รอคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าศาลเห็นว่า ค่าฤชาธรรมเนียมจะเป็นพัวพันแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลมีคำสั่งให้เอาชำระค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้ฟ้องหรือต่อคู่ความอย่างคนอนาถาได้ยกเว้นจากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดตั้งที่กล่าวไว้ในวรรคแรกตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร ถ้าศาลเห็นว่า คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแทนผู้ฟ้องหรือ	มาตรา ๑๔๔ ถ้าศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของคู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลพิพากษาในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม โดยสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระต่อศาลในนามของผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ซึ่งค่าธรรมเนียมศาลที่ผู้นั้นได้รับยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่ศาลเห็นสมควร มาตรา ๑๔๕ ถ้าปรากฏต่อศาลว่าผู้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลนั้นสามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลได้ตั้งแต่เวลาที่ยื่นคำร้องตามมาตรา ๑๔๖ หรือในภายหลังก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี ให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลนั้นชำระค่าธรรมเนียมศาลที่ได้รับยกเว้นต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้ หากไม่ปฏิบัติตาม ให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลนั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนไว้รอคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลเห็นว่า (๑) ค่าฤชาธรรมเนียมจะเป็นพัวพันแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลมีคำสั่งให้เอาชำระค่าธรรมเนียมศาลที่ผู้นั้นได้รับยกเว้น จากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดตั้งที่กล่าวไว้ในวรรคหนึ่งตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร (๒) คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแทนผู้ได้รับยกเว้น	เป็นไปตามหลักการเดิม เพียงแต่แก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับการแก้ไขหลักการในเรื่องการขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถา เป็นไปตามหลักการเดิม เพียงแต่แก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับการแก้ไขหลักการในเรื่องการขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
ต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา ให้ศาลมีคำสั่งให้คู่ความฝ่ายนั้นชำระค่าฤชาธรรมเนียมต่อศาลในนามของผู้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา แต่ถ้าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่งให้ศาลเอาชำระค่าฤชาธรรมเนียมนั้นจากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดตั้งที่กล่าวไว้ในวรรคแรก ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร ถ้าศาลเห็นว่า ผู้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแทนคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ให้ศาลมีคำสั่งให้เอาชำระค่าฤชาธรรมเนียมนั้นจากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดตั้งที่กล่าวไว้ในวรรคแรก ส่วนค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาได้ยกเว้นนั้น ให้เอาชำระจากทรัพย์สินที่เหลือ ถ้าหากมี ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร มาตรา ๑๖๐ ถ้าผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถาประพฤตินไม่เรียบร้อย เช่น ดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางก่อความรำคาญถึงขนาด หรือกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หรือจงใจประวิงความเรื่อนั้น ศาลจะถอนอนุญาตเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ และบุคคลเช่นว่านั้นจำต้องรับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมสำหรับกระบวนการพิจารณาภายหลังที่ศาลได้ถอนอนุญาตนั้นแล้ว	ค่าธรรมเนียมศาล ให้ศาลมีคำสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระค่าธรรมเนียมศาลต่อศาลในนามของผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล แต่ถ้าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้ศาลเอาชำระค่าธรรมเนียมศาลนั้นจากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดตั้งที่กล่าวไว้ในวรรคหนึ่งตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรหรือ (๓) ผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแทนคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ให้ศาลมีคำสั่งให้เอาชำระค่าฤชาธรรมเนียมนั้นจากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดตั้งที่กล่าวไว้ในวรรคหนึ่ง ส่วนค่าธรรมเนียมศาลที่ผู้นั้นได้รับยกเว้น ให้เอาชำระจากทรัพย์สินที่เหลือ ถ้าหากมี ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร มาตรา ๑๖๐ ถ้าผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลประพฤตินไม่เรียบร้อย เช่น ดำเนินกระบวนการพิจารณาในทางก่อความรำคาญถึงขนาด หรือกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หรือจงใจประวิงความเรื่อนั้น ศาลจะถอนการอนุญาตเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ และบุคคลเช่นว่านั้นจำต้องรับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมสำหรับกระบวนการพิจารณาภายหลังที่ศาลได้ถอนการอนุญาตนั้นแล้ว”	เป็นไปตามหลักการเดิม เพียงแต่แก้ไขถ้อยคำให้สอดคล้องกับการแก้ไขหลักการในเรื่องการขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
ส่วนที่ ๒ ความรับผิดในค่าฤชาธรรมเนียม มาตรา ๑๖๑ ภายใต้บังคับบทบัญญัติห้ามมาตราต่อไปนี้ ความรับผิดชั้นที่สุดสำหรับค่าฤชาธรรมเนียมของคู่ความในคดี ย่อมตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่แพ้คดี แต่อย่างไรก็ดี ไม่ว่าคู่ความฝ่ายใดจะชนะคดีก็ตามตามข้อหาหรือแต่บางส่วน ศาลมีอำนาจที่จะพิพากษาให้คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีนั้นเสียค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง หรือให้คู่ความแต่ละฝ่ายเสียค่าฤชาธรรมเนียมส่วนของตน หรือตามส่วนแห่งค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายได้เสียไปก็ได้ ตามที่ศาลจะใช้ดุลพินิจ โดยคำนึงถึงเหตุสมควรและความสุจริตในการรู้ความหรือการดำเนินคดีของคู่ความทั้งปวง ถ้ามิได้ระบุค่าฤชาธรรมเนียมชนิดใดไว้โดยเฉพาะ ค่าฤชาธรรมเนียมนั้นให้รวมถึงค่าป่วยการพยาน คำทนายความ ค่าธรรมเนียมในการส่งเอกสารและบังคับคดี และค่าฤชาธรรมเนียมอื่นๆ บรรดาที่กฎหมายบังคับให้เสีย คดีที่ไม่มีข้อพิพาท ให้ฝ่ายเริ่มคดีเป็นผู้เสียค่าฤชาธรรมเนียม	มาตรา ๙ ให้ยกเลิกชื่อของส่วนที่ ๒ ความรับผิดในค่าฤชาธรรมเนียม ในหมวด ๓ ค่าฤชาธรรมเนียม ลักษณะ ๖ คำพิพากษาและคำสั่ง ภาค ๑ บททั่วไป และความในมาตรา ๑๖๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “ส่วนที่ ๒ ความรับผิดชั้นที่สุดในค่าฤชาธรรมเนียม มาตรา ๑๖๑ ภายใต้บังคับบทบัญญัติห้ามมาตราต่อไปนี้ ให้คู่ความฝ่ายที่แพ้คดีเป็นผู้รับผิดชอบในชั้นที่สุดสำหรับค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่ว่าคู่ความฝ่ายใดจะชนะคดีก็ตามตามข้อหาหรือแต่บางส่วน ศาลมีอำนาจที่จะพิพากษาให้คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีนั้นรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง หรือให้คู่ความแต่ละฝ่ายรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมส่วนของตน หรือตามส่วนแห่งค่าฤชาธรรมเนียมซึ่งคู่ความทุกฝ่ายได้เสียไปก่อนได้ตามที่ศาลจะใช้ดุลพินิจ โดยคำนึงถึงเหตุสมควรและความสุจริตในการดำเนินคดี คดีที่ไม่มีข้อพิพาทให้ฝ่ายเริ่มคดีเป็นผู้เสียค่าฤชาธรรมเนียม”	แก้ไขชื่อส่วนที่ ๒ ให้ชัดเจนขึ้น เป็นไปตามหลักการเดิม เพียงแต่แก้ไขถ้อยคำให้ชัดเจนขึ้น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๑๖๖ คู่ความฝ่ายใดทำให้ต้องเสียค่าชดเชยธรรมเนียมในกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้ดำเนินไปโดยไม่จำเป็น หรือที่ต้องดำเนินไปเพราะความผิดหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง คู่ความฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบในค่าชดเชยธรรมเนียมนั้นโดยมีพิกัดค่านึงว่าคู่ความฝ่ายนั้นจักได้ชนะคดีหรือไม่ มาตรา ๑๖๙ เมื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องค่าชดเชยธรรมเนียมแล้ว ให้ศาลชั้นต้นทำบัญชีแสดงค่าชดเชยธรรมเนียมที่คู่ความทุกฝ่ายที่เสียไปโดยลำดับ และจำนวนที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายจะต้องรับผิดชอบตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาล คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจขอสำเนาบัญชีเช่นนั้นได้	มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๖๖ คู่ความฝ่ายใดทำให้ต้องเสียค่าชดเชยธรรมเนียมในกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้ดำเนินไปโดยไม่จำเป็น หรือมีลักษณะประวิงคดี หรือที่ต้องดำเนินไปเพราะความผิดหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง คู่ความฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบในค่าชดเชยธรรมเนียมนั้น โดยมีพิกัดค่านึงว่าคู่ความฝ่ายนั้นจักได้ชนะคดีหรือไม่” มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๖๙ เมื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องค่าชดเชยธรรมเนียมแล้ว ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมชั้นต้นทำบัญชีแสดงค่าชดเชยธรรมเนียมที่คู่ความทุกฝ่ายได้เสียไปโดยลำดับ และจำนวนที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายจะต้องรับผิดชอบตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาล คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจขอสำเนาบัญชีเช่นนั้นได้”	เป็นไปตามหลักการเดิม เพียงแต่กำหนดให้ครอบคลุมถึงกรณีการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่มีลักษณะประวิงคดีด้วย เพื่อให้คู่ความตระหนักถึงความเสียหายที่จะเกิดจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาในลักษณะดังกล่าว เป็นไปตามหลักการเดิม เพียงแต่แก้ไขตำแหน่งศาลเป็นหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมชั้นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๖๔/๑ มาตรา ๑๖๔/๒ และมาตรา ๑๖๔/๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง “มาตรา ๑๖๔/๑ ถ้าบุคคลซึ่งต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมค้างชำระค่าฤชาธรรมเนียมต่อศาลก็ดี หรือต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีก็ดี หรือต่อบุคคลอื่นที่มีชื่อเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก็ดี ศาล เจ้าพนักงานบังคับคดี หรือบุคคลเช่นว่านั้นอาจบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลนั้นเสมือนหนึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อชำระค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าวได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมชั้นต้น เจ้าพนักงานบังคับคดี หรือบุคคลที่มีสิทธิได้รับค่าฤชาธรรมเนียมนั้น แล้วแต่กรณี เป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีทั้งปวง แต่หากยังมีเงินที่ได้จากการบังคับคดีคงเหลือภายหลังชำระให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับให้หักค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้รับยกเว้นดังกล่าวไว้จากเงินนั้น มาตรา ๑๖๔/๒ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๑๖๔/๓ ให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี โดยให้หักออกจากเงินที่ได้จากการยึด อาศัย ขาย หรือจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือจากเงินที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้วางไว้	กำหนดให้ศาล เจ้าพนักงานบังคับคดี หรือบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษามีอำนาจบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลซึ่งค้างชำระค่าฤชาธรรมเนียมโดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีใหม่ และให้ถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา นอกจากนี้ ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีทั้งปวง ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับชำระค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็ว กำหนดตัวผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี และกำหนดวิธีการบังคับชำระค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าว เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...	เหตุผลในการแก้ไข
	ในกรณีที่มีการบังคับคดีแก่ผู้ค้ำประกันในศาล ค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีในส่วนนั้น ให้หักออกจากเงินที่ได้จากการบังคับคดีตามสัญญาประกัน ในกรณีที่มีการบังคับคดีตามคำพิพากษาให้แบ่งกรรมสิทธิ์รวมหรือมรดก ให้เจ้าของรวมหรือทายาทผู้ได้รับส่วนแบ่งทุกคนเป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี โดยให้หักออกจากเงินที่ได้จากการขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินอันเป็นกรรมสิทธิ์รวมหรือทรัพย์สินมรดกนั้น ในกรณีที่มีการถอนการบังคับคดีนอกจากกรณีตามมาตรา ๒๔๕ (๑) ให้เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาผู้ขอยึดหรืออายัดทรัพย์สินเป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี มาตรา ๑๖๔/๓ บุคคลใดทำให้ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีส่วนใดโดยไม่จำเป็น หรือมีลักษณะประวิงการบังคับคดี หรือที่ต้องดำเนินไปเพราะความผิดหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเพราะบังคับคดีไปโดยไม่สุจริตก่อนการบังคับคดีได้เสร็จลง ผู้ที่ได้รับความเสียหายหรือถูกหนี้ยึดตามพิพากษา แล้วแต่กรณี อาจยื่นคำร้องต่อศาลภายในเจ็ดวันนับแต่วันทราบพฤติการณ์อันเป็นมูลแห่งข้ออ้างนั้นเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลเช่นว่านั้นรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าว คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ได้ และคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด"	กำหนดให้ผู้ก่อให้เกิดการเสียค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีโดยไม่จำเป็น หรือมีลักษณะเป็นการประวิงการบังคับคดี หรือที่ต้องดำเนินไปเพราะความผิดหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเพราะความไม่สุจริต เป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อความเป็นธรรม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๑๕๐ จัตวา ในคดีโมเสเร ให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นเท่ากับจำนวนค่าขึ้นศาลที่เรียกเก็บในคดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข้อไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเสียตามจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วแต่กรณี มาตรา ๑๕๓ ในคดีโมเสเร ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็วและออกหมายเรียกไปยังจำเลย ในหมายนั้นให้จัดแจ้งประเด็นแห่งคดีและจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาที่เกี่ยวข้อง และข้อความว่าให้จำเลยมาศาลเพื่อการไกล่เกลี่ยให้การ และสืบพยานในวันเดียวกัน และให้ศาลสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วย	มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๐ จัตวา แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕๐ จัตวา ในคดีโมเสเร ให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาลตามตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายนี้ แต่ค่าขึ้นศาลรวมกันแล้วไม่เกินหนึ่งพันบาท” มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสี่ของมาตรา ๑๕๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน	กำหนดอัตราค่าขึ้นศาลในคดีโมเสเรเสียใหม่ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความมากขึ้น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
ในวันนัดพิจารณา เมื่อโจทก์และจำเลยมาพร้อมกันแล้ว ให้ศาลไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกัน หรือประนีประนอมยอมความกันในข้อที่พิพาทนั้นก่อน ถ้าคู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้และจำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การ ให้ศาลสอบถามคำให้การของจำเลย โดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือ หรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ ในกรณียื่นคำให้การเป็นหนังสือให้นำมาตรา ๑๔๑ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีให้การด้วยวาจา ให้ศาลบันทึกคำให้การรวมทั้งเหตุแห่งการนั้นไว้ อ่านให้จำเลยฟัง แล้วให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ ถ้าจำเลยไม่ให้การตามวรรคสาม ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจมีคำสั่งให้ยอมเลื่อนเวลาให้จำเลยยื่นคำให้การ และดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป โดยถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ	“ถ้าจำเลยไม่ให้การตามวรรคสาม ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจมีคำสั่งไม่ยอมเลื่อนเวลาให้จำเลยยื่นคำให้การ โดยให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ และให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดโดยนำมาตรา ๑๔๔ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบพยาน ก็ให้ศาลดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๔๓ ตริ มาตรา ๑๔๓ จัตวา และมาตรา ๑๔๓ เบญจ”	กำหนดให้นำวิธีพิจารณาคดีโดยขาดนัดกรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การในคดีธรรมดามาใช้บังคับกับกรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การในคดีมโนสำเนา เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาในกรณีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๑๕๓ ทวิ ในคดีมโนสาเร่ เมื่อโจทก์ได้ทราบคำสั่งให้ศาลตามมาตรา ๑๕๓ แล้ว ไม่มาในวันนัดพิจารณาโดยมิได้ร้องขอเลื่อนคดีหรือแจ้งเหตุขัดข้องที่ไม่มาศาล ให้ถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกให้มาศาลตามมาตรา ๑๕๓ แล้ว ไม่มาในวันนัดพิจารณา โดยมิได้ร้องขอเลื่อนคดีหรือแจ้งเหตุขัดข้องที่ไม่มาศาล ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา และให้บังคับตามมาตรา ๒๐๒ และถ้าจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การก่อนหรือในวันนัดดังกล่าว ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การด้วย มาตรา ๑๕๓ ตริ เมื่อศาลได้รับคำให้การของจำเลยตามมาตรา ๑๕๓ วรรคสาม หรือจำเลยตกเป็นคู่ขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา ๑๕๓ วรรคสี่ หรือมาตรา ๑๕๓ ทวิ แล้ว ให้ศาลดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป	มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓ ทวิ และมาตรา ๑๕๓ ตริ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๕๓ ทวิ ในคดีมโนสาเร่ เมื่อโจทก์ได้ทราบคำสั่งให้มาศาลตามมาตรา ๑๕๓ แล้ว ไม่มาในวันนัดพิจารณาโดยมิได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ให้ถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกให้มาศาลตามมาตรา ๑๕๓ แล้วไม่มาในวันนัดพิจารณา โดยมิได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ถ้าจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การไว้ ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ และให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยนำมาตรา ๑๕๔ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าจำเลยได้ยื่นคำให้การไว้ก่อนหรือในวันนัดดังกล่าว ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา และให้บังคับตามมาตรา ๒๐๔ ถึงมาตรา ๒๐๗ และไม่ว่าจะเป็นกรณีใด ถ้าศาลมีคำสั่งให้สืบพยาน ก็ให้ศาลดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๓ ตริ มาตรา ๑๕๓ จัตวา และมาตรา ๑๕๓ เบญจ มาตรา ๑๕๓ ตริ เมื่อศาลได้รับคำให้การของจำเลยตามมาตรา ๑๕๓ วรรคสาม หรือศาลมีคำสั่งให้สืบพยานตามมาตรา ๑๕๓ วรรคสี่ หรือมาตรา ๑๕๓ ทวิ วรรคสอง ให้ศาลดำเนินการพิจารณาคดีต่อไปโดยเร็ว และให้ศาลสอบถาม	กำหนดหลักเกณฑ์ที่จะถือว่าโจทก์หรือจำเลยขาดนัดพิจารณาให้เข้มงวดขึ้น โดยจะต้องเป็นกรณีที่โจทก์หรือจำเลยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี และให้นำวิธีพิจารณาคดีโดยขาดนัดกรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณาในคดีธรรมดามาใช้บังคับกับกรณีจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณาในคดีมโนสาเร่ แล้วแต่กรณี เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาในกรณีที่จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การหรือขาดนัดพิจารณาเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ตัดเรื่องการขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา ๑๕๓ วรรคสี่ และมาตรา ๑๕๓ ทวิ ออก เพื่อให้สอดคล้องกับการแก้ไขมาตราอื่น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
โดยเร็ว โดยจะกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดนำพยานมาสืบก่อนหรือหลังก็ได้ และให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่าประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้ หรือสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควร โดยในกรณีที่มีข้อพิจารณาพิเคราะห์ฝ่ายเดียว ศาลจะกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดนำพยานสืบก่อนหรือหลังก็ได้” มาตรา ๑๔๕ นอกจากที่บัญญัติมาแล้ว ให้นำบททั่วไปแห่งประมวลกฎหมายนี้และบทบัญญัติในคดีสามัญมาใช้บังคับแก่การพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในสาระด้วย มาตรา ๑๔๖ ในคดีสามัญซึ่งโจทก์ฟ้องเพียงขอให้ชำระเงินจำนวนแน่นอนตามตั๋วเงินซึ่งการรับรองหรือการชำระเงินตามตั๋วเงินนั้นได้ถูกปฏิเสธ หรือตามสัญญาเป็นหนังสือซึ่งปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นสัญญาอันแท้จริงมีความสมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมาย โจทก์จะยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลพร้อมกับคำฟ้องขอให้ศาลพิจารณาคดีนั้นโดยรวบรัดก็ได้	คู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่าประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้ หรือสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควร โดยในกรณีที่มีข้อพิจารณาพิเคราะห์ฝ่ายเดียว ศาลจะกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดนำพยานสืบก่อนหรือหลังก็ได้” มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๕ นอกจากที่บัญญัติมาแล้ว ให้นำบทบัญญัติอื่นในประมวลกฎหมายนี้มาใช้บังคับแก่การพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในสาระด้วยโดยอนุโลม” มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๔๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๔๖ ในคดีสามัญซึ่งโจทก์ฟ้องเพียงขอให้ชำระเงินจำนวนแน่นอนตามตั๋วเงิน ซึ่งการรับรองหรือการชำระเงินตามตั๋วเงินนั้นได้ถูกปฏิเสธ หรือตามสัญญาเป็นหนังสือซึ่งปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นสัญญาอันแท้จริงมีความสมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมาย โจทก์จะยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลพร้อมกับคำฟ้องขอให้ศาลพิจารณาคดีนั้นโดยรวบรัดก็ได้	แก้ไขด้วยคำให้ชัดเจน กำหนดกระบวนการพิจารณาคดีให้มีข้อยุ่งยากเสียใหม่ เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับกระบวนการพิจารณาคดีในสาระ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
ถ้าศาลเห็นว่าคดีนั้นปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ไม่ว่าโจทก์จะได้ยื่นคำขอตามวรรคหนึ่งหรือไม่ ก็ให้ศาลมีคำสั่งให้นำบทบัญญัติในหมวดนี้ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีในสำเนา เว้นแต่มาตรา ๑๕๐ จัตวา มาใช้บังคับแก่คดี เช่นว่านั้นได้ภายในบังคับต่อไปนี้ (๑) ให้ศาลออกหมายเรียกไปยังจำเลย แสดงจำนวนเงินที่เรียกร้องและเหตุแห่งการเรียกร้อง และให้จำเลยมาศาลและให้การในวันใดวันหนึ่งที่ศาลเห็นสมควรกำหนด โดยมีให้เป็นการเสียหายแก่การต่อสู้คดี (๒) ถ้าจำเลยมาศาล ให้ศาลจดคำแถลงของจำเลยลงไว้ในรายงานพิพาท และถ้าศาลได้พิจารณาคำแถลงและคำให้การของจำเลยแล้วเห็นว่าจำเลยไม่มีเหตุต่อสู้คดีนั้น ก็ให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีนั้นโดยเร็วเท่าที่พึงกระทำได้ แต่ถ้าปรากฏต่อศาลว่าจำเลยอาจมีข้อต่อสู้อันสมควร ก็ให้ศาลดำเนินการพิจารณาไปโดยไม่ชักช้าและฟังพยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายก่อนพิพากษา (๓) ถ้าจำเลยได้รับหมายเรียกของศาลแล้วไม่มาศาลตามกำหนดนัด ให้ศาลมีคำสั่งโดยไม่ชักช้าว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา แล้วให้ศาลพิจารณาคดีไปฝ่ายเดียว และพิพากษาโดยเร็วเท่าที่พึงกระทำได้ คดีอันอยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรานี้ ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำขอของจำเลยเพื่อเลื่อนเวลายื่นคำให้การ หรือเพื่อเลื่อนคดี เว้นแต่จำเลยจะแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลว่าคำขอของตนมีเหตุผลดี และสันนิษฐานได้ ในเบื้องต้นว่าจำเลยมีข้อต่อสู้คดีอันสมควร หรือเมื่อศาล	ถ้าศาลเห็นว่าคดีนั้นปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ไม่ว่าโจทก์จะได้ยื่นคำขอตามวรรคหนึ่งหรือไม่ ก็ให้ศาลมีคำสั่งให้นำบทบัญญัติในหมวดนี้ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีในสำเนา เว้นแต่มาตรา ๑๕๐ จัตวา มาใช้บังคับแก่คดี เช่นว่านั้นได้ ถ้าในระหว่างการพิจารณาปรากฏว่าคดีไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งมาตรานี้ ศาลอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งเดิมแล้วดำเนินการพิจารณาต่อไปตามข้อบังคับแห่งคดีสามัญได้"	

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข																
เห็นว่าโดยพฤติการณ์นอกเหนือไม่อาจบังคับได้เป็นการพ้นวิสัยที่จำเลยจะมาศาลหรือยื่นคำให้การก่อนหรือในวันที่กำหนดไว้ได้ ถ้าในระหว่างการพิจารณาปรากฏว่าคดีไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งมาตรานี้ ศาลอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งเดิมแล้วดำเนินการพิจารณาต่อไปตามข้อบังคับแห่งคดีสามัญได้ ตาราง ๑ ค่าขึ้นศาล (เสียในเวลายื่นคำฟ้อง) (๑) คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้คิดค่าขึ้นศาลตามทุนทรัพย์ดังต่อไปนี้ (ก) คำฟ้องนอกจากที่ระบุไว้ใน (ข) และ (ค) ต่อไปนี้ ให้เรียกโดยอัตราสองบาทห้าสิบสตางค์ต่อทุกหนึ่งร้อยบาท แต่ไม่เกินสองแสนบาท	มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในตาราง ๑ ตาราง ๒ ตาราง ๓ และตาราง ๔ หักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “ตาราง ๑ ค่าธรรมเนียมศาล (ค่าขึ้นศาล) <table><tr><th>ลักษณะของคดี</th><th>ทุนทรัพย์</th><th>อัตรา</th><th>หมายเหตุ</th></tr><tr><td>(๑) คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้คิดค่าขึ้นศาลตามทุนทรัพย์ดังต่อไปนี้</td><td></td><td></td><td>ค่าธรรมเนียมตาม (ก) (ข) และ (ค)</td></tr><tr><td>(ก) คำฟ้องนอกจากที่ระบุไว้ใน (ข) และ (ค)</td><td>ไม่เกิน สิบล้านบาท</td><td>ร้อยละ ๒</td><td>ถ้ารวมแล้ว มีเศษไม่ถึง</td></tr><tr><td></td><td>ส่วนที่เกิน สิบล้านบาทขึ้นไป</td><td>ร้อยละ ๐.๑</td><td>หนึ่งบาท ให้ปัดทิ้ง</td></tr></table>	ลักษณะของคดี	ทุนทรัพย์	อัตรา	หมายเหตุ	(๑) คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้คิดค่าขึ้นศาลตามทุนทรัพย์ดังต่อไปนี้			ค่าธรรมเนียมตาม (ก) (ข) และ (ค)	(ก) คำฟ้องนอกจากที่ระบุไว้ใน (ข) และ (ค)	ไม่เกิน สิบล้านบาท	ร้อยละ ๒	ถ้ารวมแล้ว มีเศษไม่ถึง		ส่วนที่เกิน สิบล้านบาทขึ้นไป	ร้อยละ ๐.๑	หนึ่งบาท ให้ปัดทิ้ง	ปรับปรุงอัตราค่าขึ้นศาล โดยให้คิดตามจำนวนทุนทรัพย์ และยกเลิกอัตราชั้นสูง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความในแต่ละคดีที่มีทุนทรัพย์ไม่เท่ากัน โดยให้คู่ความในคดีที่มีทุนทรัพย์มากควรเสียค่าขึ้นศาลมากกว่าคดีที่มีทุนทรัพย์น้อย
ลักษณะของคดี	ทุนทรัพย์	อัตรา	หมายเหตุ															
(๑) คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้คิดค่าขึ้นศาลตามทุนทรัพย์ดังต่อไปนี้			ค่าธรรมเนียมตาม (ก) (ข) และ (ค)															
(ก) คำฟ้องนอกจากที่ระบุไว้ใน (ข) และ (ค)	ไม่เกิน สิบล้านบาท	ร้อยละ ๒	ถ้ารวมแล้ว มีเศษไม่ถึง															
	ส่วนที่เกิน สิบล้านบาทขึ้นไป	ร้อยละ ๐.๑	หนึ่งบาท ให้ปัดทิ้ง															

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...) พ.ศ.				เหตุผลในการแก้ไข
(ข) คำฟ้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการตามมาตรา ๒๒๑ ให้เรียกโดยอัตรา หนึ่งบาทต่อทุกหนึ่งร้อยบาท ตามจำนวนที่อนุญาโตตุลาการ กำหนดไว้ในคำชี้ขาด แต่ไม่ให้เกินแปดหมื่นบาท	(ข) คำร้องขอให้ศาลบังคับ ตามคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการใน ประเทศ หรือคำร้องขอ เพิกถอนคำชี้ขาด ของอนุญาโตตุลาการ ในประเทศ	ไม่เกินห้า ล้านบาท	ร้อยละ ๐.๕ ของ จำนวน ที่ร้องขอ ให้ศาล บังคับ		
		ส่วนที่เกิน ห้าล้านบาท ขึ้นไป	ร้อยละ ๐.๑		
	คำร้องขอให้ศาล บังคับตามคำชี้ขาด ของอนุญาโตตุลาการ ต่างประเทศ หรือ คำร้องขอเพิกถอน คำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการ ต่างประเทศ	ไม่เกิน สิบล้าน บาท	ร้อยละ ๑ ของ จำนวน ที่ร้องขอ ให้ศาล บังคับ		
(ค) คำฟ้องขอให้บังคับจำนอง หรือบังคับ เอาทรัพย์สินจำนองหลุด ให้เรียกโดยอัตราหนึ่งบาทต่อ ทุกหนึ่งร้อยบาท ตามจำนวนหนี้ที่เรียกร้อง แต่ไม่ให้เกิน	(ค) คำฟ้องขอให้บังคับ จำนองหรือบังคับเอา ทรัพย์สินจำนองหลุด	ไม่เกิน สิบล้าน บาท	ร้อยละ ๑ ของ จำนวน		

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.				เหตุผลในการแก้ไข
หนึ่งแสนบาท ต่อเมื่อจำเลยให้การต่อสู้คดี จึงให้เรียกโดยอัตราตาม (ก) ในการคำนวณ ถ้าทุนทรัพย์ไม่ถึงหนึ่งร้อยบาท ให้นับเป็นหนึ่งร้อยบาท เศษของหนึ่งร้อยบาทถ้าถึงห้าสิบบาทให้นับเป็นหนึ่งร้อยบาท ถ้าต่ำกว่าห้าสิบบาทให้ปัดทิ้ง (๒) คดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ (ก) คดีทั่วไปรวมทั้งคดีไม่มีข้อพิพาท ให้เรียกเรื่องละสองร้อยบาท (ข) อุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งตามมาตรา ๒๒๗ หรือมาตรา ๒๒๘ ให้เรียกเรื่องละสองร้อยบาท (๓) คดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้และไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้รวมอยู่ด้วย ให้คิดค่าขึ้นศาลตามอัตราใน (๑) แต่ไม่ให้น้อยกว่าอัตราใน (๒) (ก) หรือ (๒) (ข) แล้วแต่กรณี	(๒) คดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ (ก) คดีทั่วไปรวมทั้งคดีไม่มีข้อพิพาท (ข) อุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งตามมาตรา ๒๒๗ หรือมาตรา ๒๒๘ (๒) และ (๓) (๓) คดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้และไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้รวมอยู่ด้วย	ส่วนที่เกินสิบล้านบาทขึ้นไป	หนี้ที่เรียกร้อง ร้อยละ ๐.๑ เรื่องละ ๒๐๐ บาท เรื่องละ ๒๐๐ บาท ให้คิดค่าขึ้นศาลตามอัตราใน (๑) แต่ไม่ให้น้อยกว่าอัตราใน	การอุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งตามมาตรา ๒๒๘ (๑) ไม่เรียกเก็บค่าขึ้นศาล	

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.				เหตุผลในการแก้ไข
(๔) คดีที่ขอให้ชำระค่าเสียหาย ค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือค่าเลี้ยงชีพก็ดี เงินปี เงินเดือน เงินเบี้ยบำนาญ ค่าบำรุงรักษา หรือเงินอื่นๆ ก็ดี บรรดาที่ให้จ่ายมีกำหนดเป็นระยะเวลาในอนาคต นอกจากดอกเบี้ย ค่าเช่า หรือค่าเสียหายที่ศาลมีอำนาจพิพากษาหรือสั่งตามมาตรา ๑๔๒ อยู่แล้ว ให้คิดค่าขึ้นศาลหนึ่งร้อยบาท ถ้าคดีนั้นมีคำขอให้ชำระหนี้ในเวลาปัจจุบัน หรือมีคำขอในข้อก่อนๆ รวมอยู่ด้วย ให้คิดค่าขึ้นศาลสำหรับคำขอในข้อนี้เป็นอีกส่วนหนึ่ง	(๔) คดีที่ขอให้ชำระค่าเสียหาย ค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือค่าเลี้ยงชีพก็ดี เงินปี เงินเดือน เงินเบี้ยบำนาญ ค่าบำรุงรักษา หรือเงินอื่นๆ ก็ดี บรรดาที่ให้จ่ายมีกำหนดเป็นระยะเวลาในอนาคต นอกจากดอกเบี้ย ค่าเช่า หรือค่าเสียหายที่ศาลมีอำนาจพิพากษาหรือสั่งตามมาตรา ๑๔๒ อยู่แล้ว ถ้าคดีนั้นมีคำขอให้ชำระหนี้ในเวลาปัจจุบัน หรือมีคำขอในข้อก่อนๆ รวมอยู่ด้วย ให้คิดค่าขึ้นศาลสำหรับคำขอในข้อนี้เป็นอีกส่วนหนึ่ง		(๒) (ก) หรือ (ข) แล้วแต่ กรณี	๑๐๐ บาท	

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง				ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...) พ.ศ.				เหตุผลในการแก้ไข			
ตาราง ๒ ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ				ตาราง ๒ ค่าธรรมเนียมศาล (ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ)				ปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมศาลอื่น ๆ โดยกำหนดอัตราให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบันและยกเลิกค่าขึ้นค่าธรรมเนียมให้ออกหมายเรียกหรือหมายอื่น ๆ ค่าขึ้นค่าขออื่น ๆ ค่าแต่งทนายความ และค่าอ้างเอกสาร ตาม (๒) (๓) (๔) และ (๕) เพื่อให้เกิดความสะดวกแก่คู่ความ เจ้าพนักงานศาล และศาล			
ลักษณะแห่งกระบวนการพิจารณา	ศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์	ศาลชั้นต้น	ชำระเมื่อใด	ลักษณะแห่งกระบวนการพิจารณา	ศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์	ศาลชั้นต้น	ชำระเมื่อใด				
(๑) ค่าขึ้นคำร้องขอตาม มาตรา ๑๐๑ ในกรณีที่ยังไม่มีคดีอยู่ในศาล	-	๔๐ บาท	เมื่อขึ้นคำร้องขอ	(๑) ค่าคำร้องขอตามมาตรา ๑๐๑ ในกรณีที่ยังไม่มีคดีอยู่ในศาล	-	๑๐๐ บาท	เมื่อขึ้นคำร้องขอ				
(๒) ค่าขึ้นคำขอให้ออกหมายเรียกหรือหมายอื่น ๆ นอกจากคำขอให้ออกหมายเรียกจำเลยมาแล้วคดีไม่ว่าจะออกหมายก็จับค่าขอละ	๒๐ บาท	๑๐ บาท	เมื่อขึ้นคำขอ	(๒) ค่ารับรองสำเนาเอกสารต่าง ๆ โดยหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้รับรองฉบับละ	๕๐ บาท	๕๐ บาท	เมื่อขึ้นคำร้อง				
(๓) ค่าขึ้นคำขออื่น ๆ ที่ต้องทำเป็นคำร้อง	๕๐ บาท	๒๐ บาท	เมื่อขึ้นคำขอ	(๓) ใบสำคัญเพื่อแสดงว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ถึงที่สุดแล้ว ฉบับละ	๕๐ บาท	๕๐ บาท	เมื่อขึ้นคำร้อง				
(๔) ค่าแต่งทนายตาม มาตรา ๖๑	๕๐ บาท	๒๐ บาท	เมื่อขึ้นใบแต่งทนาย								
(๕) ค่าอ้างเอกสารเป็นพยานฉบับละ แต่ไม่เกิน	๑๐ บาท ๕๐๐ บาท	๕ บาท ๒๐๐ บาท	เมื่อส่ง								
(๖) ค่าหนังสือประกัน	๕๐ บาท	๒๐ บาท	เมื่อทำหนังสือประกัน								
(๗) ค่าคำสั่งที่มีคำขอตาม มาตรา ๒๔๖ หรือมีคำขอโดยทางอุทธรณ์	๑๐๐ บาท	๕๐ บาท	เมื่อขึ้นคำขอหรือเมื่อขึ้นอุทธรณ์								

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง				ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
คำสั่งของเจ้าพนักงาน บังคับคดี					
(๘) ค่าส่งประเด็นไปสืบ ที่ศาลอื่น ไม่เกี่ยวถึง การชำระค่าฤชาธรรมเนียม อื่นๆ ที่จะต้องเสียเนื่องจาก การดำเนินกระบวนการพิจารณา เพื่อสืบพยานในศาลที่ ได้รับแต่งตั้ง	-	๔๐ บาท	ก่อนส่ง ประเด็นไปสืบ		
(๙) ค่าคัดสำเนาเอกสารต่างๆ โดยจำศาลหรือเจ้าพนักงาน บังคับคดีเป็นผู้คัดให้ คิดร้อยละ ๒ บาท ต่อไปรษณีย์ค่าต่อ ๕๐ สตางค์ ค่ารับรองตามมาตรา ๔๔ และมาตรา ๒๔๖ ฉบับละ ๒๐ บาท					
(๑๐) ค่าคัดและรับรองสำเนา บัญชีค่าฤชาธรรมเนียม ตามมาตรา ๑๖๔	๑๕ บาท	๑๕ บาท	เมื่อมีคำขอ		
(๑๑) ใบสำคัญเพื่อแสดงว่า คำพิพากษาหรือคำสั่ง ได้ถึงที่สุดแล้ว	๑๕ บาท	๑๕ บาท			

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ...) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
ตาราง ๓ คำสืบพยานนอกศาล ----- ในกรณีที่ผู้พิพากษาต้องไปสืบพยานนอกศาล ให้คิดค่าป่วยการให้ผู้พิพากษานายวันละสองร้อยบาท ถ้าไม่จัดพาหนะมาให้ จะต้องชดใช้ค่าพาหนะที่เสียไปตามสมควร	ตาราง ๓ คำสืบพยานหลักฐานนอกศาล ----- ในกรณีที่มีการสืบพยานหลักฐานนอกศาล ให้คิดค่าป่วยการให้ผู้พิพากษาในอัตราต่อคนวันละสามร้อยบาท และให้คิดค่าป่วยการให้เจ้าพนักงานศาลในอัตราต่อคนวันละหนึ่งร้อยห้าสิบบาท โดยให้ชำระเมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาต ในคดีที่มีการรวมการพิจารณา ให้คิดค่าป่วยการโดยถือว่าเป็นคดีเดียว ในกรณีที่มีคู่ความหลายฝ่ายหรือหลายคนเป็นผู้ขอให้เฉลี่ยกันชำระค่าป่วยการในอัตราตามวรรคหนึ่งคนละส่วนเท่า ๆ กัน ให้ผู้ขอเป็นผู้จัดพาหนะ ในกรณีที่คู่ความหลายฝ่ายหรือหลายคนเป็นผู้ขอ ให้ศาลกำหนดให้ผู้ขอคนใดคนหนึ่งเป็นผู้จัดการพาหนะ โดยให้ผู้ขอทุกคนเฉลี่ยกันชดใช้ค่าพาหนะที่ผู้จัดเสียไป ถ้าไม่จัดพาหนะมาให้จะต้องชดใช้ค่าพาหนะที่เสียไปตามสมควร	เพิ่มอัตราค่าป่วยการแก่ผู้พิพากษา เพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน และกำหนดการคิดค่าป่วยการและค่าพาหนะให้ชัดเจน นอกจากนี้ได้กำหนดค่าป่วยการของเจ้าพนักงานศาลซึ่งรวมไปกับผู้พิพากษาด้วย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
ตาราง ๔ ค่าป่วยการและค่าพาหนะพยาน กับค่ารังวัดทำแผนที่ ----- (๑) ให้ศาลกำหนดค่าป่วยการพยานตามรายได้และฐานะของพยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียก แต่ไม่ให้เป็นวันละหนึ่งร้อยห้าสิบบาท กับค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของพยานที่เสียไปด้วยตามสมควร (๒) ในกรณีที่มีการรังวัดทำแผนที่โดยให้เจ้าพนักงานศาลจัดทำ ให้ศาลกำหนดค่าป่วยการให้แก่เจ้าพนักงานศาลในอัตราคนละวันละไม่น้อยกว่าห้าสิบบาท แต่ไม่เกินหนึ่งร้อยบาท กับค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของเจ้าพนักงานศาลที่เสียไปด้วยตามสมควร	ตาราง ๔ ค่าป่วยการ ค่าพาหนะ และค่าเช่าที่พักของพยาน กับค่ารังวัดทำแผนที่ ----- (๑) ให้ศาลกำหนดค่าป่วยการพยานตามรายได้และฐานะของพยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียก แต่ไม่ให้เป็นวันละสิริร้อยบาท กับค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของพยานที่เสียไปด้วยตามสมควร (๒) ในกรณีที่ศาลสั่งให้รังวัดทำแผนที่ (ก) โดยเจ้าพนักงานศาล ให้ศาลกำหนดค่าป่วยการให้แก่เจ้าพนักงานศาลในอัตราต่อคนวันละหนึ่งร้อยห้าสิบบาท กับค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของเจ้าพนักงานศาลที่เสียไปตามสมควร (ข) โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่น ให้ศาลกำหนดค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามระเบียบของส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้น ถ้าส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้นไม่มีระเบียบดังกล่าวให้คิดตามอัตรา (ก)”	เพิ่มอัตราค่าป่วยการของพยาน และค่ารังวัดทำแผนที่ของเจ้าพนักงานศาลหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่น เพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข																														
ตาราง ๖ อัตราค่าทนายความ (๑) ให้ศาลกำหนดค่าทนายความตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรระหว่างอัตราขั้นต่ำและอัตราขั้นสูง ดังที่ระบุไว้ในตารางนี้ (๒) การที่ศาลจะกำหนดค่าทนายความให้แก่ผู้ชนะคดีนั้น ให้พิจารณาตามความยากง่ายแห่งคดีกับเทียบดูเวลาและงานที่ทนายความต้องปฏิบัติในการว่าคดีเรื่องนั้น	มาตรา ๑๙ ให้ยกเลิกความในตาราง ๖ หักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “ตาราง ๖ ค่าทนายความ (๑) ให้ศาลกำหนดค่าทนายความตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรไม่เกินอัตราขั้นสูงดังที่ระบุไว้ในตารางนี้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าคดีละสามพันบาท (๒) การกำหนดค่าทนายความที่คู่ความจะต้องรับผิดชอบนั้น ให้ศาลพิจารณาตามความยากง่ายแห่งคดีเทียบดูเวลาและงานที่ทนายความต้องปฏิบัติในการว่าคดีเรื่องนั้น	เพิ่มอัตราค่าทนายความ เพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบัน และแก้ไขถ้อยคำใน (๒) จาก “ให้แก่ผู้ชนะคดี” เป็น “ที่คู่ความจะต้องรับผิดชอบ” เพื่อให้ชัดเจนว่าค่าทนายความเป็นค่าค่าธรรมเนียมที่คู่ความต้องรับผิดชอบ																														
<table><tr><th>อัตราค่าทนายความ</th><th>๑</th><th>๒</th><th>๓</th><th>๔</th><th>๕</th><th>๖</th></tr><tr><td></td><td>ทุนทรัพย์ไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท</td><td>ทุนทรัพย์เกิน ๒,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๔,๐๐๐ บาท</td><td>ทุนทรัพย์เกิน ๔,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท</td><td>ทุนทรัพย์เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๒๕,๐๐๐ บาท</td><td>ทุนทรัพย์เกิน ๒๕,๐๐๐ บาท</td><td>คดีไม่มีทุนทรัพย์</td></tr><tr><td>อัตราขั้นต่ำไม่ว่าในศาลใด</td><td>๕๐ บาท</td><td>๑๐๐ บาท</td><td>๒๐๐ บาท</td><td>๔๐๐ บาท</td><td>๖๐๐ บาท</td><td>๕๐ บาท</td></tr></table>	อัตราค่าทนายความ	๑	๒	๓	๔	๕	๖		ทุนทรัพย์ไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท	ทุนทรัพย์เกิน ๒,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๔,๐๐๐ บาท	ทุนทรัพย์เกิน ๔,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท	ทุนทรัพย์เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๒๕,๐๐๐ บาท	ทุนทรัพย์เกิน ๒๕,๐๐๐ บาท	คดีไม่มีทุนทรัพย์	อัตราขั้นต่ำไม่ว่าในศาลใด	๕๐ บาท	๑๐๐ บาท	๒๐๐ บาท	๔๐๐ บาท	๖๐๐ บาท	๕๐ บาท	<table><tr><th>อัตรา</th><th>คดีมีทุนทรัพย์</th><th>คดีไม่มีทุนทรัพย์</th></tr><tr><td>อัตราขั้นสูงในศาลชั้นต้น</td><td>ร้อยละ ๕</td><td>๓๐,๐๐๐ บาท</td></tr><tr><td>อัตราขั้นสูงในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา</td><td>ร้อยละ ๓</td><td>๕๐,๐๐๐ บาท</td></tr></table>	อัตรา	คดีมีทุนทรัพย์	คดีไม่มีทุนทรัพย์	อัตราขั้นสูงในศาลชั้นต้น	ร้อยละ ๕	๓๐,๐๐๐ บาท	อัตราขั้นสูงในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา	ร้อยละ ๓	๕๐,๐๐๐ บาท	
อัตราค่าทนายความ	๑	๒	๓	๔	๕	๖																										
	ทุนทรัพย์ไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท	ทุนทรัพย์เกิน ๒,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๔,๐๐๐ บาท	ทุนทรัพย์เกิน ๔,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท	ทุนทรัพย์เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๒๕,๐๐๐ บาท	ทุนทรัพย์เกิน ๒๕,๐๐๐ บาท	คดีไม่มีทุนทรัพย์																										
อัตราขั้นต่ำไม่ว่าในศาลใด	๕๐ บาท	๑๐๐ บาท	๒๐๐ บาท	๔๐๐ บาท	๖๐๐ บาท	๕๐ บาท																										
อัตรา	คดีมีทุนทรัพย์	คดีไม่มีทุนทรัพย์																														
อัตราขั้นสูงในศาลชั้นต้น	ร้อยละ ๕	๓๐,๐๐๐ บาท																														
อัตราขั้นสูงในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา	ร้อยละ ๓	๕๐,๐๐๐ บาท																														

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง							ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
อัตราชั้นสูง ในศาลชั้นต้น	๓๐๐ บาท	๖๐๐ บาท	๑,๐๐๐ บาท	๑,๒๐๐ บาท	ร้อยละ ๕	๓,๐๐๐ บาท	มาตรา ๒๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นตาราง ๗ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง “ตาราง ๗ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี _____ ให้ศาลกำหนดให้ผู้ความซึ่งต้องรับผิดชอบในค่าฤชา ธรรมเนียมตามมาตรา ๑๖๑ ชดใช้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี แก่คู่ความอีกฝ่ายตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร โดยในคดี มีทุนทรัพย์ต้องไม่เกินร้อยละ ๑ ของจำนวนทุนทรัพย์ หรือ ในคดีไม่มีทุนทรัพย์ต้องไม่เกินห้าพันบาท การกำหนดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่คู่ความได้เสียไป รวมทั้ง ลักษณะและวิธีการดำเนินคดีของคู่ความ” มาตรา ๒๑ บทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ มาตรา ๖ ไม่ใช้บังคับแก่บรรดาคดีที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่ พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้ใช้กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ใน วันที่มีการฟ้องคดีบังคับแก่คดีดังกล่าวจนกว่าคดีจะถึงที่สุด สำหรับค่าฤชาธรรมเนียมใดซึ่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อน	กำหนดอัตราค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เพื่อให้ สอดคล้องกับการกำหนดให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เป็นค่าฤชาธรรมเนียมอย่างหนึ่ง กำหนดบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับการดำเนิน กระบวนการพิจารณาที่เกี่ยวกับคดีซึ่งได้ยื่นฟ้องไว้ก่อน เพื่อมิให้เกิดปัญหาในเรื่องการคิดค่าฤชาธรรมเนียม และเพื่อความเป็นธรรมแก่คู่ความ
ในศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา	๒๐๐ บาท	๓๐๐ บาท	๕๐๐ บาท	๖๐๐ บาท	ร้อยละ ๓	๑,๕๐๐ บาท		

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	กำหนดให้เรียกเก็บ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ แพ่งซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติไม่ได้กำหนดไว้ ห้ามมิให้เรียกค่าธรรมเนียมจากคู่ความสำหรับการ ดำเนินกระบวนการพิจารณาตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นต้นไป มาตรา ๒๒ ให้ประธานศาลฎีกาและรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ นายกรัฐมนตรี	

ส่วนที่ ๒

**ข้อมูลประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(ค่าขึ้นศาล ค่าสืบพยานหลักฐานนอกศาล
ค่าป่วยการพยาน ค่าทนายความ
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ)**

Legislative Institutional Repository of Thailand

**สรุปความจำเป็นในการตราพระราชบัญญัติ
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.**

๑. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

เนื่องจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนที่เกี่ยวกับค่าฤชาธรรมเนียมยังมีความไม่เหมาะสมหลายประการ และไม่ได้แยกค่าฤชาธรรมเนียมในการพิจารณาคดีออกจากค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี รวมทั้งอัตราค่าฤชาธรรมเนียมในตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมและตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กำหนดให้หลักเกณฑ์และวิธีการในการไต่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม อำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอมเป็นไปตามที่กำหนดในข้อกำหนดประธานศาลฎีกา ตลอดจนแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การขอเลื่อนการนั่งพิจารณา การพิจารณาคำขอเลื่อนการนั่งพิจารณา การดำเนินกระบวนการคดีในสำนวนที่ไม่มีข้อยุ่งยาก รวมทั้งอัตราค่าธรรมเนียมและรายละเอียดต่างๆ ให้มีความชัดเจนและเหมาะสมกับสภาพสังคมยิ่งขึ้น จึงจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งดังกล่าว

๒. ใครควรเป็นผู้ทำภารกิจ

สำนักงานศาลยุติธรรม

๓. ความจำเป็นที่ต้องทำภารกิจ

เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้เกิดความชัดเจนและเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และเพื่อให้คู่ความได้รับความสะดวก รวดเร็วและเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น โดยแก้ไขในเรื่องต่างๆ ดังนี้

๑. แก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการไต่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอมให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา และข้อกำหนดนั้นเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

* ที่มา : สำนักงานศาลยุติธรรม ณ วันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๕๐

LIRT

๒. แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การขอเลื่อนการนั่งพิจารณาและการพิจารณา
คำขอเลื่อนการนั่งพิจารณา

๓. แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับคำอุทธรณ์เนียม

๔. แก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าขึ้นศาลในคดีโนสารและแก้ไขเพิ่มเติม
การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโนสารและคดีไม่มีข้อยุ่งยากให้ชัดเจนขึ้น

๔. ความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

ไม่มี

๕. ภาระต่อบุคคลภายนอกและความคุ้มค่า

การตราพระราชบัญญัติขึ้นบังคับใช้ไม่เกิดภาระแก่คู่ความ แต่กลับจะมีผล
ทำให้บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับ
คำอุทธรณ์เนียมในชั้นพิจารณาและชั้นบังคับคดีเกิดความชัดเจนและมีความเหมาะสม
สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งมีการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์
และวิธีการไต่ถามของศาล หลักเกณฑ์การขอเลื่อนการนั่งพิจารณา และการพิจารณา
คำขอเลื่อนดังกล่าว ซึ่งจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพ ชัดเจนและสะดวกยิ่งขึ้น
อันจะทำให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่ความมากขึ้น

๖. ความพร้อมของรัฐ

ศาลยุติธรรมสามารถดำเนินการได้ทันทีเมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้

๗. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักงานศาลยุติธรรม

๘. วิธีการทำงานและการตรวจสอบ

ไม่มี

๕. อำนาจในการตราอนุบัญญัติ

ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจออกข้อกำหนดในเรื่องต่อไปนี้

- (๑) หลักเกณฑ์และวิธีการในการไต่ถามของสภา การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมถึงอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอมตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) หลักเกณฑ์ในการชำระค่าธรรมเนียมสภา
- (๓) หลักเกณฑ์การขึ้นคำร้อง การให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีโอกาสคัดค้านและวิธีการในการไต่สวนพยานหลักฐาน การเสนอความเห็น การแต่งตั้งเจ้าพนักงานสภา รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานสภาตามมาตรา ๑๕๖ วรรคสอง

๑๐. การรับฟังความคิดเห็น

๑. ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม และ ก.บ.ศ. มีมติให้การประชุมครั้งที่ ๒๗/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ เห็นชอบให้สำนักงานศาลยุติธรรมยื่นร่างกฎหมายดังกล่าว

๒. ผ่านการตรวจพิจารณาจากคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยมีผู้แทนจากกระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และกระทรวงการคลัง ให้ความเห็นชอบ

ตุลพาษา

วิธีพิจารณาคดีมโนสาเร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ที่แก้ไขใหม่ : บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง

รณิศ เกศวณิชกษั*

บทนำ

แม้ว่าวิธีพิจารณาคดีมโนสาเร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่ใช้อยู่เดิมจะเป็นวิธีพิจารณาวิสามัญที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้แยกมาบัญญัติไว้ในลักษณะ ๒ โดยเฉพาะซึ่งมีบทบัญญัติเร่งรัดให้ศาลดำเนินการพิจารณาไปโดยรวบรัดแตกต่างไปจากวิธีพิจารณาคดีสามัญในศาลชั้นต้นที่ใช้บังคับแก่การดำเนินคดีสามัญทั่วไป ตามที่บัญญัติไว้ในลักษณะ ๑ โดยมุ่งหมายให้ศาลมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีได้โดยไม่ชักช้าและให้การพิจารณารวดเร็วขึ้นก็ตาม แต่กระบวนการพิจารณาที่รวบรัดในประการสำคัญนั้น ก็เพียงแต่แตกต่างจากวิธีพิจารณาคดีสามัญในส่วนที่เกี่ยวกับวิธีการฟ้องคดี (มาตรา ๑๘๑ วรรคหนึ่ง เดิม) การยื่นคำให้การ (มาตรา ๑๘๓ วรรคสอง เดิม) และการพิพากษาคดี (มาตรา ๑๘๔) ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้กระทำด้วยวาจาได้เท่านั้น ส่วนวิธีการสืบพยานตลอดจนการบังคับคดียังคงใช้กระบวนการวิธีพิจารณาอย่างเดียวกับคดีสามัญนั่นเอง (มาตรา ๑๘๕) เช่น เมื่อศาลหมายเรียกจำเลยมาให้การตามมาตรา ๑๘๓ เดิมแล้ว ศาลจะสืบพยานในวันนั้นทีเดียวไม่ได้ แต่จะต้องกำหนดวันนัดสืบพยานในวันต่อไป ตามมาตรา ๑๘๔ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๘๕^๑ กล่าวคือ แม้เป็นคดีมโนสาเร่ ซึ่งไม่มีการชี้สองสถานตามมาตรา ๑๘๒ (๕) แต่มาตรา ๑๘๔ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๘๕ ก็บัญญัติให้ศาลกำหนดวันสืบพยานส่งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบวัน ศาลจะสืบพยานในวันที่ศาลหมายเรียกจำเลยมาให้การใน

* ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

๑ พระนิตินิพนธ์ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, พิมพ์ครั้งที่ ๕, พ.ศ. ๒๕๓๕ หน้า ๖๔๖

๒ หลวงจางกูรเนกิจเสวี คำอธิบายกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หนังสือพิมพ์ในทางพระราชทานเพื่อพิมพ์หลวงจางกูรเนกิจเสวี โรงพิมพ์พิมพ์กฎหมายวิทยาลัย, กรุงเทพฯ, พ.ศ. ๒๕๓๘ หน้า ๓๖๐

เล่ม ๑ ปีที่ ๓๖

วิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่ : บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง

วันนั้นเลยไม่ได้ หรือกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการสืบพยานในศาลเช่นการซักถามพยานก็ห้องปฏิบัติกฎหมายมาตรา ๑๑๗, ๑๑๘ อย่างเคร่งครัดเหมือนคดีสามัญ เป็นเช่น

เมื่อกระบวนการพิจารณาในส่วนของการสืบพยานคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากยังต้องดำเนินการเช่นเดียวกับคดีสามัญ ซึ่งเน้นในระบบกล่าวหา (Accusatorial system) ที่คู่ความมีหน้าที่นำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้ออ้างข้อเถียงตามคำฟ้องหรือคำให้การของตน (มาตรา ๘๔) และการนำพยานหลักฐานใดๆ มาสืบ คู่ความก็ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมายอันว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐานและการยื่นพยานหลักฐานด้วย (มาตรา ๘๕) เป็นเหตุให้การดำเนินคดีต้องใช้เทคนิคความรู้ทางด้านกฎหมายวิธีพิจารณาความและกฎหมายลักษณะพยานหลักฐานค่อนข้างสูง ยากที่ประชาชนธรรมดาที่มีใช้ทนายความจะดำเนินการด้วยตนเองได้ ดังนั้น ในอดีตที่ผ่านมา แม้เป็นคดีในศาลที่มีทุนทรัพย์เล็กน้อยหรือเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยากเพราะมีพยานหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่าจำเลยไม่มีทางต่อสู้คดีซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่จะดำเนินคดีโดยรวบรัดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้ก็ตาม แต่เมื่อโจทก์หรือจำเลยไม่สามารถดำเนินคดีด้วยตนเองได้ ต้องว่าจ้างให้ทนายความมาช่วยว่าต่างแก่ต่างให้แทนเหมือนคดีสามัญทั่วไป อีกทั้งทนายความและศาลเองก็เคยชินกับวิธีพิจารณาคดีสามัญ มากกว่าระบบการพิจารณาโดยรวบรัดของคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยาก จึงเลือกที่จะดำเนินการพิจารณาเหมือนคดีสามัญทั่วไปตามที่ตนคุ้นเคยเสียมากกว่า จึงเป็นต้นเหตุสำคัญที่ทำให้บทบัญญัติเรื่องวิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากไม่สัมฤทธิ์ผลสมดังเจตนารมณ์^๑ กระทรวงยุติธรรมจึงได้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะปรับปรุงให้กระบวนการวิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากเป็นกระบวนการที่เน้นการไต่สวนไต่สวนเป็นสำคัญ เรียบง่าย ไม่เป็นทางการ กระชับและประหยัด เพื่อให้ข้อพิพาทของคู่ความสามารถยุติได้ด้วยวิธีการไต่สวนไต่สวน และหากไม่อาจยุติคดีได้ด้วยการไต่สวนไต่สวนก็นำระบบวิธีพิจารณาคดีที่เรียบง่าย โดยเปลี่ยนแปลงวิธีการสืบพยานที่เน้นในระบบกล่าวหาเป็นระบบไต่สวน (Inquisitorial system) เพื่อให้ศาลทำหน้าที่ไต่สวนพยานหลักฐานค้นคว้าหาข้อเท็จจริงด้วยตนเองมากกว่าที่จะให้เป็นหน้าที่ของคู่ความนำสืบพิสูจน์ข้อเท็จจริง

๑. ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง, กรณีการทุจริตของนายทักษิณ ชินวัตร, พ.ศ. ๒๕๓๕ หน้า ๒

อุปาทาน

ศาลเหมือนในระบบกล่าวหาที่ใช้อยู่ในคดีสามัญ ซึ่งหลักการพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่ นี่จะเป็นการเปิดโอกาสให้คู่ความสามารถนำคดีมาสู่ศาลได้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องว่าจ้างทนายความมาดำเนินการว่าต่างหรือแก้ต่างให้ เหมือนกับการดำเนินคดีสามัญทั่วไป และน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ศาลสามารถแสดงบทบาทเร่งรัดคดีให้เสร็จไปโดยสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นธรรมมากขึ้น

บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง

หลักการของวิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่ได้ปรับปรุงแก้ไขใหม่นี้ ได้เพิ่มบทบาทที่สำคัญแก่ศาลหรือผู้พิพากษาให้มีบทบาทในการบริหารจัดการเกี่ยวกับคดี (Case management) มากขึ้นกว่าในระบบวิธีพิจารณาสามัญมาก ทำให้บทบาทของผู้พิพากษาดำเนินการเปลี่ยนแปลงในประการสำคัญดังนี้

๑. ศาลต้องใช้วิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากอย่างเคร่งครัด

หลักการข้อนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๕๐ ทวิ ที่บัญญัติว่า “ในคดีในศาล ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามบทบัญญัติในหมวดนี้” ซึ่งหมายความว่า หากเป็นคดีในศาลแล้ว ศาลต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามบทบัญญัติในหมวด ๑ วิธีพิจารณาคดีในศาล ตั้งแต่มาตรา ๑๔๙ ถึงมาตรา ๑๕๖ เท่านั้น บทบัญญัติในภาค ๑ บททั่วไป และภาค ๒ ลักษณะ ๑ วิธีพิจารณาสามัญในศาลชั้นต้น จะนำมาบังคับแก่การพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในศาลได้ก็ต่อเมื่อไม่มีบทบัญญัติในหมวดที่ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีในศาลบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นเท่านั้น (มาตรา ๑๕๕) และหลักการข้อนี้เป็นหลักการที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติของการใช้วิธีพิจารณาคดีในศาลเดิม ซึ่งแม้เป็นคดีในศาลแต่ศาลยังคงดำเนินการพิจารณาเต็มรูปแบบเหมือนคดีสามัญทั่วไป ดังนั้น เมื่อหลักการที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ในมาตรา ๑๕๐ ทวิ บัญญัติไว้เช่นนี้ แสดงว่ากฎหมายใหม่มุ่งประสงค์จะให้ศาลใช้วิธีพิจารณาคดีในศาลใหม่ในคดีในศาลอย่างเคร่งครัด ศาลจะใช้วิธีพิจารณาสามัญแก่การดำเนินคดีในศาลไม่ได้อีกต่อไป

ปัญหาว่า หากเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ศาลอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๑๕๐ ทวิ ที่ให้นำวิธีพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากไปใช้บังคับอย่างเคร่งครัดด้วยหรือไม่ ในข้อนี้หากพิจารณาตามมาตรา ๑๕๖ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๕๐ ทวิ แล้ว ผู้เขียนเห็นว่า ศาลก็น่าจะอยู่ในบังคับที่ต้องนำบทบัญญัติในหมวดที่ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีในศาล เว้นแต่มาตรา

วิธีพิจารณาคดีโมฆะและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่
: บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง

๑๕๐ จัตวา มาใช้บังคับแก่คดีไม่มีข้อยุ่งยากโดยเคร่งครัดด้วยเช่นกัน แต่เนื่องจากความกดดันของมาตรา ๑๕๖ วรรคสอง บัญญัติว่า **“ถ้าศาลเห็นว่าคดีนั้นปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก”** อันมีลักษณะที่บ่งว่าศาลมีดุลพินิจที่จะพิจารณาว่า มีข้อเท็จจริงปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ดังที่มาตรา ๑๕๖ วรรคหนึ่ง วางหลักเกณฑ์ไว้ดังต่อไปนี้หรือไม่

- (๑) ต้องปรากฏว่าเป็นคดีสามัญซึ่งโจทก์ฟ้องขอให้จำเลยชำระเงินจำนวนแน่นอน และ
- (๒) ต้องเป็นคดีที่โจทก์ฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบ
 - (ก) ตามตัวเงินซึ่งการรับรองหรือการชำระเงินตามตัวเงินนั้นได้ถูกปฏิเสธหรือ
 - (ข) ตามสัญญาเป็นหนังสือซึ่งปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นสัญญาอันแท้จริง มีความสมบูรณ์ และบังคับได้ตามกฎหมาย

เมื่อเป็นอำนาจของศาลที่จะใช้ดุลพินิจ ผู้เขียนจึงเกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการใช้ดุลพินิจของศาลทั้งหลายว่า ดุลพินิจของผู้พิพากษาแต่ละคน หรือของศาลต่าง ๆ อาจจะไม่เหมือนกันได้ ตัวอย่างเช่นในคู่มือวิธีพิจารณาคดีโมฆะและคดีไม่มีข้อยุ่งยากของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ นั้น ศาลแพ่งกรุงเทพใต้ใช้วิธีพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากเจาะคดีฟ้องเรียกเงินตามตัวเงิน (เช็ค) และสัญญากู้ยืมเงินเท่านั้น แต่สำหรับคดีเช่าซื้อนั้น จากการประชุมเพื่อแก้ปัญหาคดีเช่าซื้อในศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ระหว่างวันที่ ๒๒ - ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๙ ณ จังหวัดเพชรบุรี สรุปผลได้ว่า บริษัทผู้ให้เช่าซื้อต่าง ๆ เป็นโจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหาย ค่าขาดราคา ค่าขาดประโยชน์แตกต่างกัน อีกทั้งการติดตามยึดรถคืน หรือการฟ้องก่อนระยะเวลาเช่าซื้อถึงกำหนดก็ปฏิบัติแตกต่างกัน ทำให้จำนวนเงินที่ผู้เช่าซื้อและผู้ค้าประกันตามสัญญาเช่าซื้อนั้นมิใช่เป็นเงินจำนวนแน่นอน จึงไม่อาจนำคดีเช่าซื้อมาพิจารณาอย่างคดีไม่มีข้อยุ่งยากได้ ซึ่งข้อยุติที่ได้จากการประชุมสมมนาของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ตั่งนี้กล่าวนี้ ศาลอื่นหรือผู้พิพากษาคณะอื่นอาจจะไม่เห็นพ้องด้วยก็ได้ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาน่าห่วงประการต่อไป คือ ปรากฏด้วยว่าในทางปฏิบัติมีศาลบางแห่งนำจำนวนทุนทรัพย์มาวางเป็นเงื่อนไขการใช้วิธีพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยาก เช่น ต้องเป็นคดีมีทุน

^๔ ศาลแพ่งกรุงเทพใต้, คู่มือวิธีพิจารณาคดีโมฆะและคดีไม่มีข้อยุ่งยาก, บริษัท บพิการพิมพ์ จำกัด, กรุงเทพฯ, พ.ศ. ๒๕๓๔ หน้า ๓

คุณภาพ

ทรัพย์พิพาทไม่เกินสองแสนบาทบ้าง หรือไม่เกินสองล้านบาทบ้าง ซึ่งน่าจะไม่ต้อง ทั้งนี้ เพราะทุนทรัพย์ในคดีเป็นเงื่อนไขของคดีมโนสาเร่ ซึ่งเป็นคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น หากเงื่อนไขของคดีไม่มีข้อยุ่งยากไม่ กล่าวคือ หลักเกณฑ์ของคดีไม่มีข้อยุ่งยากตามมาตรา ๑๙๖ วรรคหนึ่ง มุ่งเน้นในด้านเนื้อหาสาระของคดีว่าเป็นคดีที่มีพยานหลักฐานแน่ชัดว่าจำเลยไม่มีทางต่อสู้คดีเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาท ซึ่งแตกต่างจากคดีมโนสาเร่ตามมาตรา ๑๙๙ (๑) ที่ถือทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในคดีไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือมาตรา ๑๙๙ (๒) ที่ถือเอาค่าเช่าในขณะที่ยื่นคำฟ้องไม่เกินเดือนละสี่พันบาทเป็นหลัก ดังนั้น หากเป็นคดีที่เข้าลักษณะตามมาตรา ๑๙๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยากแล้ว แม้จะมีจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในคดีสูงเท่าใดก็ตาม ศาลก็น่าจะอยู่ในบังคับของมาตรา ๑๙๖ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๙๐ ทวิ ที่ต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างคดีไม่มีข้อยุ่งยากตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙๖ วรรคสอง อย่างเคร่งครัดเช่นกัน ศาลทั้งหลายและผู้พิพากษาไม่น่าจะนำข้อจำกัดเรื่องจำนวนทุนทรัพย์มาวางเป็นเงื่อนไขการใช้วิธีพิจารณาคดีไม่มีข้อยุ่งยากได้อีกต่อไป

๒. ศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลาได้กว้างขวางขึ้น

หลักการนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๙๐ ตริ ที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ ซึ่งบัญญัติว่า **“ในคดีมโนสาเร่ ให้ศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายนี้หรือตามที่ศาลได้กำหนดไว้ หรือระยะเวลาที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีพิจารณาความแพ่งอันกำหนดไว้ในกฎหมายอื่น เพื่อให้ดำเนินหรือมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ก่อนสิ้นระยะเวลานั้นได้ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”**

เรื่องการย่นหรือขยายระยะเวลานั้น มีบทบัญญัติในมาตรา ๒๓ อันเป็นบทบัญญัติในภาค ๑ บททั่วไป ซึ่งใช้บังคับแก่คดีสามัญ บัญญัติไว้ว่า **“เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้อง ให้ศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายนี้ หรือตามที่ศาลได้กำหนดไว้ หรือระยะเวลาที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีพิจารณาความแพ่งอันกำหนดไว้ในกฎหมายอื่น เพื่อให้การดำเนินหรือมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ก่อนสิ้นระยะเวลานั้น แต่การขยายหรือย่นเวลาเช่นว่านี้ให้ฟังทำได้ต่อเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษและศาลได้มีคำสั่งหรือคู่ความมีคำขอขึ้นมาก่อนสิ้นระยะเวลานั้น เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัย”**

หากเปรียบเทียบหลักการของมาตรา ๒๓ และมาตรา ๑๙๐ ตริ แล้ว จะเห็นได้ว่า มาตรา ๒๓ เป็นหลักทั่วไปที่ใช้บังคับแก่การดำเนินคดีทุกเรื่อง แต่มาตรา ๑๙๐ ตริ ใช้บังคับแก่

LIRT

วิธีพิจารณาคดีมโนสาเร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่
: บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง

คดีมโนสาเร่เท่านั้น ซึ่งน่าจะรวมถึงคดีไม่มีข้อยุ่งยากด้วย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๖ วรรคสอง และมาตรา ๒๓ ได้วางเงื่อนไขการใช้อำนาจสั่งขยายหรือย่นระยะเวลา ในกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งหรือคู่ความมีคำขอขึ้นมาก่อนสิ้นระยะเวลานั้นว่าให้ฟังทำได้ต่อเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษ ส่วนกรณีที่ศาลได้มีคำสั่งหรือคู่ความมีคำขอขึ้นมากภายหลังสิ้นระยะเวลาแล้ว จะฟังทำได้ต่อเมื่อมีเหตุสุดวิสัย แต่มาตรา ๑๔๐ ตี ที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่นี้ จะไม่มีกรอบระยะเวลาเกี่ยวกับการที่ศาลจะมีคำสั่งหรือคู่ความมีคำขอย่นหรือขยายระยะเวลาไว้ ดังนั้น ศาลจะมีคำสั่งหรือคู่ความจะมีคำขอก่อนหรือภายหลังจากสิ้นระยะเวลาแล้วก็ได้ และเงื่อนไขที่จะสั่งให้ย่นหรือขยายระยะเวลาก็ไม่จำกัด **“มีพฤติการณ์พิเศษ”** หรือ **“มีเหตุสุดวิสัย”** แต่อย่างใด เพียงแต่ **“เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม”** ศาลก็สั่งได้ ซึ่งจำลองแบบอย่างมาจากหลักการของพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๖ นั้นเอง อันเป็นหลักการที่ให้ศาลมีดุลพินิจที่จะใช้อำนาจออกคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลาได้กว้างขวางขึ้น กล่าวคือ หากเป็นกรณีที่ศาลออกคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลาในการดำเนินคดีมโนสาเร่หรือคดีไม่มีข้อยุ่งยากแล้ว แม้จะไม่มีพฤติการณ์พิเศษหรือเหตุสุดวิสัยดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓ ก็ตาม แต่ศาลเห็นว่าเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมแล้ว ศาลก็มีอำนาจที่จะสั่งให้ขยายหรือย่นระยะเวลาเช่นนั้นได้ ดังที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานแล้วในคำพิพากษาฎีกาที่ ๓๘/๒๕๔๑ ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๓๘/๒๕๔๑

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๖ ได้บัญญัติในกรณีขยายระยะเวลาอุทธรณ์ไว้เป็นการเฉพาะแล้ว จึงไม่อาจนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓ ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไป มาใช้บังคับโดยอนุโลมตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้ และระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานฯ หรือตามที่ศาลแรงงานได้กำหนด ศาลแรงงานมีอำนาจย่นหรือขยายได้ตามความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม แสดงว่าในการขยายระยะเวลาอุทธรณ์ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง จะกระทำได้เมื่อมีความจำเป็นและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หากได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่าจะต้องมีพฤติการณ์พิเศษเช่นที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๓ **ไม่**

LIRT

ดุลพินิจ

เมื่อหลักการที่เพิ่มเติมใหม่และแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกาเป็นเช่นนี้ ย่อมเป็นที่เห็นได้ว่า กรณีที่เกิดจากความผิดพลาดบกพร่อง พลังผลของทนายความหรือของตัวความเอง ทำให้ไม่อาจดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างหนึ่งอย่างใดให้ทันภายในกำหนดเวลา เป็นเหตุให้ต้องขอขยายระยะเวลาก่อนสิ้นระยะเวลานั้น ซึ่งมีแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเป็นบรรทัดฐานตลอดมาว่า ไม่เป็นพฤติการณ์พิเศษที่ตัวความจะหยิบยกขึ้นอ้าง เพื่อขอขยายระยะเวลาตามมาตรา ๒๓ ในคดีสามัญได้นั้น^๕ หากเป็นคดีมโนสาเร่หรือคดีไม่มีข้อยุ่งยากซึ่งต้องบังคับใช้ตามมาตรา ๑๕๐ ตรี ที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่นี้แล้ว ศาลก็มีอำนาจสั่งให้ขยายระยะเวลาได้ หากศาลเห็นว่าเป็นกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ซึ่งจะเห็นได้ว่าหลักการใหม่ตามมาตรา ๑๕๓ ตรี นี้ เป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจศาลอย่างกว้างขวางที่จะใช้ดุลพินิจยื่นหรือขยายระยะเวลาการดำเนินกระบวนการพิจารณาได้ โดยมีพิกัดบังคับว่าต้องมีพฤติการณ์พิเศษเหมือนอย่างคดีสามัญหรือไม่ อันเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลมีบทบาทในการใช้ดุลพินิจสั่งยื่นหรือขยายระยะเวลาเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่คู่ความได้อย่างเต็มที่ เพื่อป้องกันมิให้ความยุติธรรมถูกปิดกั้นด้วยข้อจำกัดอย่างเคร่งครัดเรื่องระยะเวลาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเหมือนอย่างในคดีสามัญ

๓. ศาลอาจสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องหรือคำให้การที่โจทก์จำเลยทำเป็นหนังสือให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นได้

หลักการนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๕๑ และมาตรา ๑๕๓ วรรคสาม ที่แก้ไขใหม่ ดังนี้
มาตรา ๑๕๑ “วิธีฟ้องคดีมโนสาเร่ นั้น โจทก์อาจยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือหรือมาแถลงข้อหาด้วยวาจาต่อศาลก็ได้

ในกรณีที่โจทก์ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือ หากศาลเห็นว่าคำฟ้องดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้

ถ้าโจทก์มาแถลงข้อหาด้วยวาจา ดังกล่าวแล้ว ให้ศาลบันทึกรายการแห่งข้อหาเหล่านั้นไว้ อ่านให้โจทก์ฟัง แล้วให้โจทก์ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ”

^๕ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๙๕/๒๕๐๗, ๕๒๓/๒๕๑๓, ๕๙๑/๒๕๑๕, ๓๕๕/๒๕๑๗, ๑๘๕๑/๒๕๑๙, ๓๒๕๗/๒๕๓๙, ๒๙๒๔/๒๕๔๑ และ ๔๙๖๗/๒๕๔๑

วิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่
: บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง

มาตรา ๑๕๓ วรรคสาม “ถ้าคู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้และจำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การให้ศาลสอบถามคำให้การของจำเลย โดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือ หรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ ในกรณียื่นคำให้การเป็นหนังสือให้นำมาตรา ๑๕๑ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีให้การด้วยวาจา ให้ศาลบันทึกคำให้การรวมทั้งเหตุแห่งการนั้นไว้ อ่านให้จำเลยฟัง แล้วให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ”

วิธีการฟ้องคดีในศาลนั้น แตกต่างกับการฟ้องในคดีสามัญ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง ที่บังคับไว้ว่า โจทก์ต้องเสนอข้อหาของตนโดยทำคำฟ้องเป็นหนังสือต่อศาลชั้นต้นเท่านั้น จะฟ้องด้วยวาจาไม่ได้ แต่สำหรับคดีในศาลตามมาตรา ๑๕๑ วรรคหนึ่ง ให้ทางเลือกแก่โจทก์ว่า โจทก์อาจยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือเหมือนคดีสามัญก็ได้ หรือโจทก์อาจมาแถลงข้อหาด้วยวาจาต่อศาลซึ่งเรียกกันว่าเป็นการฟ้องคดีด้วยวาจาก็ได้ แล้วแต่โจทก์จะเลือก

สำหรับคำฟ้องคดีสามัญที่ตามมาตรา ๑๗๒ วรรคหนึ่ง บังคับว่าต้องทำคำฟ้องเป็นหนังสือนั้น ความในวรรคสองของมาตรา ๑๗๒ ยังบังคับด้วยว่า คำฟ้องต้องแสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาของโจทก์และคำขอบังคับ ทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นนั้น ดังนั้น หากคำฟ้องของโจทก์ไม่ถูกต้องตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง กล่าวคือเป็นคำฟ้องที่ไม่ชัดแจ้ง หรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ซึ่งถึงขนาดที่เป็นฟ้องเกลือบคลุม หรือขาดองค์ประกอบที่ทำให้จำเลยต้องรับผิดชอบ เช่น บรรยายฟ้องว่าจำเลยเป็นนายจ้างขอให้จำเลยรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดของลูกจ้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๒๕ แต่คำฟ้องโจทก์มิได้บรรยายว่าลูกจ้างได้ทำอะไรละเมิดในทางการที่จ้าง เช่นนี้ แม้ฟังได้ตามฟ้องว่าผู้ทำอะไรละเมิดเป็นลูกจ้างของจำเลย ศาลก็พิพากษาให้จำเลยรับผิดชอบไม่ได้ เพราะโจทก์มิได้บรรยายฟ้องให้ปรากฏด้วยว่าผู้ทำอะไรละเมิดได้กระทำละเมิดในทางการที่จ้างของจำเลย ศาลจึงต้องยกฟ้องของโจทก์เสีย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๐๐/๒๕๓๗)

มีข้อสงสัยเกิดว่า ตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสาม ซึ่งใช้บังคับแก่คดีสามัญ นั้น บัญญัติว่า “ให้ศาลตรวจคำฟ้องนั้น แล้วสั่งให้รับไว้ หรือให้ยกเสียหรือให้คืนไป ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕” ดังนั้น หากฟ้องโจทก์เกลือบคลุมหรือไม่ถูกต้องตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสอง ศาลก็ต้องสั่งยกฟ้องโจทก์เสียเท่านั้น จะสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องไม่ได้ แต่ถ้าเป็นการฟ้องคดีในศาล มาตรา ๑๕๑ วรรคสอง บัญญัติไว้เป็นพิเศษว่าหากศาลเห็นว่า

อุปาทาน

จากฟองติงกลางไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้ ทั้งนี้เพราะเจตนารมณ์ของวิธีพิจารณาคดีคดีในสาระซึ่งเป็นเรื่องเล็กน้อยนั้นมุ่งประสงค์ที่จะเปิดโอกาสให้โจทก์สามารถนำคดีมาสู่ศาลได้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีทนายความ ดังนั้น จะคาดหวังให้โจทก์ซึ่งเป็นชาวบ้านคนธรรมดาสามัญมีความรู้ถึงขนาดทำคำฟ้องเป็นหนังสือให้ถูกต้องตามมาตรา ๑๗๒ วรรคสองได้อย่างไร ศาลจึงต้องมีบทบาทในการที่จะช่วยตรวจสอบและอาจสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องเสียให้ถูกต้องได้

เจตนารมณ์ของวิธีพิจารณาคดีคดีในสาระที่แก้ไขใหม่ มีใช้เพียงประสงค์ให้โจทก์สามารถนำคดีมาสู่ศาลด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องมีทนายช่วยว่าต่างให้เท่านั้น ในแง่ของจำเลยที่จะต่อสู้คดี กฎหมายก็ประสงค์จะให้ความคุ้มครองเช่นกัน ดังนั้น ความในวรรคสามของมาตรา ๑๕๓ ที่แก้ไขใหม่ จึงบัญญัติว่าในกรณีที่จำเลยยื่นคำให้การเป็นหนังสือ ให้ตามมาตรา ๑๕๘ วรรคสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ หากศาลตรวจคำให้การที่จำเลยยื่นคำให้การเป็นหนังสือแล้วพบว่า คำให้การของจำเลยไม่ถูกต้องตามมาตรา ๑๕๘ วรรคสอง กล่าวคือจำเลยมิได้แสดงโดยชัดแจ้งในคำให้การว่า จำเลยยอมรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ทั้งสิ้นหรือแต่บางส่วน รวมทั้งมิได้อ้างเหตุแห่งการปฏิเสธให้ชัดแจ้ง ซึ่งเป็นคำให้การที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ศาลก็มีอำนาจตามมาตรา ๑๕๓ วรรคสาม ประกอบมาตรา ๑๕๑ วรรคสองที่จะมีคำสั่งให้จำเลยแก้ไขคำให้การในส่วนที่บกพร่องนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นได้ เช่นเดียวกับการสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องเช่นกัน

๔. ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีในส่วนของฟ้องแย้งซึ่งมีใช้คดีในสาระ หรือคดีสามัญที่รวมพิจารณากับคดีในสาระนั้น อย่างคดีในสาระได้

หลักการนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๕๒ วรรคสี่ และวรรคห้า ที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ ดังนี้

“ในกรณีที่จำเลยฟ้องแย้งเข้ามาในคดีในสาระและฟ้องแย้งนั้นมิใช่คดีในสาระหรือในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้พิจารณาคดีสามัญรวมกับคดีในสาระ ให้ศาลดำเนินการพิจารณาคดีในสาระไปอย่างคดีสามัญ แต่เมื่อศาลพิจารณาถึงจำนวนทุนทรัพย์ ลักษณะคดี สถานะของคู่ความ หรือเหตุสมควรประการอื่นแล้ว เห็นว่าการนำบทบัญญัติในหมวดนี้ไปใช้บังคับแก่คดีในส่วนของฟ้องแย้งหรือคดีสามัญเช่นว่านั้น จะทำให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วหรือเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่ายก็ให้

เล่ม ๑ ปีที่ ๘

วิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่ : บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง

ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีในส่วนของฟ้องแย้งหรือคดีสามัญนั้นอย่างคดีมโนสาเร่ได้ คำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งของศาลตามวรรคสี่ ไม่กระทบถึงคำขึ้นศาลที่คู่ความแต่ละฝ่ายต้องชำระอยู่ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งเช่นนั้น"

ตามมาตรา ๑๕๒ วรรคสี่ที่เพิ่มขึ้นใหม่นี้ คงต้องถือเป็นหลักว่า ในกรณีที่จำเลยฟ้องแย้งเข้ามาในคดีมโนสาเร่ และฟ้องแย้งนั้น เป็นคดีสามัญมิใช่เป็นคดีมโนสาเร่ ประการหนึ่ง หรือในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้พิจารณาคดีสามัญรวมกับคดีมโนสาเร่ อีกประการหนึ่ง ทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้นนี้ กฎหมายให้ความสำคัญแก่คดีสามัญมากกว่า ดังนั้น ตามมาตรา ๑๕๒ วรรคสี่ตอนต้นจึงวางหลักว่า ให้ศาลดำเนินการพิจารณาคดีมโนสาเร่ไปอย่างคดีสามัญ

อย่างไรก็ตามความตอนท้ายของมาตรา ๑๕๒ วรรคสี่ กับบัญญัติเป็นข้อยกเว้นให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจที่จะพิจารณาคดีในส่วนของฟ้องแย้ง ซึ่งมีคดีมโนสาเร่ หรือคดีสามัญที่รวมพิจารณากับคดีมโนสาเร่นั้น อย่างคดีมโนสาเร่ได้ หากศาลพิจารณาถึงจำนวนทุนทรัพย์ ลักษณะคดี สถานะของคู่ความ หรือเหตุสมควรประการอื่นแล้ว เห็นว่า การนำบทบัญญัติในหมวดนี้ไปใช้บังคับแก่คดีในส่วนของฟ้องแย้งหรือคดีสามัญเช่นนั้น จะทำให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย

หลักการสำคัญของฟ้องแย้งนั้น ก็คือฟ้องแย้งต้องเกี่ยวข้องกับฟ้องเดิม ตามมาตรา ๑๗๗ วรรคสาม ส่วนกรณีที่ศาลจะมีคำสั่งให้พิจารณาคดีสามัญรวมกับคดีมโนสาเร่ได้นั้นก็ต้องเป็นที่พอใจแก่ศาลว่า คดีเหล่านั้นเกี่ยวเนื่องกันด้วย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔ ดังนั้น มูลคดีของกรณีที่มีการฟ้องแย้งก็ดี กรณีที่ศาลสั่งรวมการพิจารณาคดีเข้าด้วยกันก็ดี คดีเหล่านั้นต้องมีความเกี่ยวเนื่องมาจากมูลคดีเดียวกันนั่นเอง แต่การพิจารณาคดีอย่างคดีสามัญและคดีมโนสาเร่นั้นใช้วิธีพิจารณาแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีพิจารณาคดีมโนสาเร่ที่แก้ไขใหม่ ได้ออกแบบมาเพื่อเปิดโอกาสให้ตัวความสามารถฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีในศาลได้ด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องมีทนายความ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ตัวความที่ยากไร้ไม่มีเงินเป็นค่าใช้จ้างทนายความมาช่วยเหลือในการดำเนินคดี ดังนั้น หากยึดหลักการตามมาตรา ๑๕๒ วรรคสี่ตอนต้นอย่างเคร่งครัด กล่าวคือบังคับให้ศาลต้องดำเนินการพิจารณาคดีมโนสาเร่ไปอย่างคดีสามัญแล้ว ก็อาจจะเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นได้ มาตรา ๑๕๒ วรรคสี่ตอนท้าย จึงมีบทยกเว้นให้ศาลใช้ดุลพินิจพิจารณาคดีในส่วนของฟ้องแย้ง

อุปมา

หรือคดีสามัญนั้นจะคดีมโนสาเร่ได้ แต่กฎหมายก็ได้จำกัดขอบเขตของการใช้ดุลพินิจของศาลว่า ศาลต้องพิจารณาถึงจำนวนทุนทรัพย์ ลักษณะคดี สถานะของคู่ความ หรือเหตุผลควรระงับการอื่นแล้ว เห็นว่ากรณีมีเหตุผลควรเพื่อให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่ายด้วย หากใช้ว่าจะมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้ตามอำเภอใจโดยไม่มีขอบเขตใด เช่น โจทก์ฟ้องเป็นคดีมโนสาเร่ว่า จำเลยขับรถโดยประมาทชนรถจักรยานยนต์ของโจทก์ล้มลงเป็นเหตุให้โจทก์ได้รับบาดเจ็บและรถจักรยานยนต์ได้รับความเสียหาย ขอให้จำเลยใช้ค่าเสียหาย ๒๐,๐๐๐ บาท จำเลยให้การว่าโจทก์เป็นฝ่ายประมาทขับรถชนรถจักรยานยนต์ของจำเลยในระแวกกระชั้นชิด ขอให้ยกฟ้อง และฟ้องแย้งให้จำเลยใช้ค่าเสียหายเป็นเงิน ๔๑,๐๐๐ บาท ดังนี้ ฟ้องแย้งของจำเลยเป็นคดีสามัญเพราะมีทุนทรัพย์พิพาทเกิน ๔๐,๐๐๐ บาท ซึ่งเข้าหลักเกณฑ์ตามมาตรา ๑๕๒ วรคดีชั้นต้นที่ศาลจะต้องดำเนินการพิจารณาคดีมโนสาเร่ไปอย่างคดีสามัญ แต่ถ้าศาลพิจารณาว่าจำนวนทุนทรัพย์ของฟ้องแย้งเกินคดีมโนสาเร่ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๔ (๑) มาเพียง ๑,๐๐๐ บาท โจทก์เป็นเคาะยากจนหาเข้ากันค่า หากพิจารณาคดีมโนสาเร่ไปอย่างคดีสามัญ โจทก์จะได้รับความเดือดร้อนเสียหาย การนำบทบัญญัติเรื่องวิธีพิจารณาคดีมโนสาเร่มาใช้บังคับแก่คดีในส่วนของฟ้องแย้งของจำเลยนั้น จะทำให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย ศาลก็มีดุลพินิจที่จะสั่งให้พิจารณาคดีในส่วนของฟ้องแย้งของจำเลยซึ่งเป็นคดีสามัญนั้นอย่างคดีมโนสาเร่ได้

ด้วยมาตรา ๑๕๒ วรคดี ใช้ถ้อยคำว่า “ในกรณีที่จำเลยฟ้องแย้งเข้ามาในคดีมโนสาเร่และฟ้องแย้งนั้นมิใช่คดีมโนสาเร่ หรือในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้พิจารณาคดีสามัญร่วมกับคดีมโนสาเร่...” บ่งชี้ในลักษณะว่า หลักการของมาตรา ๑๕๒ วรคดี จะใช้เฉพาะกรณีที่เป็นการเริ่มคดีด้วยคดีมโนสาเร่แล้วฟ้องแย้งเป็นคดีสามัญเข้ามา หรือศาลสั่งให้โอนคดีสามัญไปร่วมพิจารณาเข้ากับคดีมโนสาเร่เท่านั้น จึงมีปัญหาคำพิเคราะห์ว่า หากคดีที่เริ่มเป็นคดีสามัญแล้วจำเลยฟ้องแย้งเป็นคดีมโนสาเร่เข้ามาในคดีสามัญ หรือเป็นกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้พิจารณาคดีมโนสาเร่ร่วมกับคดีสามัญ จะใช้หลักการตามมาตรา ๑๕๒ วรคดีชั้นต้นตามไม่ได้หรือไม่อย่างไร

ปัญหาข้อนี้หากพิจารณาโดยตีความตามตัวอักษรแล้ว ศาลก็น่าจะไม่มีอำนาจตามมาตรา ๑๕๒ วรคดีชั้นต้นท้ายได้ เพราะข้อยกเว้นตอนท้ายนั้นมาจากหลักการตอนต้น ซึ่งวางหลักการไว้ชัดเจนว่า ต้องเป็นกรณีที่จำเลยฟ้องแย้งเป็นคดีสามัญเข้ามาในคดีมโนสาเร่

วิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่
: บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง

หรือศาลมีคำสั่งให้พิจารณาคดีสามัญรวมกับคดีมโนสำเนา ดังนั้น หากคดีที่เริ่มเป็นคดีสามัญหรือศาลมีคำสั่งให้คดีมโนสำเนาเริ่มพิจารณาด้วยคดีสามัญแล้ว กรณีย่อมไม่เข้าหลักเกณฑ์ตอนต้นของมาตรา ๑๕๒ วรคส. ที่ศาลจะใช้อำนาจตามมาตรา ๑๕๒ วรคส. คอเทียบโดยพิจารณาคดีในส่วนของผู้ฟ้องคดีหรือคดีสามัญเดิมอย่างคดีมโนสำเนาได้

แต่ถ้าตีความตามเจตนารมณ์แล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า หากศาลพิจารณาถึงจำนวนทุนทรัพย์ ลักษณะคดี สถานะของผู้ความ หรือเหตุสมควรประการอื่นแล้ว เห็นว่าการนำบทบัญญัติว่าด้วยคดีมโนสำเนาไปใช้แก่คดีในส่วนของผู้ฟ้องคดีหรือคดีสามัญเช่นว่านั้น จะทำให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมแก่ผู้ความทุกฝ่าย ตามมาตรา ๑๕๒ วรคส. ตอนท้ายแล้ว ศาลก็น่าจะมีอำนาจพิจารณาคดีในส่วนของผู้ฟ้องคดีหรือคดีสามัญหลักนั้นอย่างคดีมโนสำเนาได้ ทั้งนี้เพราะไม่ว่าจะเป็นกรณีที่จำเลยฟ้องแย้งคดีสามัญเข้ามาในคดีมโนสำเนาหรือฟ้องแย้งคดีมโนสำเนาเข้ามาในคดีสามัญ หรือเป็นกรณีศาลมีคำสั่งให้พิจารณาคดีสามัญรวมกับคดีมโนสำเนา หรือให้พิจารณาคดีมโนสำเนารวมกับคดีสามัญ ก็มิได้มีความแตกต่างกัน อันจักส่งผลให้ผลบังคับทางกฎหมายจะต้องแตกต่างกันแต่อย่างใด

๕. ศาลต้องไต่ถามถึงให้คู่ความตกลงประนีประนอมยอมความก่อน

หลักการนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๕๓ ที่แก้ไขใหม่ ดังนี้

“ในคดีมโนสำเนา ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็วและออกหมายเรียกไปยังจำเลย ในหมายนั้นให้จัดแจ้งประเด็นแห่งคดีและจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาที่เรียกร้อง และข้อความว่าให้จำเลยมาศาลเพื่อการไต่ถามถึง ให้การ และสืบพยานในวันเดียวกัน และให้ศาลสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วย

ในวันนัดพิจารณา เมื่อโจทก์และจำเลยมาพร้อมกันแล้ว ให้ศาลไต่ถามถึงให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อที่พิพาทนั้นก่อน

ถ้าคู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้ และจำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การ ให้ศาลสอบถามคำให้การของจำเลย โดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือ หรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ ในกรณียื่นคำให้การเป็นหนังสือให้นำมาตรา ๑๕๑ วรคส. มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีให้การด้วยวาจา ให้ศาลบันทึกคำให้การรวมทั้งเหตุแห่งการนั้นไว้ อ่านให้จำเลยฟัง แล้วให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

อุปาทาน

ถ้าจำเลยไม่ให้การตามวรรคสาม ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจมีคำสั่งไม่ยอมเลื่อนเวลาให้จำเลยยื่นคำให้การ และดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป โดยถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ”

ตามมาตรา ๑๕๓ ที่แก้ไขใหม่ กฎหมายบัญญัติให้ศาลที่ออกนั่งพิจารณาในคดีโมเสราเรและคดีไม่มีข้อยุ่งยากเน้นการไต่สวนให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อเท็จพาทนั้นก่อนเป็นหลัก โดยกำหนดไว้ในมาตรา ๑๕๓ วรรคหนึ่ง ว่า การออกหมายเรียกไปยังจำเลยนั้น ในหมาย นอกจากให้จดแจ้งประเด็นแห่งคดีและจำนวนทุนทรัพย์หรืออาคาที่เรียกร้องแล้ว จะต้องมิข้อความว่า “ให้จำเลยมาศาลเพื่อการไต่สวนให้คำให้การ และสืบพยานในวันเดียวกัน และให้ศาลสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณา นั้นด้วย” และในวันนัดพิจารณา ความในมาตรา ๑๕๓ วรรคสองบัญญัติต่อไปว่า เมื่อโจทก์และจำเลยมาพร้อมกันแล้ว ให้ศาลไต่สวนให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อเท็จพาทนั้นก่อน ซึ่งจะเห็นได้ว่า กฎหมายเน้นให้ศาลมีภาระหน้าที่ในการไต่สวนคดีเป็นหลัก กล่าวคือ ก่อนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป ศาลต้องพยายามไต่สวนให้คู่ความตกลงกันก่อนเป็นหลัก ต่อเมื่อคู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้แล้ว ศาลจึงจะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๓ วรรคสาม

การเปลี่ยนแปลงหลักการของการดำเนินคดีโมเสราเรและคดีไม่มีข้อยุ่งยากโดยเน้นให้ศาลพยายามยุติคดีของคู่ความโดยการไต่สวนเป็นหลัก ประกอบกับหลักการอื่นของคดีโมเสราเรและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่เป็นกระบวนการพิจารณาแบบย่อ กระชับ เรียบง่าย เปิดโอกาสให้คู่ความสามารถสืบพยานได้ด้วยตนเอง โดยเสียค่าใช้จ่ายไม่มากนัก เช่นนี้ย่อมสามารถหมายได้ว่าประชาชนที่เคยได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากการถูกล่วงละเมิดสิทธิในคดีเล็กๆ น้อยๆ ซึ่งในอดีตไม่เคยคิดจะใช้สิทธิทางศาล เพราะชั่งน้ำหนักแล้วไม่คุ้มกับค่าใช้จ่าย หรือเวลาที่ต้องสูญเสียไปกับการฟ้องร้องดำเนินคดี จะหันกลับมาใช้สิทธิฟ้องร้องคดีโมเสราเร หรือคดีไม่มีข้อยุ่งยากต่อศาลเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น การที่ศาลจะต้องทำหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จพาทในคดีโมเสราเรและคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ย่อมเพิ่มมากขึ้นเป็นเงาตามตัว เพื่อแบ่งเบาภาระของศาลและเตรียมรองรับปริมาณคดีความที่จะเพิ่มมากขึ้นดังกล่าว พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๘) พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงได้แก้ไขหลักการเกี่ยวกับอำนาจศาลในการเปรียบเทียบให้คู่ความได้ตกลง

**วิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่
: บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง**

ประนีประนอมยอมความกันในมาตรา ๒๐ โดยเพิ่มเติมถ้อยคำเกี่ยวกับอำนาจศาลในอันที่จะไกล่เกลี่ย ตามมาตรา ๒๐ ให้ชัดเจนมากขึ้น และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการไกล่เกลี่ยรวมทั้งให้อำนาจศาลในการแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นผู้ประนีประนอม เพื่อช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของศาลในการไกล่เกลี่ย ในมาตรา ๒๐ ทวิ ด้วยดังนี้

“มาตรา ๒๐ ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลมีอำนาจที่จะไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกัน หรือประนีประนอมยอมความกันในข้อที่พิพาทนั้น”

“มาตรา ๒๐ ทวิ เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ย เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยจะให้มีความหมายอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นผู้ประนีประนอม เพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ประนีประนอมกัน

หลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

ข้อสังเกต

(๑) แม้ว่ามาตรา ๒๐ ที่แก้ไขใหม่และมาตรา ๒๐ ทวิ ที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่นี้ จะแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง(ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๒ อันเป็นกฎหมายที่มุ่งแก้ไขวิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยาก โดยเฉพาะก็ตาม แต่เมื่อกฎหมายทั้งสองมาตราดังกล่าว เป็นบทบัญญัติในภาค ๑ บททั่วไปย่อมมีผลใช้บังคับแก่การพิจารณาคดีสามัญทั่ว ๆ ไปด้วย เพียงแต่มีข้อแตกต่างกันในประการสำคัญที่ว่า สำหรับคดีสามัญนั้นมิได้มีบทบังคับว่าให้ศาลต้องไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงประนีประนอมยอมความกันก่อนที่จะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป ดังเช่นคดีในศาลหรือคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่มีบัญญัติไว้โดยเฉพาะในมาตรา ๑๙๓ วารวลสอง เท่านั้น เพราะหากเป็นคดีสามัญตามมาตรา ๒๐ ให้เป็นอำนาจศาลที่จะไกล่เกลี่ยหรือไม่ก็ได้และจะไกล่เกลี่ยตอนไหน ขณะที่คดีได้ดำเนินกระบวนการพิจารณาไปแล้วเพียงใดก็ได้ แต่ถ้าเป็นคดี

อุปาทาน

มโนสารหรือคดีไม่มีข้อยุ่งยาก กฎหมายบังคับไว้ในมาตรา ๑๕๓ วรรคสองเลยว่า ในวันนัดพิจารณา เมื่อโจทก์และจำเลยมาพร้อมกันแล้ว ก่อนที่ศาลจะดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป ให้ศาลไต่สวนก่อน ศาลจึงมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๕๓ วรรคสอง อย่างเคร่งครัด แม้ศาลเห็นว่าในวันนัดพิจารณานั้น คู่ความยังมีอารมณ์ฉุนเฉียว บรรยากาศในห้องพิจารณาไม่เอื้อต่อการเจรจาให้คู่ความปรองดองกัน ยังไม่สมควรไต่สวนในชั้นตอนนี้ ศาลจะใช้ดุลพินิจไม่ไต่สวนในวันนัดพิจารณานั้นเมื่อทำไม่ได้ อย่างไรก็ตาม หากไต่สวนในชั้นตอนนี้ไม่สำเร็จ และดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปตามมาตรา ๑๕๓ วรรคสามแล้ว ไม่ว่าการพิจารณาจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ศาลย่อมมีอำนาจตามมาตรา ๒๐ ที่จะใช้อำนาจไต่สวนให้คู่ความได้ตกลงประนีประนอมยอมความกันได้อีก เพราะมาตรา ๒๐ เป็นบททั่วไปที่สามารถนำมาบังคับแก่การพิจารณาในคดีมโนสารและคดีไม่มีข้อยุ่งยากได้ด้วย ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๔

(๒) การไต่สวนให้คู่ความได้ตกลงกัน หรือประนีประนอมยอมความกันในข้อพิพาท ตามมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๐ ทวิ นั้น เป็นกระบวนการพิจารณาอย่างหนึ่งในศาล ก่อนศาลนั้นซึ่งขาดตัดสินหรือจำหน่ายคดีโดยคำพิพากษาหรือคำสั่ง จึงเป็น “การพิจารณา” ดังที่บัญญัติในความหมายไว้ในมาตรา ๑ (๔) ดังนั้น การที่ศาลออกนั่งไต่สวนย่อมเป็น “การนั่งพิจารณา” ตามบทนิยามในมาตรา ๑ (๔) ด้วย เมื่อเป็นการนั่งพิจารณาคดีแล้ว กรณีย่อมอยู่ในบังคับของหลักการสำคัญในมาตรา ๓๖ ที่บัญญัติว่า “การนั่งพิจารณาคดีจะต้องกระทำในศาลต่อหน้าคู่ความที่มาศาลและโดยเปิดเผย” เว้นแต่จะต้องด้วยข้อยกเว้นดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๖ (๑) หรือ (๒) เท่านั้น ดังนั้น หลักการของมาตรา ๒๐ ทวิ ที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการไต่สวนให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าคู่ความทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง โดยจะให้มีความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ จึงนับได้ว่าเป็นข้อยกเว้นอีกประการหนึ่งของหลักการในมาตรา ๓๖ แต่มาตรา ๒๐ ทวิ ก็กำหนดเจตนาสำคัญว่า ศาลจะดำเนินการเป็นการลับดังกล่าวดำเนินได้ก็ต่อเมื่อเป็นยกยกเว้น “เพื่อประโยชน์ในการไต่สวน” เท่านั้น จะดำเนินการเพื่อประโยชน์อย่างอื่นนอกจากเพื่อประโยชน์ในการไต่สวนไม่ได้เป็นอันขาด

วิธีการไต่สวนเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าคู่ความทุกฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยจะให้มีความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ เช่นนี้ เป็นการล่อแหลมต่อข้อครหา ดิฉันทินหาได้แก่ศาลไม่โปร่งใสหรือไม่อาจตั้งเป็นกลาง อีกทั้งอาจทำให้เกิดความไม่สบายใจ

วิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่ : บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง

เพราะเขาใจผิดคิดว่าศาลใกล้เคียงคดีด้วยความล่าเอียงเข้าข้างคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งก็ได้ ส่วนการที่ศาลจะแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นผู้ประนีประนอมเพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ประนีประนอมกันตามวรรคสองของมาตรา ๒๐ ทวิ นั้น ก็เช่นกัน อาจมีการโต้แย้งว่าบุคคลที่ศาลแต่งตั้งขึ้นนั้นไม่มีความเป็นกลางเพราะมีส่วนได้เสียอยู่กับคู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด หรือใช้อำนาจดำเนินการไกล่เกลี่ยโดยไม่ถูกต้องชอบธรรม ล้าเอียงเข้าข้างคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีหลักเกณฑ์และวิธีการวางไว้คอยควบคุมให้ศาล หรือบุคคล หรือคณะบุคคลผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติเป็นระเบียบเดียวกันด้วย ดังนั้น มาตรา ๒๐ ทวิ วรรคสาม จึงได้วางหลักการสำคัญในเรื่องนี้ไว้ว่า หลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

๖. ศาลมีอำนาจแสดงบทบาทในการเร่งรัดคดีและค้นหาความจริงได้มากกว่าบทบาทของศาลในคดีสามัญ

๖.๑ บทบาทของศาลในการเร่งรัดคดี

๖.๑.๑ ศาลต้องกำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็ว

หลักการนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๔๓ วรรคหนึ่งที่แก้ไขใหม่ ดังนี้

“ในคดีในศาล ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็วและออกหมายเรียกไปยังจำเลย ในหมายนั้นให้จดแจ้งประเด็นแห่งคดีและจำนวนทุนทรัพย์ หรือราคาที่เรียกร้อง และข้อความว่าให้จำเลยมาศาลเพื่อการไกล่เกลี่ย ให้การ และสืบพยานในวันเดียวกัน และให้ศาลสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วย”

หลักการสำคัญของมาตรา ๑๔๓ วรรคหนึ่ง ก็คือ เมื่อศาลรับฟ้องคดีในศาลแล้ว ศาลต้องกำหนดวันนัดพิจารณาทันที และต้องนัดพิจารณาโดยเร็วด้วย ซึ่งแตกต่างจากการดำเนินคดีสามัญที่กว่าจะกำหนดวันนัดพิจารณาได้ต้องผ่านกระบวนการอีกมากมายหลายขั้นตอน กล่าวคือ ศาลต้องออกหมายส่งสำเนาคำฟ้องให้แก่จำเลยเพื่อแก้คดี โดยโจทก์มีเวลาถึงเจ็ดวันนับแต่วันยื่นคำฟ้องที่จะร้องขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้ส่งหมายนั้น (มาตรา ๑๔๓ วรรคแรก) และเมื่อได้ส่งหมายเรียกและคำฟ้องให้จำเลยแล้ว จำเลยยังมีเวลาห้าวันทำการเป็นหนังสือยื่นต่อศาลภายในสิบห้าวัน (มาตรา ๑๔๔ วรรคหนึ่ง) ถ้าจำเลยฟ้องแย้ง โจทก์ก็มีเวลาห้าวันทำการแก้ฟ้องแย้งต่อศาลได้ภายในสิบห้าวัน นับแต่

อุปาทาน

วันที่ได้ส่งคำให้การถึงโจทก์ (มาตรา ๑๗๘ วรรคแรก) และโจทก์ก็มีเวลาทำคำให้การแก้ฟ้องแย้งยื่นต่อศาลให้ภายในสิบห้าวัน (มาตรา ๑๗๘ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑๗๖ วรรคหนึ่ง) หลังจากที่ผ่านมากระบวนการยื่นคำฟ้อง คำให้การ และคำให้การแก้ฟ้องแย้ง ถ้าหากมีดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในกรณีที่มีการชี้สองสถานมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง ก็บังคับว่าให้ศาลทำการชี้สองสถานโดยแจ้งกำหนดวันชี้สองสถานให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบห้าวันด้วย ต่อเมื่อศาลชี้สองสถานแล้วจึงจะกำหนดวันสืบพยานได้ ซึ่งกฎหมายก็บังคับอีกว่า การกำหนดวันสืบพยานนั้น จะต้องมียุทธะเวลาไม่น้อยกว่าสิบวัน นับแต่วันชี้สองสถาน (มาตรา ๑๘๔ วรรคหนึ่ง) ส่วนในกรณีที่ไม่มี การชี้สองสถาน ศาลก็ต้องออกหมายกำหนดวันสืบพยานส่งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสิบวัน (มาตรา ๑๘๔ วรรคสอง) แต่ในคดีนี้ในสำนวนนั้น มาตรา ๑๘๓ วรรคหนึ่ง ได้รวบขั้นตอนการดำเนินกระบวนการพิจารณาส่วนนี้ให้ง่ายและกระชับขึ้นมาก โดยตัดกระบวนการของวิธีพิจารณาคดีสามัญดังกล่าวข้างต้นออกทั้งหมด กล่าวคือเมื่อศาลรับฟ้องคดีนี้ในสำนวนแล้วก็ได้ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาได้เลย และต้องกำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็วด้วย โดยให้ออกหมายเรียกไปยังจำเลยให้จำเลยมาศาลเพื่อการไต่สวน การ และสืบพยานในวันเดียวกัน ซึ่งน่าจะช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีของคู่ความได้เป็นอย่างมาก

๖.๑.๖ ถ้าศาลไต่สวนไม่สำเร็จ ศาลต้องสอบถามคำให้การจำเลยแล้วดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปทันที

หลักการนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๘๓ วรรคสาม วรรคสี่ ซึ่งมีสาระสำคัญว่า ในวันนัดพิจารณา ถ้าศาลไต่สวนแล้ว คู่ความตกลงประนีประนอมยอมความกันไม่ได้ และจำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การ กฎหมายก็บัญญัติให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปทันที กล่าวคือ ให้ศาลสอบถามคำให้การของจำเลย โดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือ หรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ (มาตรา ๑๘๓ วรรคสาม)

ในกรณีจำเลยยื่นคำให้การเป็นหนังสือ มาตรา ๑๘๓ วรรคสาม บัญญัติให้นำมาตรา ๑๘๔ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ หากศาลเห็นว่าคำให้การดังกล่าวไม่ถูกต้องตาม มาตรา ๑๗๗ วรรคสอง เพราะมิได้แสดงโดยชัดแจ้งว่าจำเลยยอมรับหรือปฏิเสธข้ออ้างของโจทก์ทั้งสิ้นหรือแต่บางส่วน รวมทั้งเหตุแห่งการนั้น หรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้จำเลยแก้ไขคำให้การในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นได้

วิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่ : บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง

ในกรณีที่จำเลยให้การช่วยจำ ให้ศาลบันทึกคำให้การรวมทั้งเหตุแห่งการนั้นไว้
อ่านให้จำเลยฟัง แล้วให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ (มาตรา ๑๕๓ วรรคสาม ตอนท้าย)

ถ้าจำเลยไม่ให้การ ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจมีคำสั่งไม่ยอมเลื่อนเวลาให้จำเลยยื่น
คำให้การ และดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป โดยถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ (มาตรา
๑๕๓ วรรคสี่)

การขาดนัดยื่นคำให้การในคดีสามัญนั้น กฎหมายบัญญัติให้โจทก์มีหน้าที่ต้องมี
คำขอต่อศาลภายในสิบห้าวันนับแต่ระยะเวลาที่กำหนดให้จำเลยยื่นคำให้การตามมาตรา ๑๕๗
วรรคหนึ่งได้สิ้นสุดลง เพื่อให้ศาลมีคำสั่งว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ หากโจทก์ไม่ยื่นคำขอ
ภายในกำหนด ศาลก็จะต้องมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ ต่อเมื่อโจทก์มี
คำขอจึงกล่าว ศาลจึงจะมีคำสั่งแสดงว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ แล้วกำหนดวันนัดสืบ
พยานต่อไปได้ (มาตรา ๑๕๘) แต่ในคดีมโนสำเนา มาตรา ๑๕๓ วรรคสี่ ได้รับขึ้นตอนให้ง่าย
และกระชับขึ้น กล่าวคือเพียงแต่จำเลยไม่ยอมให้การในวันนัดพิจารณา กฎหมายก็ถือว่า
จำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ และให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปทันที โดยโจทก์ไม่
จำเป็นต้องมีคำขอให้ศาลมีคำสั่งแสดงว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การแต่อย่างใด

๖.๑.๓ ศาลต้องสั่งจำหน่ายคดีโจทก์ที่ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา

หลักการนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๓๒ (๑) ที่แก้ไขใหม่ และมาตรา ๑๕๓ ทวิ วรรคหนึ่ง
ที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ ดังนี้

**มาตรา ๑๓๒ “ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเสียจากสารบบความได้ โดยไม่ต้อง
มีคำวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นเรื่องนั้น และให้กำหนดเงื่อนไขในเรื่องคำพิพากษา
ธรรมดาตามที่เห็นสมควร**

**(๑) เมื่อโจทก์ถึงฟ้อง ก่อนฟ้อง หรือไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา ดังที่
บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๔ มาตรา ๑๕๕ และมาตรา ๑๕๓ ทวิ”**

มาตรา ๑๕๓ ทวิ วรรคหนึ่ง “ในคดีมโนสำเนา เมื่อโจทก์ได้ทราบคำสั่งให้มา
ศาล ตามมาตรา ๑๕๓ แล้ว ไม่มาในวันนัดพิจารณาโดยมิได้ร้องขอเลื่อนคดีหรือ
แจ้งเหตุขัดข้องที่ไม่มาศาล ให้ถือว่า โจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมี
คำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ”

การที่โจทก์ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาตามมาตรา ๑๕๓ ทวิ นั้น ใกล้เคียงกับการ
ที่โจทก์ขาดนัดพิจารณา ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๑ แต่มีข้อแตกต่างกันในประการสำคัญคือ

อุปาทาน

มาตรา ๒๐๑ ใช้เฉพาะกรณีที่โจทก์ขาดนัดพิจารณา ซึ่งเมื่อพิจารณาตามมาตรา ๑๕๗ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๑ (๑๐) แล้ว หมายถึงการที่โจทก์ไม่มาศาลในวันที่ศาลเริ่มต้นสืบพยาน โดยมีใ้รับรองขอเลื่อนคดีหรือแจ้งเหตุขัดข้องที่ไม่มาศาลก่อนลงมือสืบพยานนั่นเอง แต่ตามมาตรา ๑๕๓ ทวิ ก่อให้เกิดความเข้าใจว่า โจทก์ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา นั้น หมายถึงวันนัดพิจารณาที่ศาลกำหนดตามมาตรา ๑๕๓ วรรคหนึ่ง ซึ่งนอกจากจะเป็นวันสืบพยานที่มาตรา ๑ (๑๐) นิยามความหมายว่า “หมายความว่า วันที่ศาลเริ่มต้นทำการสืบพยาน” อันเป็นความหมายเดียวกับกรณีโจทก์ขาดนัดพิจารณา ตามมาตรา ๒๐๑ แล้ว ยังหมายรวมถึงวันนัดไกล่เกลี่ย และนัดให้การแก้คดี ซึ่งมาตรา ๑๕๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้ศาลจัดแจ้งลงในหมายเรียกให้จำเลยมาศาลในวันเดียวกันนั้นด้วย

เมื่อมาตรา ๑๕๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้หมายเรียกที่ออกไปยังจำเลยมีข้อความว่า ให้จำเลยมาศาลเพื่อการไกล่เกลี่ย ให้การ และสืบพยานในวันเดียวกัน และให้ศาลสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วย เช่นนี้ จึงอาจกล่าวได้ว่า หากโจทก์ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาตามมาตรา ๑๕๓ ทวิ วรรคหนึ่ง ย่อมถือเท่ากับโจทก์ขาดนัดพิจารณาตามมาตรา ๒๐๑ นั้นเอง แต่ผลทางกฎหมายของบทกฎหมายทั้งสองมาตรานี้บัญญัติไว้แตกต่างกัน กล่าวคือ ผลสำคัญของทั้งสองมาตรานี้ มีความเหมือนกันตรงที่ว่า ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีเสียจากสารบบความ แต่มาตรา ๒๐๑ มีรายละเอียดต่อไปอีกว่า “เว้นแต่จำเลยจะได้แจ้งต่อศาลในวันหรือก่อนวันสืบพยานว่า ตนตั้งใจจะให้ดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป ห้ามมิให้โจทก์อุทธรณ์คำสั่งเช่นว่านี้ หรือมีคำขอให้พิจารณาคดีนั้นใหม่ แต่ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยอายุความ คำสั่งเช่นว่านี้ไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะเสนอคำฟ้องของตนใหม่” ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่า การที่มาตรา ๑๕๓ ทวิ จงใจมิได้บัญญัติให้บังคับตามมาตรา ๒๐๑ เหมือนเช่นกรณีที่จำเลยขาดนัดพิจารณา ดังที่มาตรา ๑๕๓ ทวิ วรรคสอง บัญญัติว่า “ให้บังคับตามมาตรา ๒๐๒...” เช่นนี้ แสดงเจตนารมณ์ชัดแจ้งว่า ผลบังคับของกฎหมายตามมาตรา ๒๐๑ ดังกล่าวข้างต้น กฎหมายไม่ประสงค์ที่จะให้นำมาใช้แก่กรณีที่โจทก์ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาคดีในสาระตามมาตรา ๑๕๓ ทวิ วรรคหนึ่งด้วย ดังนั้น ตามมาตรา ๑๕๓ ทวิ คงมีผลเพียงประการเดียว คือศาลต้องสั่งจำหน่ายคดีเสียจากสารบบความเท่านั้น ไม่มีข้อยกเว้นให้จำเลยมีสิทธิขอให้ดำเนินคดีต่อไปได้ และโจทก์ก็ไม่ต้องห้ามมิให้อุทธรณ์คำสั่งตามมาตรา ๒๐๑ อย่างไรก็ดี ในส่วนของการห้ามขอพิจารณาใหม่และสิทธิที่จะเสนอคำฟ้องของตนใหม่ ตามมาตรา ๒๐๑ วรรคหนึ่ง ตอนท้ายนั้น

วิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่ : บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง

แม้จะมีได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๓ ทวิ แต่ก็น่าจะยังกับหลักการอันเดียวกัน เพราะตามมาตรา ๑๕๓ ทวิ โจทก์เพียงแต่ไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาเท่านั้น ยังไม่มีการดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่โจทก์จะขอพิจารณาใหม่ได้ อีกทั้งในกรณีเช่นนี้ศาลก็ยังมิได้มีคำพิพากษาในประเด็นแห่งคดี ที่ฟ้องใหม่จะเป็นฟ้องซ้ำต้องห้ามตามมาตรา ๑๕๔ โจทก์ย่อมไม่ต้องห้ามมิให้ฟ้องคดีนั้นใหม่ภายในกำหนดอายุความเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๐๑ เช่นกัน

๖.๑.๔ ศาลต้องพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีไปฝ่ายเดียวถ้าจำเลยขาดนัดพิจารณา

หลักการนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๕๓ ทวิ วรรคสอง ที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ ดังนี้

“เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกให้มาศาลตามมาตรา ๑๕๓ แล้ว ไม่มาในวันนัดพิจารณา โดยมีได้ร้องขอเลื่อนคดีหรือแจ้งเหตุขัดข้องที่ไม่มาศาล ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา และให้บังคับตามมาตรา ๒๐๒ และถ้าจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การก่อนหรือในวันนัดดังกล่าว ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การด้วย”

มาตรา ๑๕๓ ทวิ วรรคสอง ที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่นี้ เป็นเพียงปรับปรุง เพิ่มเติมถ้อยคำในมาตรา ๑๕๓ วรรคห้าเดิมให้ละเอียด รั้งกับสาระสำคัญของวันนัดพิจารณาคดีที่ปรับปรุงใหม่ในมาตรา ๑๕๓ วรรคหนึ่ง ซึ่งรวมถึงวันนัดไกล่เกลี่ย ให้การและสืบพยานในวันเดียวกันด้วย โดยวางหลักการให้ชัดเจนว่า หากจำเลยไม่มาศาลในวันนัดพิจารณาดังกล่าว โดยมีได้ร้องขอเลื่อนคดีหรือแจ้งเหตุขัดข้องที่ไม่มาศาล ก็ให้ถือว่า จำเลยขาดนัดพิจารณา แต่ยังคงสาระสำคัญของผลทางกฎหมายของมาตรา ๑๕๓ วรรคห้าเดิมว่า “ให้บังคับตามมาตรา ๒๐๒” และเพิ่มเติมรายละเอียดด้วยว่า ถ้าจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การก่อนหรือในวันนัดพิจารณาดังกล่าว ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การด้วย

ผลสำคัญที่ว่า ให้บังคับตามมาตรา ๒๐๒ ก็คือ ศาลต้องมีคำสั่งแสดงว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา แล้วพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไปฝ่ายเดียวตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๒๐๓, ๒๐๔, ๒๐๖, ๒๐๗, ๒๐๘ และ ๒๐๙ ต่อไปนั่นเอง

๖.๑.๕ ศาลต้องพิจารณาคดีโดยต่อเนื่อง หากจำเป็นอาจเลื่อนคดีได้ครั้งละไม่เกินเจ็ดวัน

หลักการนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๕๓ เบญจ ที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ ดังนี้

อุปมา

“ในคดีมโนสาเร่ ให้ศาลนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันไปโดยไม่ต้องเลื่อน เว้นแต่มีเหตุจำเป็น ศาลจะมีคำสั่งเลื่อนได้ครั้งละไม่เกินเจ็ดวัน”

กรอบเวลาเลื่อนคดีครั้งละไม่เกินเจ็ดวันนี้ เป็นหลักการใหม่ที่เชื่อได้ว่าจะเป็นปัจจัยสำคัญให้คดีมโนสาเร่ต้องถูกเร่งรัดให้เสร็จไปโดยรวดเร็ว ยากที่คู่ความจะประวิงคดีให้เนิ่นช้าเหมือนในอดีตที่ผ่านมาได้อีกต่อไป

การกำหนดกรอบเวลาเลื่อนคดีด้วยระยะเวลาสั้น ๆ เพียงครั้งละไม่เกินเจ็ดวันนี้ คงจะนำไปใช้ในการดำเนินคดีสามัญได้ยาก ทั้งนี้เพราะการดำเนินคดีสามัญนั้นมีกระบวนการพิจารณาค่อนข้างยุ่งยาก มีเทคนิควิธีพิจารณาความซึ่งต้องการความรู้และประสบการณ์ในการดำเนินคดีค่อนข้างสูง ยากที่คู่ความจะว่าต่างแก่งต่างดำเนินคดีด้วยตนเองได้ คู่ความจำเป็นที่จะต้องมีความช่วยเหลือในการดำเนินคดี เมื่อเป็นเช่นนั้น การนัดความในคดีสามัญแต่ละนัด นอกจากจะต้องพิจารณาวันว่างของตัวความและศาลแล้วยังต้องตรวจสอบวันว่างของทนายโจทก์และทนายจำเลยด้วย จึงเป็นการยากยิ่งที่จะกำหนดกรอบระยะเวลาเลื่อนคดีครั้งละไม่เกินเจ็ดวันในการดำเนินคดีสามัญได้ แต่การดำเนินคดีมโนสาเร่ที่แก้ไขปรับปรุงใหม่นี้ ได้เน้นการไต่สวนเป็นสำคัญ หากไต่สวนไม่สำเร็จก็ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาที่เรียบง่าย ไม่เป็นทางการและศาลทำหน้าที่ช่วยเหลือในการไต่สวนค้นหาความจริงมากกว่าที่จะเป็นหน้าที่ของคู่ความนำสืบพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างข้อเถียงของตนเหมือนอย่างในคดีสามัญ ซึ่งจะเห็นได้ว่า วิธีพิจารณาคดีมโนสาเร่ที่แก้ไขใหม่นี้ ได้ออกแบบขึ้นเพื่อให้ตัวความสามารถนำคดีมาสู่ศาลโดยไม่ต้องมีความช่วยเหลือ ดังนั้น การกำหนดวันนัดพิจารณา เมื่อมีเหตุจำเป็นที่จะต้องเลื่อนคดี ศาลก็เพียงแต่ดูวันว่างของตัวความและของศาลเองเท่านั้น หากจำต้องคำนึงถึงวันว่างของทนายความของคู่ความแต่อย่างใด จึงอยู่ในวิสัยที่กฎหมายจะเร่งรัดคดีโดยกำหนดกรอบระยะเวลาเลื่อนคดี ในมาตรา ๑๔๓ เบญจ ว่าให้ศาลเลื่อนคดีครั้งละไม่เกินเจ็ดวันได้

อย่างไรก็ตาม การที่มาตรา ๑๔๓ เบญจ กำหนดกรอบระยะเวลาการเลื่อนคดีของศาลไว้สั้น ๆ เพียงครั้งละไม่เกินเจ็ดวันเช่นนี้ ในการบริหารจัดการคดีของศาลต่าง ๆ ซึ่งทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีทั้งคดีสามัญและคดีมโนสาเร่จะเคล้ากันไปในศาลเดียวกันนั้น จะเกิดปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องมากมาย ผู้เขียนจึงใคร่เสนอว่าอธิบดีและผู้พิพากษาหัวหน้าศาลในแต่ละศาล น่าจะจัดตั้งแผนกคดีมโนสาเร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากขึ้นเป็นการภายใน เพื่อให้มีหน่วยงาน บุคลากรทั้งผู้พิพากษาและข้าราชการธุรการ ทำหน้าที่พิจารณาพิพากษา

วิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่ : บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง

คดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากโดยเฉพาะหรือหากศาลใดมีปริมาณคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากไม่มากพอที่จะสมควรจัดตั้งเป็นแผนกคดีพิเศษเช่นว่านี้ ก็ควรจะมอบหมายภารกิจนี้ให้แก่ผู้พิพากษาคนใดคนหนึ่งหรือหลายคนตามความเหมาะสมเพื่อทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ ทั้งนี้เพราะหากผู้พิพากษาต้องนัดพิจารณาคดีในศาลและคดีสามัญคละเล้ากันไปแล้ว โอกาสที่จะประสบปัญหาข้อยุ่งยากเกี่ยวกับการหาวันว่างจะมีขึ้นมาก จนถึงขนาดไม่อาจเลื่อนคดีแต่ละครั้งไม่เกินเจ็ดวันตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ได้

๖.๖ บทบาทของศาลในการค้นหาความจริง

หลักการนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา ๑๔๓ ทวิ และมาตรา ๑๔๓ จัตวา ที่แก้ไขเพิ่มเติมใหม่ ดังนี้

“มาตรา ๑๔๓ ทวิ เมื่อศาลได้รับคำให้การของจำเลยมาตรา ๑๔๓ วรรคสาม หรือจำเลยตกเป็นผู้ขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา ๑๔๓ วรรคสี่ หรือมาตรา ๑๔๓ ทวิ แล้ว ให้ศาลดำเนินการพิจารณาคดีต่อไปโดยเร็ว โดยจะกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดนำพยานมาสืบก่อนหรือหลังก็ได้ และให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่าประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้ หรือสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๔๓ จัตวา ในคดีในศาล เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร

ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยานก่อน เสร็จแล้วจึงให้ตัวความหรือทนายความซักถามเพิ่มเติมได้

ให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดีแม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม

ในการบันทึกคำเบิกความของพยาน เมื่อศาลเห็นสมควร จะบันทึกข้อความแต่โดยย่อก็ได้ แล้วให้พยานลงลายมือชื่อไว้”

ในคดีสามัญ ศาลต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีตามบทบัญญัติในภาค ๑ บททั่วไป และภาค ๒ หมวด ๑ วิธีพิจารณาสามัญในศาลชั้นต้นอย่างเคร่งครัด ซึ่งกระบวนการพิจารณาคดีไปในทางระบบกล่าวหา (Accusatorial system) ซึ่งยึดหลักให้คู่ความที่กล่าวอ้าง

อุปาทาน

ข้อเท็จจริงใดๆ เพื่อสนับสนุนคำฟ้องหรือคำให้การของตน มีหน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงนั้น (มาตรา ๔๔) และการนำสืบข้อเท็จจริงต่อศาลก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายอันว่าด้วยการรับฟังพยานหลักฐานและการยื่นพยานหลักฐานอย่างเคร่งครัด (มาตรา ๔๕) เช่น ต้องมีการยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ตามมาตรา ๔๔ วรรคหนึ่ง หรือหากจะอ้างอิงเอกสารเป็นพยานหลักฐานก็ต้องยื่นต่อศาลและส่งให้คู่ความฝ่ายอื่นซึ่งสำเนาเอกสารนั้น ก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวันตามมาตรา ๕๐ เป็นต้น ซึ่งหากคู่ความมิได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นพยานหลักฐานดังกล่าว กฎหมายก็บัญญัติห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่ได้ยื่นฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายเช่นว่านั้น ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๖ และมาตรา ๔๗ ในส่วนของการสืบพยานในศาลนั้น มาตรา ๑๑๗ ก็วางหลักการให้คู่ความที่อ้างพยานเป็นฝ่ายตั้งข้อซักถามพยานก่อน เสร็จแล้วจึงให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งถามค้าน หลังจากนั้นก็เปิดโอกาสให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานถามจึงได้อีกครั้งหนึ่ง เมื่อเสร็จการถามถึงแล้ว ห้ามมิให้คู่ความฝ่ายใดซักถามพยานอีก เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล นอกจากนี้ยังวางหลักเกณฑ์ต่อไปในมาตรา ๑๑๘ ว่า การซักถามพยานที่ดี การถามถึงพยานที่ดี ห้ามมิให้ใช้คำถามนำ และเฉพาะการถามถึงพยาน ก็ห้ามมิให้ใช้คำถามอื่นใดนอกจากคำถามที่เกี่ยวกับคำถามเปิดความตอบคำถามค้านด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นกระบวนการวิธีพิจารณาที่ค่อนข้างยุ่งยาก ต้องใช้เทคนิควิธีการที่เกิดจากรู้ความเข้าใจในกฎหมายวิธีพิจารณาความและกฎหมายลักษณะพยานโดยเฉพาะ ไม่อยู่ในวิสัยที่ตัวความซึ่งเป็นชาวบ้านธรรมดาสามัญจะกระทำด้วยตนเองได้ แต่วิธีพิจารณาคดีมีโน้ตที่แก้ไขใหม่ มีเจตนารมณ์ที่จะให้ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากถูกล่วงละเมิดสิทธิในคดีเล็กๆ น้อยๆ สามารถดำเนินคดีในศาลด้วยลำพังตนเองได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีทนายความ จึงได้ปรับปรุงวิธีการสืบพยานค้นหาความจริงในศาลให้เรียบง่าย ไม่เป็นทางการ และให้ศาลมีบทบาทควบคุมและดำเนินการได้ส่วนค้นหาความจริงมากกว่าที่จะให้เป็นภาระหน้าที่ของตัวความเป็นหลักเหมือนอย่างในคดีสามัญ เช่น แทนที่คู่ความจะต้องมีหน้าที่ยื่นบัญชีระบุพยานตามมาตรา ๔๔ ในมาตรา ๑๕๓ ลว วรรคหนึ่งตอนท้าย กลับบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของศาลสอบถามคู่ความทุกฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่าประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้ หรือจะสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควรก็ได้

วิธีพิจารณาคดีในศาลที่ไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่ : บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง

บทบาทการค้นหาคำความจริงอันเป็นบทบาทสำคัญยิ่งที่กำหนดไว้ในวิธีพิจารณาคดีในศาลที่แก้ไขใหม่ ก็คือตามมาตรา ๑๕๓ จัดว่า วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ในคดีในศาลเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร” ซึ่งทำให้ศาลมีความคล่องตัวและมีบทบาทในการไต่สวนค้นหาคำความจริงได้อย่างเต็มที่ กล่าวคือ หากศาลเห็นว่าพยานหลักฐานที่คู่ความได้แสดงความจำนงประสงค์จะอ้างอิงไว้ตามมาตรา ๑๕๓ ตรี นั้น ไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความจริงได้ ก็ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร แต่ทั้งนี้ศาลต้องกระทำเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม เพื่อทำความจริงให้กระจ่างชัดขึ้นเท่านั้น กล่าวคือต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย จะกระทำเพื่อเข้าข้างหรือเป็นประโยชน์เฉพาะแก่คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ได้

การที่กฎหมายให้อำนาจแก่ศาลเรียกพยานมาสืบเองนี้ เป็นระบบที่ให้ผู้พิพากษามีบทบาทในการแสวงหาคำความจริงแห่งคดี ซึ่งก่อนไปในทางที่จะเป็นระบบไต่สวน (Inquisitorial system) เช่นเดียวกับคดีแรงงานดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๕ ทั้งนี้เพราะศาลแรงงานที่จัดตั้งและเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้แสดงบทบาทเป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งถึงความสำเร็จของการนำระบบวิธีพิจารณาคดีแบบนี้มาใช้ค่อนข้างสูง ทำให้ศาลแรงงานมีบทบาทในการช่วยเหลือคนงานผู้ยากไร้ที่มีคดีความขึ้นสู่ศาลได้มาก โดยผู้ใช้แรงงานสามารถฟ้องร้องคดีต่อศาลด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องมีทนายความ จึงเป็นต้นแบบที่วิธีพิจารณาคดีในศาลที่แก้ไขใหม่ได้จำลองแบบอย่างมา ด้วยคาดหวังว่าศาลผู้พิพากษาพิพากษาคดีในศาลจะแสดงบทบาทค้นหาคำความจริงช่วยขจัดปัดเป่าความไม่ยุติธรรมให้แก่ประชาชนที่ถูกกลวงละเมิดสิทธิในคดีเล็ก ๆ น้อยๆ ได้โดยไม่ต้องไปจ้างทนายความ เช่นเดียวกับคดีแรงงาน

อย่างไรก็ตาม การแสดงบทบาทดังนี้ ศาลจะต้องวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ต้องทำเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมคือเพื่อค้นหาคำความจริงให้ปรากฏออกมาเท่านั้น จะกระทำเพื่อประโยชน์แก่คู่ความเฉพาะฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้ นอกจากนี้การที่ศาลจะใช้อำนาจเรียกพยานมาสืบเองเพื่อประโยชน์แก่การทำความจริงให้ปรากฏนี้ ศาลจะต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการไต่สวนค้นหาคำความจริงค่อนข้างมากจึงจะใช้อำนาจตามกฎหมายมาดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือผู้พิพากษาที่ตัดสินใจใช้อำนาจเรียกพยานหลักฐานใหม่มาสืบเอง จะต้องเป็นผู้พิพากษาที่มีความรู้และประสบการณ์ ว่าพยาน

๑๔.๒๒๖

หลักฐานอะไรที่เป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างใด เช่น คดีรถยนต์เฉี่ยวชน หากโจทก์จำเลยต่างอ้างพยานบุคคล ได้เพียงยืนยันข้อเท็จจริงกัน กล่าวคือโจทก์ก็มีผู้ที่นั่งมาในรถยนต์ของโจทก์เบิกความว่า จำเลยขับรถชนรถจักรยานยนต์เข้ามาในช่องเดินรถของโจทก์ ฝ่ายจำเลยก็มีพยานบุคคลที่นั่งมาในรถยนต์ของจำเลยยืนยันว่าโจทก์ขับรถชนรถจักรยานยนต์เข้ามาชนรถยนต์ของจำเลยในช่องเดินรถของจำเลย เช่นนี้ ถ้าผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์ในคดีรถยนต์ชนกันในกรณีเช่นนี้ ก็อาจจะซักถามคู่ความว่าในวันเกิดเหตุ พนักงานสอบสวนได้ไปตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ มีการทำแผนที่เกิดเหตุและบันทึกการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุไว้หรือไม่ เพื่อที่จะได้เรียกพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่เกิดเหตุมาสืบพร้อมกับให้ส่งแผนที่เกิดเหตุกับบันทึกการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุเป็นพยานต่อศาลได้ ซึ่งพยานหลักฐานเช่นว่านี้จะพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักในการบ่งชี้ร่องรอยของจุดชนได้เป็นอย่างดี และจุดที่รถยนต์ทั้งสองคันเฉี่ยวชนกันนั้น จะเป็นตัวชี้ขาดได้แน่ชัดว่าโจทก์หรือจำเลยขับรถชนรถจักรยานยนต์

นอกจากให้อำนาจศาลที่จะเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เอง เพื่อประโยชน์แก่การค้นหาความจริงตามมาตรา ๑๙๓ จัตวา วรรคหนึ่งแล้ว เกี่ยวกับวิธีการสืบพยานในศาลก็แตกต่างจากวิธีพิจารณาคดีสามัญตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๗ กล่าวคือแทนที่จะให้คู่ความฝ่ายที่อ้างพยานเป็นฝ่ายซักถามก่อน ตามมาตรา ๑๙๓ จัตวา วรรคสอง กลับบัญญัติว่าในการสืบพยาน ไม่ว่าจะพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้าง หรือที่ศาลเรียกมาเอง ให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยานก่อน เสร็จแล้วจึงให้ตัวความหรือทนายความซักถามเพิ่มเติมได้ และตามวรรคสามยังบัญญัติต่อไปว่า ให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดี แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม ซึ่งล้วนแต่แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ชัดแจ้งว่าวิธีการสืบพยานในคดีนี้ในศาลนั้น กฎหมายให้ความสำคัญแก่ศาลในการมีบทบาทค้นคว้าหาความจริงเป็นหลัก ภาระหน้าที่ของตัวความหรือทนายความในการซักถามพยานมีความสำคัญในลำดับรอง ดังนั้น บทบาทการควบคุมและดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลที่เน้นให้ศาลหรือผู้พิพากษามีบทบาทในการสืบพยานค้นหาความจริงจึงเป็นบทบาทใหม่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นเรื่องสำหรับผู้พิพากษาจะต้องมีความรู้ความชำนาญ และมีทักษะที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์โดยแท้ การจัดตั้งเป็นแผนกคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยาก เพื่อจัดให้มีผู้พิพากษามาทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีเช่นนี้ โดยเฉพาะ รวมทั้งการจัดเตรียมฝึกอบรมผู้พิพากษาที่จะทำหน้าที่พิจารณาคดีเช่นว่านี้ จึงเป็นสิ่งที่กระทรวงยุติธรรมจะต้องจัดเตรียมให้พร้อมก่อนที่กฎหมายฉบับนี้จะมีผลบังคับ

**วิธีพิจารณาคดีมโนสาเร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่
: บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง**

ไว้ในอีก ๔ เดือนข้างหน้า

๗. ศาลมีอำนาจช่วยเหลือให้การบังคับคดีเสร็จไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว

หลักการนี้ปรากฏอยู่ในมาตรา ๒๗๓ วรรคหนึ่ง ที่แก้ไขใหม่ และมาตรา ๒๗๗ วรรคสาม ที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ ดังนี้

มาตรา ๒๗๓ วรรคหนึ่ง

“ถ้าในคำบังคับได้กำหนดให้ชำระเงิน หรือให้ส่งทรัพย์สิน หรือให้กระทำการ หรือดเว้นกระทำการอย่างใด ๆ ให้ศาลระบุไว้ในคำบังคับนั้นโดยชัดแจ้งซึ่งระยะเวลาและเงื่อนไขอื่น ๆ อันจะต้องชำระเงิน ส่งทรัพย์สิน กระทำการหรือดเว้นกระทำการใด ๆ นั้น แต่ถ้าเป็นคดีมโนสาเร่ ศาลไม่จำเป็นต้องให้เวลาแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา เกินกว่าสิบห้าวันในอันที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น”

มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม

“ในคดีมโนสาเร่ หากศาลเห็นเป็นการสมควร ศาลจะออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นมาไต่สวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ก่อนออกหมายบังคับคดี แล้วจัดแจ้งผลการไต่สวนไว้ในหมายบังคับคดีด้วยก็ได้”

ตามมาตรา ๒๗๓ วรรคหนึ่ง ที่แก้ไขใหม่ และมาตรา ๒๗๗ วรรคสาม ที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่นี้ จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ นอกจากจะแก้เนื้อหาสาระสำคัญในส่วนของวิธีพิจารณาคดีมโนสาเร่และคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ให้กระชับ ก่อให้เกิดความสะดวกเรียบร้อยแล้ว ในส่วนของวิธีการบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาสำหรับคดีมโนสาเร่ ซึ่งเป็นคดีเล็กน้อยทุนทรัพย์ไม่สูงนัก กฎหมายก็ได้ปรับปรุงแก้ไขใหม่ให้ศาลมีบทบาทที่จะใช้ดุลพินิจช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้แก่โจทก์หรือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่จะสามารถดำเนินการบังคับคดีได้อย่างสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ดังนี้

(๑) การออกคำบังคับสำหรับคดีมโนสาเร่ศาลไม่จำเป็นต้องให้เวลาแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินกว่า ๑๕ วัน

ตามมาตรา ๒๗๓ วรรคหนึ่งที่แก้ไขใหม่นั้น ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการออกคำบังคับกำหนดระยะเวลาให้ลูกหนี้ปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลสำหรับคดีสามัญ (รวมทั้งคดีไม่มีข้อยุ่งยากด้วย) ไว้แตกต่างจากคดีมโนสาเร่ กล่าวคือ หากเป็นคดีสามัญ

อุปาทาน

ความตอนต้นของมาตรา ๒๗๓ วรรคหนึ่ง ยังคงเป็นไปตามหลักการของมาตรา ๒๗๓ วรรคหนึ่งเดิม กล่าวคือ กฎหมายปล่อยให้อยู่ในดุลพินิจของศาลที่จะกำหนดระยะเวลาเท่าใดก็ได้ โดยไม่มีข้อจำกัด ซึ่งศาลก็ต้องพิจารณากำหนดระยะเวลาเอาเองตามความเหมาะสม หรือความยากง่ายในอันที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลเป็นรายคดีไป โดยในทางปฏิบัติ ส่วนใหญ่ศาลจะกำหนดระยะเวลาให้จำเลยปฏิบัติตามคำบังคับภายในกำหนด ๑ เดือน แต่ถ้าเป็นคดีโมฆะ มาตรา ๒๗๓ วรรคหนึ่ง ตอนท้ายที่เพิ่มเติมขึ้นใหม่ ได้บัญญัติว่า ศาลไม่จำเป็นต้องให้เวลาแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเกินกว่า ๑๕ วัน ในอันที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น ซึ่งก็น่าจะมีส่วนช่วยย่นระยะเวลาในการบังคับคดีโมฆะให้เสร็จไปด้วยความรวดเร็วขึ้น

(๒) ศาลมีอำนาจออกหมายเรียกลูกหนี้หรือบุคคลอื่นมาไต่สวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาก่อนออกหมายบังคับคดีได้เอง

สำหรับคดีสามัญ (รวมทั้งคดีไม่มีข้อยุ่งยากด้วย) นั้น ตามมาตรา ๒๗๗ วรรคหนึ่ง ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเชื่อว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีทรัพย์สินที่จะต้องถูกบังคับมากกว่าที่ตนทราบแล้ว เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาอาจยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องต่อศาล ขอให้ศาลทำการไต่สวนและออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือบุคคลอื่นที่เชื่อว่าอยู่ในฐานะที่จะให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์มาในการไต่สวนเช่นนั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นบทบัญญัติที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่จะใช้ในการสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อจะได้ออกหมายบังคับคดียึดหรืออายัดมาบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลต่อไป แต่กระบวนการตามมาตรา ๒๗๗ วรรคหนึ่งนี้ ก่อนข้างยุ่งยาก และเป็นหน้าที่ของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะต้องขวนขวายดำเนินการเองหากมีความประสงค์เช่นนั้น ดังนั้น ในทางปฏิบัติบทบัญญัติของมาตรา ๒๗๗ วรรคหนึ่งแทบไม่เปิดโอกาสให้ได้รับความ ซึ่งไม่มีหนทางความที่มีความรู้เกี่ยวกับช่องทางตามกฎหมายมาตรานี้จะสามารถดำเนินการใช้ประโยชน์จากบทมาตรานี้ได้เลย ดังนั้น เมื่อแนวคิดของการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดีโมฆะที่แก้ไขใหม่ มุ่งหมายที่จะให้ตัวความที่ได้รับความเดือดร้อนจากการถูกล่วงละเมิดสิทธิในคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ สามารถนำคดีมาสู่ศาลได้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องมีหนทางความ ความในวรรคสามของมาตรา ๒๗๗

วิธีพิจารณาคดีในศาลและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่ : บทบาทของศาลที่ต้องเปลี่ยนแปลง

ที่เพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ จึงเพิ่มหลักการว่า เฉพาะในคดีโนสาเร่^๑ หากศาลเห็นเป็นการสมควร ศาลก็มีอำนาจให้ความช่วยเหลือแก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในอันที่จะช่วยสืบหาติดตามทรัพย์สินของลูกหนี้เพื่อประโยชน์แก่การบังคับคดีต่อไปได้ โดยศาลจะออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษา หรือบุคคลอื่นมาไต่สวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาก่อนออกหมายบังคับคดี แล้วจัดแจ้งผลการไต่สวนไว้ในหมายบังคับคดีด้วยก็ได้ ซึ่งเป็นบทบัญญัติพิเศษที่ให้ศาลใช้อำนาจแสดงบทบาทเช่นนี้ด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องมีคำร้องขอของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาก่อน เหมือนเช่นการบังคับคดีในคดีสามัญตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๗๗ วรรคหนึ่งแต่อย่างใด

บทสรุป

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๒ ได้บัญญัติให้ศาลมีบทบาทในการช่วยเหลือประชาชนในการดำเนินคดีในศาลสำหรับคดีโนสาเร่ เริ่มตั้งแต่ช่วยเหลือโจทก์ในการบันทึกคำฟ้องด้วยวาจา หรือหากโจทก์ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือก็มีอำนาจช่วยแก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องชัดเจนขึ้นได้ แล้วออกหมายเรียกจำเลยมาศาลในวันนัดพิจารณา เพื่อดำเนินการไต่สวนก่อนเป็นหลัก ต่อเมื่อไต่สวนไม่สำเร็จก็ให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป โดยสอบถามคำให้การ ซึ่งก็เปิดโอกาสให้จำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือ หรือด้วยวาจาก็ได้ หากจำเลยยื่นคำให้การเป็นหนังสือ ศาลก็มีอำนาจช่วยแก้ไขคำให้การให้ชัดเจนถูกต้องตามกฎหมายเช่นกัน จากนั้นก็ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไปโดยเร็ว โดยกำหนดหน้าที่นำสืบและช่วยเหลือคู่ความในการสอบถามและบันทึกไฉ่พยานหลักฐานที่คู่ความประสงค์จะอ้างอิง หรือสั่งให้คู่ความยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลภายในเวลาตามที่เห็นสมควร ส่วนในการสืบพยานในศาลก็ให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร และให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยานก่อนเสร็จแล้วจึงให้คู่ความหรือทนายความซักถามเพิ่มเติมได้ รวมทั้งให้อำนาจศาลซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดี แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างอิงก็ตาม

๑ คดีไม่มีข้อยุ่งยากนั้น ตามมาตรา ๑๗๖ บัญญัติไว้ว่าเป็นคดีสามัญ เพียงแต่มีลักษณะว่า เป็นคดีที่โจทก์ฟ้องขอให้ชำระเงินจำนวนแน่นอนตามตัวเงินหรือตามสัญญาเป็นหนังสือซึ่งปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นสัญญาอันแท้จริง มีตัวพยานครบถ้วนและบังคับได้ตามกฎหมายเท่านั้น จึงมีคดีโนสาเร่ตามมาตรา ๑๕๗ (๑) หรือ (๒) ที่จะให้ประโยชน์เกี่ยวกับการบังคับคดี ตามมาตรา ๒๗๓ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๗๗ วรรคสามที่แก้ไขใหม่.

อุปมา

อันเป็นการเพิ่มบทบาทของศาลในการทำหน้าที่สืบพยานหลักฐานแสวงหาความจริงด้วยตนเองมากกว่าที่จะปล่อยให้เป็นที่ของคู่ความเป็นผู้นำเสนอพยานหลักฐานต่อศาลเหมือนวิธีพิจารณาคดีสามัญ และเมื่อศาลมีคำพิพากษาเสร็จคดีแล้ว ในชั้นบังคับคดีก็ยังให้ศาลมีอำนาจในการไต่สวนเกี่ยวกับทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาก่อนออกหมายบังคับคดี เพื่อช่วยเหลือเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในการค้นหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อยึดหรืออายัดมาบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาลต่อไป แสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของกฎหมายชัดเจนว่า มุ่งประสงค์จะให้กระบวนการพิจารณาคดีมีโน้มน้าวและคดีไม่มีข้อยุ่งยากที่แก้ไขใหม่ เป็นกระบวนการที่เรียบง่าย ไม่เป็นทางการ เปิดโอกาสให้ตัวความสามารถฟ้องร้องหรือต่อสู้คดีในศาลได้ด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องมีทนายความอันจักนำไปสู่เป้าหมายหลักคล้ายคลึงกับหลักการของการออกข้อกำหนดคดีแรงงาน ดังที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๔ ที่ว่า “ประหยัด สะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม” นั้นเอง

สารบัญ

คำขึ้นศาล

ประสิทธิ์ เอกมณี*

คำขึ้นศาล เป็นคำธรรมเนียมศาลอย่างหนึ่งซึ่ง ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๕ วรรคหนึ่ง กำหนดให้คู่ความผู้ยื่นคำฟ้อง คำร้องขอ คำฟ้องอุทธรณ์ หรือคำฟ้องฎีกาเป็นผู้ชำระไปก่อน โดยชำระหรือนำมาวางศาลเป็นเงินสดหรือเช็คซึ่งธนาคารรับรอง แต่ในชั้นที่สุดความรับผิดชอบในคำขึ้นศาลตลอดจนค่าธรรมเนียมอื่นๆ เช่น ค่าป่วยการพยาน และค่าทนายความ เป็นต้น ซึ่งรวมเรียกว่า ค่าฤชาธรรมเนียม จะตกเป็นของคู่ความฝ่ายที่แพ้คดี แต่อย่างไรก็ดี ไม่ว่า คู่ความฝ่ายใดจะชนะคดีเต็มตามข้อหาหรือแต่บางส่วน ศาลมีอำนาจที่จะพิพากษาให้ฝ่ายที่ชนะคดีนั้นเสียค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงหรือให้คู่ความแต่ละฝ่ายเสียค่าฤชาธรรมเนียมส่วนของตนหรือตามส่วนแห่งค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง ซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายได้เสียไปก็ได้ตามที่ศาลจะใช้ดุลพินิจ โดยคำนึงถึงเหตุสมควรและความสุจริตในการต่อสู้ความหรือการดำเนินคดีของคู่ความทั้งปวง ทั้งนี้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๑๖๑

การฟ้องร้อง การอุทธรณ์ และการฎีกา ที่จะต้องเสียคำขึ้นศาลนั้นหมายถึงเฉพาะคดีแพ่ง คดีล้มละลาย และคดีภาษีอากรเท่านั้น ส่วนคดีอาญาและคดีแรงงานได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียคำขึ้นศาลตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๕๒ และ พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๒๗

คดีประเภทใดต้องเสียคำขึ้นศาลจำนวนเท่าไรเป็นปัญหาในทางปฏิบัติอยู่ไม่น้อย จึงขอเสนอปัญหาเกี่ยวกับเรื่องคำขึ้นศาลที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติมาวิเคราะห์ในเสนาฎหมายแห่งนี้ดังต่อไปนี้

* อดีตอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา

อุปาทาน

๑. การเสียค่าขึ้นศาลสำหรับคดีมีทุนทรัพย์

๑.๑ การเสียค่าขึ้นศาลสำหรับคดีมีทุนทรัพย์ในศาลชั้นต้น

ป.วิ.พ. มาตรา ๑๕๐ วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “ในคดีที่คำขอให้ปลดปล่อยทุกข์นั้น อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นตามจำนวน ทุนทรัพย์ที่เรียกร้องหรือราคาทรัพย์สินที่พิพาท”

คดีที่คำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้หรือที่เรียกกันว่า คดีมี ทุนทรัพย์ นั้น โจทก์จะต้องเสียค่าขึ้นศาลตามจำนวนทุนทรัพย์ ซึ่งโดยทั่วไปจะต้องเสียใน อัตราร้อยละสองบาทห้าสิบสตางค์ แต่ไม่เกินสองแสนบาท ตามตาราง ๑ (๑) (ก) ท้าย ป.วิ.พ.

มีปัญหาที่สมควรนำมาวิเคราะห์ในข้อนี้ ๒ ประการ คือ

ปัญหาข้อแรก คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ หรือคดีมีทุนทรัพย์ มีความหมายเพียงใด

ความหมายของคดีมีทุนทรัพย์ก็คือ คดีที่พิพาทกันเกี่ยวกับทรัพย์สินซึ่งเมื่อมี การซื้อขายตัดสินคดีนั้นแล้วจะมีผลทำให้คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้หรือเสียทรัพย์สินนั้นไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๒๐/๒๕๔๐ ฟ้องขอให้ทรัพย์สินที่ขายฝากจำเลยไว้ในราคา ๓๐,๐๐๐ บาท เป็นคดีที่พิพาทกันเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ขายฝากอันจะมีผลให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ หรือเสียสิทธิในทรัพย์สินนั้น เข้าลักษณะคดีมีทุนทรัพย์ โดยถือตามราคาทรัพย์สินที่ขายฝาก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๓๐/๒๕๕๕ (ประชุมใหญ่) โจทก์ฟ้องว่าเจ้าพนักงานประเมิน กรมสรรพากรประเมินภาษีเงินได้และเรียกเก็บเงินเพิ่มจากโจทก์เกินกว่าที่โจทก์จะต้องเสีย หนึ่งล้านบาท โจทก์อุทธรณ์ อธิบดีกรมสรรพากรมีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์โจทก์ โจทก์จึงฟ้อง ศาลตามประมวลรัษฎากร มาตรา ๓๐ (๒) ขอให้ศาลพิพากษายกหรือกลับแก้การประเมิน และคำสั่งชี้ขาดของอธิบดีกรมสรรพากรที่โจทก์ชำระเงินภาษีเพิ่มอันไม่ถูกต้องนั้นเสีย ดังนั้น เป็นการฟ้องขอให้ปลดปล่อยทุกข์จากการที่ไม่ต้องเสียเงินจำนวนนั้นอันเป็นทรัพย์สินพิพาท จึงเป็นคดีมีทุนทรัพย์ตามจำนวนหนี้ที่ขอให้ศาลปลดปล่อย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๔๘/๒๕๒๕ ฟ้องขอให้ทำลายพินัยกรรม เป็นการเรียกร้อง ขอให้ทรัพย์สินพินัยกรรมเป็นทรัพย์สินมรดกเพื่อประโยชน์แก่โจทก์ผู้เป็นทายาท จึงเป็น คำขอปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณราคาเป็นเงินได้ โจทก์จึงต้องเสียค่าขึ้นศาลตามราคา ทรัพย์สินที่ระบุไว้ในพินัยกรรม

ลาบทกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๖๗/๒๕๓๐ เมื่ออธิบดีกรมที่ดินมีคำสั่งให้เพิกถอนโฉนดที่ดินของโจทก์ โดยอ้างว่าที่ดินอยู่ในเขตที่ดินหวงห้าม ย่อมมีผลให้โจทก์ไม่มีการมสิทธิในที่ดินดังกล่าว ดังนั้น การที่โจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอนคำสั่งและให้เจ้าพนักงานที่ดินออกโฉนดที่ดินให้แก่โจทก์ใหม่ ย่อมมีผลทำให้โจทก์ได้กรรมสิทธิในที่ดินกลับคืนมา คดีโจทก์จึงเป็นคดีที่มีค่าขอปลดเปลื้องทุกข์ซึ่งอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้เป็นคดีมีทุนทรัพย์

ข้อสังเกต

(๑) คดีที่โจทก์ฟ้องเรียกร้องเอาทรัพย์สินซึ่งเป็นของโจทก์อยู่แล้ว หรือเพียงขอให้ศาลแสดงสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งไม่ทำให้โจทก์ได้รับทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ถือเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๕/๒๕๒๓ คำฟ้องขอให้ศาลพิพากษาว่า โจทก์เป็นทายาทผู้มีสิทธิรับบำเหน็จบำนาญของผู้ตาย เป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๙๓/๒๕๒๑ คำฟ้องขอให้เรียกโฉนดที่ดินคืนจากจำเลย ผลของคดีไม่ทำให้กรรมสิทธิในที่ดินเปลี่ยนแปลง เป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์

(๒) คดีฟ้องขอให้เพิกถอนการฉ้อฉล เป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๑๙/๒๕๐๘ (ประชุมใหญ่) กรณีโจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอนการฉ้อฉล เป็นคดีมีค่าขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ถือเป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์ เพราะค่าขอของโจทก์ไม่ได้เรียกร้องเอาทรัพย์สินที่พิพาทมาเป็นของโจทก์หรือทำให้โจทก์ได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด ผลของการที่โจทก์ขอให้เพิกถอนการฉ้อฉล มีเพียงแต่ทำให้ทรัพย์สินกลับคืนมาเป็นของลูกหนี้ตามเดิมเท่านั้น

(๓) คดีฟ้องขอให้เพิกถอนกลฉ้อฉล เป็นคดีมีทุนทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๑/๒๕๓๖ การที่โจทก์ทั้งแปดฟ้องร้องขอให้เพิกถอนนิติกรรมซื้อขายที่ดินของเจ้ามรดกที่ทำขึ้นโดยกลฉ้อฉลระหว่างจำเลยที่ ๑ กับจำเลยที่ ๒ และระหว่างจำเลยที่ ๒ กับจำเลยที่ ๓ เป็นการฟ้องเรียกร้องขอให้ได้ที่ดินกลับคืนมาเป็นทรัพย์สินมรดกเพื่อประโยชน์แก่โจทก์ทั้งแปดผู้เป็นทายาทของเจ้ามรดก จึงเป็นคดีมีค่าขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ เป็นคดีมีทุนทรัพย์ตามจำนวนราคาที่ดินพิพาทนั้น

อุปาทาน

(๔) ฟ้องขอให้โอนขายทรัพย์สินตามสัญญาจะซื้อจะขาย ถ้าโอนไม่ได้ให้คืนเงินมัดจำ และใช้ค่าเสียหาย เป็นคดีมีทุนทรัพย์ต้องเสียค่าขึ้นศาลในทุนทรัพย์ที่สูงกว่า ไม่ใช่เอาราคา ทรัพย์สินกับค่าเสียหายมารวมกันเป็นทุนทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๔/๒๕๐๕ ในคดีฟ้องขอให้จำเลยโอนขายที่ดินราคา ๕,๐๐๐ บาท ตามสัญญาจะซื้อจะขาย ถ้าโอนไม่ได้ให้คืนเงินมัดจำและใช้ค่าเสียหายรวม ๓,๔๘๗ บาท จะยึดเอาราคาที่ดินพร้อมทั้งค่าเสียหายมารวมกันเป็นทุนทรัพย์ไม่ได้ คดีจึงมีทุนทรัพย์เพียง ๕,๐๐๐ บาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๔๓/๒๕๒๕ โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยโอนขายที่ดินราคา ๔๖๐,๐๐๐ บาท ถ้าไม่สามารถโอนได้ให้ใช้ค่าเสียหาย ๑,๔๔๐,๐๐๐ บาท ค่าขอชดเชยจะใช้ บังคับเมื่อค่าขอชดเชยแรกบังคับไม่ได้ โจทก์ต้องเสียค่าขึ้นศาลในทุนทรัพย์ที่สูงกว่า คือ ทุนทรัพย์ ๑,๔๔๐,๐๐๐ บาท

ปัญหาข้อสอง ที่ตาราง ๑ (๑) (ก) ห้าย ป.วิ.พ. กำหนดให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาล ร้อยละ ๒.๕๐ บาท แต่ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาทนั้น หมายความว่าอย่างไร

ปัญหานี้ก็เป็นปัญหาสำคัญอีกปัญหาหนึ่งที่ศาลทั่วประเทศปฏิบัติแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีที่มีทุนทรัพย์เกินกว่า ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท มักจะเกิดปัญหาข้อโต้แย้ง กันระหว่างโจทก์ผู้เสียค่าขึ้นศาลกับศาลผู้เรียกเก็บค่าขึ้นศาลอยู่เสมอ โดยฝ่ายโจทก์จะขอ เสียค่าขึ้นศาลในอัตราสูงสุด ๒๐๐,๐๐๐ บาท แต่ศาลบางศาลเรียกเก็บค่าขึ้นศาลคดีหนึ่ง เกินกว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท โดยศาลดังกล่าวให้เรียกค่าขึ้นศาลโดยแยกจำนวนทุนทรัพย์ออกเป็นหลายจำนวนตามรายการที่โจทก์ฟ้อง เช่น โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยชำระหนี้ตามสัญญา ๕ ฉบับ ฉบับละ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ศาลดังกล่าวก็จะเรียกค่าขึ้นศาลร้อยละ ๒.๕๐ บาท เป็นรายสัญญา สัญญาละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท รวม ๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในขณะที่ศาลบางศาล เรียกค่าขึ้นศาลในคดีทำนองเดียวกันนี้เพียง ๒๐๐,๐๐๐ บาท เท่านั้น

สำหรับความเห็นของผู้เขียนเห็นว่า ศาลเป็นหน่วยงานของรัฐ การที่ราษฎรมีข้อ พิพาทกันแล้วไปขอให้ศาลเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดให้นั้น เป็นการที่ราษฎรไปขอใช้บริการของรัฐ อันมิใช่การดำเนินธุรกิจเพื่อหากำไร แม้กฎหมายจะกำหนดให้ศาลเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าขึ้นศาลจากราษฎรที่ไปขอใช้บริการในอัตราร้อยละ ๒.๕๐ บาท ของจำนวนทุนทรัพย์ ที่ฟ้องร้อง แต่กฎหมายก็ได้กำหนดอัตราขึ้นสูงไว้ให้เรียกเก็บได้ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท แสดงว่าโดยหลักแล้วคดีเรื่องหนึ่งหรือคำฟ้องเรื่องหนึ่งศาลจะเรียกเก็บค่าขึ้นศาลจากโจทก์

ลาบทกฎหมาย

เกินกว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาทไม่ได้ ดังจะเห็นเจตนารมณ์ของกฎหมายได้จากบทบัญญัติในตาราง ๑ (๑) (ก) ภายใต้ พ.ร.พ. นั้นเอง ซึ่งบัญญัติว่า “(๑) คดีที่มีค่าขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออ้างจำนวนเป็นราคาค่าเงินได้ ให้คิดค่าขึ้นศาลตามทุนทรัพย์ดังต่อไปนี้

(ก) ค่าฟ้องนอกจากที่ระบุไว้ใน (ข) และ (ค) ต่อไปนี้ ให้เรียกโดยอัตราสองบาทห้าสิบสตางค์ต่อทุกหนึ่งร้อยบาท แต่ไม่ให้เกินสองแสนบาท”

จะเห็นว่าตามกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้คิดค่าขึ้นศาลโดยแยกจำนวนทุนทรัพย์ออกเป็นหลายจำนวน แต่ให้คิดค่าขึ้นศาลโดยรวมจำนวนทุนทรัพย์เป็นจำนวนเดียว เว้นแต่คดีหรือคำฟ้องนั้นมีโจทก์จำเลยหลายคนต่างคนต่างใช้สิทธิเฉพาะตัวของแต่ละคนเช่น คดีละเมิด โจทก์ ๒ คน ร่วมกันเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยว่าขับรถยนต์โดยประมาททำให้โจทก์เสียหาย โจทก์แต่ละคนต่างก็เรียกให้จำเลยชำระค่าเสียหายตามจำนวนที่โจทก์แต่ละคนได้รับความเสียหาย อย่างนี้แม้โจทก์ทั้ง ๒ คนจะฟ้องมาเป็นคดีเดียวกัน แต่โจทก์แต่ละคนก็ต้องแยกกันเสียค่าขึ้นศาลตามจำนวนทุนทรัพย์ที่โจทก์แต่ละคนเรียกร้อง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๐๕/๒๕๓๐) ฉะนั้น ถ้าเป็นคดีหรือคำฟ้องที่โจทก์ฟ้องจำเลย ไม่ว่าโจทก์หรือจำเลยกี่คนขอให้จำเลยชำระหนี้หรือร่วมกันชำระหนี้้อย่างเดียวกัน ไม่ว่าหนี้นั้นจะเกิดจากสัญญาที่ฉ้อฉลหรือเกิดจากเช็คก็ใบ หากมูลหนี้หนี้เกี่ยวข้องกัน สามารถฟ้องรวมมาในคดีเดียวกันได้ เช่น โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระหนี้เงินกู้ตามสัญญา ๕ ฉบับ ฉบับละ ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตามตัวอย่างข้างต้น หรือฟ้องเรียกหนี้ขายลดเช็คจำนวน ๒๐ ฉบับ ฉบับละ ๕๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท หรือฟ้องเรียกมรดกหลายรายการมีทั้งที่ดิน เงินสดในธนาคาร และสังหาริมทรัพย์อื่นๆ อีกหลายชนิด รวมเป็นเงินพันกว่าล้านบาท โจทก์ก็คงเสียค่าขึ้นศาลเพียง ๒๐๐,๐๐๐ บาท (โปรดดูวิธีคิดค่าขึ้นศาลในคู่มือตุลาการ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๓๓)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๑๖/๒๕๓๕ การพิจารณาว่าคดีใดจะต้องเสียค่าขึ้นศาลเท่าใดต้องพิจารณาว่าคำฟ้องเป็นเกณฑ์ ซึ่งต้องดูว่าคำฟ้องที่เสนอต่อศาลมีกี่ข้อหาแต่ละข้อหาเกี่ยวข้องกันหรือแยกจากกัน โจทก์ฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานผิดสัญญาข้อหาหนึ่ง และฟ้องเรียกค่าเสียหายฐานละเมิดอีกข้อหาหนึ่ง คำฟ้องของโจทก์จึงเป็นการเสนอข้อหา ๒ ข้อหา และแยกจากกันได้ โจทก์จึงต้องเสียค่าขึ้นศาล ๒ ข้อหา

ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๑๖/๒๕๓๕ ที่ศาลให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาล ๒ ข้อหา ก็เพราะแต่ละข้อหาแยกจากกันได้ ซึ่งเราจะแตกต่างจากการที่จำเลยนำเช็ค ๒๐ ใบ ไปขายลดให้แก่โจทก์ ไม่ว่าจะขายพร้อมกันในคราวเดียว หรือทยอยกันขายครั้งละใบสองใบ แต่

อุปาทาน

เมื่อจำเลยผิดสัญญา จะเรียกร้องเงินไม่ได้ และจำเลยไม่ยอมชำระหนี้ให้โจทก์รามสัญญา ชายลงเช็ค โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระหนี้ดังกล่าว ค่าฟ้องเช่นนี้ผู้เขียนมีคำถามเห็นว่ามีเพียงข้อหาเดียว คือ ข้อหาผิดสัญญาชายลงเช็ค ๒๐ ฉบับ

คำพิพากษากฎหมายที่ ๑๖๖๓/๒๕๓๕ โจทก์ทั้งสองเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมในที่ดิน มูลค่าของโจทก์ทั้งสองไม่สามารถแบ่งแยกจากกันได้ จึงต้องเสียค่าขึ้นศาลในอัตราอย่างสูง ๒๐๐,๐๐๐ บาท มีใช้คนละ ๒๐๐,๐๐๐ บาท

ส่วนค่าฟ้องที่โจทก์ขอให้ศาลบังคับตามค่าชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการตามมาตรา ๒๒๑ โจทก์ต้องเสียค่าขึ้นศาลร้อยละ ๑ บาท ตามจำนวนที่อนุญาโตตุลาการกำหนดไว้ในคำชี้ขาด แต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท ตามตาราง ๑ (๑) (๒) ท้าย ป.วิ.พ.

สำหรับค่าฟ้องที่โจทก์ขอให้บังคับจำนองหรือบังคับเอาทรัพย์สินจำนองหลุด โจทก์ต้องเสียค่าขึ้นศาลร้อยละ ๑ บาท ตามจำนวนหนี้ที่เรียกร้อง แต่ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท และเมื่อจำเลยให้การต่อสู้คดีจึงให้เรียกร้อยละ ๒.๕๐ บาท แต่ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ตามข้อ (๓) ทั้งนี้ตามตาราง ๑ (๑) (๓) ท้าย ป.วิ.พ.

๑.๒ การเรียกค่าขึ้นศาลสำหรับคดีมีทุนทรัพย์ในศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

ป.วิ.พ. มาตรา ๑๕๖ วรรคสอง บัญญัติว่า “ค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ถ้าจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องหรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาเป็นอย่างเดียวกับในศาลชั้นต้น ให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเสียตามจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาเช่นเดียวกับศาลชั้นต้น แต่ถ้าผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาได้รับความพอใจแต่บางส่วนตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลแล้ว และจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาต่ำกว่าในศาลชั้นต้น ให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเสียค่าขึ้นศาลตามจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาต่ำนั้น”

วิธีคิดค่าขึ้นศาลสำหรับคดีมีทุนทรัพย์ในชั้นศาลอุทธรณ์และศาลฎีกาคงคิดตามตาราง ๑ (๑) (๓) เช่นเดียวกับวิธีการคิดค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้น

๒. การเสียค่าขึ้นศาลสำหรับคดีไม่มีทุนทรัพย์

คดีที่มีค่าขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้หรือที่เรียกว่า คดีไม่มีทุนทรัพย์ นั้น ถ้าเป็นคดีทั่วไปรวมทั้งคดีไม่มีข้อพิพาททุกชั้นศาล โจทก์ต้องเสียค่าขึ้นศาลร้อยละ ๒๐๐ บาท ตามตาราง ๑ (๒) (๓)

เล่ม ๐ ปีที่ ๘

ลานกฎหมาย

การอุทธรณ์หรือฎีกาค่าขึ้นศาลตามมาตรา ๒๒๗ หรือมาตรา ๒๒๘ โจทก์ต้องเสียค่าขึ้นศาลเรื่องละ ๒๐๐ บาท ตามตาราง ๑ (๕) (ข)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๒๑/๒๕๒๐ โจทก์เพียงแต่ฎีกาขอให้ศาลสืบพยาน มิได้ขอให้ชนะคดี จึงต้องเสียค่าขึ้นศาล ๕๐ บาท (ค่าขึ้นศาลคดีไม่มีทุนทรัพย์ขณะนั้น) ตามตาราง ๑ (๒) (ก) ท้าย ป.วิ.พ.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๕๐/๒๕๒๑ การฎีกาในเรื่องคำขอเปลี่ยนหนี้ ชอบที่จะเรียกค่าขึ้นศาลเพียง ๒๐๐ บาท ตามตาราง ๑ (๒) (ก) ท้าย ป.วิ.พ.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๕๐/๒๕๒๓ คดีอาชญากรรมเรียกครองของจำเลยต่อบุคคลภายนอกให้ชำระเงิน ในปัญหาที่ว่าอาชญากรรมได้หรือไม่ เป็นคดีไม่มีทุนทรัพย์เรียกค่าขึ้นศาลตามตาราง ๑ (๒) (ก) ท้าย ป.วิ.พ.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๐๗๗/๒๕๕๐ โจทก์ฟ้องขอให้เพิกถอนการขายที่ดินพิพาทเป็นการฟ้องร้องให้โจทก์ทรัพย์สินพินาศมาเป็นของโจทก์ เป็นคดีมีทุนทรัพย์ แต่เมื่อศาลชั้นต้นสั่งว่า คดีพอวินิจฉัยได้ ให้งดสืบพยานแล้วพิพากษาคดีไปโดยข้อกฎหมายนั้น เป็นการที่ศาลวินิจฉัยชี้ขาดเบื้องต้นในข้อกฎหมายซึ่งทำให้คดีเสร็จไปทั้งเรื่องตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๔ เมื่อโจทก์อุทธรณ์คำพิพากษาโดยขอให้ศาลชั้นต้นรับคำร้องขอแก้ไขคำฟ้องและสืบพยาน โจทก์จำเลยต่อไป จึงเป็นอุทธรณ์ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๒๒๗ ซึ่งตาราง ๑ (๒) (ข) ท้าย ป.วิ.พ. กำหนดให้เสียค่าขึ้นศาลเพียง ๒๐๐ บาท แต่โจทก์เสียค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์อย่างคดีมีทุนทรัพย์จำนวน ๒๐๐.๐๐๐ บาท จึงต้องคืนค่าขึ้นศาลส่วนที่เกินแก่โจทก์ และแม้ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ พิพากษายกคำพิพากษาศาลชั้นต้นให้ศาลชั้นต้นดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ และจำเลยที่ ๒ ฎีกาขอให้ศาลฎีกาพิพากษายกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๓ และให้บังคับคดีไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นที่ให้ยกฟ้อง ก็เป็นคำขอให้จำเลยที่ ๒ ชนะคดีในประเด็นอำนาจฟ้องของโจทก์ดังคำวินิจฉัยของศาลชั้นต้นอันเป็นข้อกฎหมาย กรณีจึงไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาลอย่างคดีมีทุนทรัพย์

๓. การเสียค่าขึ้นศาลสำหรับคดีมีทุนทรัพย์และไม่มีทุนทรัพย์รวมอยู่ในคำฟ้องเดียวกัน โจทก์ต้องเสียค่าขึ้นศาลเรื่องละ ๒.๕๐ บาท ตามทุนทรัพย์ แต่ไม่เกิน ๒๐๐.๐๐๐ บาท ตาม (๑) และไม่เกินกว่า ๒๐๐ บาท ตาม (๒) (ก) หรือ (๒) (ข) แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ตามตาราง ๑ (๓) ท้าย ป.วิ.พ.

อุปาทาน

๔. การเสียค่าขึ้นศาลอนาคต

ค่าขึ้นศาลอนาคต หมายความว่า ค่าขึ้นศาลที่ต้องเสียสำหรับค่าขอให้ชำระค่าเสียหาย ค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือค่าเลี้ยงชีพ เงินปี เงินเดือน เงินเบี้ยบำนาญ ค่าบำรุงรักษา หรือเงินอื่นๆ บรรดาที่ให้จ่ายมีกำหนดเป็นระยะเวลาในอนาคต คือที่โจทก์ขอให้จำเลยชำระภายหลังจากวันฟ้องเป็นต้นไป นอกจากดอกเบี้ย ค่าเช่า หรือค่าเสียหายที่ศาลมีอำนาจพิพากษาหรือสั่งตามมาตรา ๑๔๒ ได้อยู่แล้ว

โจทก์จะต้องเสียค่าขึ้นศาลอนาคต ๑๐๐ บาท ตามตาราง ๑ (๔) ห้าม ป.วิ.พ.

๕. การเสียค่าขึ้นศาลในคดีโมฆะ

แม้คดีโมฆะนั้นจะเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์ ป.วิ.พ. มาตรา ๑๔๐ จัดว่า แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.พ. (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๖ กำหนดให้เสียค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นเท่ากับคดีไม่มีทุนทรัพย์ คือ ๒๐๐ บาท ส่วนค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์และชั้นฎีกาเสียตามทุนทรัพย์

๖. การเสียค่าขึ้นศาลในคดีล้มละลาย

๖.๑ การเสียค่าขึ้นศาลสำหรับค่าฟ้องหรือคำร้องขอให้ล้มละลาย

ต้องเสียค่าขึ้นศาลคดีละ ๕๐ บาท การอุทธรณ์ฎีกาเกี่ยวกับค่าฟ้องหรือคำร้องขอให้ล้มละลาย ไม่ว่าจะเป็นการอุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาดหรืออุทธรณ์หรือฎีกาคำพิพากษาที่ให้ยกค่าฟ้องหรือยกคำร้องขอ ก็ต้องเสียค่าขึ้นศาลคดีละ ๕๐ บาท เช่นกัน

๖.๒ การเสียค่าขึ้นศาลสำหรับกรณีที่มีการอุทธรณ์ฎีกาคำสั่งศาลในคำขอให้เพิกถอนการโอนตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๑๑๓ และ ๑๑๕

ตอนยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นเพิกถอนการโอนเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล คมเสียค่าคำร้อง ๒๐ บาท เพราะกฎหมายให้ทำเป็นคำร้อง แต่เมื่อมีการอุทธรณ์ฎีกาเกี่ยวกับคำขอให้เพิกถอนการโอน ต้องเสียค่าขึ้นศาลอย่างคดีไม่มีทุนทรัพย์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๑๖/๒๕๒๒)

๖.๓ การเสียค่าขึ้นศาลสำหรับกรณีที่มีการอุทธรณ์ฎีกาคำสั่งศาลในคำขอให้จำหน่ายชื่อออกจากบัญชีลูกหนี้ตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๑๑๔

ลานกฎหมาย

กรณีที่ยื่นคำร้องขอให้ศาลชั้นต้นจำหน่ายชื่อออกจากบัญชีลูกหนี้ ไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล เพราะกฎหมายให้ทำเป็นคำร้อง แต่เมื่อมีการอุทธรณ์ฎีกาเกี่ยวกับคำขอให้จำหน่ายชื่อออกจากบัญชีลูกหนี้ ต้องเสียค่าขึ้นศาลอย่างคดีมีทุนทรัพย์

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๓๕/๒๕๓๕ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีหนังสือยืนยันให้ผู้ร้องชำระหนี้เป็นเงินจำนวนหนึ่ง การที่ผู้ร้องขอให้ศาลจำหน่ายชื่อของผู้ร้องออกจากบัญชีลูกหนี้ เนื่องจากไม่ต้องรับผิดชอบหนี้ดังกล่าว เท่ากับให้ศาลวินิจฉัยว่า ผู้ร้องไม่มีหนี้ที่จะต้องชำระตามจำนวนที่เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์แจ้งยืนยันไป หากศาลมีคำสั่งให้ผู้ร้องชนะคดี ทุกข้อของผู้ร้องย่อมปลดเปลื้องไปตามจำนวนที่ผู้ร้องไม่ต้องชำระหนี้ ค่าฟ้องอุทธรณ์ของผู้ร้องจึงเป็นคดีที่มีค่าขอให้ปลดเปลื้องทุกข้ออันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ตามตาราง ๑ (๑) (ก) หัก บ.วิ.พ. ประกอบด้วย พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๑๗๕ วรรคท้าย ต้องเสียค่าขึ้นศาลชั้นอุทธรณ์อย่างคดีมีทุนทรัพย์ เมื่อศาลอุทธรณ์สั่งให้ผู้ร่อนำค่าขึ้นศาลที่ยังขาดอยู่มาชำระแต่ผู้ร้องยังเพิกเฉย จึงเป็นการทิ้งอุทธรณ์

๖.๔ การเสียค่าขึ้นศาลสำหรับการร้องขัดทรัพย์ในคดีล้มละลายตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๑๕๔

การร้องขัดทรัพย์ในคดีล้มละลายจะต้องร้องต่อเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ก่อน ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งให้ถอนการยึด เจ้าหนี้ทุกคนมีสิทธิร้องคัดค้านต่อศาลได้ตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๑๕๖ ตอนคัดค้านต่อศาลกฎหมายให้ทำเป็นคำร้อง จึงไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาล คงเสียแต่ค่าร้อง ๒๐ บาท หากมีการอุทธรณ์ฎีกาคำสั่งศาลเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อมา ต้องเสียค่าขึ้นศาลอย่างคดีไม่มีทุนทรัพย์ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๑๔/๒๕๓๓)

แต่ถ้าเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มีคำสั่งไม่ให้ถอนการยึด ผู้ร้องมีสิทธิร้องต่อศาลโดยมาตรา ๑๕๘ ให้ทำเป็นคำร้องขอ ซึ่งถือว่าเป็นคำฟ้องและจะต้องเสียค่าขึ้นศาลอย่างคดีมีทุนทรัพย์ และถ้าหากมีการอุทธรณ์ฎีกาเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อมา ก็ต้องเสียค่าขึ้นศาลอย่างคดีมีทุนทรัพย์เช่นกัน เพราะเป็นคำร้องขอให้ปลดเปลื้องทุกข้อที่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๒๕/๒๕๑๖, ๑๓๖๓/๒๕๑๔)

๖.๕ การเสียค่าขึ้นศาลในคดีที่ฟื้นฟูกิจการของลูกหนี้

ผู้ร้องขอจะต้องเสียค่าขึ้นศาลคดีละ ๑,๐๐๐ บาท ตาม พ.ร.บ. ล้มละลายฯ มาตรา ๔๐/๗

ส่วนที่ ๓

ภาคผนวก

:

หน้า

- ๑ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ๑๑๓
- ๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข) ๑๓๑

ด่วนที่สุด

ที่ นร ๐๕๐๓/๑๑๕๖๗

๑๑๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา	
ปฏิบัติหน้าที่	
สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	
เลขรับ	136
วันที่	11 ก.ค. 2550
เวลา	11.40 น.

สำนักนายกรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. (แก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าขึ้นศาลและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ)

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

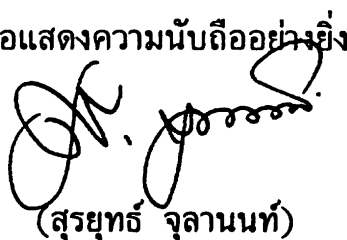
สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าขึ้นศาลและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ) ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผลมาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(สุรยุทธ์ จุลานนท์)

นายกรัฐมนตรี

กลุ่มงานบริหารทั่วไป	
รับที่	๒๕๐ / ๒๕๕๐ วันที่ ๑๑ / ๗ / ๕๐
เวลา	๑๑.๓๐ ถึง พ.๕๓.
สำนักการประชุม	

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๘ - ๓๐๙

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘

กลุ่มงานพระราชบัญญัติ

รับที่ 136 / 2550

วันที่ 11 / ๗ / 50

เวลา 11.30 น.

สำนักการประชุม

LIRT

ร่างฯ ที่ สคก. ตรวจพิจารณาแล้ว
เรื่องเสร็จที่ ๒/๒๕๔๘

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล
การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของ
ประธานศาลฎีกา (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๐ ทวิ วรรคสาม) และกำหนดให้ข้อกำหนดนั้น เมื่อได้
ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้ (เพิ่มมาตรา ๒๐ ทวิ วรรคสี่)

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การขอเลื่อนการนั่งพิจารณาและการพิจารณาคำขอ
เลื่อนการนั่งพิจารณา (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๐)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับคำอุทธรณ์นิยม (แก้ไขเพิ่มเติมหมวด ๓
คำอุทธรณ์นิยม ส่วนที่ ๑ การกำหนด การชำระคำอุทธรณ์นิยม และการดำเนินคดีอนาถา
มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๕๑ มาตรา ๑๕๒ มาตรา ๑๕๓ มาตรา ๑๕๔ มาตรา ๑๕๕
มาตรา ๑๕๖ มาตรา ๑๕๗ มาตรา ๑๕๘ มาตรา ๑๕๙ และมาตรา ๑๖๐ และส่วนที่ ๒ ความรับผิดชอบ
ในคำอุทธรณ์นิยม มาตรา ๑๖๑ มาตรา ๑๖๖ และมาตรา ๑๖๙ และเพิ่มมาตรา ๑๕๓/๑
มาตรา ๑๕๖/๑ มาตรา ๑๖๔/๑ มาตรา ๑๖๔/๒ และมาตรา ๑๖๔/๓ และแก้ไขเพิ่มเติมตาราง ๑
ตาราง ๒ ตาราง ๓ ตาราง ๔ และตาราง ๖ และเพิ่มตาราง ๗ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง) นอกจากนี้ แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกัน (แก้ไขเพิ่มเติม
มาตรา ๓๑ (๒) และมาตรา ๔๓ ตรี)

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมอัตราค่าขึ้นศาลในคดีโมฆะ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๙๐
จัดว่า วรรคหนึ่ง) และแก้ไขเพิ่มเติมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโมฆะและคดีไม่มีข้อผูกขาด
ให้ชัดเจนขึ้น (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๙๓ วรรคสี่ มาตรา ๑๙๓ ทวิ มาตรา ๑๙๓ ตรี มาตรา ๑๙๔
และมาตรา ๑๙๖)

LIRT

เหตุผล

เนื่องจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในส่วนที่เกี่ยวกับ ค่าธรรมเนียมยังมีความไม่เหมาะสมหลายประการ และไม่ได้แยกค่าธรรมเนียมในการพิจารณาคดีออกจากค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี รวมทั้งอัตราค่าธรรมเนียมในตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งใช้บังคับมาเป็นเวลานานไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเรื่องค่าธรรมเนียมและตารางท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น นอกจากนี้ สมควรกำหนดให้หลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม เป็นไปตามที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา และแก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การขอเลื่อนการนั่งพิจารณาและการพิจารณาคำขอเลื่อนการนั่งพิจารณาให้เคร่งครัดยิ่งขึ้น ตลอดจนแก้ไขเพิ่มเติมการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีมิโนสาเร่ และคดีไม่มีข้อยุ่งยากให้ชัดเจนขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)
พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๒๐ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“หลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา”

LIRT

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่ของมาตรา ๒๐ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒

“ข้อกำหนดนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความใน (๒) ของมาตรา ๓๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็น

“(๒) เมื่อได้มีคำร้องและได้รับอนุญาตจากศาลให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา ๑๕๖/๑ แล้ว ปรากฏว่าได้แสดงข้อเท็จจริงหรือเสนอพยานหลักฐานอันเป็นเท็จต่อศาลหรือเจ้าพนักงานศาลในการไต่สวนคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๗ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็น

“มาตรา ๕๐ เมื่อศาลได้กำหนดวันนั่งพิจารณาและแจ้งให้คู่ความทราบแล้ว ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะขอเลื่อนการนั่งพิจารณา คู่ความฝ่ายนั้นต้องเสนอคำขอเข้ามาก่อนหรือในวันนัดและแสดงเหตุผลแห่งการขอเลื่อนนั้น ในกรณีเช่นว่านี้ ห้ามมิให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอ เว้นแต่การขอเลื่อนการนั่งพิจารณานั้นมีเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงเสียได้ และหากศาลไม่อนุญาตจะทำให้เสียความยุติธรรม

เมื่อศาลจะสั่งให้เลื่อนการนั่งพิจารณา ศาลอาจสั่งให้คู่ความฝ่ายนั้นเสียค่าปัยการพยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียกและเสียค่าใช้จ่ายในการที่คู่ความฝ่ายอื่นมาศาล เช่น ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของตัวความ ทนายความ หรือพยาน เป็นต้น ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร ถ้าคู่ความฝ่ายที่ขอเลื่อนคดีไม่ชำระค่าปัยการหรือค่าใช้จ่ายตามที่ศาลกำหนด ให้ศาลยกคำขอเลื่อนคดีนั้นเสีย

ค่าปัยการหรือค่าใช้จ่ายที่จ่ายตามวรรคสองให้ตกเป็นพับ

คำขอเลื่อนคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าไม่ได้เสนอต่อหน้าศาลด้วยวาจา ก็ให้ทำเป็นคำร้องและจะทำฝ่ายเดียวโดยได้รับอนุญาตจากศาลก็ได้”

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๓ ตรี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็น

“มาตรา ๘๓ ตรี การส่งคำคู่ความ คำร้อง คำแถลง หรือเอกสารอื่นใด นอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๓ ทวิ ถ้าผู้รับไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรแต่ประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเองหรือโดยตัวแทน หรือมีตัวแทนในการรับคำคู่ความและเอกสารหรือทนายความในการดำเนินคดีอยู่ในราชอาณาจักร ให้ส่งแก่ผู้รับหรือตัวแทนเช่นว่านั้นหรือทนายความ

ณ สถานที่ที่ผู้รับหรือตัวแทนใช้ประกอบกิจการ หรือสถานที่อื่นเป็นถิ่นที่อยู่ของตัวแทน หรือภูมิสำเนา หรือสำนักทำการงานของทนายความซึ่งตั้งอยู่ในราชอาณาจักร แล้วแต่กรณี แต่ถ้าผู้รับมิได้ประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเอง หรือไม่มีตัวแทนดังกล่าวหรือทนายความอยู่ในราชอาณาจักร ให้ส่งโดยวิธีปิดประกาศไว้ที่ศาล”

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกชื่อของส่วนที่ ๑ การกำหนด การชำระค่าฤชาธรรมเนียม และการดำเนินคดีอนาถา ในหมวด ๓ ค่าฤชาธรรมเนียม-ลักษณะ ๖ คำพิพากษาและคำสั่ง ภาค ๑ บททั่วไป และความในมาตรา ๑๔๙ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๕๑ มาตรา ๑๕๒ มาตรา ๑๕๓ มาตรา ๑๕๔ มาตรา ๑๕๕ มาตรา ๑๕๖ มาตรา ๑๕๗ มาตรา ๑๕๘ มาตรา ๑๕๙ และมาตรา ๑๖๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ส่วนที่ ๑

การกำหนดและการชำระค่าฤชาธรรมเนียม และการยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล

มาตรา ๑๔๙ ค่าฤชาธรรมเนียม ได้แก่ ค่าธรรมเนียมศาล ค่าสืบพยานหลักฐาน นอกศาล ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของพยาน ผู้เชี่ยวชาญ ล่าม และเจ้าพนักงานศาล ค่าทนายความ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี ตลอดจนค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายอื่นๆ บรรดาที่กฎหมายบังคับให้ชำระ

ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นว่าด้วยการยกเว้น ค่าธรรมเนียมศาล ค่าธรรมเนียมศาลที่เป็นค่าขึ้นศาล ให้คู่ความผู้ยื่นคำฟ้องเป็นผู้ชำระเมื่อยื่นคำฟ้อง ค่าธรรมเนียมศาลนั้น ให้ชำระหรือนำมาวางศาลเป็นเงินสดหรือเช็คซึ่งธนาคารรับรอง โดยเจ้าพนักงานศาลออกใบรับให้ หรือตามวิธีการที่กำหนดในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

คำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา คำร้องสอด คำให้การ หรือคำร้องคำขออื่นซึ่งได้ยื่นต่อศาลพร้อมคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลตามมาตรา ๑๕๖ ตลอดจนการดำเนินกระบวนการพิจารณาในชั้นใดส่วนคำร้องดังกล่าว ไม่ต้องนำเงินค่าธรรมเนียมศาลและเงินวางศาลมาชำระ เว้นแต่ศาลจะได้ยกคำร้องนั้นเสีย

มาตรา ๑๕๐ ในคดีที่คำขอให้ปลดปล่อยทุกชั้นนั้นอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นตามจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องหรือราคาทรัพย์สินที่พิพาท

ค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ถ้าจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้องหรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาเป็นอย่างเดียวกับในศาลชั้นต้น ให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเสียตามจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาเช่นเดียวกับในศาลชั้นต้น แต่ถ้าผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาได้รับความพอใจ แต่บางส่วนตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลล่างแล้ว และจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาต่ำกว่าในศาลชั้นต้น ให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเสียค่าขึ้นศาลตามจำนวนทุนทรัพย์หรือราคานั้น

LIRT

เมื่อได้ชำระค่าขึ้นศาลแล้ว ถ้าทุนทรัพย์แห่งคำฟ้องหรือคำฟ้องอุทธรณ์หรือคำฟ้องฎีกาเพิ่มขึ้นโดยการยื่นคำฟ้องเพิ่มเติมหรือโดยประการอื่น ให้เรียกค่าขึ้นศาลเพิ่มขึ้นตามที่บัญญัติไว้ในตารางท้ายประมวลกฎหมายนี้เมื่อยื่นคำฟ้องเพิ่มเติมหรือภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรแล้วแต่กรณี

ถ้าเนื่องจากศาลได้มีคำสั่งให้พิจารณาคดีรวมกันหรือให้แยกคดีกัน คำฟ้องใดหรือข้อหาอันมีอยู่ในคำฟ้องใดจะต้องโอนไปยังศาลอื่น หรือจะต้องกลับยื่นต่อศาลนั้นใหม่หรือต่อศาลอื่นเป็นคดีเรื่องหนึ่งต่างหาก ให้โจทก์ได้รับผ่อนผันไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาลในการยื่นหรือกลับยื่นคำฟ้องหรือข้อหาเช่นนั้น เว้นแต่จำนวนทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์แห่งคำฟ้องหรือข้อหาเหล่านั้นจะได้เพิ่มขึ้น ในกรณีเช่นนี้ ค่าขึ้นศาลเฉพาะที่เพิ่มขึ้นให้คำนวณและชำระตามที่บัญญัติไว้ในวรรคก่อน

ในกรณีที่บุคคลซึ่งเป็นคู่ความร่วมในคดีที่มูลความแห่งคดีเป็นการชำระหนี้อันไม่อาจแบ่งแยกได้ต่างยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแยกกัน โดยต่างได้เสียค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาตามความในวรรคสอง หากค่าขึ้นศาลดังกล่าวเมื่อรวมกันแล้วมีจำนวนสูงกว่าค่าขึ้นศาลที่คู่ความเหล่านั้นต้องชำระในกรณีที่ยื่นอุทธรณ์หรือฎีการ่วมกัน ให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณี มีคำสั่งคืนค่าขึ้นศาลส่วนที่เกินแก่คู่ความเหล่านั้นตามส่วนของค่าขึ้นศาลที่คู่ความแต่ละคนได้ชำระไปในเวลาที่ศาลนั้นมีคำพิพากษา

มาตรา ๑๕๑ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้องหรือในกรณีที่มีการอุทธรณ์หรือฎีกาหรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ ถ้าศาลไม่รับอุทธรณ์หรือฎีกาหรือคำขอให้พิจารณาใหม่ หรือศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์หรือฎีกาโดยยังมีได้วินิจฉัยประเด็นแห่งอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้คืนค่าขึ้นศาลทั้งหมด

เมื่อได้มีการถอนคำฟ้อง หรือเมื่อศาลได้ตัดสินให้ยกคำฟ้องโดยไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะฟ้องคดีใหม่ หรือเมื่อคดีนั้นได้เสร็จเด็ดขาดลงโดยสัญญาหรือการประนีประนอมยอมความหรือการพิพากษาตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งคืนค่าขึ้นศาลทั้งหมดหรือบางส่วนแก่คู่ความซึ่งได้เสียไปได้ตามที่เห็นสมควร

ในกรณีที่มีการทั้งฟ้องหรือศาลสั่งจำหน่ายคดีในกรณีอื่น ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งคืนค่าขึ้นศาลบางส่วนได้ตามที่เห็นสมควร

ถ้าศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งให้ส่งสำนวนความคืนไปยังศาลล่างเพื่อตัดสินใหม่หรือเพื่อพิจารณาใหม่ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๓ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีอำนาจที่จะยกเว้นมิให้คู่ความต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ หรือในการที่จะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้านคำพิพากษาใหม่ของศาลล่างได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๕๒ ค่าฤชาธรรมเนียมอื่นนอกจากค่าขึ้นศาล ให้คู่ความผู้ดำเนินกระบวนการพิจารณาเป็นผู้ชำระเมื่อมีการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นหรือภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดหรือที่ศาลมีคำสั่ง ถ้าศาลเป็นผู้สั่งให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ให้ศาลกำหนดผู้ซึ่งจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นรวมทั้งระยะเวลาที่ต้องชำระไว้ด้วย

LIRT

ถ้าผู้ซึ่งจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมตามวรรคหนึ่งไม่ชำระ ศาลจะสั่งให้คู่ความหรือผู้ดำเนินกระบวนการพิจารณาทุกฝ่ายหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชำระค่าฤชาธรรมเนียมนั้น หรือให้งดการดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นไว้หรือให้เพิกถอนกระบวนการพิจารณานั้นเสียก็ได้

มาตรา ๑๕๓ ค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี ได้แก่ ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี ค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของเจ้าพนักงานบังคับคดี ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการบังคับคดีบรรดาที่กฎหมายบังคับให้ชำระ

ค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี ให้เจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีนั้นเป็นผู้ชำระ

การชำระค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีออกใบรับให้

ในกรณีที่มีการเข้าดำเนินการบังคับคดีต่อไปตามมาตรา ๒๕๐ วรรคแปด หรือมาตรา ๒๕๑ (๒) ให้เจ้าหนี้ผู้เข้าดำเนินการบังคับคดีต่อไปเป็นผู้ชำระค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีเฉพาะทรัพย์สินในส่วนที่ดำเนินการบังคับคดีต่อไป

มาตรา ๑๕๓/๑ ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี ให้ชำระตามวิธีการและอัตราที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ หรือตามวิธีการและอัตราที่มีกฎหมายอื่นบังคับไว้

มาตรา ๑๕๔ เจ้าพนักงานบังคับคดีมีอำนาจที่จะสั่งให้เจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีวางเงินค่าใช้จ่ายเพื่อปฏิบัติตามวิธีการเพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความในระหว่างการศึกษา หรือเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ตามจำนวนที่เห็นจำเป็น ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่าจำนวนเงินที่วางไว้นั้นจะไม่พอ ก็ให้แจ้งให้เจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีวางเงินเพิ่มขึ้นอีกได้

ถ้าเจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีเห็นว่าการวางเงินตามวรรคหนึ่งไม่จำเป็นหรือมากเกินไป ก็อาจยื่นคำร้องต่อศาลภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งได้ คำสั่งดังกล่าวให้เป็นที่สุด

ถ้าเจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีไม่ปฏิบัติตามวรรคหนึ่งหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาลตามวรรคสอง ให้เจ้าพนักงานบังคับคดีงดการบังคับคดีไว้จนกว่าเจ้าหนี้ผู้ขอบังคับคดีนั้นจะได้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดีหรือศาล แล้วแต่กรณี

บทบัญญัติมาตรานี้ให้ใช้บังคับแก่เจ้าหนี้ผู้เข้าดำเนินการบังคับคดีต่อไปตามมาตรา ๒๕๐ วรรคแปด และมาตรา ๒๕๑ (๒) โดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๕ คู่ความซึ่งไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลอาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในการฟ้องหรือต่อสู้คดีในศาลชั้นต้นหรือชั้นอุทธรณ์หรือชั้นฎีกาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๕๖ และมาตรา ๑๕๖/๑

มาตรา ๑๕๖ ผู้ใดมีความจำนงจะขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในการฟ้องหรือต่อสู้คดี ให้ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่จะฟ้องหรือได้ฟ้องคดีไว้นั้นพร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา คำร้องสอด หรือคำให้การ แล้วแต่กรณี แต่ถ้าบุคคลนั้นตกเป็นผู้ไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลในภายหลัง จะยื่นคำร้องในเวลาใด ๆ ก็ได้

LIRT

เมื่อได้รับคำร้องแล้ว ให้ศาลมีคำสั่งแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลไต่สวนพยานหลักฐาน และเสนอความเห็นต่อศาลโดยเร็ว โดยศาลจะมีคำสั่งให้งดการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีนั้นไว้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนเป็นการชั่วคราวจนกว่าการพิจารณาสั่งคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะถึงที่สุดก็ได้

หลักเกณฑ์การยื่นคำร้อง การให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมีโอกาสคัดค้าน และวิธีการในการไต่สวนพยานหลักฐาน การเสนอความเห็น การแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาล รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานศาลตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา

ข้อกำหนดนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๑๕๖/๑ เมื่อเจ้าพนักงานศาลไต่สวนพยานหลักฐานเสร็จแล้ว ให้รับทราบความเห็นเสนอต่อศาล ถ้าศาลเห็นว่าพยานหลักฐานหรือความเห็นที่เสนอมานั้นยังไม่พอแก่การวินิจฉัยศาลอาจมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานศาลไต่สวนพยานหลักฐานหรือทำความเข้าใจเพิ่มเติมก็ได้ หากไม่มีคำสั่งเช่นนั้นหรือเมื่อได้รับพยานหลักฐานหรือความเห็นเพิ่มเติมแล้ว ให้ศาลรับสั่งคำร้องขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลโดยเร็ว โดยศาลจะมีคำสั่งอนุญาตหรืออนุญาตแต่เฉพาะบางส่วนหรือยกคำร้องนั้นเสียก็ได้

ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำร้องเช่นนั้นเว้นแต่จะเป็นที่เชื่อได้ว่าผู้ร้องไม่มีทรัพย์สินพอที่จะเสียค่าธรรมเนียมศาลหรือหากผู้ร้องไม่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะได้รับความเดือดร้อนเกินสมควรเมื่อพิจารณาถึงสถานะของผู้ร้อง และในกรณีผู้ร้องเป็นโจทก์หรือผู้อุทธรณ์หรือฎีกา การฟ้องร้องหรืออุทธรณ์หรือฎีกานั้นมีเหตุผลอันสมควรด้วย

เมื่อคู่ความคนใดได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในการฟ้องหรือต่อสู้คดีในศาลชั้นต้น แล้วยื่นคำร้องเช่นนั้นในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วแต่กรณี อีก ให้ถือว่าคู่ความนั้นยังคงไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียมศาลหรือหากไม่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลแล้วจะได้รับความเดือดร้อนเกินสมควรอยู่ เว้นแต่จะปรากฏต่อศาลเป็นอย่างอื่น

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๑๕๗ เมื่อศาลอนุญาตให้บุคคลใดได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลในศาลใด บุคคลนั้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้น ค่าธรรมเนียมเช่นนั้นให้รวมถึงเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา ถ้าเป็นกรณีที่ศาลอนุญาตในระหว่างการพิจารณา การยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลนั้น ให้ใช้บังคับแต่เฉพาะค่าธรรมเนียมศาลและเงินวางศาลที่จะต้องเสียหรือวางภายหลังคำสั่งอนุญาตเท่านั้น ส่วนค่าธรรมเนียมศาลหรือเงินวางศาลที่เสียหรือวางไว้ก่อนคำสั่งเช่นนั้นเป็นอันไม่ต้องคืน

มาตรา ๑๕๘ ถ้าศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของคู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลพิพากษาในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม โดยสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระต่อศาลในนามของผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลซึ่งค่าธรรมเนียมศาลที่ผู้นั้นได้รับยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่ศาลเห็นสมควร

LIRT

มาตรา ๑๕๔ ถ้าปรากฏต่อศาลว่าผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลนั้นสามารถเสียค่าธรรมเนียมศาลได้ตั้งแต่เวลาที่ยื่นคำร้องตามมาตรา ๑๕๖ หรือในภายหลังก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี ให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลนั้นชำระค่าธรรมเนียมศาลที่ได้รับยกเว้นต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้ หากไม่ปฏิบัติตาม ให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลนั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนไว้รอคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม

ในกรณีตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลเห็นว่า

(๑) ค่าฤชาธรรมเนียมจะเป็นพัวพันคู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลมีคำสั่งให้เอาชำระค่าธรรมเนียมศาลที่ผู้นั้นได้รับยกเว้น จากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดดั่งที่กล่าวไว้ในวรรคหนึ่งตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

(๒) คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแทนผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล ให้ศาลมีคำสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระค่าธรรมเนียมศาลต่อศาลในนามของผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาล แต่ถ้าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่งให้ศาลเอาชำระค่าธรรมเนียมศาลนั้นจากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดดั่งที่กล่าวไว้ในวรรคหนึ่งตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร หรือ

(๓) ผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแทนคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ให้ศาลมีคำสั่งให้เอาชำระค่าธรรมเนียมศาลนั้นจากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดดั่งที่กล่าวไว้ในวรรคหนึ่ง ส่วนค่าธรรมเนียมศาลที่ผู้นั้นได้รับยกเว้น ให้เอาชำระจากทรัพย์สินที่เหลือ ถ้าหากมี ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

มาตรา ๑๖๐ ถ้าผู้ที่ได้รับยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลประพฤติตนไม่เรียบร้อย เช่น ดำเนินกระบวนพิจารณาในทางก่อความรำคาญถึงขนาด หรือกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หรือจงใจประวิงความเรื่องนั้น ศาลจะถอนการอนุญาตเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ และบุคคลเช่นว่านั้น จำต้องรับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมสำหรับกระบวนพิจารณาภายหลังที่ศาลได้ถอนการอนุญาตนั้นแล้ว”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกชื่อของส่วนที่ ๒ ความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียม ในหมวด ๓ ค่าฤชาธรรมเนียม ลักษณะ ๖ คำพิพากษาและคำสั่ง ภาค ๑ บททั่วไป และความในมาตรา ๑๖๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ส่วนที่ ๒

ความรับผิดชอบที่สุดในค่าฤชาธรรมเนียม

มาตรา ๑๖๑ ภายใต้บังคับบทบัญญัติห้ามมาตราต่อไปนี้ ให้คู่ความฝ่ายที่แพ้คดีเป็นผู้รับผิดชอบในชั้นที่สุดสำหรับค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง แต่ไม่ว่าคู่ความฝ่ายใดจะชนะคดีเต็มตามข้อหาหรือแต่บางส่วน ศาลมีอำนาจที่จะพิพากษาให้คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีนั้นรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง หรือให้คู่ความแต่ละฝ่ายรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมส่วนของตน หรือตามส่วนแห่งค่าฤชาธรรมเนียม

LIRT

ซึ่งคู่ความทุกฝ่ายได้เสียไปก่อนได้ตามที่ศาลจะใช้ดุลพินิจ โดยคำนึงถึงเหตุสมควรและความสุจริตในการดำเนินคดี

คดีที่ไม่มีข้อพิพาทให้ฝ่ายเริ่มคดีเป็นผู้เสียค่าฤชาธรรมเนียม”

มาตรา ๑๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖๖ คู่ความฝ่ายใดทำให้ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมในกระบวนการพิจารณาใดๆ ที่ได้ดำเนินไปโดยไม่จำเป็น หรือมีลักษณะประวิงคดี หรือที่ต้องดำเนินไปเพราะความผิดหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง คู่ความฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมนั้น โดยมีพิกัดดังนี้ว่า คู่ความฝ่ายนั้นจักได้ชนะคดีหรือไม่”

มาตรา ๑๑ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๖๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๖๙ เมื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมแล้ว ให้หัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมชั้นต้นทำบัญชีแสดงค่าฤชาธรรมเนียมที่คู่ความทุกฝ่ายได้เสียไปโดยลำดับ และจำนวนที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายจะต้องรับผิดชอบตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาล คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจขอสำเนาบัญชีเช่นนั้นได้”

มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๖๙/๑ มาตรา ๑๖๙/๒ และมาตรา ๑๖๙/๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๖๙/๑ ถ้าบุคคลซึ่งต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมค้างชำระค่าฤชาธรรมเนียมต่อศาลก็ดี หรือต่อเจ้าพนักงานบังคับคดีก็ดี หรือต่อบุคคลอื่นที่มีไต่เจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษาที่ดี ศาลเจ้าพนักงานบังคับคดี หรือบุคคลเช่นว่านั้นอาจบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของบุคคลนั้นเสมือนหนึ่งเป็นลูกหนี้ตามคำพิพากษาเพื่อชำระค่าฤชาธรรมเนียมดังกล่าวได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าหัวหน้าสำนักงานประจำศาลยุติธรรมชั้นต้น เจ้าพนักงานบังคับคดี หรือบุคคลที่มีสิทธิได้รับค่าฤชาธรรมเนียมนั้นแล้วแต่กรณี เป็นเจ้าหน้าที่ตามคำพิพากษา

การบังคับคดีตามวรรคหนึ่ง ให้ได้รับยกเว้นค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีทั้งปวง แต่หากยังมีเงินที่ได้จากการบังคับคดีคงเหลือภายหลังชำระให้แก่ผู้มีสิทธิได้รับ ให้หักค่าฤชาธรรมเนียมที่ได้รับยกเว้นดังกล่าวไว้จากเงินนั้น

มาตรา ๑๖๙/๒ ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรา ๑๖๙/๓ ให้ลูกหนี้ตามคำพิพากษาเป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี โดยให้หักออกจากเงินที่ได้จากการยึดอายัด ขาย หรือจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษาหรือจากเงินที่ลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้วางไว้

ในกรณีที่มีการบังคับคดีแก่ผู้ค้ำประกันในศาล ค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีในส่วนนั้น ให้หักออกจากเงินที่ได้จากการบังคับคดีตามสัญญาประกัน

ในกรณีที่มีการบังคับคดีตามคำพิพากษาให้แบ่งกรรมสิทธิ์รวมหรือมรดก ให้เจ้าของรวมหรือทายาทผู้ได้รับส่วนแบ่งทุกคนเป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี โดยให้หักออกจากเงินที่ได้จากการขายหรือจำหน่ายทรัพย์สินอันเป็นกรรมสิทธิ์รวมหรือทรัพย์สินมรดกนั้น

ในกรณีที่มีการถอนการบังคับคดีออกจากกรณีตามมาตรา ๒๕๕ (๑) ให้เจ้าหน้าที่ตาม คำพิพากษาผู้ขอยึดหรืออายัดทรัพย์สินเป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดี

มาตรา ๑๖๔/๓ บุคคลใดทำให้ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับคดีส่วนใด โดยไม่จำเป็น หรือมีลักษณะประวิงการบังคับคดี หรือที่ต้องดำเนินไปเพราะความผิดหรือความประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือเพราะบังคับคดีไปโดยไม่สุจริตก่อนการบังคับคดีได้เสร็จลง ผู้ที่ได้รับ ความเสียหายหรือลูกหนี้ตามพิพากษา แล้วแต่กรณี อาจยื่นคำร้องต่อศาลภายในเจ็ดวันนับแต่วันทราบ พฤติการณ์อันเป็นมูลแห่งข้ออ้างนั้นเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้บุคคลเช่นนั้นรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียม ดังกล่าว

คำสั่งของศาลตามมาตรานี้ให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ได้ และคำพิพากษาหรือคำสั่ง ของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๑๕๐ จัตวา แห่งประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๐ จัตวา ในคดีมโนสำเนา ให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาลตามตาราง ๑ ท้ายประมวลกฎหมายนี้ แต่ค่าขึ้นศาลรวมกันแล้วไม่เกินหนึ่งพันบาท”

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในวรรคสี่ของมาตรา ๑๕๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ถ้าจำเลยไม่ให้การตามวรรคสาม ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจมีคำสั่งไม่ยอมเลื่อนเวลา ให้จำเลยยื่นคำให้การ โดยให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ และให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ชี้ขาดโดยนำมาตรา ๑๕๔ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบพยาน ก็ให้ศาล ดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๓ ตริ มาตรา ๑๕๓ จัตวา และมาตรา ๑๕๓ เบญจ”

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๓ ทวิ และมาตรา ๑๕๓ ตริ แห่งประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๓ ทวิ ในคดีมโนสำเนา เมื่อโจทก์ได้ทราบคำสั่งให้มาศาลตามมาตรา ๑๕๓ แล้ว ไม่มาในวันนัดพิจารณาโดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ให้ถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์จะ ดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ

LIRT

เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกให้มาศาลตามมาตรา ๑๕๓ แล้วไม่มาในวันนัดพิจารณา โดยไม่ได้รับอนุญาตจากศาลให้เลื่อนคดี ถ้าจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การไว้ ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดยื่น คำให้การ และให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งโดยนำมาตรา ๑๕๔ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าจำเลยได้ยื่นคำให้การไว้ก่อนหรือในวันนัดดังกล่าว ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา และให้ บังคับตามมาตรา ๒๐๕ มาตรา ๒๐๕ มาตรา ๒๐๖ และมาตรา ๒๐๗ และไม่ว่าจะเป็นกรณีใด ถ้าศาลมีคำสั่งให้สืบพยานก็ให้ศาลดำเนินการต่อไปตามมาตรา ๑๕๓ ตริ มาตรา ๑๕๓ จัตวา และมาตรา ๑๕๓ เบญจ

มาตรา ๑๕๓ ตริ เมื่อศาลได้รับคำให้การของจำเลยตามมาตรา ๑๕๓ วรคสาม หรือศาลมีคำสั่งให้สืบพยานตามมาตรา ๑๕๓ วรคสี่ หรือมาตรา ๑๕๓ ทวิ วรคสอง ให้ศาล ดำเนินการพิจารณาคดีต่อไปโดยเร็ว และให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่า ประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้ หรือสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาล ภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควร โดยในกรณีที่มิใช่การพิจารณาคดีฝ่ายเดียว ศาลจะกำหนดให้ คู่ความฝ่ายใดนำพยานสืบก่อนหรือหลังก็ได้”

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๕ นอกจากที่บัญญัติมาแล้ว ให้นำบทบัญญัติอื่นในประมวล กฎหมายนี้มาใช้บังคับแก่การพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีในสำเนาด้วยโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๕๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๑๕๖ ในคดีสามัญซึ่งโจทก์ฟ้องเพียงขอให้ชำระเงินจำนวนแน่นอนตาม ตัวเงิน ซึ่งการรับรองหรือการชำระเงินตามตัวเงินนั้นได้ถูกปฏิเสธ หรือตามสัญญาเป็นหนังสือซึ่งปรากฏ ในเบื้องต้นว่าเป็นสัญญาอันแท้จริงมีความสมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมาย โจทก์จะยื่นคำขอโดยทำ เป็นคำร้องต่อศาลพร้อมกับคำฟ้องขอให้ศาลพิจารณาคดีนั้นโดยรวบรัดก็ได้

ถ้าศาลเห็นว่าคดีนั้นปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ไม่ว่าโจทก์จะได้อื่น คำขอตามวรรคหนึ่งหรือไม่ ให้ศาลมีคำสั่งให้นำบทบัญญัติในหมวดนี้ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีในสำเนา เว้นแต่มาตรา ๑๕๐ จัตวา มาใช้บังคับแก่คดีเช่นนั้นได้

ถ้าในระหว่างการพิจารณาปรากฏว่าคดีไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งมาตรานี้ ศาลอาจมี คำสั่งเพิกถอนคำสั่งเดิมแล้วดำเนินการพิจารณาต่อไปตามข้อบังคับแห่งคดีสามัญได้”

LIRT

มาตรา ๑๘ ให้ยกเลิกความในตาราง ๑ ตาราง ๒ ตาราง ๓ และตาราง ๔
ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ตาราง ๑

ค่าธรรมเนียมศาล (ค่าขึ้นศาล)

ลักษณะของคดี	ทุนทรัพย์	อัตรา	หมายเหตุ
(๑) คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยลูกหนี้ คำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้คิดค่าขึ้นศาล ตามทุนทรัพย์ดังต่อไปนี้			ค่าธรรมเนียม ตาม (ก) (ข) และ (ค) ถ้า รวมแล้วมีเศษ ไม่ถึงหนึ่งบาท ให้ปัดทิ้ง
(ก) ค่าฟ้องนอกจากที่ระบุไว้ใน (ข) และ (ค)	ไม่เกินสิบล้านบาท	ร้อยละ ๒	
	ส่วนที่เกินสิบล้านบาทขึ้นไป	ร้อยละ ๐.๑	
(ข) คำร้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาด ของอนุญาโตตุลาการในประเทศ หรือคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาด ของอนุญาโตตุลาการในประเทศ	ไม่เกินห้าล้านบาท	ร้อยละ ๐.๕ ของจำนวนที่ ร้องขอให้ศาล บังคับ	
	ส่วนที่เกินห้าล้านบาทขึ้นไป	ร้อยละ ๐.๑	
คำร้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาด ของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ หรือคำร้องขอเพิกถอนคำชี้ขาด ของอนุญาโตตุลาการต่างประเทศ	ไม่เกินสิบล้านบาท	ร้อยละ ๑ ของจำนวนที่ ร้องขอให้ศาล บังคับ	
	ส่วนที่เกินสิบล้านบาทขึ้นไป	ร้อยละ ๐.๑	
(ค) ค่าฟ้องขอให้บังคับจำนองหรือบังคับ เอาทรัพย์สินจำนองหลุด	ไม่เกินสิบล้านบาท	ร้อยละ ๑ ของจำนวน หนี้ที่เรียกร้อง	
	ส่วนที่เกินสิบล้านบาทขึ้นไป	ร้อยละ ๐.๑	

ลักษณะของคดี	ทุนทรัพย์	อัตรา	หมายเหตุ
(๒) คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ (ก) คดีทั่วไปรวมทั้งคดีไม่มีข้อพิพาท (ข) อุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งตาม มาตรา ๒๒๗ หรือมาตรา ๒๒๘ (๒) และ (๓)		เรื่องละ ๒๐๐ บาท เรื่องละ ๒๐๐ บาท	การอุทธรณ์หรือฎีกาคำสั่งตาม มาตรา ๒๒๘ (๑) ไม่เรียกเก็บค่าชั้นศาล
(๓) คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้และไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้รวมอยู่ด้วย		ให้คิดค่าชั้นศาลตามอัตราใน (๑) แต่ไม่ให้น้อยกว่าอัตราใน (๒) (ก) หรือ (ข) แล้วแต่กรณี	
(๔) คดีที่ขอให้ชำระค่าเสียหาย ค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือค่าเลี้ยงชีพก็ดี เงินปี เงินเดือน เงินเบี้ยบำนาญ ค่าบำรุงรักษา หรือเงินอื่นๆ ก็ดี บรรดาที่ให้จำยอมกำหนดเป็นระยะเวลาในอนาคต นอกจากดอกเบี้ย ค่าเช่า หรือค่าเสียหายที่ศาลมีอำนาจพิพากษาหรือสั่งตามมาตรา ๑๔๒ อยู่แล้ว ถ้าคดีนั้นมีคำขอให้ชำระหนี้ในเวลาปัจจุบัน หรือมีคำขอในข้อก่อนๆ รวมอยู่ด้วย ให้คิดค่าชั้นศาลสำหรับคำขอในข้อนี้เป็นอีกส่วนหนึ่ง		๑๐๐ บาท	

LIRT

ตาราง ๒
ค่าธรรมเนียมศาล (ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ)

ลักษณะแห่งกระบวนการพิจารณา	ศาลฎีกาและศาลอุทธรณ์	ศาลชั้นต้น	ชำระเมื่อใด
(๑) ค่าคำร้องขอตามมาตรา ๑๐๑ ในกรณีที่ยังไม่มีคดีอยู่ในศาล	-	๑๐๐ บาท	เมื่อยื่นคำร้องขอ
(๒) ค่ารับรองสำเนาเอกสารต่าง ๆ โดยหัวหน้าสำนักงานประจำศาล ยุติธรรมหรือเจ้าพนักงานบังคับคดี เป็นผู้รับรอง ฉบับละ	๕๐ บาท	๕๐ บาท	เมื่อยื่นคำร้อง
(๓) ใบสำคัญเพื่อแสดงว่าคำพิพากษา หรือคำสั่งได้ถึงที่สุดแล้ว ฉบับละ	๕๐ บาท	๕๐ บาท	เมื่อยื่นคำร้อง

ตาราง ๓
ค่าสืบพยานหลักฐานนอกศาล

ในกรณีที่มีการสืบพยานหลักฐานนอกศาล ให้คิดค่าป่วยการให้ผู้พิพากษาในอัตราต่อคนวันละสามร้อยบาท และให้คิดค่าป่วยการให้เจ้าพนักงานศาลในอัตราต่อคนวันละหนึ่งร้อยห้าสิบบาท โดยให้ชำระเมื่อศาลมีคำสั่งอนุญาต

ในคดีที่มีการรวมการพิจารณา ให้คิดค่าป่วยการโดยถือว่าเป็นคดีเดียว

ในกรณีที่มีคู่ความหลายฝ่ายหรือหลายคนเป็นผู้ขอ ให้เฉลี่ยกันชำระค่าป่วยการในอัตราตามวรรคหนึ่งคนละส่วนเท่า ๆ กัน

ให้ผู้ขอเป็นผู้จัดหาหนี้ ในกรณีที่มีคู่ความหลายฝ่ายหรือหลายคนเป็นผู้ขอ ให้ศาลกำหนดให้ผู้ขอคนใดคนหนึ่งเป็นผู้จัดการหาพาหนะ โดยให้ผู้ขอทุกคนเฉลี่ยกันชดใช้ค่าพาหนะที่ผู้จัดเสียไป

ถ้าไม่จัดหาพาหนะมาให้ จะต้องชดใช้ค่าพาหนะที่เสียไปตามสมควร

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ตาราง ๔

ค่าป่วยการ ค่าพาหนะ และค่าเช่าที่พักของพยาน กับค่ารั้งวัดทำแผนที่

(๑) ให้ศาลกำหนดค่าป่วยการพยานตามรายได้และฐานะของพยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียก แต่ไม่ให้เกินวันละสี่ร้อยบาท กับค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของพยานที่เสียไปด้วยตามสมควร

(๒) ในกรณีที่ศาลสั่งให้รั้งวัดทำแผนที่

(ก) โดยเจ้าพนักงานศาล ให้ศาลกำหนดค่าป่วยการให้แก่เจ้าพนักงานศาลในอัตราต่อคนวันละหนึ่งร้อยห้าสิบบาท กับค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของเจ้าพนักงานศาลที่เสียไปตามสมควร

(ข) โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่น ให้ศาลกำหนดค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามระเบียบของส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้น ถ้าส่วนราชการหรือหน่วยงานนั้นไม่มีระเบียบดังกล่าว ให้คิดตามอัตรา (ก)

มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในตาราง ๖ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ตาราง ๖

ค่าทนายความ

(๑) ให้ศาลกำหนดค่าทนายความตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรไม่เกินอัตราชั้นสูงดังที่ระบุไว้ในตารางนี้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าคดีละสามพันบาท

(๒) การกำหนดค่าทนายความที่คู่ความจะต้องรับผิดชอบ ให้ศาลพิจารณาตามความยากง่ายแห่งคดีเทียบดูเวลาและงานที่ทนายความต้องปฏิบัติในการว่าคดีเรื่องนั้น

อัตรา	คดีมีทุนทรัพย์	คดีไม่มีทุนทรัพย์
อัตราชั้นสูงในศาลชั้นต้น	ร้อยละ ๕	๓๐,๐๐๐ บาท
อัตราชั้นสูงในศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา	ร้อยละ ๓	๒๐,๐๐๐ บาท”

LIRT

มาตรา ๒๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นตาราง ๗ ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“ตาราง ๗
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

ให้ศาลกำหนดให้คู่ความซึ่งต้องรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมตามมาตรา ๑๖๑ ชดใช้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีแก่คู่ความอีกฝ่ายตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร โดยในคดีมีทุนทรัพย์ต้องไม่เกินร้อยละ ๑ ของจำนวนทุนทรัพย์ หรือในคดีไม่มีทุนทรัพย์ต้องไม่เกินห้าพันบาท

การกำหนดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่คู่ความได้เสียไป รวมทั้งลักษณะและวิธีการดำเนินคดีของคู่ความ”

มาตรา ๒๑ บทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่มาตรา ๖ ไม่ใช่บังคับแก่บรรดาคดีที่ได้ยื่นฟ้องไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และให้ใช้กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่มีการฟ้องคดีบังคับแก่คดีดังกล่าวจนกว่าคดีจะถึงที่สุด สำหรับค่าฤชาธรรมเนียมใดซึ่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนกำหนดให้เรียกเก็บ แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้กำหนดไว้ ห้ามมิให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมนั้นจากคู่ความสำหรับการดำเนินกระบวนการพิจารณาดังแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับเป็นต้นไป

มาตรา ๒๒ ให้ประธานศาลฎีกาและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

ภาค ๑

บททั่วไป

ลักษณะ ๑

บทวิเคราะห์ศัพท์

มาตรา ๑ ในประมวลกฎหมายนี้ ถ้าข้อความมิได้แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

(๑) “ศาล” หมายความว่า ศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษาที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่ง

(๒) “คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่เสนอคำฟ้องต่อศาลเพื่อขอให้รับรอง คู่ครองบังคับตามหรือเพื่อการใช้ซึ่งสิทธิหรือหน้าที่

(๓) “คำฟ้อง” หมายความว่า กระบวนพิจารณาใด ๆ ที่โจทก์ได้เสนอข้อหาต่อศาลไม่ว่าจะได้เสนอด้วยวาจาหรือทำเป็นหนังสือ ไม่ว่าจะได้เสนอต่อศาลชั้นต้น หรือชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ไม่ว่าจะได้เสนอในขณะที่เริ่มคดีโดยคำฟ้องหรือคำร้องขอหรือเสนอในภายหลังโดยคำฟ้องเพิ่มเติมหรือแก้ไข หรือฟ้องแย้งหรือโดยสอดเข้ามาในคดีไม่ว่าด้วยสมัครใจ หรือถูกบังคับหรือโดยมีคำขอให้พิจารณาใหม่

(๔) “คำให้การ” หมายความว่า กระบวนพิจารณาใด ๆ ซึ่งคู่ความฝ่ายหนึ่งยกข้อต่อสู้เป็นข้อแก้คำฟ้องตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ นอกจากคำแถลงการณ์

(๕) “คำคู่ความ” หมายความว่า บรรดาคำฟ้อง คำให้การหรือคำร้องทั้งหลายที่ยื่นต่อศาลเพื่อตั้งประเด็นระหว่างคู่ความ

(๖) “คำแถลงการณ์” หมายความว่า คำแถลงด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือ ซึ่งคู่ความฝ่ายหนึ่งกระทำหรือยื่นต่อศาล ด้วยมุ่งหมายที่จะเสนอความเห็นต่อศาลในข้อความในประเด็นที่ได้ยกขึ้นอ้างในคำคู่ความหรือในปัญหาข้อใดที่ศาลจะพึงมีคำสั่งหรือคำพิพากษา ซึ่งในข้อเหล่านี้คู่ความฝ่ายนั้นเพียงแต่แสดง หรือกล่าวทบทวนหรือยืนยันหรืออธิบายข้อความแห่งคำพยานหลักฐาน และปัญหาข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงทั้งปวง คำแถลงการณ์อาจรวมอยู่ในคำคู่ความ

(๗) “กระบวนพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้อันเกี่ยวกับคดีซึ่งได้กระทำไปโดยคู่ความในคดีนั้นหรือโดยศาล หรือตามคำสั่งของศาลไม่ว่าการนั้นจะเป็นโดยคู่ความฝ่ายใดทำต่อศาลหรือต่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หรือศาลทำต่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย และรวมถึงการส่งคำคู่ความและเอกสารอื่น ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้

(๘) “การพิจารณา” หมายความว่า กระบวนพิจารณาทั้งหมดในศาลใดศาลหนึ่ง

มาตรา ๑๘ ให้ศาลมีอำนาจที่จะตรวจคำคู่ความที่พนักงานเจ้าหน้าที่ของศาลได้รับไว้เพื่อยื่นต่อศาล หรือส่งให้แก่คู่ความ หรือบุคคลใด ๆ

ถ้าศาลเห็นว่าคำคู่ความที่ได้ยื่นไว้ดังกล่าวแล้วนั้น อ่านไม่ออกหรืออ่านไม่เข้าใจ หรือเขียนฟุ่มเฟือยเกินไป หรือไม่มีรายการ ไม่มีลายมือชื่อ ไม่แนบเอกสารต่าง ๆ ตามที่กฎหมายต้องการ หรือมิได้ชำระหรือวางค่าธรรมเนียมศาลโดยถูกต้องครบถ้วน ศาลจะมีคำสั่งให้คืนคำคู่ความนั้นไปให้ทำมาใหม่ หรือแก้ไขเพิ่มเติม หรือชำระหรือวางค่าธรรมเนียมศาลให้ถูกต้องครบถ้วน ภายในระยะเวลาและกำหนดเงื่อนไขใด ๆ ตลอดจนเรื่องค่าธรรมเนียมตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ถ้ามิได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลในระยะเวลาหรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ก็ให้คำสั่งไม่รับคำคู่ความนั้น^{๑๘}

ถ้าศาลเห็นว่าคำคู่ความที่ได้นำมายื่นดังกล่าวข้างต้น มิได้เป็นไปตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายที่บังคับไว้ นอกจากที่กล่าวมาในวรรคก่อน และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเห็นว่าสิทธิของคู่ความหรือบุคคลซึ่งยื่นคำคู่ความนั้นได้ถูกจำกัดห้ามโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมายเรื่องเขตอำนาจศาล ก็ให้ศาลมีคำสั่งไม่รับหรือคืนคำคู่ความนั้นไปเพื่อยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจ

ถ้าไม่มีข้อขัดข้องดังกล่าวแล้ว ก็ให้ศาลจัดแจ้งแสดงการรับคำคู่ความนั้นไว้บนคำคู่ความนั้นเองหรือในที่อื่น

คำสั่งของศาลที่ไม่รับหรือให้คืนคำคู่ความตามมาตรา นี้ ให้ผู้ทอรรถและฎีกาได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๒๗, ๒๒๘ และ ๒๔๗

มาตรา ๑๙ ศาลมีอำนาจสั่งได้ตามที่เห็นสมควรให้คู่ความทุกฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมาศาลด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าคู่ความนั้น ๆ จะได้มีทนายความว่าต่างแยกต่างอยู่แล้วก็ดี อนึ่ง ถ้าศาลเห็นว่ากรณีที่คู่ความมาศาลด้วยตนเองอาจยังให้เกิดความตกลงหรือการประนีประนอมยอมความดังที่บัญญัติไว้ในมาตราต่อไป นี้ ก็ให้ศาลสั่งให้คู่ความมาศาลด้วยตนเอง

มาตรา ๒๐^{๑๙} ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลมีอำนาจที่จะไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกัน หรือประนีประนอมยอมความกันในข้อที่พิพาทนั้น

มาตรา ๒๐ ทวิ^{๒๐} เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ย เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลจะสั่งให้ดำเนินการเป็นการลับเฉพาะต่อหน้าตัวความทุกฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยจะให้ทนายความอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้

^{๑๘} มาตรา ๑๘ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๒๗

^{๑๙} มาตรา ๒๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๒๐} มาตรา ๒๐ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒

เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจแต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเป็นผู้ประนีประนอม เพื่อช่วยเหลือศาลในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ประนีประนอมกัน

หลักเกณฑ์และวิธีการในการไกล่เกลี่ยของศาล การแต่งตั้งผู้ประนีประนอม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ของผู้ประนีประนอม ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๒๑ เมื่อคู่ความฝ่ายใดเสนอคำขอหรือคำแถลงต่อศาล

(๑) ถ้าประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติว่า คำขอหรือคำแถลงจะต้องทำเป็นคำร้องหรือเป็นหนังสือ ก็ให้ศาลมีอำนาจที่จะยอมรับคำขอหรือคำแถลงที่คู่ความได้ทำในศาลด้วยวาจาได้แต่ศาลต้องจดข้อความนั้นลงไว้ในรายงาน หรือจะกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้อง หรือยื่นคำแถลงเป็นหนังสือก็ได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร

(๒) ถ้าประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้ว่า คำขออันใดจะทำได้แต่ฝ่ายเดียว ห้ามมิให้ศาลทำคำสั่งในเรื่องนั้น ๆ โดยมีให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือคู่ความอื่น ๆ มีโอกาสคัดค้านก่อนแต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติของประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการขาดนัด

(๓) ถ้าประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้ว่า คำขออันใดอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียวแล้วให้ศาลมีอำนาจที่จะฟังคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งหรือคู่ความอื่น ๆ ก่อนออกคำสั่งในเรื่องนั้น ๆ ได้เว้นแต่ในกรณีที่คำขอนั้นเป็นเรื่องขอหมายเรียกให้ให้การ หรือเพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินก่อนคำพิพากษา หรือเพื่อให้ออกหมายบังคับ หรือเพื่อบังคับหรือกักขังจำเลยหรือลูกหนี้ตามคำพิพากษา

(๔) ถ้าประมวลกฎหมายนี้มีได้บัญญัติไว้ว่าศาลต้องออกคำสั่งอนุญาตตามคำขอที่ได้เสนอต่อศาลนั้นโดยไม่ต้องทำการไต่สวนแล้ว ก็ให้ศาลมีอำนาจทำการไต่สวนได้ตามที่เห็นสมควรก่อนมีคำสั่งตามคำขอนั้น

ในกรณีเรื่องใดที่ศาลอาจออกคำสั่งได้เองหรือต่อเมื่อคู่ความมีคำขอ ให้ใช้บทบัญญัติอนุมาตรา (๒), (๓) และ (๔) แห่งมาตรานี้บังคับ

ในกรณีเรื่องใดที่คู่ความไม่มีอำนาจขอให้ศาลมีคำสั่ง แต่หากศาลอาจมีคำสั่งในกรณีเรื่องนั้นได้เอง ให้ศาลมีอำนาจภายในบังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๐๓ และ ๑๔๑ (๒) ที่จะดฟังคู่ความหรือดทำการไต่สวนก่อนออกคำสั่งได้

มาตรา ๒๒ กำหนดระยะเวลาทั้งปวงไม่ว่าที่กฎหมายกำหนดไว้หรือที่ศาลเป็นผู้กำหนดก็ดี เพื่อให้ดำเนินหรือมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ก่อนสิ้นระยะเวลานั้น ให้ศาลคำนวณตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยระยะเวลา

มาตรา ๒๓ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือมีคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้อง ให้ศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายนี้หรือตามที่ศาลได้กำหนดไว้ หรือระยะเวลาที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีพิจารณาความแพ่งอันกำหนดไว้ในกฎหมายอื่น เพื่อให้ดำเนินหรือมิให้ดำเนินกระบวนการวิธีพิจารณาใด ๆ ก่อนสิ้นระยะเวลานั้นแต่การขยายหรือย่นเวลาเช่นว่านี้ให้ฟังทำได้ต่อเมื่อมีพฤติการณ์พิเศษ และศาลได้มีคำสั่งหรือคู่ความ

มาตรา ๓๑^{๒๐} ผู้ใดกระทำการอย่างใด ๆ ดังกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

- (๑) ขัดขืนไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลตามมาตรา ๓๐ อันว่าด้วยการรักษาความเรียบร้อย หรือประพฤตินอกรีตในบริเวณศาล
- (๒) เมื่อได้มีคำขอและได้รับอนุญาตจากศาลให้ฟ้องหรือสืบคดีอย่างคนอนาถแล้ว ปรากฏว่าได้นำคดีนั้นขึ้นสู่ศาลโดยตนรู้อยู่แล้วว่าไม่มีมูล หรือได้สาบานตัวให้อยู่คำตามมาตรา ๑๕๖ ว่าตนไม่มีทรัพย์สินพอที่จะเสียค่าฤชาธรรมเนียมได้ ซึ่งเป็นความเท็จ
- (๓) เมื่อรู้ว่าจะมีการส่งคำคู่ความหรือส่งเอกสารอื่น ๆ ถึงตน แล้วจงใจไปเสียให้พ้น หรือหาทางหลีกเลี่ยงที่จะไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารนั้นโดยสถานอื่น
- (๔) ตรวจเอกสารทั้งหมด หรือฉบับใดฉบับหนึ่ง ซึ่งอยู่ในสำนวนความ หรือคัดเอาสำเนาเอกสารเหล่านั้นไป โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติ มาตรา ๕๔
- (๕) ขัดขืนไม่มาศาล เมื่อศาลได้มีคำสั่งตามมาตรา ๑๙ หรือมีหมายเรียกตามมาตรา ๒๗๗

มาตรา ๓๒ ผู้ใดเป็นผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณาซึ่งหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์อันออกโฆษณาต่อประชาชน ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะรับรู้ถึงซึ่งข้อความหรือการออกโฆษณาแห่งหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์เช่นนั้นหรือไม่ ให้ถือว่าได้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งในสองอย่างดังจะกล่าวต่อไปนี้

(๑) ไม่ว่าเวลาใด ๆ ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์เช่นนั้นได้กล่าวหรือแสดงไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ ซึ่งข้อความหรือความเห็นอันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติกรรมอื่น ๆ แห่งคดี หรือกระบวนการพิจารณาใด ๆ แห่งคดี ซึ่งเพื่อความเหมาะสมหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ ศาลได้มีคำสั่งห้ามการออกโฆษณาสิ่งเหล่านั้น ไม่ว่าโดยวิธีเพียงแต่สั่งให้พิจารณาโดยไม่เปิดเผยหรือโดยวิธีห้ามการออกโฆษณาโดยชัดแจ้ง

(๒) ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ ได้กล่าวหรือแสดงไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ ในระหว่างการพิจารณาแห่งคดีไปจนมีคำพิพากษาเป็นที่สุด ซึ่งข้อความหรือความเห็นโดยประสงคฺจะให้มีอิทธิพลเหนือความรู้สึกของประชาชน หรือเหนือศาลหรือเหนือคู่ความหรือเหนือพยานแห่งคดีซึ่งพอเห็นได้ว่าจะทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไป เช่น

- ก. เป็นการแสดงผิดจากข้อเท็จจริงแห่งคดี หรือ
- ข. เป็นรายงานหรือย่อเรื่องหรือวิภาค ซึ่งกระบวนการพิจารณาแห่งคดีอย่างไม่เป็นกลางและไม่ถูกต้อง หรือ
- ค. เป็นการวิภาคโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งการดำเนินคดีของคู่ความ หรือคำพยานหลักฐาน หรือนิสัยความประพฤติของคู่ความหรือพยาน รวมทั้งการแถลงข้อความอันเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของคู่ความหรือพยาน แม้ถึงว่าข้อความเหล่านั้นจะเป็นความจริง หรือ

^{๒๐} มาตรา ๓๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๙

LIRT

มาตรา ๔๐^{๒๓} เมื่อศาลได้กำหนดวันนั่งพิจารณาและแจ้งให้คู่ความทราบแล้ว ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีเหตุจำเป็นที่จะต้องขอเลื่อนการนั่งพิจารณาต่อไปโดยเสนอคำขอในวันนั้นหรือก่อนวันนั้น ศาลจะสั่งให้เลื่อนต่อไปก็ได้ แต่เมื่อศาลได้สั่งให้เลื่อนไปแล้วคู่ความฝ่ายนั้นจะขอเลื่อนการนั่งพิจารณาอีกไม่ได้ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจก้าวล่วงเสียได้ และคู่ความฝ่ายที่จะขอเลื่อนแสดงให้เป็นที่พอใจของศาลได้ว่าถ้าศาลไม่อนุญาตให้เลื่อนต่อไปอีกจะทำให้เสียความยุติธรรม ก็ให้ศาลสั่งเลื่อนคดีต่อไปได้เท่าที่จำเป็น แม้จะเกินกว่าหนึ่งครั้ง

ในกรณีที่ศาลสั่งให้เลื่อนการนั่งพิจารณาต่อไปตามวรรคหนึ่งตามคำขอของคู่ความฝ่ายใด ศาลอาจสั่งให้คู่ความฝ่ายนั้นเสียค่าป่วยการพยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียกและเสียค่าใช้จ่ายในการที่คู่ความฝ่ายอื่นมาศาล เช่น ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของตัวความพยานความหรือพยาน เป็นต้น ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร ค่าป่วยการหรือค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้ตกเป็นพับ ถ้าคู่ความฝ่ายที่ขอเลื่อนคดีไม่ชำระค่าป่วยการหรือค่าใช้จ่ายตามที่ศาลกำหนดให้ศาลยกคำขอเลื่อนคดีนั้นเสีย

คำขอเลื่อนคดีตามวรรคหนึ่ง ถ้าไม่ได้เสนอต่อหน้าศาลด้วยวาจาก็ให้ทำเป็นคำร้องและจะทำฝ่ายเดียวโดยได้รับอนุญาตจากศาลก็ได้

มาตรา ๔๑^{๒๔} ถ้ามีการขอเลื่อนการนั่งพิจารณาโดยอ้างว่าตัวความผู้แทนพยานความ พยาน หรือบุคคลอื่นที่ถูกเรียกให้มาศาลไม่สามารถมาศาลได้เพราะป่วยเจ็บ เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีคำขอฝ่ายเดียว ศาลจะมีคำสั่งตั้งเจ้าพนักงานไปทำการตรวจก็ได้และถ้าสามารถหาแพทย์ได้ก็ให้ตั้งแพทย์ไปตรวจด้วย ถ้าผู้ที่ศาลตั้งให้ไปตรวจได้รายงานโดยสาบานตนหรือกล่าวคำปฏิญาณแล้ว และศาลเชื่อว่าอาการของผู้ที่อ้างว่าป่วยนั้นไม่ร้ายแรงถึงกับจะมาศาลไม่ได้ ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการขาดนัดหรือการไม่มาศาลของบุคคลที่อ้างว่าป่วยนั้น แล้วแต่กรณี

ศาลอาจสั่งให้คู่ความฝ่ายที่ขอให้ไปตรวจตามวรรคหนึ่ง หรือคู่ความใดไปกับผู้ที่ศาลตั้งให้ไปตรวจ คู่ความนั้นจะมอบให้ผู้ใดไปแทนตนก็ได้

ค่าพาหนะและค่าป่วยการของเจ้าพนักงานและแพทย์ ให้ถือว่าเป็นค่าฤชาธรรมเนียม และให้นำมาตรา ๑๖๖ มาใช้บังคับ

มาตรา ๔๒ ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในคดีที่ค้างพิจารณาอยู่ในศาลได้มีระยะเสียก่อนศาลพิพากษาคดี ให้ศาลเลื่อนการนั่งพิจารณาไปจนกว่าทายาทของผู้มีระยะหรือผู้จัดการทรัพย์สินมรดกของผู้มีระยะ หรือบุคคลอื่นใดที่ปกครองทรัพย์สินมรดกไว้ จะได้เข้ามาเป็นคู่ความแทนที่ผู้มีระยะโดยมีคำขอเข้ามาเอง หรือโดยที่ศาลหมายเรียกให้เข้ามา เนื่องจากคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

^{๒๓} มาตรา ๔๐ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๗

^{๒๔} มาตรา ๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๗

เป็นคู่ความตามมาตรา ๕๗ (๓) ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๘๓ ตร.^{๑๑} การส่งคำร้องขอฟ้องคดีอย่างคนอนาถ คำคู่ความ คำร้อง คำแถลง หรือเอกสารอื่นใดนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๓ ทวิ ถ้าผู้รับไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรแต่ประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเองหรือโดยตัวแทนหรือมีตัวแทนในการรับคำคู่ความและเอกสารหรือทนายความในการดำเนินคดีอยู่ในราชอาณาจักร ให้ส่งแก่ผู้รับหรือตัวแทนเช่นนั้นหรือทนายความ ณ สถานที่ที่ผู้รับหรือตัวแทนใช้ประกอบกิจการหรือสถานที่อื่นเป็นถิ่นที่อยู่ของตัวแทน หรือภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของทนายความซึ่งตั้งอยู่ในราชอาณาจักร แล้วแต่กรณี แต่ถ้าผู้รับมิได้ประกอบกิจการในราชอาณาจักรด้วยตนเอง หรือไม่มีตัวแทนดังกล่าวหรือทนายความอยู่ในราชอาณาจักรให้ส่งโดยวิธีปิดประกาศไว้ที่ศาล

มาตรา ๘๓ จัตวา^{๑๒} ในกรณีที่จะต้องส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีตามมาตรา ๘๓ ทวิ แก่จำเลย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของจำเลยนอกราชอาณาจักรให้โจทก์ยื่นคำร้องต่อศาลภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันยื่นคำฟ้อง เพื่อให้ศาลจัดส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีแก่จำเลย ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าไม่มีข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น ให้โจทก์ทำคำแปลหมายเรียก คำฟ้องตั้งต้นคดีและเอกสารอื่นใดที่จะส่งไปยังประเทศที่จำเลยมีภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานอยู่ เป็นภาษาราชการของประเทศนั้นหรือเป็นภาษาอังกฤษ พร้อมทั้งคำรับรองคำแปลว่าถูกต้องยื่นต่อศาลพร้อมกับคำร้องดังกล่าวและวางเงินค่าใช้จ่ายไว้ต่อศาลตามจำนวนและภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด

ในกรณีที่ศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้โจทก์จัดทำเอกสารอื่นเพิ่มเติมยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้

ในกรณีที่โจทก์เพิกเฉยไม่ดำเนินการตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง ให้ถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้องตามมาตรา ๑๗๔

ในกรณีที่มีการเรียกบุคคลภายนอกซึ่งไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรเข้ามาเป็นคู่ความตามมาตรา ๕๗ (๓) ให้นำความในวรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๘๓ เบญจ^{๑๓} การส่งหมายเรียกและคำฟ้องตั้งต้นคดีตามมาตรา ๘๓ ทวิ แก่จำเลยหรือบุคคลภายนอก ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของบุคคลดังกล่าว นอก

^{๑๑} มาตรา ๘๓ ตร. เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

^{๑๒} มาตรา ๘๓ จัตวา เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

^{๑๓} มาตรา ๘๓ เบญจ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

LIRT

ลักษณะ ๖
คำพิพากษาและคำสั่ง

หมวด ๑
หลักทั่วไปว่าด้วยการชี้ขาดตัดสินคดี

มาตรา ๑๓๑ คดีที่ยื่นฟ้องต่อศาลนั้น ให้ศาลปฏิบัติดังนี้

(๑) ในเรื่องคำขอซึ่งคู่ความยื่นในระหว่างการพิจารณาคดีนั้น โดยทำเป็นคำร้องหรือขอด้วยวาจาก็ดี ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตหรือยกเสียซึ่งคำขอเช่นนั้น โดยทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ดี แต่ถ้าศาลมีคำสั่งด้วยวาจาให้ศาลจดคำสั่งนั้นไว้ในรายงานพิสดาร

(๒) ในเรื่องประเด็นแห่งคดี ให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดโดยทำเป็นคำพิพากษาหรือคำสั่งหรือให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความตามที่บัญญัติไว้ในลักษณะนี้

มาตรา ๑๓๒ ให้ศาลมีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความได้ โดยไม่ต้องมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในประเด็นเรื่องนั้น และให้กำหนดเงื่อนไขในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมตามที่เห็นสมควร

(๑) “เมื่อโจทก์ทั้งฟ้อง ถอนฟ้อง หรือไม่มาศาลในวันนัดพิจารณา ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗๕ มาตรา ๑๗๕ และมาตรา ๑๙๓ ทวิ

(๒) เมื่อโจทก์ไม่หาประกันมาให้ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๓ และ ๒๕๔ หรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายขาดนัดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๙๔, ๒๐๐ และ ๒๐๑

(๓) ถ้าความมรณะของคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งยังให้คดีนั้นไม่มีประโยชน์ต่อไป หรือถ้าไม่มีผู้ใดเข้ามาแทนที่คู่ความฝ่ายที่มรณะดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๒

(๔) เมื่อศาลได้มีคำสั่งให้พิจารณาคดีรวมกันหรือให้แยกกัน ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องโอนคดีไปยังอีกศาลหนึ่งดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๘ และ ๒๙

มาตรา ๑๓๓ เมื่อศาลมีได้จำหน่ายคดีออกจากสารบบความดังที่บัญญัติไว้ในมาตราก่อน ให้ศาลชี้ขาดคดีนั้นโดยทำเป็นคำพิพากษาหรือคำสั่งในวันที่สิ้นการพิจารณาแต่เพื่อการที่จะพิเคราะห์คดีต่อไป ศาลจะเลื่อนการพิพากษาหรือการทำคำสั่งต่อไปในวันหลังก็ได้ตามที่เห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา ๑๓๔ ไม่ว่ากรณีใด ๆ ห้ามมิให้ศาลที่รับฟ้องคดีไว้ ปฏิเสธไม่ยอม

“ มาตรา ๑๓๒ (๑) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง(ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๑๔๗ คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ซึ่งตามกฎหมายจะอุทธรณ์หรือฎีกาหรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ไมได้นั้น ให้ถือว่าเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านเป็นต้นไป

คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ซึ่งอาจอุทธรณ์ฎีกา หรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ได้นั้น ถ้ามิได้อุทธรณ์ ฎีกาหรือร้องขอให้พิจารณาใหม่ภายในเวลาที่กำหนดไว้ ให้ถือว่าเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่อ่านเช่นนั้นได้สิ้นสุดลง ถ้าได้มีอุทธรณ์ ฎีกา หรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ และศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาหรือศาลชั้นต้นซึ่งพิจารณาคดีเรื่องนั้นใหม่ มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีเสียจากสารบบความตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๒ คำพิพากษาหรือคำสั่งเช่นนั้นให้ถือว่าเป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ที่มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีจากสารบบความ

คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดอาจยื่นคำขอต่อศาลชั้นต้นซึ่งพิจารณาคดีนั้น ให้ออกใบสำคัญแสดงว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งในคดีนั้นได้ถึงที่สุดแล้ว

มาตรา ๑๔๘ คดีที่ได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้วห้ามมิให้คู่ความเดียวกันหรือร้องฟ้องกันอีก ในประเด็นที่ได้วินิจฉัยโดยอาศัยเหตุอย่างเดียวกัน เว้นแต่ในกรณีต่อไปนี้

- (๑) เมื่อเป็นกระบวนการพิจารณาชั้นบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล
- (๒) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งได้กำหนดวิธีการชั่วคราวให้อยู่ภายในบังคับที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกเสียได้ตามพฤติการณ์
- (๓) เมื่อคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นให้ยกฟ้องเสียโดยไม่ตัดสิทธิโจทก์ที่จะนำคำฟ้องมาขึ้นใหม่ ในศาลเดียวกันหรือในศาลอื่น ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยอายุความ

หมวด ๓

ค่าฤชาธรรมเนียม

ส่วนที่ ๑

การกำหนด การชำระค่าฤชาธรรมเนียม และการดำเนินคดีอนาถา

มาตรา ๑๔๙^{๔๔} ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการดำเนินคดีอนาถา และว่าด้วยความรับผิดชอบที่สุดของคู่ความในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม ค่าธรรมเนียมศาลในการยื่นคำฟ้อง ฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา หรือในการดำเนินกระบวนการพิจารณาอย่างอื่นตามที่ระบุไว้ในตารางท้ายประมวลกฎหมายนี้ หรือในมาตรา ๑๕๐ นั้น ให้คู่ความผู้ยื่นคำฟ้อง ฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกาหรือดำเนินกระบวนการพิจารณานั้น ๆ หรือคู่ความฝ่ายที่ศาลระบุไว้ใน

^{๔๔}มาตรา ๑๔๙ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๗

คำสั่งในกรณีที่กระบวนพิจารณานั้นได้กระทำโดยศาลเป็นผู้ชำระ แต่ถ้าคู่ความฝ่ายซึ่งระบุไว้ หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งไม่ยอมชำระค่าธรรมเนียมสำหรับกระบวนพิจารณาเช่นนั้น ศาลจะมีคำสั่งให้งดการดำเนินกระบวนพิจารณานั้นไว้หรือจะสั่งให้เรียกค่าธรรมเนียมศาลจากคู่ความทั้งสองฝ่าย หรือแต่ฝ่ายเดียวก็ได้

ค่าธรรมเนียมศาลนั้น ให้ชำระหรือนำมาวางศาลเป็นเงินสดหรือเช็คซึ่งธนาคารรับรอง โดยเจ้าพนักงานศาลออกใบรับให้^{๔๔}

คำร้องขอฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถ คำฟ้องหรือฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกา หรือคำให้การหรือคำแก้อุทธรณ์หรือฎีกา ซึ่งได้ยื่นต่อศาลพร้อมด้วยคำขอฟ้อง หรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถ ตลอดจนการดำเนินกระบวนพิจารณาในชั้นใดส่วนอนาถ ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลและวางเงินศาล เว้นแต่ศาลจะได้ยกคำร้องขอนั้นเสีย

มาตรา ๑๕๐ ในคดีที่คำขอให้ปลดปล่อยทุกชั้นนั้น อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ให้ โจทก์เสียค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้นตามจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้อง หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาท

ค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ถ้าจำนวนทุนทรัพย์ที่เรียกร้อง หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาเป็นอย่างเดียวกับในศาลชั้นต้น ให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเสียตามจำนวนทุนทรัพย์ หรือราคาเช่นเดียวกับในศาลชั้นต้น แต่ถ้าผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาได้รับความพอใจแต่บางส่วนตามคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลแล้วและจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกาต่ำกว่าในศาลชั้นต้น ให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเสียค่าขึ้นศาลตามจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาต่ำนั้น

เมื่อได้ชำระค่าขึ้นศาลแล้ว ถ้าทุนทรัพย์แห่งคำฟ้องหรือฟ้องอุทธรณ์หรือฎีกาทวิขึ้น โดยการยื่นคำฟ้องเพิ่มเติมหรือโดยประการอื่น ให้เรียกค่าธรรมเนียมศาลเพิ่มขึ้นตามที่บัญญัติไว้ในตารางท้ายประมวลกฎหมายนี้ และให้โจทก์นำมาชำระภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้แจ้งให้ทราบ

ถ้าเนื่องจากศาลได้มีคำสั่งให้พิจารณาคดีรวมกัน หรือให้แยกคดีกัน คำฟ้องใด หรือข้อหาอันมีอยู่ในคำฟ้องใดจะต้องโอนไปยังศาลอื่น หรือจะต้องกลับยื่นต่อศาลนั้นใหม่ หรือต่อศาลอื่นเป็นคดีเรื่องหนึ่งต่างหาก ให้โจทก์ได้รับผ่อนผันไม่ต้องเสียค่าขึ้นศาลในการยื่นหรือกลับยื่นคำฟ้องหรือข้อหาเช่นนั้น เว้นแต่จำนวนทุนทรัพย์หรือราคาทรัพย์สินแห่งคำฟ้องหรือข้อหา นั้นจะได้ทวีขึ้น ในกรณีเช่นนี้ ค่าธรรมเนียมศาลเฉพาะที่ทวีขึ้น ให้คำนวณและชำระตามที่บัญญัติไว้ในวรรคก่อน

มาตรา ๑๕๑^{๔๕} ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่รับคำฟ้อง หรือในกรณีที่มีการอุทธรณ์

^{๔๔} มาตรา ๑๔๙ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๒๗

^{๔๕} มาตรา ๑๕๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๑

หรือฎีกา หรือมีคำขอให้พิจารณาใหม่ ถ้าศาลไม่ยอมรับอุทธรณ์หรือฎีกา หรือคำขอให้พิจารณาใหม่หรือศาลอุทธรณ์ หรือศาลฎีกามีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์หรือฎีกาโดยยังมีได้วินิจฉัยประเด็นแห่งอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ให้ศาลมีคำสั่งให้คืนค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมด

เมื่อได้มีการถอนคำฟ้อง หรือเมื่อศาลได้ตัดสินให้ยกคำฟ้องโดยไม่ตัดสินสิทธิโจทก์ที่จะฟ้องคดีใหม่ หรือเมื่อคดีนั้นได้เสร็จเด็ดขาดลงโดยสัญญาหรือการประนีประนอมยอมความ ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งคืนค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมดหรือบางส่วนแก่คู่ความที่เกี่ยวข้องซึ่งได้เสียไว้ในเวลายื่นคำฟ้องได้ตามที่เห็นสมควร

ถ้าศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีคำสั่งให้ส่งสำนวนความคืนไปยังศาลล่างเพื่อตัดสินใหม่หรือเพื่อพิจารณาใหม่ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๔๓ ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกามีอำนาจที่จะยกเว้นมิให้คู่ความต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาใหม่ หรือในการที่จะยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาคัดค้านคำพิพากษาใหม่ของศาลล่างได้ตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๔๒ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยความรับผิดชอบขั้นที่สุดของคู่ความในเรื่องค่าธรรมเนียม และนอกจากศาลจะได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นค่าป่วยการพยานตามที่ระบุไว้ในตารางต่อท้ายประมวลกฎหมายนี้และค่าป่วยการผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง ให้ชำระตามตามคำสั่งศาล เมื่อพยานได้เบิกความแล้วหรือเมื่อศาลได้ตั้งผู้เชี่ยวชาญแล้วโดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานหรือฝ่ายที่มีคำขอให้ศาลตั้งผู้เชี่ยวชาญหรือโดยคู่ความฝ่ายเดียวหรือหลายฝ่ายที่ศาลระบุ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๙

มาตรา ๑๔๓ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่าด้วยความรับผิดชอบขั้นที่สุดของคู่ความในเรื่องค่าธรรมเนียม

(๑) การชำระเงินค่าธรรมเนียมกองหมาย ในการส่งเอกสาร แทนคู่ความฝ่ายใด โดยคู่ความฝ่ายนั้นร้องขอหรือโดยคำสั่งศาลนั้น ให้ใช้บทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๔๙ วรรคแรก บังคับโดยอนุโลม

(๒) ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๔๔ ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี ตามที่บัญญัติไว้ในตารางต่อท้ายประมวลกฎหมายนี้ ให้หักออกจากเงินที่ได้จากการขายทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ก่อนจ่ายเงินจำนวนอื่นที่จะต้องจ่ายจากเงินที่ได้นั้น

มาตรา ๑๔๔ ถ้าจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อปฏิบัติตามวิธีการเพื่อคุ้มครองสิทธิของคู่ความในระหว่างการพิจารณาหรือเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง และ เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่มีเงินพอที่จะเสียค่าใช้จ่ายนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีชอบที่จะเรียกให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาวางเงินไม่เกินร้อยละห้าได้โดยพลัน

ถ้าเจ้าพนักงานบังคับคดีเห็นว่าจำนวนเงินที่วางไว้นั้นจะไม่พอ ก็ชอบที่จะบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาให้วางเงินอีกตามจำนวนที่เห็นสมควร แต่ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเห็นว่า การวางเงินอีกนั้นไม่จำเป็นหรือมากเกินไป ก็อาจยื่นคำขอต่อศาลโดยทำ

เป็นคำร้องภายในกำหนดสองวันนับตั้งแต่ได้รับบอกกล่าว ขอให้ศาลกำหนดจำนวนเงินที่จะวางอีก หรือส่วนของจำนวนเงินซึ่งเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่ยอมเสียแก่เจ้าพนักงานบังคับคดีนั้นได้

ถ้าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาไม่วางเงินตามที่บัญญัติไว้ในวรรคแรกแห่งมาตรานี้โดยพลัน หรือไม่ยื่นคำขอภายในเวลาที่กำหนดไว้ในวรรคสอง หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของศาลเจ้าพนักงานบังคับคดีชอบที่จะงดปฏิบัติตามวิธีการดังกล่าวแล้วจนกว่าเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งมาตรานี้

มาตรา ๑๕๕^{๔๗} ถ้าคู่ความคนใดอ้างว่าเป็นคนยากจน ไม่สามารถเสียค่าธรรมเนียมศาล ในศาลชั้นต้น หรือชั้นอุทธรณ์ หรือชั้นฎีกา เมื่อศาลได้ไต่สวนเป็นที่เชื่อได้ว่า คู่ความนั้นเป็นคนยากจนไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียม ก็ให้ศาลอนุญาตให้คู่ความนั้นฟ้อง หรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาได้ แต่การขอเช่นนั้น ถ้าผู้ขอเป็นโจทก์ ผู้ขอจะต้องแสดงให้เห็นที่พอใจศาลด้วยว่าคดีของตนมีมูลที่จะฟ้องร้อง หรือในกรณีอุทธรณ์ หรือฎีกา ศาลเห็นว่ามีเหตุผลอันสมควรที่จะอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วแต่กรณี

เมื่อคู่ความคนใดได้รับอนุญาตให้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาแล้ว ยื่นคำขอว่าความอย่างคนอนาถาในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วแต่กรณีต่อมา ให้ถือว่าคู่ความนั้นยังเป็นคนยากจนอยู่ เว้นแต่จะปรากฏต่อศาลเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๕๖^{๔๘} ผู้ใดมีความจำนงจะฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา ให้ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นที่จะฟ้องหรือได้ฟ้องคดีไว้นั้น พร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์คำฟ้องฎีกา คำร้องสอด หรือคำให้การ แล้วแต่กรณี และสาบานตัวให้คำชี้แจงว่า ตนไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียมศาล ถ้าบุคคลนั้นตกเป็นคนยากจนลงภายหลัง จะยื่นคำขอในเวลาใด ๆ ก็ได้

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้จัดถ้อยคำสาบานของผู้ขอฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาแล้ว ให้ศาลจัดส่งสำเนาถ้อยคำเช่นนั้นไปให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง พร้อมด้วยสำเนาคำขอฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา และถ้าโจทก์เป็นผู้ยื่นคำขอเช่นนั้นให้ส่งสำเนาคำฟ้องไปด้วย แต่ถ้าเป็นกรณีของฟ้องคดีอย่างคนอนาถาซึ่งจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรให้ดำเนินการตามมาตรา ๘๓ ตี^{๔๙}

เมื่อศาลได้ฟังคู่ความทุกฝ่ายและทำการไต่สวนตามที่เห็นสมควรแล้ว ให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตหรือยกคำขอนั้นเสีย เว้นแต่ในกรณีขอฟ้องคดีอย่างคนอนาถา ซึ่งจำเลยไม่มีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักร ให้ศาลพิจารณาคำขอนั้นอย่างคำขออันอาจทำได้แต่ฝ่ายเดียวถ้าศาล

^{๔๗} มาตรา ๑๕๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๙

^{๔๘} มาตรา ๑๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๙

^{๔๙} มาตรา ๑๕๖ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

อนุญาตตามคำขอ คำสั่งอนุญาตนั้นให้เป็นที่สุด^{๖๐}

ถ้าศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แต่เฉพาะบางส่วน หรือมีคำสั่งให้ยกค่าขอเสียทีเดียว ผู้ยื่นคำขออาจยื่นคำร้องขอต่อศาลให้พิจารณาคำขอนั้นใหม่ เพื่ออนุญาตให้คนนำพยานหลักฐานมาแสดงเพิ่มเติมว่าตนเป็นคนยากจนก็ได้

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลให้แต่เฉพาะบางส่วน หรือมีคำสั่งให้ยกค่าขอเสียทีเดียว ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในชั้นศาลชั้นต้น ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลอุทธรณ์ได้ภายในกำหนดเจ็ดวันนับแต่วันมีคำสั่ง ถ้าเป็นการขอฟ้องหรือต่อสู้คดีในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ผู้ขออาจอุทธรณ์คำสั่งนั้นไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้วแต่กรณี โดยยื่นคำขอเป็นคำร้องต่อศาลชั้นต้นภายในกำหนดเดียวกัน คำสั่งของศาลอุทธรณ์เช่นว่านี้ให้เป็นที่สุด

มาตรา ๑๕๗ เมื่อศาลอนุญาตให้บุคคลใดฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถา บุคคลนั้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลนั้น ค่าธรรมเนียมเช่นว่านี้ให้รวมถึงเงินวางศาลในการยื่นฟ้องอุทธรณ์ หรือฎีกา ถ้าเป็นกรณีที่ศาลอนุญาตในระหว่างการพิจารณา การยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลนั้นให้ใช้บังคับแต่เฉพาะค่าธรรมเนียมศาลและเงินวางศาลที่จะต้องเสีย หรือวางภายหลังคำสั่งอนุญาตเท่านั้น ส่วนค่าธรรมเนียมศาล หรือเงินวางศาลที่เสียหรือวางไว้ก่อนคำสั่งเช่นว่านั้นเป็นอันไม่ต้องคืน

มาตรา ๑๕๘ ถ้าศาลเห็นว่า คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนของคู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลพิพากษาในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมโดยสั่งให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นชำระต่อศาลในนามของบุคคลผู้ฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถา ซึ่งค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้ฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถานั้นได้ยกเว้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนตามที่ศาลเห็นสมควร

มาตรา ๑๕๙ ถ้าปรากฏต่อศาลว่า บุคคลผู้ฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถานั้นมีทรัพย์สินพอจะเสียค่าฤชาธรรมเนียมได้ โดยมีอยู่แล้วในเวลาที่มิคำขอฟ้องหรือต่อสู้ความอย่างคนอนาถาก็ดี หรือมีขึ้นภายหลัง ก่อนศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีก็ดี ให้ศาลมีคำสั่ง ให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินเช่นว่านั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วน ไว้รอคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมในกรณีเช่นว่านี้

ถ้าศาลเห็นว่า ค่าฤชาธรรมเนียมจะเป็นพัวพันแก่คู่ความทั้งสองฝ่าย ให้ศาลมีคำสั่งให้เอาชำระค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาได้ยกเว้นจากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดตั้งที่กล่าวไว้ในวรรคแรก ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

ถ้าศาลเห็นว่า คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแทนผู้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา ให้ศาลมีคำสั่งให้คู่ความฝ่ายนั้นชำระค่าฤชาธรรมเนียม

^{๖๐} มาตรา ๑๕๖ วรรคสาม แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

นิยมต่อศาลในนามของผู้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถา แต่ถ้าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้ศาลเอาชำระค่าฤชาธรรมเนียมนั้นจากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดตั้งที่กล่าวไว้ในวรรคแรก ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

ถ้าศาลเห็นว่า ผู้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือแต่บางส่วน แทนคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ให้ศาลมีคำสั่งให้เอาชำระค่าฤชาธรรมเนียมนั้นจากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดตั้งที่กล่าวไว้ในวรรคแรก ส่วนค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาได้ยกเว้นนั้น ให้เอาชำระจากทรัพย์สินที่เหลือ ถ้าหากมี ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร

มาตรา ๑๖๐ ถ้าผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ฟ้องหรือต่อสู้คดีอย่างคนอนาถาประพฤติตนไม่เรียบร้อย เช่นดำเนินกระบวนพิจารณาในทางก่อความรำคาญถึงขนาด หรือกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล หรือจงใจประวิงความเรื่องนั้น ศาลจะถอนอนุญาตเสียในเวลาใด ๆ ก็ได้ และบุคคลเช่นนั้นจำต้องรับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมสำหรับกระบวนพิจารณาภายหลังที่ศาลได้ถอนอนุญาตนั้นแล้ว

ส่วนที่ ๒

ความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียม

มาตรา ๑๖๑ ภายใต้บังคับบทบัญญัติห้ามมาตราต่อไปนี้ ความรับผิดชอบขั้นสุดท้ายสำหรับค่าฤชาธรรมเนียมของคู่ความในคดี ย่อมตกอยู่กับคู่ความฝ่ายที่แพ้คดี แต่อย่างไรก็ดีไม่ว่าคู่ความฝ่ายใดจะชนะคดีก็ตามตามข้อหาหรือแต่บางส่วน ศาลมีอำนาจที่จะพิพากษาให้คู่ความฝ่ายที่ชนะคดีนั้นเสียค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวง หรือให้คู่ความแต่ละฝ่ายเสียค่าฤชาธรรมเนียมส่วนของตน หรือตามส่วนแห่งค่าฤชาธรรมเนียมทั้งปวงซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายได้เสียไปก็ได้ตามที่ศาลจะใช้ดุลพินิจโดยคำนึงถึงเหตุสมควรและความสุจริตในการรู้ความหรือการดำเนินคดีของคู่ความทั้งปวง

ถ้ามิได้ระบุค่าฤชาธรรมเนียมชนิดใดไว้โดยเฉพาะ ค่าฤชาธรรมเนียมนั้นให้รวมถึงค่าป่วยการพยาน ค่าทนายความ ค่าธรรมเนียมในการส่งเอกสารและบังคับคดีและค่าฤชาธรรมเนียมหรือค่าธรรมเนียมอื่น ๆ บรรดาที่กฎหมายบังคับให้เสีย

คดีที่ไม่มีข้อพิพาท ให้ฝ่ายเริ่มต้นคดีเป็นผู้เสียค่าฤชาธรรมเนียม

มาตรา ๑๖๒ บุคคลที่เป็นโจทก์ร่วมกันหรือจำเลยร่วมกันนั้น หารต้องรับผิดชอบร่วมกันในค่าฤชาธรรมเนียมไม่ หากต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กัน เว้นแต่จะได้เป็นเจ้าหนี้ร่วมหรือลูกหนี้ร่วมหรือศาลได้มีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๖๓ ถ้าคดีได้เสร็จเด็ดขาดลงโดยการตกลง หรือการประนีประนอมยอมความหรืออนุญาโตตุลาการ คู่ความแต่ละฝ่ายย่อมรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมในส่วนการดำเนินกระบวนพิจารณาของตน เว้นแต่คู่ความจะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๖๔ ในกรณีที่วางเงินต่อศาลตามมาตรา ๑๓๕, ๑๓๖ นั้น จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมแห่งจำนวนเงินที่วางนั้นอันเกิดขึ้นภายหลัง

ถ้าโจทก์ยอมรับเงินที่วางต่อศาลเป็นการพอใจเต็มตามที่เรียกร้องแล้ว จำเลยต้องเป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียม

ถ้าโจทก์ยอมรับเงินที่วางต่อศาลนั้นเป็นการพอใจเพียงส่วนหนึ่งแห่งจำนวนเงินที่เรียกร้อง และดำเนินคดีต่อไป จำเลยต้องรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมเว้นแต่ศาลจะได้พิพากษาให้โจทก์แพ้คดี ในกรณีเช่นนี้โจทก์ต้องเป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสิ้นอันเกิดแต่การที่ตนไม่ยอมรับเงินที่วางต่อศาลเป็นการพอใจตามที่เรียกร้อง

มาตรา ๑๖๕ ในกรณีที่มีการชำระหนี้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๗ ถ้าโจทก์ยอมรับการชำระหนี้นั้นเป็นการพอใจเต็มตามที่เรียกร้องแล้ว จำเลยต้องเป็นผู้รับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียม เว้นแต่ศาลจะเห็นสมควรมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

ถ้าโจทก์ไม่พอใจในการชำระหนี้เช่นว่านั้น และดำเนินคดีต่อไป ค่าฤชาธรรมเนียมให้อยู่ในดุลพินิจของศาล แต่ถ้าศาลเห็นว่าการชำระหนี้นั้นเป็นการพอใจเต็มตามที่โจทก์เรียกร้องแล้ว ค่าฤชาธรรมเนียมทั้งสิ้นอันเกิดแต่การที่โจทก์ปฏิเสธไม่ยอมรับชำระหนี้นั้นโจทก์ต้องเป็นผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๑๖๖ คู่ความฝ่ายใดทำให้ต้องเสียค่าฤชาธรรมเนียมในกระบวนการพิจารณาใด ๆ ที่ได้ดำเนินไปโดยไม่จำเป็นหรือที่ต้องดำเนินไปเพราะความผิดหรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง คู่ความฝ่ายนั้นต้องรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียมนั้น โดยมีพิกัดกันว่าคู่ความฝ่ายนั้นจักได้ชนะคดีหรือไม่

มาตรา ๑๖๗ คำสั่งในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมนั้น ไม่ว่าคู่ความทั้งปวงหรือแต่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จักมีคำขอหรือไม่ก็ตี ให้ศาลส่งลงไว้ในคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีหรือในคำสั่งจำหน่ายคดีออกสารบบความแล้วแต่กรณี แต่ถ้าเพื่อชี้ขาดตัดสินคดีใด ศาลได้มีคำสั่งอย่างใดในระหว่างพิจารณา ศาลจะมีคำสั่งเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมสำหรับกระบวนการพิจารณาที่เสร็จไป ในคำสั่งฉบับนั้น หรือในคำพิพากษาหรือคำสั่งชี้ขาดคดีก็ได้แล้วแต่จะเลือก

ในกรณีที่มิขอพิพากษาในเรื่องที่ไม่เป็นประเด็นในคดี ให้ศาลมีคำสั่งในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมสำหรับข้อพิพาทเช่นว่านี้ในคำสั่งชี้ขาดข้อพิพาทนั้น

ในกรณีที่มีการพิจารณาใหม่ ให้ศาลมีอำนาจที่จะสั่งเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมสำหรับการพิจารณาครั้งแรก และการพิจารณาใหม่ในคำพิพากษาหรือคำสั่งได้

มาตรา ๑๖๘ ในกรณีคู่ความอาจอุทธรณ์ หรือฎีกาคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลได้นั้น ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์หรือฎีกาในปัญหาเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมแต่อย่างเดียว เว้นแต่อุทธรณ์หรือฎีกานั้นจะได้ยกเหตุว่า ค่าฤชาธรรมเนียมนั้นมิได้กำหนดหรือคำนวณให้ถูกต้องตามกฎหมาย

LIRT

มาตรา ๑๖๙ เมื่อมีคำวินิจฉัยชี้ขาดในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียมแล้ว ให้ศาลในศาลชั้นต้นทำบัญชีแสดงค่าฤชาธรรมเนียมที่คู่ความทุกฝ่ายได้เสียไปโดยลำดับ และจำนวนที่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายจะต้องรับผิดชอบตามคำวินิจฉัยชี้ขาดของศาล คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องอาจขอสำเนาบัญชีเช่นนั้นได้

ภาค ๒

วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น

ลักษณะ ๑

วิธีพิจารณาสามัญในศาลชั้นต้น

มาตรา ๑๗๐ ห้ามมิให้ฟ้อง พิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีเป็นครั้งแรกในศาล หรือโดยศาลอื่นนอกจากศาลชั้นต้น เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจนเป็นอย่างอื่น

ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติในภาคนี้ว่าด้วยคดีไม่มีข้อพิพาท คดีมีโน้ตสาเร่ คดีขาดนัด และคดีที่มอบให้อนุญาโตตุลาการชี้ขาด การฟ้อง การพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีในศาลชั้นต้น นอกจากจะต้องบังคับตามบทบัญญัติทั่วไปแห่งภาค ๑ แล้ว ให้บังคับตามบทบัญญัติในลักษณะนี้ด้วย

มาตรา ๑๗๑ คดีที่ประมวลกฎหมายนี้บัญญัติว่าจะฟ้องยังศาลชั้นต้น หรือจะเสนอปัญหาต่อศาลชั้นต้นเพื่อชี้ขาดตัดสิน โดยทำเป็นคำร้องขอก็ได้ นั้น ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของโจทก์และจำเลย และวิธีพิจารณาที่ต่อจากการยื่นคำฟ้องมาใช้บังคับแก่ผู้ยื่นคำขอและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง ถ้าหากมี และบังคับแก่วิธีพิจารณาที่ต่อจากการยื่นคำร้องขอด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๗๒ ภายใต้บังคับบทบัญญัติมาตรา ๕๗ ให้โจทก์เสนอข้อหาของตน โดยทำเป็นคำฟ้องเป็นหนังสือยื่นต่อศาลชั้นต้น

คำฟ้องต้องแสดงโดยแจ้งชัดซึ่งสภาพแห่งข้อหาของโจทก์และคำขอบังคับทั้งข้ออ้างที่อาศัยเป็นหลักแห่งข้อหาเช่นนั้น

ให้ศาลตรวจคำฟ้องนั้นแล้วสั่งให้รับไว้ หรือให้ยกเสีย หรือให้คืนไป ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๘

มาตรา ๑๗๓^{๖๐} เมื่อศาลได้รับคำฟ้องแล้ว ให้ศาลออกหมายส่งสำเนาคำฟ้อง

^{๖๐} มาตรา ๑๗๓ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๗

เพื่อให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ให้คำอนุญาตที่ผู้แทนโดยชอบธรรมได้ปฏิเสธเสียหรือให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งถอนคืนคำอนุญาตอันได้ให้ไว้แก่ผู้ไร้ความสามารถนั้น ให้ถือว่าเป็นคดีไม่มีข้อพิพาท แม้ถึงว่าผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้ไร้ความสามารถนั้นจะได้มาศาล และแสดงข้อคัดค้านในการให้คำอนุญาต หรือถอนคืนคำอนุญาตเช่นนั้น

ลักษณะ ๒

วิธีพิจารณาวิสามัญในศาลชั้นต้น

หมวด ๑

วิธีพิจารณาคดีมโนสำเนา

มาตรา ๑๔๙^{๗๓} คดีมโนสำเนา คือ

(๑) คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออ้างจำนวนเป็นราคาเงินได้ไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(๒) คดีฟ้องขับไล่บุคคลใด ๆ ออกจากอสังหาริมทรัพย์อันมีค่าเช่าหรืออาจให้เช่าได้ในขณะยื่นคำฟ้องไม่เกินเดือนละสี่พันบาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๕๐ จำนวนทุนทรัพย์หรือราคาอันพิพาทกันในคดีนั้น ให้คำนวณดังนี้

(๑) จำนวนทุนทรัพย์หรือราคานั้นให้คำนวณตามคำเรียกร้องของโจทก์ ส่วนดอกผลอันมีถึงกำหนดเกิดขึ้นในเวลายื่นคำฟ้องหรือค่าธรรมเนียมศาลซึ่งอาจเป็นอุปกรณ์รวมอยู่ในคำเรียกร้อง ห้ามไม่ให้คำนวณรวมเข้าด้วย

(๒) ในกรณีมีข้อสงสัยหรือมีข้อโต้แย้ง จำนวนทุนทรัพย์หรือราคานั้น ให้ศาลกะประมาณตามที่เป็นอยู่ในเวลายื่นฟ้องคดี

(๓)^{๗๔} คดีอันเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่มีข้อหาหลายข้อ อันมีจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาไม่เกินสี่หมื่นบาทหรือไม่เกินจำนวนที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ให้รวมจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาเหล่านั้นเข้าด้วยกัน แต่ถ้าข้อหาเหล่านั้นจะต้องเรียกร้องเอาแก่จำเลยหลายคน ถึงแม้ว่าถ้ารวมความรับผิดชอบของจำเลยหลายคนนั้นเข้าด้วยกันแล้วจะไม่ใช่คดีมโนสำเนา ก็ตาม ให้ถือเอาจำนวนที่เรียกร้องเอาจากจำเลยคนหนึ่ง ๆ นั้น เป็นประมาณแก่การที่จะถือว่าคดีนั้นเป็นคดีมโนสำเนาหรือไม่

^{๗๓} มาตรา ๑๔๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

^{๗๔} มาตรา ๑๕๐ (๓) แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๓๔

มาตรา ๑๔๐ ทวิ ^{๗๕} ในคดีมโนสาเร่ ให้ศาลดำเนินกระบวนการพิจารณาไปตามบทบัญญัติในหมวดนี้

มาตรา ๑๔๐ ตรี ^{๗๖} ในคดีมโนสาเร่ ให้ศาลมีอำนาจที่จะออกคำสั่งขยายหรือย่นระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายนี้หรือตามที่ศาลได้กำหนดไว้ หรือระยะเวลาที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีพิจารณาความแพ่งอันกำหนดไว้ในกฎหมายอื่น เพื่อให้ดำเนินหรือมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ก่อนสิ้นระยะเวลานั้นได้ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

มาตรา ๑๔๐ จัตวา ^{๗๗} ในคดีมโนสาเร่ ให้โจทก์เสียค่าขึ้นศาลในศาลชั้นต้น เท่ากับจำนวนค่าขึ้นศาลที่เรียกเก็บในคดีที่มีค่าขอให้ปลดปล่อยทุกข้ออันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้

ค่าขึ้นศาลในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกานั้น ให้ผู้อุทธรณ์หรือผู้ฎีกาเสียตามจำนวนทุนทรัพย์ หรือราคาทรัพย์สินที่พิพาทกันในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๔๑ ^{๗๘} วิธีฟ้องคดีมโนสาเร่นั้น โจทก์อาจยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือหรือมาแถลงข้อหาด้วยวาจาต่อศาลก็ได้

ในกรณีที่โจทก์ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสือ หากศาลเห็นว่าคำฟ้องดังกล่าวไม่ถูกต้องหรือขาดสาระสำคัญบางเรื่อง ศาลอาจมีคำสั่งให้โจทก์แก้ไขคำฟ้องในส่วนนั้นให้ถูกต้องหรือชัดเจนขึ้นก็ได้

ถ้าโจทก์มาแถลงข้อหาด้วยวาจาตั้งกล่าวแล้ว ให้ศาลบันทึกรายการแห่งข้อหาเหล่านั้นไว้อ่านให้โจทก์ฟัง แล้วให้โจทก์ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

มาตรา ๑๔๒ เมื่อศาลเห็นว่าคดีที่ฟ้องไม่ใช่คดีมโนสาเร่และศาลนั้นมีเขตอำนาจที่จะพิจารณาคดีนั้นอย่างคดีสามัญได้ ถ้าคดีนั้นได้ฟ้องโดยคำแถลงด้วยวาจา ก็ให้ศาลมีคำสั่งให้โจทก์ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสืออย่างคดีสามัญ แต่ถ้าคดีนั้นได้ยื่นคำฟ้องเป็นหนังสืออยู่แล้ว ห้ามมิให้ศาลออกหมายเรียกอย่างอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้สำหรับคดีสามัญ

ถ้าคดีนั้นไม่เป็นคดีมโนสาเร่ต่อไป เนื่องจากได้มีคำฟ้องเพิ่มเติมยื่นเข้ามาภายหลังและศาลนั้นมีเขตอำนาจที่จะพิจารณาคดีนั้นอย่างคดีสามัญได้ ก็ให้ศาลดำเนินการพิจารณาไปอย่างคดีสามัญ

^{๗๕} มาตรา ๑๔๐ ทวิ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๗๖} มาตรา ๑๔๐ ตรี เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๗๗} มาตรา ๑๔๐ จัตวา เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๗๘} มาตรา ๑๔๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒

ในกรณีใดกรณีหนึ่งดังกล่าวมาแล้ว ถ้าศาลไม่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีนั้นอย่างคดีสามัญ ให้ศาลมีคำสั่งคืนคำฟ้องนั้นไปเพื่อยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจ

ในกรณีที่จำเลยฟ้องแย้งเข้ามาในคดีโมโนสารและฟ้องแย้งนั้นมีคดีโมโนสารหรือในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้พิจารณาคดีสามัญรวมกับคดีโมโนสาร ให้ศาลดำเนินการพิจารณาคดีโมโนสารไปอย่างคดีสามัญ แต่เมื่อศาลพิจารณาถึงจำนวนทุนทรัพย์ ลักษณะคดี สถานะของคู่ความหรือเหตุสมควรประการอื่นแล้วเห็นว่า การนำบทบัญญัติในหมวดนี้ไปใช้บังคับแก่คดีในส่วนของการฟ้องแย้งหรือคดีสามัญเช่นนั้นจะทำให้การดำเนินคดีเป็นไปด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย ก็ให้ศาลมีอำนาจพิจารณาคดีในส่วนของการฟ้องแย้งหรือคดีสามัญนั้นอย่างคดีโมโนสารได้^{๗๔}

คำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งของศาลตามวรรคสี่ ไม่กระทบถึงคำขึ้นศาลที่คู่ความแต่ละฝ่ายต้องชำระอยู่ก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งเช่นนั้น^{๗๕}

มาตรา ๑๕๓ ^{๗๖} ในคดีโมโนสาร ให้ศาลกำหนดวันนัดพิจารณาโดยเร็วและออกหมายเรียกไปยังจำเลย ในหมายนั้นให้จัดแจ้งประเด็นแห่งคดีและจำนวนทุนทรัพย์หรือราคาที่เกี่ยวข้องและข้อความว่าให้จำเลยมาศาลเพื่อการไกล่เกลี่ย ให้การ และสืบพยานในวันเดียวกัน และให้ศาลสั่งให้โจทก์มาศาลในวันนัดพิจารณานั้นด้วย

ในวันนัดพิจารณา เมื่อโจทก์และจำเลยมาพร้อมกันแล้ว ให้ศาลไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในข้อที่พิพาทนั้นก่อน

ถ้าคู่ความไม่อาจตกลงกันหรือไม่อาจประนีประนอมยอมความกันได้และจำเลยยังไม่ได้ยื่นคำให้การให้ศาลสอบถามคำให้การของจำเลย โดยจำเลยจะยื่นคำให้การเป็นหนังสือหรือจะให้การด้วยวาจาก็ได้ ในกรณียื่นคำให้การเป็นหนังสือให้นำมาตรา ๑๕๑ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีให้การด้วยวาจา ให้ศาลบันทึกคำให้การรวมทั้งเหตุการณ์นั้นไว้ อ่านให้จำเลยฟังแล้วให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

ถ้าจำเลยไม่ให้การตามวรรคสาม ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจมีคำสั่งไม่ยอมเลื่อนเวลาให้จำเลยยื่นคำให้การ และดำเนินการพิจารณาคดีต่อไป โดยถือว่าจำเลยขาดนัดยื่นคำให้การ

มาตรา ๑๕๓ ทวิ ^{๗๗} ในคดีโมโนสาร เมื่อโจทก์ได้ทราบคำสั่งให้มาศาลตามมาตรา ๑๕๓ แล้ว ไม่มาในวันนัดพิจารณาโดยมิได้รับรองขอลื่อนคดีหรือแจ้งเหตุขัดข้องที่ไม่มาศาล

^{๗๔} มาตรา ๑๕๒ วรรคสี่ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๒

^{๗๕} มาตรา ๑๕๒ วรรคห้า เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๒

^{๗๖} มาตรา ๑๕๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๒

^{๗๗} มาตรา ๑๕๓ ทวิ เพิ่มโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๒

ให้ถือว่าโจทก์ไม่ประสงค์จะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลมีคำสั่งจำหน่ายคดีออกเสียจากสารบบความ เมื่อจำเลยได้รับหมายเรียกให้มาศาลตามมาตรา ๑๙๓ แล้วไม่มาในวันนัดพิจารณาโดยมิได้ร้องขอเลื่อนคดีหรือแจ้งเหตุขัดข้องที่ไม่มาศาล ให้ถือว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา และให้บังคับตามมาตรา ๒๐๒ และถ้าจำเลยไม่ได้ยื่นคำให้การก่อนหรือในวันนัดดังกล่าวให้ถือว่าจำเลยขาดนัดให้ยื่นคำให้การด้วย

มาตรา ๑๙๓ ตรี^{๓๓} เมื่อศาลได้รับคำให้การของจำเลยตามมาตรา ๑๙๓ วรรคสาม หรือจำเลยตกเป็นผู้ขาดนัดยื่นคำให้การตามมาตรา ๑๙๓ วรรคสี่ หรือมาตรา ๑๙๓ ทวิ แล้วให้ศาลดำเนินการพิจารณาคดีต่อไปโดยเร็ว โดยจะกำหนดให้คู่ความฝ่ายใดนำพยานมาสืบก่อนหรือหลังก็ได้ และให้ศาลสอบถามคู่ความฝ่ายที่จะต้องนำพยานเข้าสืบว่าประสงค์จะอ้างอิงพยานหลักฐานใดแล้วบันทึกไว้ หรือสั่งให้คู่ความจัดทำบัญชีระบุพยานยื่นต่อศาลภายในระยะเวลาตามที่เห็นสมควร

มาตรา ๑๙๓ จัตวา^{๓๔} ในคดีโมโนสารเระ เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมให้ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบได้เองตามที่เห็นสมควร

ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นพยานที่คู่ความฝ่ายใดอ้างหรือที่ศาลเรียกมาเองให้ศาลเป็นผู้ซักถามพยานก่อน เสร็จแล้วจึงให้ตัวความหรือทนายความซักถามเพิ่มเติมได้

ให้ศาลมีอำนาจซักถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดี แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้างก็ตาม

ในการบันทึกคำเบิกความของพยาน เมื่อศาลเห็นสมควร จะบันทึกข้อความแต่โดยย่อก็ได้แล้วให้พยานลงลายมือชื่อไว้

มาตรา ๑๙๓ เบญจ^{๓๕} ในคดีโมโนสารเระ ให้ศาลนั่งพิจารณาคดีติดต่อกันไปโดยไม่ต้องเลื่อน เว้นแต่มีเหตุจำเป็น ศาลจะมีคำสั่งเลื่อนได้ครั้งละไม่เกินเจ็ดวัน

มาตรา ๑๙๔ คดีโมโนสารเระนั้น ให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งหรือคำพิพากษาด้วยวาจาตั้งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๑

มาตรา ๑๙๕ นอกจากที่บัญญัติมาแล้ว ให้นำบททั่วไปแห่งประมวลกฎหมายนี้และบทบัญญัติในคดีสามัญมาใช้บังคับแก่การพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีโมโนสารเระด้วย

^{๓๓} มาตรา ๑๙๓ ตรี เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๓๔} มาตรา ๑๙๓ จัตวา เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๓๕} มาตรา ๑๙๓ เบญจ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๑๙๖^{๖๖} ในคดีสามัญซึ่งโจทก์ฟ้องเพียงขอให้ชำระเงินจำนวนแน่นอนตามตั๋วเงินซึ่งก ารรับรองหรือการชำระเงินตามตั๋วเงินนั้นได้ถูกปฏิเสธ หรือตามสัญญาเป็นหนังสือซึ่งปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นสัญญาอันแท้จริงมีความสมบูรณ์และบังคับได้ตามกฎหมาย โจทก์จะยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้องต่อศาลพร้อมกับคำฟ้องขอให้ศาลพิจารณาคดีนั้นโดยรวบรัดก็ได้

ถ้าศาลเห็นว่าคดีนั้นปรากฏในเบื้องต้นว่าเป็นคดีไม่มีข้อยุ่งยาก ไม่ว่าโจทก์จะได้ยื่นคำขอตามวรรคหนึ่งหรือไม่ ก็ให้ศาลมีคำสั่งให้นำบทบัญญัติในหมวดนี้ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีมโนสำเร ณ์เว้นแต่มาตรา ๑๙๐ จัตวา มาใช้บังคับแก่คดีเช่นนั้นได้ภายในบังคับต่อไปนี้^{๖๗}

(๑) ให้ศาลออกหมายเรียกไปยังจำเลย แสดงจำนวนเงินที่เรียกร้องและเหตุแห่งการเรียกร้องและให้จำเลยมาศาลและให้การในวันใดวันหนึ่งตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดโดยมิให้เป็นการเสียหายแก่การต่อสู้คดี

(๒) ถ้าจำเลยมาศาล ให้ศาลจดคำแถลงของจำเลยลงในรายงานพิสดาร และถ้าศาลได้พิจารณาคำแถลงและคำให้การของจำเลยแล้ว เห็นว่าจำเลยไม่มีเหตุต่อสู้คดีนั้นก็ให้ศาลพิจารณาพิพากษาคดีนั้นโดยเร็วเท่าที่พึงกระทำได้ แต่ถ้าปรากฏต่อศาลว่าจำเลยอาจมีข้อต่อสู้อันสมควร ก็ให้ศาลดำเนินการพิจารณาไปโดยไม่ชักช้า และฟังพยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายก่อนพิพากษา

(๓) ถ้าจำเลยได้รับหมายเรียกของศาลแล้วไม่มาศาลตามกำหนดนัด ให้ศาลมีคำสั่งโดยไม่ชักช้าว่าจำเลยขาดนัดพิจารณา แล้วให้ศาลพิจารณาคดีไปฝ่ายเดียว และพิพากษาโดยเร็วเท่าที่พึงกระทำได้

คดีอันอยู่ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติมาตรานี้ ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำขอของจำเลยเพื่อเลื่อนเวลายื่นคำให้การ หรือเพื่อเลื่อนคดี เว้นแต่จำเลยจะแสดงให้เห็นที่พอใจแก่ศาลว่าคำขอของตนมีเหตุผลดี และสันนิษฐานได้ในเบื้องต้นว่าจำเลยมีข้อต่อสู้คดีอันสมควรหรือเมื่อศาลเห็นว่าโดยพฤติการณ์นอกเหนือไม่อาจบังคับได้เป็นการพ้นวิสัยที่จำเลยจะมาศาลหรือยื่นคำให้การก่อนหรือในวันที่กำหนดไว้ได้

ถ้าในระหว่างการพิจารณาปรากฏว่าคดีไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับแห่งมาตรานี้ศาลอาจมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งเดิม แล้วดำเนินการพิจารณาต่อไปตามข้อบังคับแห่งคดีสามัญได้

หมวด ๒^{๖๘}

การพิจารณาโดยขาดนัด

^{๖๖} มาตรา ๑๙๖ วรรคหนึ่ง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๖๗} มาตรา ๑๙๖ วรรคสอง แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๖๘} หมวด ๒ มาตรา ๑๙๗ ถึงมาตรา ๒๐๙ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๔๓

ตาราง ๑

ค่าขึ้นศาล (เสียในเวลายื่นคำฟ้อง)^{๑๗๔}

(๑) คดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ ให้คิดค่าขึ้นศาลตามทุนทรัพย์ดังต่อไปนี้

(ก) คำฟ้องนอกจากที่ระบุไว้ใน (ข) และ (ค) ต่อไปนี้ ให้เรียกโดยอัตราสองบาทห้าสิบสตางค์ต่อทุกหนึ่งร้อยบาท แต่ไม่เกินสองแสนบาท

(ข) คำฟ้องขอให้ศาลบังคับตามคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการตามมาตรา ๒๒๑ ให้เรียกโดยอัตราหนึ่งบาทต่อทุกหนึ่งร้อยบาท ตามจำนวนที่อนุญาโตตุลาการกำหนดไว้ในคำชี้ขาดแต่ไม่เกินแปดหมื่นบาท

(ค) คำฟ้องขอให้บังคับจำนอง หรือบังคับเอาทรัพย์สินจำนองหลุด ให้เรียกโดยอัตราหนึ่งบาทต่อทุกหนึ่งร้อยบาทตามจำนวนหนี้ที่เรียกร้อง แต่ไม่เกินหนึ่งแสนบาทต่อเมื่อจำเลยให้การต่อสู้คดี จึงให้เรียกโดยอัตราตาม (ก)

ในการคำนวณ ถ้าทุนทรัพย์ไม่ถึงหนึ่งร้อยบาท ให้นับเป็นหนึ่งร้อยบาท เศษของหนึ่งร้อยบาทถ้าถึงห้าสิบบาทให้นับเป็นหนึ่งร้อยบาท ถ้าต่ำกว่าห้าสิบบาทให้ปัดทิ้ง

(๒) คดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้

(ก) คดีทั่วไปรวมทั้งคดีไม่มีข้อพิพาท ให้เรียกเรื่องละสองร้อยบาท

(ข) อุทธรณ์หรือฎีกาค่าสั่งตามมาตรา ๒๒๗ หรือ มาตรา ๒๒๘ ให้เรียกเรื่องละสองร้อยบาท

(๓) คดีที่มีคำขอให้ปลดเปลื้องทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้และไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้รวมอยู่ด้วย ให้คิดค่าขึ้นศาลตามอัตราใน (๑) แต่ไม่เกินน้อยกว่าอัตราใน (๒) (ก) หรือ (๒) (ข) แล้วแต่กรณี

(๔) คดีที่ขอให้ชำระค่าเสียหาย ค่าอุปการะเลี้ยงดู หรือค่าเลี้ยงชีพที่ดี เงินปี เงินเดือน เงินเบี้ยบำนาญ ค่าบำรุงรักษา หรือเงินอื่น ๆ ก็ดี บรรดาที่ให้จ่ายมีกำหนดเป็นระยะเวลาในอนาคตนอกจากดอกเบี้ย ค่าเช่าหรือค่าเสียหายที่ศาลมีอำนาจพิพากษาหรือสั่งตามมาตรา ๑๔๒ อยู่แล้ว ให้คิดค่าขึ้นศาลหนึ่งร้อยบาท ถ้าคดีนั้นมีคำขอให้ชำระหนี้ในเวลานี้หรือมีคำขอในข้อก่อน ๆ รวมอยู่ด้วย ให้คิดค่าขึ้นศาลสำหรับคำขอในข้อนี้เป็นอีกส่วนหนึ่ง

^{๑๗๔} ตาราง ๑ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๑

ตาราง ๒

ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ^{๑๙๔}

ลักษณะแห่ง กระบวนการพิจารณา	ศาลฎีกา และศาล อุทธรณ์	ศาลชั้นต้น	ชำระเมื่อใด
(๑) ค่ายื่นคำร้องขอตามมาตรา ๑๐๑ ในกรณีที่ยังไม่มีคดีอยู่ในศาล	-	๔๐ บาท	เมื่อยื่นคำร้องขอ
(๒) ค่ายื่นคำขอให้ออกหมายเรียกหรือหมายอื่น ๆ นอกจากคำขอให้ออกหมายเรียกจำเลย มาแก้คดีไม่ว่าจะออกหมายกี่ฉบับคำขอละ	๒๐ บาท	๑๐ บาท	เมื่อยื่นคำขอ
(๓) ค่ายื่นคำขออื่น ๆ ที่ต้องทำเป็นคำร้อง	๔๐ บาท	๒๐ บาท	เมื่อยื่นคำขอ
(๔) ค่าแต่งทนายตามมาตรา ๖๑	๔๐ บาท	๒๐ บาท	เมื่อยื่นใบแต่งทนาย
(๕) ค่าอ้างเอกสารเป็นพยาน ฉบับละ	๑๐ บาท	๕ บาท	เมื่อส่ง
แต่ไม่เกิน	๔๐๐ บาท	๒๐๐ บาท	
(๖) ค่าหนังสือประกัน	๔๐ บาท	๒๐ บาท	เมื่อทำหนังสือประกัน
(๗) ค่าคำสั่งที่มีคำขอตามมาตรา ๒๙๖ หรือมีคำขอโดยทางอุทธรณ์คำสั่งของเจ้าพนักงานบังคับคดี	๑๐๐ บาท	๕๐ บาท	เมื่อยื่นคำขอหรือเมื่อยื่นอุทธรณ์
(๘) ค่าส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่น ไม่เกี่ยวกับการชำระค่าค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ที่จะต้องเสียเนื่องจากการดำเนินกระบวนการพิจารณาเพื่อสืบพยานในศาลที่ได้รับแต่งตั้ง	-	๔๐ บาท	ก่อนส่งประเด็นไปสืบ
(๙) ค่าคัดสำเนาเอกสารต่าง ๆ โดยจำศาลหรือเจ้าพนักงานบังคับคดีเป็นผู้คัดให้ คัดร้อยคำต้น ๒ บาท ต่อไป ร้อยละคำต่อ ๕๐ สตางค์ คำรับรองตามมาตรา ๕๔ และมาตรา ๒๔๑ ฉบับละ ๒๐ บาท			
(๑๐) ค่าคัดและรับรองสำเนาบัญชีค่าธรรมเนียมตามมาตรา ๑๖๙	๑๕ บาท	๑๕ บาท	เมื่อมีคำขอ
(๑๑) ใบสำคัญเพื่อแสดงว่าคำพิพากษาหรือคำสั่งได้ถึงที่สุดแล้ว	๑๕ บาท	๑๕ บาท	

^{๑๙๔} ตาราง ๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๑

ตาราง ๓

ค่าสืบทายานนอกศาล^{๑๗๖}

ในกรณีที่ผู้พิพากษาต้องไปสืบทายานนอกศาล ให้คิดค่าป่วยการให้ผู้พิพากษา
นายละ วันละสองร้อยบาท
ถ้าไม่จัดหาหนะมาให้ จะต้องชดใช้ค่าพาหนะที่เสียไปตามสมควร

^{๑๗๖} ตาราง ๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความแพ่ง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๑

LIRT

ตาราง ๔

ค่าป่วยการและค่าพาหนะพยานกับค่ารังวัดทำแผนที่^{๑๗๗}

(๑) ให้ศาลกำหนดค่าป่วยการพยานตามรายได้และฐานะของพยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียก แต่ไม่ให้เกินวันละหนึ่งร้อยห้าสิบบาท กับค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของพยานที่เสียไปด้วยตามสมควร

(๒) ในกรณีที่มีการรังวัดทำแผนที่โดยให้เจ้าพนักงานศาลจัดทำ ให้ศาลกำหนดค่าป่วยการให้แก่เจ้าพนักงานศาลในอัตราคนละ วันละไม่น้อยกว่าห้าสิบบาท แต่ไม่เกินหนึ่งร้อยบาท กับค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักของเจ้าพนักงานศาลที่เสียไปด้วยตามสมควร

^{๑๗๗} ตาราง ๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๑

ตาราง ๖

อัตราค่าทนายความ^{๑๗๔}

(๑) ให้ศาลกำหนดค่าทนายความตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรระหว่างอัตราขั้นต่ำ และอัตราขั้นสูง ดังที่ระบุไว้ในตารางนี้

(๒) การที่ศาลจะกำหนดค่าทนายความให้แก่ผู้ชนะคดีนั้นให้พิจารณาตามความยากง่ายแห่งคดีกับเทียบดูเวลาและงานที่ทนายความต้องปฏิบัติในการว่าคดีเรื่องนั้น

อัตราค่าทนายความ	๑	๒	๓	๔	๕	๖
	ทุนทรัพย์ ไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท	ทุนทรัพย์ เกิน ๒,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท	ทุนทรัพย์ เกิน ๕,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท	ทุนทรัพย์ เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท แต่ไม่เกิน ๒๕,๐๐๐ บาท	ทุนทรัพย์ เกิน ๒๕,๐๐๐ บาท	คดีไม่มีทุน ทรัพย์
อัตราขั้นต่ำไม่ว่าใน ศาลใด	๕๐ บาท	๑๐๐ บาท	๒๐๐ บาท	๔๐๐ บาท	๖๐๐ บาท	๕๐ บาท
อัตราขั้นสูง ในศาลชั้นต้น	๓๐๐ บาท	๖๐๐ บาท	๑,๐๐๐ บาท	๑,๒๐๐ บาท	ร้อยละ ๕	๓,๐๐๐ บาท
ในศาลอุทธรณ์หรือ ศาลฎีกา	๒๐๐ บาท	๓๐๐ บาท	๕๐๐ บาท	๖๐๐ บาท	ร้อยละ ๓	๑,๕๐๐ บาท

^{๑๗๔} ตาราง ๖ แก้ไขเพิ่มเติมโดยแห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๒๑